

2023|06|14-16

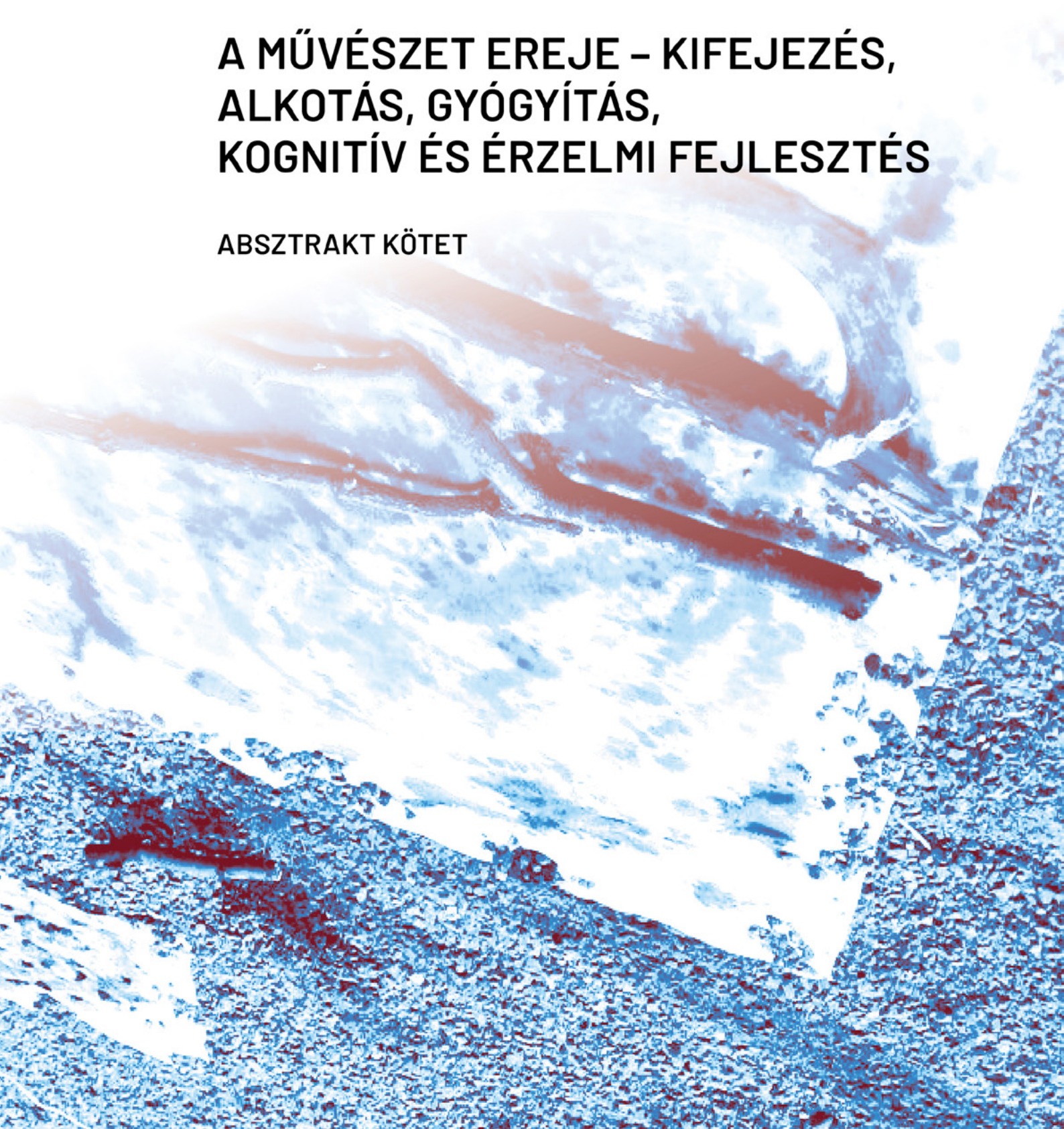
6. MŰVÉSZETPEDAGÓGIAI
KONFERENCIA

BUDAPEST

A MŰVÉSZET EREJE – KIFEJEZÉS, ALKOTÁS, GYÓGYÍTÁS, KOGNITÍV ÉS ÉRZELMI FEJLESZTÉS

ABSZTRAKT KÖTET

EDUCATION AS ART AND ART & OTHER COOL STUFF AS EDUCATION

keynote speaker

Prof. Dr. Emiel Heijnen

Dutch art and media educator Emiel Heijnen will talk about how educational and artistic practices can overlap, and how contemporary popular culture and artworks can drive educational innovation. He draws on recent theoretical, evaluative and design-based research by the Arts Education Research Group of the Amsterdam University of the Arts. Based on these studies, Heijnen proposes an a creative, cognitive and conceptual approach to teaching and learning. Such authentic art curricula should offer students ways to learn about the arts, themselves, and the world.

STRENGTHENING THE PRESENCE OF DANCE/MOVEMENT IN DANCE MOVEMENT THERAPY

keynote speaker

Hilda Wengrower, Psy. D.

Keywords: Arts/dance in/for psychotherapy; expression, creation, healing

Arts therapies and dance movement therapy (DMT) as well, have their roots in the arts. Human beings have used arts to overcome their fears and worries especially those related to natural phenomena and their dependency from Nature (rain, draught, beast hunting, etc.) Doing arts-performances in the form of rites helped them to feel the safety the togetherness of group offers, to celebrate the course of life. However, in the practice of some colleagues these roots are weakening. There is the aspiration to reproduce-translate concepts and theories of psychotherapies and epistemology dominated by words-talking. This sometimes misses delving into the especial and unique qualities of the experience of arts making, being actively or passively involved in dance.

As Dr. Pinchas Noy (psychoanalyst) wrote: arts fill the need of expression and communication that words cannot provide (free translation of the author). There are colleagues around the world that base their work and theories solely or mainly on psychoanalysis or other psychological theories. In many cases this is not enough. Freud himself supported learning from different sources (Seligman 2011, 868).

Another point to remark, is that psychotherapies have laid themselves on philosophies that focus on lack, while arts have been more often associated with vitality. With this perspective, we are losing the effect of vitality and interpersonal communication that are potential or ingrained in dance.

In this lecture I will share the path I walked in a multidisciplinary perspective that encompasses Humanities, Social Sciences, performers' and philosophers' writings about dance and the phenomenology of dancing, qualitative research with students, etc. I will briefly explain how one station in the road took me to another and the place where this path arrived. One of my departing points is the epistemology of social-constructionism which holds that social forces operating and commonly used images, model the behavior of people, their understanding and definitions of institutions and social figures. Metaphors have at least two sources here taken into consideration: scientific, philosophical images and common language uses.

Principal concepts related to dance

Dance as metaphor or image.

Contemporary conceptions of dance

What dance allows to experience in professional and non-professional dancers

Forms of Vitality (Daniel Stern)

Aesthetics and Dance movement Therapy

Positivity in Psychoanalysis and in DMT

To summarize: the purpose of the lecture is to open the knowledge of the reason and contribution of the arts and especially of dance to therapy. The theoretical background stems from dance studies, philosophy, especially F. Nietzsche and S. Langer, Daniel Stern, D. Winnicott, Positive Psychoanalysis, phenomenology of dance. Hermeneutic enquiry is the methodology employed. The results show the distinct character of dance (and arts) and how it connects people to vitality.

ARTISTIC PARADIGM AND PEDAGOGY OF SIGMA GROUP (1969-1981) IN TIMISOARA

keynote speaker

Ileana Pintilie

In the 1960s, Timișoara had become one of the most dynamic centres of contemporary Romanian art, due to the fact that a large number of young artists had settled in town and started to promote new visual concepts. In this context, the formation of the experimental group Sigma must be connected to the creative work and personal development of two major artists, founding members of this group: Ștefan Bertalan and Constantin Flondor. In the same year, they both joined the arts school of Timișoara, the two being bound by friendship and professional cooperation ever since the early 1960s.

The common themes of research and their concerns in those years were the development of a manner of understanding and analysis, later conceptualizing nature and finding equivalences in abstract language. Their common interest was aimed at the new issues in visual expression, permutational art, the new technologies or theoretical research areas (the concepts of algorithm, bionics, cybernetics etc.). In the autumn of 1969 a number of young graduates joined the staff of the Timișoara Art High School. Some of these were to become members of a newly-founded group called Sigma - Ion Gaita, Elisei Rusu and Doru Tulcan. Constructivism and abstract art are present only in the first stage of the group's activity (1970-74), in some of their group works: The White Pyramid, project for a fountain, Elastic Structure, Structure for the Timișoara Students' Centre Hall and, especially, the Information Tower.

According to Flondor and Bertalan's account of events, the example of the Bauhaus school had a decisive effect on the formation of this new group. Bauhaus strongly influenced their creative work, and they also took over some of the pedagogical principles of that well-known "school". Another important influence on them in this period was their continued adherence to principles borrowed from constructivism and filled out by the addition of concepts such as structure, relationship between parts, and environment.

What defined the new group was their declaration of a specific programme based on the principles of interdisciplinarity and the use of a wide variety of visual media. An important part of the Sigma group manifesto, artistic pedagogy was aimed at educating youngsters in an open, multidisciplinary system, bridging the teacher-student gap. The teacher-artists' studio problems started to be discussed and debated in the classroom.

Emulating the Bauhaus School, one of the main points of artistic education in the arts school of Timișoara was the study of forms, with the help of various visual experiments. Nature was investigated in the most unexpected ways and transposed with the traditional means (drawing etc.) and the modern ones (photography and film). The environment became both a research object and a performative area. Sigma group's influence on the arts school of Timișoara was decisive, in those years, for its future development.

MUSIC MEDITATION ON STAGE

keynote speaker

Dalma Toadre

Music mediation is one of the forms of cultural mediation. „We call ‘cultural mediation’ a set of actions which aim, through an intermediary - the mediator, [...] - to put an individual or a group in touch with a cultural or artistic proposal (a singular work of art, an exhibition, a concert, a show, etc.), in order to promote its apprehension, its knowledge and its appreciation.” (B. Aboudrar). In regard to music, this “set of actions” has become more and more diverse in the last decades. The scope of the presentation is limited to the music mediation taking place in the context of purposefully designed concerts and opera performances, hence the title “on stage”, with focus on performances for children. Next to knowledge from research, the main part of the presentation will be dedicated to insights gained during more than a decade of personal practical experience hosting and conducting more than 100 educational performances for children.

With the professionalization of music mediation, the numerous different approaches and strategies that can be used to best serve the goal of creating access to classical music have been studied in classified. The most important of them will be presented, first in the context of the concert and then in the context of opera. They will be illustrated by examples from the study of practices at different musical institutions world-wide. Video examples from performances hosted and conducted by the author will be shown and discussed.

A MOTION CAPTURE TECHNIKA FELHASZNÁLÁSÁNAK LEHETŐSÉGEI AZ ELŐADÓMŰVÉSZETI KÖRNYEZETBEN

Adamovich Ferenc Tamás

Vígyszínház

Kulcsszavak: motion capture, affektív mozgáspedagógia;
fizikai színházi tréning; testtudatos mozgás, készségszintű mozgás

Az előadásomban olyan esettanulmányokat szeretnék bemutatni, amelyek reprezentálják a motion capture technika felhasználásának irányait az előadóművészetek területén. A technika felhasználásához kapcsolom az affektív mozgáspedagógia eljárásához kötődő kutatási tervemet, amely a készségszintű és a testtudatos mozgásvégrehajtáshoz kapcsolódik. A mozgáson keresztül vizsgálhatunk táncművészettel és színművészettel vagy akár zeneművészettel kapcsolatos kérdéseket is. A motion capture technika segítségével mélységi képeket rögzíthetünk és digitalizálhatunk, amely a mozgásról átfogó képet ad, ezzel lehetőséget teremtve a mozgásanalízisre. A mozgásanalízis miatt a technika eredményesen használható fel az oktatásban és a kutatás területén is.

A technika segítségével kialakuló kutatásokban fontos szerepet kaphat a mozgás és az érzelmek közötti kapcsolatrendszer vizsgálata, amely a robotikához is kapcsolódik. Ezzel kapcsolatban is többféle eljárással kísérleteztek már. Többek között bemutatom azt a tanulmányt, amelyben a tárgyalt szoftver a hagyományos videófelvételekből a járást vizsgálja, miként mélységi képeket készít és mozgásmintákat alakít ki, majd LSTM rendszer segítségével kategorizálja a mozgást négyféle érzelmi állapot szerint 78% pontossággal, amelyek a düh, a szomorúság, az öröm és a neutrális állapot. Az érzelmeink tehát befolyásolják a kifejeződő mozdulatokat, ezért a motion capture technikát színművészeti környezetben felhasználhatjuk a színházpedagógiai módszerek hatékonyságának vizsgálatára, kiemelten Sztanyiszlavszkij technikáját. Sztanyiszlavszkij az érzelmi emlékek felidézésével próbált érzelmi állapotot előhangolni, az affektív mozgáspedagógia pedig a mozgás segítségével szeretné megtenni ugyanezt. A kétféle eljárás segítségével létrejött mozgásminták összehasonlítása választ adhat a színházpedagógiai módszerek alapvetéseire. A táncművészeti környezetben megfigyelhetjük azt, hogy hogyan segíthet a motion capture technika a mozgástanulásban és koreografálásban. Hasznos lehet két mozdulat összehasonlításában, amely lehet a tanár és a diák mozgásának összehasonlítása, vagy akár a diák fejlődését vizsgálva önmagával is össze lehet hasonlítani, így egyfajta értékelési rendszert is létrehozhatunk.

Szakirodalom

Aristidou, A., Stavrakis, E., & Chrysanthou, Y. (2014, October). Motion Analysis for Folk Dance Evaluation. In GCH (pp. 55-64).

Cisneros, R. E., Wood, K., Whatley, S., Buccoli, M., Zaroni, M., & Sarti, A. (2019).

Virtual reality and choreographic practice: The potential for new creative methods. *Body, Space & Technology*, 18(1).

Randhavane, Tanmay, et al. „Identifying emotions from walking using affective and deep features.” arXiv preprint arXiv:1906.11884 (2019).

Wang, S., Li, J., Cao, T., Wang, H., Tu, P., & Li, Y. (2020). Dance emotion recognition based on laban motion analysis using convolutional neural network and long short-term memory. *IEEE Access*, 8, 124928-124938.

PEDAGÓGUS HALLGATÓK MÚZEUMI TAPASZTALATAI ÓVODÁSOK MÚZEUMI TANULÁSÁRÓL

Aggné Pirka Veronika *, Paál Zsuzsanna **, Szerdahelyi Katalin ***, Varga Dóra ****, Kolosai Nedda *****

* ELTE TÓK

** Magyar Képzőművészeti Egyetem

*** ELTE TÓK Gyakorló Óvoda

**** Hetedhét Játékmúzeum

***** ELTE TÓK

Kulcsszavak: gyermekkortörténet, gyermekkultúra, felsőoktatáspedagógia

Kutatási, felsőoktatás- és közoktatás fejlesztési munkánk kiinduló célja, hogy pedagógus hallgatóink váljanak képesé az élethosszig való tanulás elősegítése céljából a művelődés, önművelés élvezetes, értékközvetítő módszereinek továbbadására a gyermekkultúra, játékkultúra aktív formálására óvodások számára, múzeumi környezetben. A téma elméleti hátterét a gyermekkortörténeti kutatásból fakadó tudományos ismeretek (Pukánszky, Németh és Pirka, 2014), a múzeumpedagógia elmélete és gyakorlata, illetve a tanulásról alkotott konstruktivista felfogás adja (Nahalka, 2003). Az elmúlt tíz évben, a gyermekek múzeumi tanulásához megjelent irodalmak vizsgálták a múzeum és iskola (Szabolcs és Foghtúy, 2010; Kárpáti és Vásárhelyi, 2011), múzeum és felsőoktatás kapcsolatát (Koltai, 2011). Módszertani megoldásokat, fejlesztési területek mutattak be a 7-18 éves korú, iskolás korosztály számára. Az óvodás korosztály múzeumi tanulásának vizsgálata, a múzeumpedagógiai foglalkozások megteremtése több tudományterület, több művészeti ág együttes bevonásával viszonylag új területe a művészetpedagógiának, valamint a neveléstudományi kutatásoknak és módszertani jó gyakorlatoknak (Kolosai, 2019, 2022; Torgyik, 2018). Az óvodások múzeumi tanulásának megvalósítási lehetőségét fejlődéslélektani sajátosságai figyelembevételével, a tanulás és tudáskonstruálás kulturális játszótereinek kialakítását, azok megújítását a konstruktivista tanulásfelfogás gyakorlati megvalósítása teszi lehetővé (Kolosai, 2022, Nahalka, 2013).

Longitudinális kutatásunkban felmértük pedagógus hallgatók személyes tapasztalatait óvodások múzeumi tanulásáról, múzeumpedagógiáról alkotott nézeteikről 2017 és 2023 között több alkalommal. Az előadás bemutatja a 2020-as kutatásban részt vevő egyetemi hallgatók, azóta gyakorló pedagógusok jelenlegi (2023) múzeumba járási szokásait, óvodások múzeumi tanulásáról alkotott jelenlegi nézeteit, összehasonlítva a bemeneti kérdőív eredményeivel. 2023-as nagymintás kikérdezésünk során a következő kutatási kérdésekre keresünk választ: (1) Milyenek látják a megkérdezett pedagógus hallgatók (több száz kisgyermeknevelő, óvodapedagógus, tanító alapszakos, illetve mesterszakos résztvevő) az óvodáskorú gyermeket a múzeumban, milyen a pedagógus hallgatók gyermekképe ebben a kontextusban. (2) Milyen nézetekkel rendelkeznek a pedagógus egyetemi hallgatók óvodások múzeumi tanulásáról? (3) Hogyan gondolkodnak a múzeumról, mint kulturális intézményről? (3) Milyen tapasztalatokkal rendelkeznek óvodások múzeumi tanulásáról?

Kutatási kérdéseink megválaszolásához az írásbeli kikérdezés módszerét alkalmaztuk, nyílt és zárt végű kérdésekkel egyaránt felmértük hallgatóink személyes tapasztalatait. Eredményeink szerint a hallgatók múzeumhoz, mint óvodások számára hatékony tanulás színtérhez való viszonyát, erről alkotott nézeteiket, kulturális gyakorlataikat a megfelelő módszerekkel felépített, konkrét múzeumi tapasztalatokkal átszőtt egyetemi kurzus pozitívan formálja.

A kutatást támogatta

Készült az RRF-2.3.1-21-2022-00013 azonosítószámú „Társadalmi Innovációs Nemzeti Laboratórium” elnevezésű projektben, Magyarország Helyreállítási és Ellenállóképességi Tervének keretében, az Európai Unió Helyreállítási és Ellenállóképességi Eszközének támogatásával.

Irodalom

Kárpáti, A. (2011). A múzeumi kiállítás, mint tanítási és tanulási környezet. Vásárhelyi, T. & Kárpáti, A. (Eds), Múzeumi tanulás (pp.38-43). Magyar Természettudományi Múzeum, Typotex Kiadó.

Kolosai, N. (2019). Óvodások a múzeumban. In Boros Tünde (Ed.), Múzeumi és könyvtári fejlesztések mindenkinek.

Szabadtéri Néprajzi Múzeum Múzeumi Oktatási és Módszertani Központ. https://mokk.skzen.hu/admin/data/file/20200416/kolosai_n_ovodasok_a_muzeumban.pdf ISBN 978-615-5123-94-8 Kolosai Nedda (2022). Mom, let's

go to a museum today! – the museum as an innovative cultural playground for kinder-garteners and their families. Eötvös Loránd University Faculty of Primary and Pre-school Education. National Laboratory of Social Innovation ELTE-TINLAB. 111 p. ISBN 978-963-489-523-7

Németh A., Pukánszky B. & Pirka V. (2014, szerk.). Továbbélő utópiák életreform és eformpedagógia a 20. század első felében. Gondolat Kiadó.

Szabolcs, É. & Foghtúy, K. (2010, Eds). Zsibongó Múzeum. ELTE Eötvös Kiadó Kft.

Torgyik, J. (2018). Kisgyermek, óvodás és iskolai csoportok. In (uó), Tanulás a múzeumpedagógia módszereivel (pp. 22-24). Eötvös József Könyvkiadó.

STEAM-ALAPÚ TÉRSZEMLÉLET FEJLESZTŐ PROGRAM HATÉKONYSÁGÁNAK VIZSGÁLATA VIZUÁLIS-TÉRI KÉPESSÉGTESZTTTEL

Babály Bernadett *, Kárpáti Andrea **

* Óbudai Egyetem, Ybl Miklós Építéstudományi Kar

** Budapesti Corvinus Egyetem

Kulcsszavak: STEMSTEAM; vizuális-téri képességek; multidiszciplináris fejlesztés

A művészetpedagógiai módszereket egyre gyakrabban alkalmazzák a STEM (Science, Technology, Engineering, Mathematics) oktatásban a tanítási és tanulási eredmények javítása érdekében (Virani, 2021). A művészet kezdőbetűjével („A” vagy is „Arts”) kiegészülő STEAM jellemzően projektalapú oktatás során 2D és 3D tudományos vizualizációkat és modellezést használ, amely elősegíti a kreatív problémamegoldást (Feldman, 2015). Előadásunk témája egy szlovák vezetéssel megvalósult multidiszciplináris kutatás, amely a felsőoktatásban már sikeresen alkalmazott STEAM modell alapelveit adaptálta 10-12 éves korosztályban (Szabó et al., 2023). A matematika, informatika és vizuális nevelés összehangolt fejlesztő programjainak hatékonyságát vizuális-téri tesztekkel értékeltük.

2020 októbere és 2022 májusa között végeztük vizsgálatainkat, három, eltérő szociokulturális környezetben lévő szlovák intézményben (Érsekújvár, Gúta, Nyitra). Összesen 100, az elő- és utóteszteket egyaránt kitöltött tanuló (50-50 fiú és lány) eredményeit vettünk figyelembe., Felméréseinket a 2016-2019 között fejlesztett és magyar kutatásokban validált Vizuális-téri képességek tesztcsomag 5. évfolyamos tesztjével végeztük el. A 3 mért részképesség: (1) vizualizáció, (2) térbeli tájékozódás, (3) mentális forgatás.

Eredményeink igazolják, hogy a STEAM megközelítést alkalmazó program hatékonyan fejlesztette az alacsony, illetve a magasabb tudásszintről induló tanulók vizuális-téri képességeit is. Az átlagos teljesítmény javulás 25.60%p volt az utóteszten ($t=10.12$, $t < 0.01$). A teszteredmények mellett ismertetjük a teljesítmények növekedését részképességként, összehasonlítjuk a két, az induló tudásszint alapján létrehozott kísérleti csoport fejlődését, adatainkat összevetjük iskolánként, osztályonként és nemenként, valamint áttekintjük a kérdőíves felmérés lényeges elemeit.

Az integratív STEAM oktatási modell bevezetése, a vizualizációs és mentális manipulációs gyakorlatok, a kreatív modellezési feladatok alkalmazása különösen hasznosnak bizonyultak az alacsony szintű téri képességekkel rendelkező tanulók számára a tudományos fogalmak és alapelvek megértésének elősegítésében. Mivel több száz hivatás gyakorlásához elengedhetetlen a megbízható térérzékelés és a mentális téri műveletek pontos elvégzése, ezek fejlesztése jelentősen javíthatja a sikeres karrier esélyeit a STEM területeken.

Hivatkozások

- Feldman, A. STEAM Rising: Why We Need to Put the Arts Into STEM Education. Slate, June 2015. Available online: <https://slate.com/technology/2015/06/steam-vs-stem-why-we-need-to-put-the-arts-into-stem-education.html>
- Szabó, T., Babály, B., Pataiova, H. & Kárpáti, A. (2023). Development of spatial abilities of preadolescents: what works? Education Sciences, 13(3):312, <https://doi.org/10.3390/educsci13030312>
- Virani, T (2021). Closing the Gender Gap: How Girls and STEAM Are Stepping Up. Vancouver Tech Journal, December 2021. Available online: <https://www.vantechjournal.com/p/gender-gapsteam>.

HONNAN JÖTT ÉS HOVA TART A NÉPI JÁTSZÓHÁZVEZETŐI KÉPZÉS

Benedek Krisztina

Hagyományok Háza

Kulcsszavak: népi játszóház; népi kézművesség

A Hagyományok Háza pedagógusok és a közművelődésben dolgozók számára akkreditált, valamint a népi kismesterségek területén szakképzettséget adó, iskolarendszeren kívüli felnőttképzéseink, az alapítás éve (2000) óta, sok száz hallgató vett részt. A képzéseinkre jelentkező pedagógusoknak egyaránt kínálunk anyagismeretet, néprajzi tudást, valamint módszertani fölkészítést mindezek oktatásához, továbbadásához.

A Népi játszóház vezetői tanfolyamunk jóval a Hagyományok Háza alapítása előtt, 1993-ban indult. Az egy éves képzés alapvető célja, hogy a hallgatóknak komplex módon mutassa be a néphagyomány különböző területeit. A résztvevők alapszinten megismerkednek:

- a népi kézművesség természetben megtalálható alapanyagival (gyapjú, vessző, szalma, csuhé, agyag, bőr, gyékény, festő- és gyógynövények stb.)
- az egyszerű, archaikus kézműves technológiákkal (fonás, szövés, nemezelés, gyertyamártás, mézeskalács készítés, tojásírás, bőrművesség, kosárfonás).
- a fenti anyagok és technológiák felhasználásával egyszerű, funkcionális tárgyak, játékok készítésével.
- a jeles napokhoz köthető tárgykészítés alkalmáival és technikáival.

Előadásomban a képzési tematikák, akkreditációs dokumentumok és az oktatókkal készült interjúk alapján azt mutatom be, hogy a képzés alapítás óta eltelt 30 évben hogyan és miért változott a tematika, a tananyagtartalmak és a módszertani felkészítés milyen formában valósult meg.

Szakirodalom

Beszprémy Katalin szerk. Népi játszóház. Szöveggyűjtemény és segédanyag a népi játszóházi foglalkozásvezetői tanfolyam hallgatói számára. Hagyományok Háza, Budapest, 2002.

Benedek Krisztina szerk. Játék tér - játék tár. Játékok a hagyományban, hagyományos játékok. DVD-ROM. Hagyományok Háza, Budapest, 2006.

Benedek Krisztina - Sándor Ildikó szerk. Útravaló A néphagyomány közvetítésének módszerei az óvodában. Hagyományok Háza, Budapest, 2007.

Benedek Krisztina - Sándor Ildikó szerk. Útravaló 2. A néphagyomány közvetítésének módszerei az iskolában. Hagyományok Háza, Budapest, 2009.

SZIMPLÁN KORTÁRS: KORTÁRS MŰVÉSZETRŐL KIS ADAGOKBAN

Bodoni-Dombi Tünde

PKE Képzőművészet

Kulcsszavak: filmesszé-sorozat, kortárs képzőművészet; művészetközvetítés; Z-generáció

A Szimplán Kortárs projekt célja a kortárs művészet népszerűsítése a magyar nyelvterületen élő Z-generációs fiatalok körében. Közvetett cél felkeltetni érdeklődésüket a galériák, múzeumok, biennálék iránt.

Az elméleti keret, amelyre reflektálunk, Bodóczi István 2005-ös megállapítása¹, mely szerint Magyarországon a kortárs művészet meglehetősen csekély hírnévvel rendelkezik. Kiterjesztve ezt a problémát a határon túli fiatalok körére, a Z-generáció összességében a kortárs autonóm művészetet kevésbé ismeri és érti. Aktív részt vállalunk egy fajta tartalomgyártásban, illeszkedve Manovich állításához, mely szerint: "A webes videotartalmak robbanásával (2005-) egy új média-univerzum nyílt meg."

Módszereiben a Szimplán Kortárs projekt specifikus, ugyanakkor szervesen kapcsolódik a Vizuális Alkotás és Nevelés Kutatócsoport metódusához. Összességében a vizuális nevelésben alkalmazza a Z-generáció képi nyelvét, a digitális grafika, film, videó, animáció segítségével. A komplex vizuális nyelv értelmezése és használata nem idegen a célközönségnek. A tömegkultúra médiumainak hatásai alatt formálódnak, az online felületeken használatos összetett képi nyelvre reagálnak. Mindezek alapján a fiatalok számára, a kortárs autonóm művészetet is elsődlegesen az interneten keresztül lehet közvetíteni.

A projektet megelőző rövid felmérés alapján, magyar nyelvterületen hasonló tudományos és művészi igénnyel készült mozgóképek kis mértékben vannak jelen online felületeken.

A Szimplán Kortárs kísérleti projekt vizsgálja a tudományos és művészi igénnyel készült grafikákban és mozgóképekben rejlő lehetőségeket, a magyar nyelvterületen élő Z-generáció vizuális nevelésében való alkalmazásához.

A projekt eredményei

- egy film-esszé sorozat, melyek rövid szpotok, vegyítve a film, animáció és kollázs műfajokat. A Z-generáció vizuális formanyelvét követve, illeszkedve a kortárs online képi világ trendjeihez, megfelelnek az alapvető mozgóképes szakmai szempontoknak, stílusosan egységesek. A mozgóképek szerkezete dinamikus, gyors tempójú, de könnyen értelmezhető, hiszen a film-esszék hossza 3-5 perc, a szpot-ok 30-60 másodperc, ami feszes narratívát, jól felépített dramaturgiát igényel. ³
- a közösségi médiában megjelent mozgó- és állóképes anyagok. A mozgóképes anyagok a TikTok platformra kerültek fel, az állóképes munkák az Instagram-on kaptak helyet. Az Instagramon közölt bejegyzések párhuzamosan felkerülnek a Facebookra is. A legjobban működő, legtöbb elérést, megosztást, kedvelést produkáló platform, ahol a Szimplán Kortárs projekt teret nyerhetett, az Instagram.
- elméleti reflexiók, amelyeket a kutatócsapat tagjai konferenciákon ismertetnek és tanulmányokban fejtenek ki.
- a PRIMANIMA Filmfesztivál alatt, vetítésre került az első kisfilm, illetve rövid 1-5 szavas reakciókat kértünk a Z-generációs nézőktől.
- Tervezzük a projektet és eredményeit bemutatni a sepsiszentgyörgyi Magma Kortárs Kiállítótérben.

A kutatást támogatta a Sapientia Alapítvány – Kutatási Programok Intézete.

Pályázatvezető: dr. Bartha Sándor docens (PKE, Művészeti Tanszék)

Projektvezető: dr. Horváth Gizela professzor (PKE, Művészeti Tanszék), dr. Balázs Zoltán adjunktus (PKE, Művészeti Tanszék)

KORMŰ-PROJEKTEK, AVAGY TYÚKLÉPÉSBEN A MODERN MŰVÉSZETEK FELÉ

Boldizsár-Molnár Györgyi *, Urbán Tamara Eszter **

* Szolnoki Szakképzési Centrum Petőfi Sándor Technikum és Szakképző Iskola

** Szolnoki Szakképzési Centrum Petőfi Sándor Technikum és Szakképző Iskola

Kulcsszavak: Kortárs; Reflexió; Differenciálás

Minden művészeti jelenség sokkal teljesebb annál, semhogy bármilyen részletes definícióval egy határig kimeríthetnénk azt. A kortárs művészet sokak számára még ma is idegen, olyasmi, amiről azt gondolják, hogy nem érthető, „elvont”. Valami, ami csak egy szűk réteget szólít meg. Noha pont a kortárs művészet az, ami leginkább átélhető számunkra, hiszen abból az aktuális kontextusból építkezik, ami mindannyiunkat körülvesz. Művésztanárként a munkánk során fontosnak tartjuk, hogy olyan projekteken dolgozzunk a diákokkal, melynek során társadalmi, ökológiai, kulturális vagy más kortárs helyzetekre reflektálhatunk, ezzel is szélesítve a diákok szemléletmódját. A művészettel való nevelés által közelebb vihetjük őket ezekhez az ismeretekhez, predesztinálhatjuk az alkotói folyamatokat. A kreatív alkotási módszerek, koncepciók felépítésén keresztül kutassák a lehetőségeket, a kor aktuális kérdéseire adott válaszokat megértsék, ezáltal fejlesszék a saját válaszadási képességeiket. Ugyanakkor képesek legyenek ezáltal mélyebb érzéseket, gondolatokat átélni és átadni, amelyek szintén az őket körülvevő világból származnak.

A Ludwig Múzeum „Van művészi vénád?” pályázatán kifejezetten egy ökológiai problémára szerettünk volna rávilágítani, amelyben mindannyian érintettek vagyunk, de a következmények a távoli jövőre is kihatnak. Az ilyen és ehhez hasonló pályázatok remek lehetőséget nyújtanak a diákok számára, hogy megmértelessék magukat országos, illetve nemzetközi szinten is. Úgy gondoljuk, hogy az itt szerzett tapasztalatok nagyban megerősítik azt a művészettel való nevelést, a kreativitás és a problémamegoldó képesség fejlődését, az egyéni útkeresést. Hogy bejárják ezt az utat, a dinamikusán változó művészeti médiumok lehetőséget adnak a diákok motivációjának fenntartásához, ám ehhez olyan differenciált pedagógiai eszközökre van szükség, amelyek támogatják mind az egyéni mind csapatmunkában történő elképzeléseket.

Szakirodalom

Beke László – Műalkotások elemzése, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest 1985

Aknai Tamás – Deltatáj. Egyetemes művészettörténet mindenkinek 1980-2000 Dialóg Campus kiadó, 2011

Umberto Eco – A Szépség története, Európa Könyvkiadó, Budapest, 2010

Creative Evolution: Henri Bergson, 2018

A kutatást támogatta:

Budapest Corvinus Egyetem, Vizuális Kultúra Kutatócsoport

A RAJZ ÉS VIZUÁLIS KULTÚRA OKTATÁSÁNAK MEGÚJÍTÁSA A MÚZEUMPEDAGÓGIA BEVONÁSÁVAL A KORTÁRS MŰVÉSZETEK JEGYÉBEN

Boskovitzné Csernyánszky Katalin
Berzsenyi Dániel Gimnázium

Kulcsszavak: Múzeumpedagógiai gyakorlat; Kortárs művészet

Cél

A rajz és vizuális kultúra, valamint a múzeumpedagógia gyakorlat beépítése a helyi tantervbe, valamint a múzeumpedagógus és az osztályt kísérő rajztanár együttműködése a kiállítótérben. A múzeumlátogatások 11. osztályosok számára készültek. Az előadás az eddig megvalósult hat kiállításlátogatás koncepciójának, a közös együttműködésnek és a rajzi feladatoknak az ismertetését foglalja magába.

2020/2021 I. félév:

Kiállítás: 'Frissen'/Múcsarnok/Schopp Ildikó múzeumpedagógus

Résztevő osztályok: 11. d, c

A kiállítás megtekintése online történt a covid miatt.

2020/2021 II. félév:

Kiállítás: 'Fotószalon'/Múcsarnok/Schopp Ildikó múzeumpedagógus

Résztevő osztályok: 11.a,b

A kiállítás megtekintésének időpontjai: 11.a 2021.06.03., 11.b 2021.06.07.

2021/2022 I. félév:

Kiállítás: 'Részben az egész – Baranyay András'/Múcsarnok/ Schopp Ildikó múzeumpedagógus.

Résztevő osztályok: 11. a, b

A kiállítás megtekintésének időpontjai: 11.a 2021.11.03., 11.b 2021.11.05.

2021/2022 II. félév:

Kiállítás: 'Strand az egész világ – Martin Parr'/Múcsarnok/Schopp Ildikó múzeumpedagógus

Résztevő osztályok: 11. c, d

A kiállítás megtekintésének időpontjai: 11.a 2022.04.26 11.b 2022.05.20

2022/2023 I. félév:

Kiállítás: Kor(e)ai rajzok – Mátrai Péter/FUGA

Résztevő osztály: 11. c

A kiállítás megtekintésének időpontja: 2022.09.23.,

Kiállítás: 'Antonio de Campos – Zaha Hadid koncepciók'/FUGA/Süveges Gréta és Vizi Kata a galéria munkatársai

Résztevő osztály: 11. c

A kiállítás megtekintésének időpontja: 2022.12.16.

Ütemterv minden egyes kiállításlátogatás és múzeumpedagógiai foglalkozás esetében:

- Múzeumpedagógussal való közös felkészülés (elméleti + gyakorlati tevékenységek megtervezése).
- Ráhangelés: előkészítő óra gyakorlati feladattal a gimnáziumban.
- A kiállítás megtekintése közös múzeumpedagógiai foglalkozással (múzeumpedagógus és vizuális kultúra tanár).
- Feldolgozás, összegzés és lezárás a gimnáziumban. Kiállítás (dokumentálás).

Irodalom

Bán András, Haris László, Szegő György A fény képei | II. Fotóművészeti Nemzeti Szalon / Katalógus 2021,
Múcsarnok Nonprofit Kft

JURECSKÓ László, KISHONTHY Zsolt, KONDOR-SZILÁGYI Mária Részben az egész | Baranyay András emlékkiállítás /
Katalógus 2021, Múcsarnok Nonprofit Kft

FUGA mikrokozmosz 043: Mátrai Péter / 2020

Hadid: Complete Works 1979-2009

1. MÁTRAJ PÉTER 'KOR(E)AI RAJZOK ÉS A. DE CAMPOS-ZAHA HADID KONCEPCIÓK CÍMŰ KIÁLLÍTÁSRA REFLEKTÁLÓ TANULÓI MUNKÁK

Boskovitzné Csernyánszky Katalin
Berzsenyi Dániel Gimnázium

Kulcsszavak: Kortárs építészet; Kétiránypontos perspektivikus ábrázolás

Az alábbi két kiállítás anyagára reflektáló tanulói munkák bemutatására igényelném a kiállítófelületet:

1. Mátrai Péter 'Kor(e)ai rajzok' című kiállítására reflektáló tanulói alkotások
2. 'Antonio de Campos-Zaha Hadi koncepciók' kiállítására reflektáló tanulói alkotások

Megvalósult: 2022/23 tanév első fele, két múzeumpedagógiai foglalkozás, 11.c osztály.

Helyszín: FUGA Építészeti Központ.

Első kiállítás: Mátrai Péter: Kor(e)ai rajzok című kiállítás

Előzetesen a diákok megismerkedtek a kiállító művészek munkásságával, majd a kiállítás tematikájával összefüggő rajzi feladatot kaptak a rajzórán.

Az előkészületi rajzórákon bemutatásra került az építész eddigi pályafutása, fókuszban a kiállítás anyagával. (Tizenkét évesen Észak-Koreában töltött egy évet diplomata szülei révén. Ez idő alatt készült két iránypontos perspektivikus épülettervei láthatóak a kiállításon.) A kétórás múzeumpedagógiai foglalkozáson az építész személyesen vezette körbe a diákokat, mesélt a rajzok keletkezéséről, felidézte az ottani életüket (lakhatási körülmények, étkezések, mindennapok, művelődési, szórakozási lehetőségek szűkösségei), mindez a 60-as évek történelmébe ágyazva élénk érdeklődést váltott ki. Gyakorlati feladatként három feladat közül választhattak. A feladatok kidolgozására rajzórákon került sor. Lezárásként az elkészült alkotások a kiállítás finisszáján bemutatásra kerültek, szemléltetve egy hatvan évvel ezelőtti gyerek és a mai gyerekek kreativitását.

Második kiállítás: Antonio de Campos és Zaha Hadid koncepciók című kiállítás

Az előkészületi rajzórákon a diákok részletesen megismerkedtek Zaha Hadid építészetével és Antonio de Campos alkotásával, valamint kettőjük szoros munkakapcsolatába is betekintést nyerhettek. Campos 10 éven keresztül dolgozott kreatív tanácsadóként a világhírű iraki építész mellett. Gyakorlati feladatként Zaha Hadid megvalósult és tervként fennmaradt épületeiből kiindulva és annak egy motívumának felhasználásával készítettek absztrakt képet Antonio de Campos stílusában. A kétórás múzeumpedagógiai foglalkozás a FUGA munkatársaival közösen, Süveges Grétával és Vizi Katával valósult meg.

A látottak feldolgozása, megbeszélése szintén rajzóra keretek között történt.

A kiállítás finisszáján a diákok személyesen találkozhattak Antonio de Campossal.

Irodalom

Hadid: Complete Works 1979-2009

FUGA 225_online: Mátrai Péter Kor(e)ai házrajzok

MŰVÉSZETPEDAGÓGIA A SCHÖFFER GYŰJTEMÉNYBEN

Budai Viktória
Schöffner Gyűjtemény

Kulcsszavak: Nicolas Schöffner; Kinetika; Varetra

Nicolas Schöffner Gyűjtemény Budai Viktória gyűjteményvezető

A Nicolas Schöffner Gyűjtemény múzeumpedagógiai foglalkozásainak fő elemét a Varetra doboz jelenti. Nicolas Schöffner pedagógiai célkitűzése a „fekete fénydoboz” használata a pedagógiai munkában. A gyűjteményi foglalkozások során elsősorban a műalkotások befogadását és magát a fénydinamikus doboz megismerését tűztük ki célul. Az előadás röviden ismerteti a Varetra doboz nyolcvanas években a kalocsai általános iskolákban kísérleti alkalmazásának tapasztalatait. Az előadás további része a jelen múzeumpedagógiai tapasztalatait és továbblépési irányait vázolja fel.

A foglalkozásokat interaktív tárlatvezetés előzi meg, amely során a tárlatvezető kérdésekre építő tárlatvezetést tart. A tárlatvezetés, mint kommunikációs folyamat az egyik legjelentősebb közvetítési csatorna a múzeumi kommunikációban „A tárlatvezetés nézéssel kapcsolatos élmény, elsődleges felfogó szerve a szem. Minden előfeltétele a műalkotás szemlélése.” A tárlatvezetés egyik célja az információátadás mellett a gyermekek kísérletező-felfedező kíváncsiságának felkeltése. „Természetes tanulási impulzusnak bizonyul az, hogy ha gyerekekkel foglalkozunk, akkor valamit kapniuk kell, valamit ki kell próbálniuk, valamit tapasztalniuk kell, valami cselekvő viszonyt kell kialakítani a körülöttük lévő környezettel.” írja Zacharias. A múzeumpedagógiai foglalkozás második részében a schöffneri szemléletnek megfelelően a gyerekeket, illetve a kísérletező kedvű felnőtteket alkotási folyamatokba vonjuk be. A tárlatvezetés során a felfedezésre a kutatásra- motívumgyűjtésre motivált csoport a saját kreativitását kibontakoztatva alkotja meg saját alkotását, amelyet közösen csoportélmény keretében nézhetnek meg büszke alkotóik.

Irodalom

- Freymann, Thelma von (1988): Die Führung als museumspädagogische Aufgabe. In: Freymann, Thelma von, Andreas Grünewald-Steiger (1988): Am Beispiel erklärt. Aufgaben und Wege der Museumspädagogik. Hildesheim. 111-126.
- Fülep Lajos (1911): Művészi nevelés vagy beszéd- és értelemgyakorlat. Hozzászólások.
In: Domonkos Imre (1977. szerk.): A látás iskolája. Tanulmányok a vizuális esztétikai nevelésről. Művészet és elmélet. Corvina Kiadó, Budapest. 159-163.
- German Kinga (2017): Részt venni és részt kérni a kortárs múzeum(ok)ban. In: Ruttkay Zsófia -German Kinga (szerk.): Digitális Múzeum. Múzeumi iránytű 12. Szabadtéri Néprajzi Múzeum – Múzeumi Oktatási és Módszertani Központ, Szentendre. 24-39.
- Zacharias Wolfgang (2007): Museumspädagogik im Wandel-Historische Standortbestimmung und Perspektiven in Deutschland. In: Wagner, Ernst-Dreykorn, Monika (szerk.) Museum Schule Bildung. kopaed, München. 33-37

A kutatást támogatta

Schöffner Intézet, Kalocsa

FURCSA MESÉK KÖNYVE. AZ ELIDŐZÉST SEGÍTŐ SZÖVEG.

Bujdosóné Papp Andrea

Debreceni Egyetem Gyermeknevelési és Gyógypedagógiai Kar

Kulcsszavak: interaktív gyerekkönyv; történetészövés, elidőzés képessége; pedagógusképzés

Napjaink közös tapasztalata az, hogy az állandó teljesítménykényszer miatt már nincs nyugvópont az életünkben. Elveszítjük a mély figyelem, az elidőzés képességét. A szövegekkel, a nyelvvel való kreatív, alkotó gondolatjáték, babrálás is egyre kevésbé tud lekötöni bennünket. Az előadás arra keresi a választ, hogy milyen tartalmi jellemzők és módszertani eszközök biztosíthatják az irodalmi élmények kibontásához nélkülözhetetlen figyelemösszpontosítást, a lappangó előhívását, a kifejezés és megszólalás örömét és szabadságát. Azt vizsgáljuk, hogy hogyan lép működésbe a befogadó világa azzal a kulturális produkttal, amire felfigyel.

Az előadás témája egy kortárs interaktív gyerekkönyv – Tóth Gyula Gábor, Nagy Norbert (2021): Mese a mindenről, a semmiről és más furcsa mesék – szövegeinek és képeinek komplex vizsgálata. Kutatásunk reagál kortárs kultúraelméleti megállapításokra, támaszkodik a gyerekirodalom-kutatás novumaira, a narratív pszichológia megállapításaira, és a történetmesélés antropológiai megközelítéseire. Az elméleti vizsgálatokat a gyakorlatban való alkalmazás is támogatta: egy felsőoktatási intézmény pedagógus szakos hallgatói vettek részt a kötet irányított kreatív feldolgozásában.

Célunk megmutatni azt, hogy miért és milyen feltételek teljesülése esetén válunk képessé belefeledkezni egy könyv szépségébe. Elemzésünkben vizsgáljuk az én és a közösség érvényes rendszerének és értékeinek megjelenését. A nyelvhasználat különleges, játékos, teremtő varázsát, a szimbolikus észlelés jelenlétét. Az interaktív közös mesésészövés módszertani megoldásait: a történetmesélés és a történetalkotás kölcsönhatását, a kérdésfeltevés jógyakorlatait, a humor motiváló hatásait. A dialógusképesség képi feltételeit.

Meggyőződésünk, hogy a gondolkodás és a nyelv játékjellegét kell előhívni és használni: a metaforák narratív kapcsolatok. A szóképek, szimbólumok, kép-metaforák felfejtése során az összegzés helyett az elbeszélést kell ösztönöznünk. Célunk továbbá rámutatni arra is, hogy az új és meglepő létrehozásához (kreatív szövegalkotás) szükséges a mintázatkereső késztetéseinkre építeni. Az ismétlés stabilizálja és elmélyíti a figyelmet, elősegíti a ráismerést, az értelmezést.

Szakirodalom

Bodrogi Ferenc Máté (2016): Az irodalom, a kreativitás és a „nem-hermeneutikai”. In. Uó: Soráthajlás.

Interdiszciplináris irodalmi tanulmányok. SUP, Szombathely, 166-177.

Varga Emőke (2020): Az interaktív könyv - Teóriák és példák. L'Harmattan Kft. Bp.

Pléh Csaba (2012): Narratív szemlélet a pszichológiában: az elbeszélés mint átfogó metateória. Iskolakultúra, 12 (3). 3-24.

Byung-Chul Han (2023): A rítus eltűnése - A jelen tipológiája. Ford. Csordás Gábor, Typotex, Bp.

Keszeg Vilmos (2011): A történetmondás antropológiája. Kriza János Néprajzi Társaság, Kolozsvár.

LUKIN LÁSZLÓ – A 20. SZÁZAD EGYIK SOKOLDALÚ ZENEPEDAGÓGUS EGYÉNISÉGE

Dallos Márta

ELTE TÓK Ének-zenei Tanszék

Kulcsszavak: Lukin László (1926-2004) 1950 és 1982 között volt a Fazekas Mihály Gyakorló Általános Iskola és Gimn; ének-zene tanítás; kóruséneklés

Lukin László (1926-2004) 1950 és 1982 között volt a Fazekas Mihály Gyakorló Általános Iskola és Gimnázium ének-zene tanára, de élete végéig aktívan részt vett a zenei életben. Széles körű szakmai tevékenysége és életrajza feldolgozatlan, az írásbeli és szóbeli források értékes információkat nyújtanak szakmai életútja bemutatásához (Golnhofer és Szabolcs, 2016). Az előadás doktori kutatáshoz kapcsolódik, amely Lukin László szakmai életútját az 50-es évektől a rendszerváltásig tartó időszak oktatáspolitikai és zenepedagógiai változásainak metszetébe igyekszik beilleszteni.

A tárgyalt korszak zenepedagógiájában meghatározó paradigma volt a Kodály-koncepció és annak az oktatási gyakorlatban történő megjelenése (Gönczy, 2009). Lukin tanárai – többek között Vásárhelyi Zoltán, Dr. Werner Alajos, Bárdos Lajos, Forrai Miklós, Pécsi Sebestyén, Ádám Jenő – meghatározóak voltak szakmai szocializációja szempontjából, legtöbbjük Kodály-tanítvány volt. Kodály Zoltán zenepedagógiai elveit közvetlenül tőlük ismerhette meg, és hatékonyan alkalmazta pedagógiai tevékenységében.

A Fazekas Gimnáziumban eltöltött 32 év alatt nem csak tanári munkájában, hanem a kórusmunkában is kiemelkedő sikereket ért el. Széleskörű tevékenységei mellett (pedagógia, kórusvezetés, ismeretterjesztés, közélet) folyamatosan jelen volt a szakmai sajtóban.

Zenepedagógiai tapasztalatát intézményes formában is tovább adta: 1977-től zeneakadémisták, tanárképzős hallgatók tanítási gyakorlatát vezette.

A jelen előadás alapjául szolgáló kutatás narratív szemléletű életműkutatás (Szabolcs, 2016), stratégiája kvalitatív-interpretatív. A mikrotörténetek, az egyéni narratívák – a pedagógiai emlékezet elemeiként – hozzájárulnak a pedagógiai hatások és élmények emlékezeti szinten történő, szubjektív módon közvetített továbbadásához (Dombi, 2008).

Lukin László életpályájának bemutatása a szakmai tanulságok leszűrésén túl hozzájárul a 20. századi pedagógus professzió történetéhez, és újabb neveléstörténeti, zenepedagógia-történeti kutatások alapjául szolgálhat.

Irodalom

Dombi, A. (2008). A neveléstörténet-írás mint a kulturális emlékezet forrása. In: Pukánszky, B. (szerk.),

A neveléstörténet-írás új útjai (pp. 232-240). Gondolat Kiadó.

Golnhofer, E. és Szabolcs, É. (2016). Az 1945 utáni korszak neveléstudományának kutatása: Kutatásmetodológiai megfontolások a személyes dokumentumok forrásértékéről. In: Németh, A., Garai, I. és Szabó, Z. A. (szerk.), Neveléstudomány és pedagógiai kommunikáció a szocializmus időszakában (pp. 185-201). Gondolat Kiadó.

Gönczy, L. (2009). Kodály-koncepció: a megértés és alkalmazás nehézségei Magyarországon.

Magyar Pedagógia, 109(2), 169-185.

Szabolcs, É. (2016). Narratíva és pedagógiatörténet. In: Garai, I., Vincze, B. és Szabó, Z. A. (szerk.), Hiteles Pedagógia.

Tanulmányok Golnhofer Erzsébet tiszteletére (pp. 79-83). Eötvös Kiadó.

A TEHETSÉG GONDOZÁS MÖGÖTT MEGBÚJÓ KRITIKAI SZEMLÉLETMÓD FEJLESZTÉSE

Dékányné Varga Krisztina Katalin *, Styrna Katalin **

* Szigetszentmiklósi Batthyány Kázmér Gimnázium

** Pécsi Művészeti Gimnázium Szakgimnázium és Technikum

Kulcsszavak: konstelláció, facilitálás; kritikai szemlélet, kortárs művészet; kreatív iskolai tér, projektoktatás

A bemutatásra kerülő projektek a kreatív alkotói folyamatok lehetőségét tárják fel. Célom volt, hogy a pedagógiai programba beágyazottan, kortárs múzeummal együttműködő pályázatok integrálásával megvalósuljanak olyan projektek, amelyek segítik a tehetséggondozást, és a differenciált oktatás lehetőségét is engedik megvalósulni, akár nagylétszámú középiskolai osztályok esetében is.

A pedagógiai folyamataimban nap mint nap tapasztalom, hogy a kortárs művekkel való találkozás a diákokban olyan gondolkodási folyamatokat indítanak el, amelyek segítik, hogy a komfortzónájukon kívülre helyezkedve a megismerés és a tapasztalás élményét kreatívan éljék meg.

A rövid és hosszútávú projektek lehetőséget adnak kisebb, nagyobb tanulócsoportok számára is, hogy újító, innovatív alkotói folyamatokat járjanak be, és eközben észrevétlenül egymástól tanulva tágítsák tudásukat. Ebben a folyamatban a hangsúly nem az egyénen, hanem a csoporton, a csoporton belüli ismereteken, s azoknak egymással való megosztásán, tovább gondolásán van.

A kritikus szemléletű kortárs műveken, művészeti módszereken való együtt gondolkodás nyitja meg a különböző tudományok, elméleti és gyakorlati területek felé az újító szemléletű alkotói folyamatokat, mint amilyen a STEM (Science, Technology, Engineering and Mathematics) oktatási struktúra is, amiben diákok játszva kísérletezhetnek a reál és természettudományi tárgyakkal, miközben élményszerűen alkothatnak, ami szintén fontos szerepet tölt be a kreativitásuk fejlesztésében.

Az ilyen típusú folyamatban a tanár, mint facilitátor, és a diák kapcsolata valahol egyenrangúvá válik. Ugyan a diákok a visszajelzések során a segítőtanár definíciót használták, többnyire mégis egy a BAUHAUSE iskolára emlékeztető paralel oktatási nevelési forma rajzolódott ki. E folyamatok, projektek során rendkívül sokat tanulhatunk a tanár és diák kapcsolatáról, valamint az egyes résztvevők önmagukról is.

Az iskolai környezet, nem feltétlenül az alkotáshoz szükséges, alkalmas inspiratív tér, de ezek az alkalmak melyek mögött megbújik egy problémamegoldó gondolkodás, hozzá segítheti a résztvevőket, hogy egy pozitív jövőképről diskurzust folytassanak a művészet segítségével. -

Konstelláció //tanár-diák együttállás. Közös posztorsorozatban szeretnénk bemutatni a *Van művészi vénád?* nemzetközi pályázatok kapcsán bejárt oktatási modellek rendszerét. Az alkotói folyamatok működésében a tanár és diák állapota egyes helyzetek egymásra hatása, dolgok állása a meghatározó. Bizonyos jelek esetek események egyidejű megjelenése együttállása befolyásolhatja, segítheti a művészi válasz megtalálásában az együttműködőket. Ennek a spirális rendszernek origójába helyeződik a segítőtanár, aki a kritikus szemlélet kialakításában facilitál.

Az előadás mellett két poszteren szeretném bemutatni az elmúlt 6 év 9 alkotását, azok koncepcióit, köztük az idei év nyertes pályaművét is, és két további poszteren a témában releváns további folyamatokat a díjnyertes alkotásokból.

A kutatást támogatta

Kárpáti Andrea egyetemi tanár Budapesti Corvinus Egyetem, Vizuális Kultúra Kutatócsoport

MIKROTANÍTÁS-KUTATÁS FEJLEMÉNYEK A KÉPZŐMŰVÉSZTANÁR ÉS A DESIGN- ÉS VIZUÁLISMŰVÉSZET-TANÁR KÉPZÉSEKEN A BLENDED TÉRBE: BEVONÓDÁS ÉS KOLLABORÁCIÓ

Dr. Bredács Alice Mária
PTE Művészeti Kar

Kulcsszavak: mikrotanítás; kollaboráció, bevonódás, vegyes tér; pedagógiai kreatológia

A pandémia után új kihívások jelentek meg a tanárképzésben (Molnár, Turcsányi-Szabó, Kárpáti 2020, Trentinné Benkő, Kovács 2021), különösen a vizuális művészeti tanárképzésben vált szükségessé az innovatív módszerek feltárása. 2015-től a PTE Művészeti Kar egyik kurzusán a hallgatók mikrotanítási feladatsorokat készítenek, próbálnak ki és értékelnek. 2019-től ez vegyes formájú tanulási kísérleté vált. A jelenléti órákba a hallgatók a TEAMS felületen is bekapcsolódnak. A módszertan kombinált, ötvözi mindkét tér módszereit (Fodorné 2020).

A kísérleti sokaság: Képzőművésztanár és design- és vizuálisművészet-tanár szakos hallgatók csoportjai.

Hipotézisek: Hogyan illeszthető be a művésztanárképzésbe a vegyes tér használata, hogy a két térben egyformán fejlődjenek a hallgatók? Milyen módszerekkel lesz a két térben egyaránt aktív és interaktív a tanulás?

A kísérlet módszerei, eszközei

- 1) Hallgatói foglalkozástervek, folyamatleírások elemzése.
- 2) Hallgatói tevékenységek és módszerek gyűjtése.
- 3) Mediált megbeszélés vegyes formában.
- 4) Szóbeli/írásos hallgatói társ- és önreflexiók.

Eredmények

A művésztanárképzésekben a vegyes típusú órák állandósultak. Módszertanuk összetettebb, mint a csak online, csak kontakt óráké. A vegyes típusú órák kísérletezést igényelnek, nem tervezhetők készre. A módszertan csak a hallgatókkal együtt alakítható ki, ezért alkalmas a tanári kreativitás fejlesztésére, új tartalmak, módszerek felfedezésére. A hallgatók a tanári tervezést is most tanulják, hibázhatnak, reflektálhatnak, javíthatnak. A tervek kipróbálása hozza létre a fokozott „bevonódást”. A munkatérben a csoport tagjai folyamatos kapcsolatot tartanak egymással, segítséget adnak, kapnak, sikereket, kudarcokat osztanak meg és beszélnek meg őket érintő dolgokat, mindegy, hogy melyik térben dolgoznak. A hallgatók könnyebben elmélyítik elméleti tudásukat, bátrabban alkalmazzák a gyakorlatban. Az oktató is „bevonódik”, valamilyen szerepben vesz részt a kollaborációban. A hallgatók az oktató munkáját is segítik. Új tanári kompetenciák fogalmazódnak meg, mint a tanári rugalmasság, nyitottság, az intencionális kapcsolatformálás, és a pedagógiai kreativitás. Az előadásban bemutatok néhány hallgatói produktumot.

Irodalom

- Bácsi K. (2017) Miért és mikor jó a bevonás? – érvek munkáltatói és munkavállalói oldalon. *Vezetéstudomány* (67)8-9, 13-21.
- Fodorné Tóth K. (2020) E-learning modellek felsőoktatási környezetben, kurzustervezés és IKT-használat az elektronikus tanulástámogatásban. PTE, Pécs.
- Dorner H.-Major É. (2008) A kollaboratív interakciók kialakulásának folyamata egy vegyes oktatási formájú tanárképzési kurzus keretében. *Iskolakultúra*, 11-12, 3-22.
- Molnár Gy.-Turcsányi-Szabó M.-Kárpáti A. (2020) Digitális forradalom az oktatásban – perspektívák és dilemmák. *Magyar Tudomány* (181)1., 56-67.
- Trentinné Benkő É.-Kovács M. (2021): A tanítási gyakorlat alternatív megközelítései: jelenléti, távolléti és hibrid megoldások a koronavírus-járvány idején. *Gyermeknevelés*, (9)2. (osz.n.)

A kutatást támogatta:

Dr. habil Lengyel Péter a PTE Művészeti Karának dékánja

A NON-VERBÁLIS KÓDFEJTÉS CSODÁI - FRENÁK PÁL FRANCIAORSZÁGI TÁNCTERÁPIÁS TEVÉKENYSÉGE

Dr. Horváth Nóra

Széchenyi István Egyetem

Kulcsszavak: Frenák Pál; táncterápia; organikus mozgásnyelv

Frenák Pál táncművész, koreográfus, a magyarországi kortárs tánc egyik ikonikus alakja, aki a siketek és nagyothallók jelrendszerének energiáiból táplálkozva, egy új mozgásnyelv kidolgozásával írta be magát a magyar tánc történetbe, és vívta ki a nemzetközi elismerést. 1999-ben bemutatott, Tricks&Tracks című munkájával tette le a névjegyét a kortárs táncban. Ez volt az a koreográfia, mely felsorakoztatta a máig alkalmazott frenáki stílusjegyeket: az organikus mozgásnyelvet, mozgásban és zenében az örületig fokozódó dinamizmust, a kaotikus rendszerekben való otthonosság érzetét, az egyén önfogadását szimbolizáló lemeztelenedés érzetével való szembesítést, a mozgást fragmentáló speciális fénytechnika alkalmazását, a táncosok és a közönség destabilizálását, a japán kultúrához való kötődés érzékeltetését bizonyos butoh-inspirációk megidézésével, a jelnyelv használatát, valamint a testek lenyűgöző fuzionálási kísérletét tánc közben. Kevésbé ismert, hogy Frenák, koreográfusi pályája mellett, hosszú évekig rendszeresen foglalkozott autista és mozgáskorlátozott gyermekek rehabilitációjával. Tanított a párizsi és Lille-i Siket Színházban, a Francia Artistaképző Főiskolán, az Amiens-i Egyetemi Kórházban pedig mozgássérült gyerekek táncrehabilitációjával foglalkozott. Frenák táncterápiás tevékenysége és koreográfusi munkája egy töről fakad, egy olyan speciális érzékenység zsigeri meglétéből, amit siket édesanyja hatásának köszönhet. Táncterápiás gyakorlatának részletei még nincsenek feltárva, a közönség azokat eddig nem ismerhette. Ugyanígy ismeretlenek Magyarországon azok az előadásai, melyek kifejezetten gyermekközönség számára készültek, már meglévő koreográfiáinak tükrében. Tanulmányom nagymértékben támaszkodik eredeti videófelvevételekre, illetve visszaemlékezésekre, az eredményeket azonban már egy olyan elméleti keretben szeretném elhelyezni, melyek még teljesebb képet tudnak adni a táncművész-koreográfus szerteágazó inspirációs eszköztáráról. Kórházi tapasztalatai és önállóan kidolgozott terápiás foglalkozásai nagy hatást gyakoroltak későbbi előadásaira, koncepcióira.

Irodalom

Fraleigh, S. (2010). *Butoh. Metamorphic Dance and Global Alchemy*, Urbana-Chicago-Springfield: University of Illinois Press.

Gáti K. T. (2020). „A lehetetlenben a lehetőséget keresem” – Interjú Frenák Pállal, <https://kultura.hu/a-lehetetlenben-a-lehetoseget-keresem-interju-frenak-pallal/>.

Kékesi B. és Farkas A. M. (2018). A siket jelnyelv jelentősége a kommunikációs kultúra átalakulásának tükrében, *Információs Társadalom: társadalomtudományi folyóirat*, 18, 2. (2018): 7-27., http://real.mtak.hu/82475/1/it_2018_2_1_kekesi_farkas.pdf

Kunszt Gy. (1999). *Peter Eisenman: a dekonstruktivizmustól a foldingig*, Budapest: Akadémiai Kiadó.

Lacan, J. (1993). A tükör-stádium mint az én funkciójának kialakítója, ahogyan ezt a pszichoanalitikus tapasztalat feltárja a számunkra, *Thalassa* (4) 1993, 2: 5-11, [http://imago.mtapi.hu/a_folyoirat/e_szovegek/pdf/\(04\)1993_2/005-011_lacan_tukor-stadium.pdf](http://imago.mtapi.hu/a_folyoirat/e_szovegek/pdf/(04)1993_2/005-011_lacan_tukor-stadium.pdf)

A kutatást támogatta

MMA Művészeti Ösztöndíj Program (2021-2024)

A GYERMEKKULTÚRA HÉROSZAI 3.

Dr. Kaposi József

PPKE BTK VJTK

A MTA Drámapedagógiai Albizottsága kezdeményezésére folyamatos kutatások zajlanak a a „pongyola diktatúra” ingamozgásai között az ifjúsági kultúra leszármazottjaként is számontartható személyekről, akik - miközben szuverén elemeket, új (pedagógiai reformokkal is szinkronban álló gyermekképet, kritikai iskolaképet stb.) motívumokat, műfajokat, formákat, alkotóközösségeket működtetett.

A szimpózium keretében a két-két meghatározó jelentőségű zene- és drámapedagógus munkásságát mutatnánk be.

Az elsőként Lukin László zenepedagógus munkásságát mutatjuk be, akinek széles körű szakmai tevékenysége és életrajza feldolgozatlan, de az írásbeli és szóbeli források értékes információkat nyújtanak szakmai életútja bemutatásához. A narratív szemléletű biográfiai kutatás, stratégiája kvalitatív-interpretatív. Életműkutatás, de az egyéni biográfiát a zenepedagógia paradigmaváltásainak tükrében, valamint az ötvenes-nyolcvanas évek, a Kádár-korszak kontextusában vizsgálja. A második előadás Forrai Katalin munkásságát ismerteti, aki az óvodai ének-zenei nevelés, és az óvóképzés, meghatározó személyisége volt. A kutatás tárgyát 1960-1991 között született tizenegy napló, számos beszámoló, hivatalos jelentés képezi, melyeket dokumentum- és tartalomelemzésnek vetünk alá. Ez az elemző feltárás, kvantitatív elemeket is tartalmazó kvalitatív feldolgozás hozzájárulhat ahhoz, hogy jobban megismerjük Forrai módszertani elképzelésének alakulását, illetve megismerjük az óvodai ének-zenei neveléssel kapcsolatos szakmai észrevételeit, módszertanát, melyek mentén értékelte az óvodai nevelés során értékelt. A harmadik előadás Keleti István rendező, drámapedagógus munkásságának állít emléket, akinek neve évtizedek óta fogalom a diákszínház-gyermekszínház világában. Mivel Keleti nem hagyott jelentős írásbeli hagyatékot maga után, nagy jelentősége, hogy a közös emlékezet révén, egy-egy konferencián, tovább hagyományozódjon tanításának átörökíthető hagyományát. Személyiségének legendája mai napig él. Kevés magyar színházi ember mondhatja el magáról, hogy amit létrehozott, halála után is életképes. Utolsó előadás Bucz Hunor rendező, drámapedagógus a Térszínház alapítója és művészeti vezetőjének munkásságát mutatjuk be. Feldolgozza Bucz új színészpédagógiai módszereit, melynek keretében rámutat arra, hogy az angolszász iskola nyomán a 80-as években nálunk is kibontakozó kreatív, improvizatív dráma pedagógiai módszereinek egyik kezdeményezője, eszköztárának alkalmazója volt. Amatőr társulatának felkészítését, önképzését már ez új színészképző „tananyag” alapján, úttörő tapasztalatszerzőként végezte. Párhuzamosan, színészei közreműködésével kidolgozta gyerekcsoportokkal a meserögtönzés, a spontán szerepvállalás dramaturgiáját, ami a foglalkozások és bemutatók által a pedagógusoknak adott mintát a színjátékos formák alkalmazására.

VIKTOR LÖWENFELD MŰVÉSZETI PEDAGÓGIAI TERÁPIÁJA (ART EDUCATION THERAPY)

Dr. Kiss Virág

ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar

Kulcsszavak: művészeti pedagógiai terápia; kreativitás; holisztikus fejlesztés

Előadásom Viktor Löwenfeld (1903–1960) munkásságáról szól, különös tekintettel “művészeti pedagógiai terápiának” (Art Education Therapy) nevezett megközelítésére. Löwenfeldet a nemzetközi szakirodalom a 20. század egyik legmeghatározóbb művészetpedagógusának és egyben a művészetterápia úttörőjének is tekinti (Leshnoff, 2013, Michael, 1981). A magyar nyelvű szakirodalomban elsősorban gyermekrajzok fejlődési fázisaival kapcsolatban hivatkozza Kárpáti Andrea (1995).

Löwenfeld alapműve, a *Creative and Mental Growth* (magyarul nem elérhető), melyben a gyermeki alkotótevékenység fejlődésének leírása során megállapította, hogy a személyiség intellektuális és kreatív fejlődése kölcsönhatásban van. Felismerései azokból a vak és siketvak gyerekekkel folytatott kreatív agyagozó tevékenységből fakadnak, ahol, hasonlóan a közismert Helen Keller történetéhez, minden egyes együttműködési, kommunikációs és megértési mozzanathoz meg kellett küzdenie. Az esetleírásokból kiderül, hogy ez nem “csak” egy művészeti munka volt, hanem általában a fogalomalkotás és a kommunikáció első lépései is az adott gyerekekkel.

Löwenfeld pályafutása Bécsből indult, de a náciizmus elől Amerikába menekülve bontakozott ki teljesen és vált világhírűvé. Tanította őt Franz Czizek, a gyermekrajzok “felfedezője”. Az 1920-as években Bécsben művészetet, matematikát, pedagógiát és pszichológiát tanult. Művészeti tanulmányai során sokáig vakon kellett mintáznia ez indította őt arra, hogy utánajárjon szobrász tanára elméletének és vakokkal próbáljon foglalkozni. Mivel nem kapott vezetői támogatást benne, első kísérleteit titokban végezte a bécsi vakok intézetében. Itt agyagozott a gyerekekkel és kereste benne számukra a kreatív lehetőségeket. Fordulatot az jelentett, amikor a következő vezető hallott Löwenfeld eredményeiről, és megbízta azzal, hogy dolgozzon ott tovább. Itteni tapasztalatai vezettek művészeti pedagógiai terápiájának kidolgozásához, melynek jellemző alapelvei:

- Hangsúlyozta a biztonságot, és mindig minden új mozzanat bevezetésekor hangsúlyozottan figyelt rá.
- Terápiás helyzetekben mindig az egyén szintjéhez kell alkalmazkodni. A médiumnak az egyén érzékszervi tulajdonságaihoz kell igazodnia, és meg kell adni számára az ingerekre való önálló reagálás élményét.
- Holisztikus fejlesztésben gondolkodott, a kreatív mozzanatok segítségével a gyermekek a világ megismerésének újabb és újabb kis lépéseit teszik meg.

Irodalom

Kárpáti A. (szerk, 1995): A vizuális képességek fejlődése. Nemzeti Tankönyvkiadó.

Leshnoff, S. K. (2013). Viktor Lowenfeld: Portrait of a Young Art Teacher in Vienna in the 1930s.

In: *Studies in Art Education*, Vol. 54, No. 2 (WINTER 2013), pp. 158-170. National Art Education Association.

A summary of this article was first presented at the INSEA World Conference, Budapest, 2011.

Michael, J. A. (1981). Viktor Lowenfeld: Pioneer in Art Education Therapy. *Studies in Art Education*, 22(2), 7-19.

TUDOMÁNY ÉS MŰVÉSZET

DARGAY LAJOS SZOBRÁSZMŰVÉSZ ÉLETMŰVÉBEN

Dr. Kriston Vízi József *, Hangyel Orsolya **

* Dargay Lajos Művészeti Alapítvány

** Dargay Lajos Művészeti Alapítvány

Kulcsszavak: Dargay Lajos; Tudomány és Művészet; Tudomány és Technika, Hangyel Orsolya, művészettörténész
Dr. Kriston Vízi József, muzeológus, DLMA elnöke Dargay Lajos Művészeti Alapítvány Dargay Lajos művészetéről

Alapítványunk számos céllal jött létre, elsődlegesen Dargay Lajos hagyatéka által megtestesített szellemi örökség gondozása, kulturális köztudatban tartása, terjesztése a feladatunk. Életművéből kiindulva céljaink között szerepel a geometrikus művészet magyar hagyományainak feldolgozása és szerepének bemutatása az építészetben és a közösségi terek kialakításában. Továbbá a kreativitás, a környezet- és közösségformálás, a kapcsolatteremtés, a kommunikáció fejlesztése is.

Dargay tanulmányútjai során került kapcsolatba Nicolas Schöfferrel, hallgatta előadásait, illetve műtermében dolgozott tanítványként, később pedig munkatársaként. Megismerkedett Art Brennerrel, aki Moholy-Nagy László elképzeléseit, alkotásait közvetítette számára. Valószínűleg ebben a közegetben tanulmányozhatta alaposabban Kepes György és Vasarely gondolatait, alkotásait is. Szervező munkájának is köszönhető Kepes alkotásinak állandó tárlata, majd a Kepes Intézet létrejötte a városban. A helyi Gárdonyi Gimnázium rajztanáraként pedig sikeresen megszerettette tanítványaival Vasarely művészetét és az op-artot.

Dargay Lajos elsősorban szobrászművészként és a kalocsai Schöffer Múzeum igazgatójaként ismert, azonban pályája során mindvégig tanár is volt. Művészetével felvállalta és tudatosan folytatni kívánta a konstruktivista irányvonalat –Kassák Lajos művészetének hatására is-, valamint a kinetizmust, illetve a luminokinetikát. Olyan műveket képzelt el, melyek az élet organikus részeként áthidalják a művészet és a társadalom közti szakadékot, mindazonáltal nem veszítik el tárgyi kvalitásukat, anyagi és kompozicionális minőségüket sem. Konstruktív kísérletet tett a szobrászat megújítására, természettudományos megalapozására, felélesztve a hazánkban töredékesen jelenlévő avantgárd térszemléletet.

Műveire jellemző a tudományos szemlélet és a mérnöki jelleg, egyrészt mivel a tudomány és a művészet kapcsolatát vizsgálta. Kereste azokat az utakat, melyek egységbe hozhatják a művészetet a tudománnyal, abból kiindulva, hogy a művészet feladatai a tudományokkal párhuzamosak, egymással kölcsönhatásban vannak, és igaz művészet csak a tudománnyal egybekötve jöhet létre. Másrészt munkamódszere, műveinek alkotóelmei is a modern technikából származtak. Mindemellett felhasználta korának tudományos eredményeit, a kibernetikát, az elektronikát, az automatikát, és az építészetet. Alkotásai szorosan kötődnek az építészethez.

A térdinamikus alkotások képesek formavilágukban szerves részévé, alkotó elemévé válni a természeti és a modern városi környezetnek. Továbbá kibernetikus fény és mozgás apparátusok felhasználásával konkrét interaktív kapcsolatba is léphetnek velük, újra megvalósítva az építészet és a szobrászat harmonikus egybeolvadását, de immár a napjainkban adott technikai, tudományos keretek között.

ÁLDOZAT-REPREZENTÁCIÓK A MŰVÉSZETBEN ÉS AZOK TÜKRÖZŐDÉSEI AZ EGYETEMISTÁK KÉPZELETÉBEN

Dr. Sepsi Enikő *, Dr. Bethlenfalvy Ádám **

* Károli Gáspár Református Egyetem

** Károli Gáspár Református Egyetem

Kulcsszavak: áldozat, áldozatvállalás, áldozati szerep transzformációja, áldozat a művészetekben, drámapedagógia; művészetalapú kutatás

Egy négy alkalomból álló, művészetalapú, drámapedagógiai keretrendszerben megvalósított kvalitatív kutatásban vizsgáljuk a kutatásban az áldozatiság különféle művészeti ágakban (képzőművészet, irodalom, színház, film, stb.) megjelenő reprezentációit, és azok tükröződéseit egy egyetemista csoport gondolatvilágában.

A Károli Gáspár Református Egyetem Áldozati szerepeket multidiszciplinárisan vizsgáló projektjének keretében zajló kutatás célja, hogy a témával kapcsolatos jogi, pszichológiai és szociológiai nézőpontok mellé a kulturális, művészeti reprezentáció és annak fiatalokban lecsapódó tükröződése is megjelenhessen.

Vizsgálatunk kiindulópontját olyan művészeti alkotások képezik, amelyekben különböző módokon, de erősen megjelenik az áldozatiság problematikája, az áldozatvállalás vagy az áldozati szerep tanszformálásának különféle lehetőségei. Így a kutatás során vizsgálat tárgyává teszünk festményeket, installációkat (pl. Andrea Mantegna: Halott Krisztus, Id. Peter Bruegel: Keresztvitel (Kálvária), Sara Berti: Krisztus siratása installáció), de irodalmi alkotásokat is (pl. Kosztolányi Dezső: Édes Anna; Arany János: Ágnes asszony; Pilinszky János: Merénylet; Pilinszky János: Sztavrogin elköszön; Pilinszky János: Sztavrogin visszatér), illetve filmrészleteket is (pl. Lech Majewski: The Mill and the Cross, Jelenczki István: ÖN-TÉR-KÉP, Tarkovszkij: Áldozathozatal).

A kvalitatív kutatási eszközökre épülő, négy alkalmas kutatási folyamatban a Benda Kálmán Szakkollégium 14 főből álló műhelycsoportja vesz részt. Ennek a 2023 tavaszán zajló kutatásnak a művészetalapú módszertanáról és eredményeiről számolunk be a konferencián.

Szakirodalom

Lendvai, L., Horváth, L., Dóczi-Vámos, G., & Jozifek, Z. (2020).

Egy komplex színházi nevelési előadás hatása a bullying észlelésére.

Alkalmazott Pszichológia, 22(4), 99-138.

https://www.eltereader.hu/media/2021/05/AP_2020_4_WEB.pdf

Juhász Judit: Megismerés, élmény és alkotás a művészetalapú kutatásokban.

Kovács, 23. évf. 1-4. sz. (2019. tavasz-tél), 3-26.

http://epa.oszk.hu/00700/00721/00030/pdf/EPA00721_kovasz_2019_01-04_003-028.pdf

A kutatást támogatta:

KRE

MŰVÉSZETI PEDAGÓGIAI TERÁPIA (ART EDUCATION THERAPY)

Dr. Tamás Katalin

ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar

Szimpóziumunkon egy olyan a modellt vizsgálunk meg, amely ötvözi a művészetterápiát a pedagógiával, és ami a vizuális területen két egymástól független, de egymással sok hasonlóságot mutató formában is létezik. Emellett kitekintünk a zene területére, hogy ott vajon milyen ehhez hasonló jelenségeket, irányzatokat, gyakorlatokat találhatunk. Megvizsgáljuk, hogyan értették megalkotói eredetileg a művészeti pedagógiai terápia fogalmát, és milyen értelmezést adhatunk neki a mai fogalmi keretek között.

Művészeti pedagógiai terápia (art education therapy)

Történetileg 2 egymástól független képviselő nevezte így az általa kidolgozott művészetpedagógiai-művészetterápiás gyakorlatot:

- Viktor Löwenfeld (1903-1960) a 20. század egyik legnagyobb hatású művészetpedagógusának terápiás gyakorlatát "art education therapy"-nak nevezi a nemzetközi szakirodalom.
- Sándor Éva módszere (1990-es évek): képzőművészeti pedagógiai terápia
Ezek bár egymástól teljesen függetlenül jöttek létre, számos hasonlóságot mutatnak. Mind Sándor Éva, mind Viktor Löwenfeld munkássága fogyatékos gyerekekkel való munkából indult és vált általánosabbá, és a (művészet)pedagógia és a terápiás megközelítés kapcsolódik benne. Mindketten hangsúlyozzák:
 - a biztonságos helyzet és kapcsolat megteremtésének fontosságát
 - az egyéni sajátosságok, szükségletek figyelembevételét, alkalmazkodást az egyén szintjéhez
 - a szabadságot az alkotásban és a kreativitást (ez ma talán evidenciának tűnik, de ezt nekik is köszönhetjük).

A zenei területen is találunk hasonló jelenségeket, ahol a terápiás és pedagógiai megközelítés egyszerre van jelen, például a Kokas módszer esetében.

Kulcskérdés, hogy milyen értelemben használjuk a terápia és a pedagógia fogalmát. Mikor van szó művészettel illetve művészetre nevelésről, személyközpontú művészetpedagógiáról, mikor és hogyan dolgozunk terápiás szemlélettel pedagógiai keretek között, pedagógiai eszközökkel terápiás célokért és terápiás keretek között, illetve mi a pedagógiai és mi a terápiás eszköz.

Az elméleti kérdések mellett gyakorlati tapasztalatok és egy eset mentén vizsgáljuk meg a művészeti pedagógiai terápia modelljét.

Irodalom

Sándor É., Horváth P. (1995). Képzőművészeti pedagógiai terápia. ELTE BGGYFK.

Michael, J.A. (szerk. 1982). The Lowenfeld Lectures, Victor Löwenfeld on Art Education and Therapy. Education and Therapy. Pennsylvania State University Press. University Park and London.

Varga Á. (2019). Ez mind zeneterápia. Fejlesztő Pedagógia. 30(1-3), 38-43

SÁNDOR ÉVA MŰVÉSZETI PEDAGÓGIAI TERÁPIÁJA

Dr. Tamás Katalin

ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar

Kulcsszavak: művészeti pedagógiai terápia; gyógypedagógia

Előadásom célja, hogy bemutassa a Sándor Éva-féle (képző)művészeti pedagógiai terápiát, mely a (gyógy)pedagógia, és a művészetterápia közös metszetében helyezkedik el. Mik a legfontosabb célkitűzései? Mi fúzi a (gyógy)pedagógiához, mi a terápiához? Mit jelentett ez az 1990-es években; mitől határolták el; mit jelent ma?

Az elnevezése körüli dilemmák sokat foglalkoztatják kidolgozóját. Művészeti pedagógiai terápiának nevezi, elkülönítve a pszichoanalitikus konnotációjú művészetterápiától. A kidolgozásnál Klaniczay Sára (neves analitikus pszichológus, Hermann Imre tanítvány) ügyelt, hogy ne legyen pszichológiai túlsúly „mélység” (a terápiás munka a pedagógusi, gyógypedagógusi kompetencián belül maradjon). Pedagógiai eszköztárral dolgozik pedagógus, gyógypedagógus végzi.

Kidolgozás az 1990-es években, állami gondozott, enyhe intellektuális képességzavart mutató gyerekekkel, akiknél súlyos tanulási problémák, motivátlanság, viselkedési feltűnőség volt jellemző, háttérben deprivációs helyzet, anyavesztés, totális intézmény.

Sándor Éva terápiás rendszerében a fő cél a tanulás segítése (Tamás 2021). Az alkotáson, alkotó munkán keresztül válik lehetővé az érzelmek, énére megélése, saját tempó megtalálása, öröm átélése, így szocio-emocionális terápiás munka zajlik. A tanulási képességrendszer (a kreatív, motorikus, szociális, kognitív, orientációs és kommunikációs képesség) komplex fejlesztése (Sándor 1996) történik holisztikus szemlélettel, teljes embert célozva, az életkori sajátosságok meszszenő figyelembevételével. Sándor Éva terápiája megfelel Gerebenné (2013) gyógypedagógiai terápia definíciójának. A pedagógiai terápiás rendszerben terápiás keretek között folyik a munka. Jellemzői „védő személy”, „védő tér”, (védelem, szeretet, személyre szabott figyelem, biztonságérzet) rítusok, rituálék (kiszámíthatóság) kis létszám, sokféle eszköz, teremhasználat (Sándor és Horváth 1995).

Mit jelent a szabadság Sándor Éva koncepciójában? Hogyan függ össze a gyerekek vizuális nyelvének fejlődésével? Miért cél a spontán alkotás a szabad festés védelem alatt kisgyerek terápiában, hogyan érhető el a spontaneitás, miért fontos az érzelmi ráhangolás? Hogyan érhető el a kliens számára a szabad alkotás élménye a nagyobb gyerekeknél és a felnőtteknél a fejlesztő terápia során? Milyen lehetőségek vannak a differenciálásra, hogyan működik a gyakorlatban az alkalmazkodás a kliensekhez? Kitérek az esztétikum kérdésére az elaborációs munka minőségével összefüggésben.

Irodalom

Sándor É. (2006). Fejlesztés művészettel. ELTE BGGYFK

Sándor É., Horváth P. (1995). Képzőművészeti pedagógiai terápia. ELTE BGGYFK.

Tamás K. (2021). Alkotással a tanulásért. Sándor Éva életműve. Vizuális kultúra, 2. 80-85.

RECEPTIVE MUSICAL ACTIVITIES AS COGNITIVE TOOLS: KOKAS METHOD WITH NONVERBAL ADULTS

Dr. Tiszai Luca

Szegedi Tudományegyetem

Kulcsszavak: Kokas method, Cognitive tools; Receptive musical session; Severe and multiple disabilities

According to Vygotsky's sociocultural theory social interactions play a decisive role in cognitive development. In his understanding, every culture provides so-called cognitive tools (such as language, signs, and symbols) which are internalized by the children to develop their cognitive capacity.

People with severe and multiple disabilities form a marginalized group of people. In addition to atypical development, their social and cultural experiences can be radically different from those of neurotypical people's experience. Society establishes fewer expectations toward these people and offer fewer culture-specific tools than other members of the community. The lack of the use of language deprives these people of one of the most universal cognitive tools of human society. Music, especially classical music is an important universal language of humanity. Sharing musical experiences has a deep impact on social connection. Considering music as a cognitive tool, shared musical experiences offer a new perspective for making meaning.

In a Kokas session listeners respond with movements to the music heard. This complex and joyful artistic communication or joint creation provides a wide range of examples of how music can be used as a cognitive tool. Sharing the musical experience with movements and gestures opens up spaces for co-constructed meaning, and listening to classical pieces (a common cultural heritage of humanity) establishes new opportunities for social bonding.

People with severe and multiple disabilities are usually associated with low intellectual capacity and an inability to reach higher cognitive levels. Music is an abstract reward, enjoying and understanding the musical process requires a wide range of cognitive functions: attention, memory, learning, and understanding patterns. When the leader of the session initiates communication and offers patterns, such as different movements for different musical characters, changing the direction of movements in different parts of the music. This process of creating a common meaning is the basis of human communication. In this playful activities participants not only create a common code-systems but can be the way of understanding abstract concepts (eg.: repetition, structure, contrast, change or stability).

„ITT IS EZ MEGY, CSAK DURVÁBAN...” – TÁRSADALOMKRITIKUS DALSZÖVEGEK A MAGYARÓRÁKON

Dr. Tóth Miklós Zsombor
ELTE TÓK

Kulcsszavak: alkalmazott retorika; anyanyelvi-irodalmi nevelés; kortárs könnyűzenei dalszövegek

Az előadás célja rámutatni, hogyan emelhetők be a kortárs magyar könnyűzenei dalszövegek a középiskolai irodalomtanításba, és, hogy milyen szerepük lehet a tanulók anyanyelvi kompetenciáinak és mérlegelő gondolkodásuk fejlesztésében. Elméleti részében kitér az oktatásban – elsősorban a magyar nyelv és irodalom tantárgy tanításában –, a nyelvhasználatban és az irodalmi nyelvben beállt változásokra, a művészet és az irodalom társadalmi szerepére, majd elhelyezi a kortárs könnyűzenét a művészeti ágak, a dalszöveget pedig az irodalmi műfajok között. Ezt követően a dalszöveg tananyagba való beépítési lehetőségeire mutat rá: vázolja a konstruktív pedagógia tanulásszervező modelljének (RJR modell) alkalmazhatóságát a dalszövegek esetében, megadja a dalszövegek lehetséges elemzési szempontjait, s számos, a gyakorlatban is alkalmazható példát hoz – a retorikai elemzések mintájára.

A jelen előadás az anyanyelvi-irodalmi-művészeti nevelést az élményközpontú, adaptív tanítás irányából közelíti; módszertani ajánlásai a pedagógiai gyakorlatban is alkalmazhatók. Az előadás a fiatalok életében meghatározó szerepet betöltő szövegtípusok, a kortárs irodalom határterületeihez tartozó könnyűzenei dal- és médiaszövegei közül válogat, feldolgozási, értelmezési szempontokat javasol ezekhez. Vázolja, milyen szerepük lehet ezeknek a tanulók korábbi tanulási folyamataiból származó előzetes ismereteik, képességeik hatékony, mindennapi életben is felhasználható rendszerbe szervezésében.

Az előadás további célja bemutatni, hogy a több mint kétezeréves retorika tanításai miként élhetnek tovább, s milyen szerepet tölthetnek be a nevelési folyamatokban. Az előadás a régi-új retorikára közös, alkotó nyelvi-kommunikációs cselekvésként tekint, a nevelést értékteremtő és értékközvetítő folyamatként kezeli. A vázolt jelenségek, a kapcsolódó kutatási eredmények bemutatása, illetve a kutatási eredmények alapján összeállított javaslatok, a mindennapi oktatásban is alkalmazható minták, jógyakorlatok egyaránt hozzájárulhatnak a 21. században elvárt, a formális tanulási kereteken túlmutató pedagógiai módszerek megújulásához.

Irodalom

Adamikné Jászó Anna 2011. A szövegértő olvasás fejlesztésének új lehetősége: a retorikai elemzés.

In: Könyv és Nevelés 2011/4.

Corbett, Edward P. J. 1969. (ed.) *Rhetorical Analyses of Literary Works*. Oxford University Press. London – Toronto.

Hujber Szabolcs 2020. Bródy János dalszövegeinek retorikai elemzése. PhD disszertáció. DOI: 10.15476/ELTE.2020.130

Pethőné Nagy Csilla 2005. *Módszertani kézikönyv. Befogadásközpontú és kompetenciafejlesztő irodalomtanítás a gimnáziumok és szakközépiskolák 9–12. évfolyamában*. Korona Kiadó, Budapest.

A kutatást támogatta:

Általános Retorikai Kutatócsoport

ÉRZÉKELÉSFEJLESZTŐ MÚZEUMI FOGLALKOZÁSOK

Dr. Joó Julianna

Iparművészeti Múzeum

Kulcsszavak: érzékelés, művészeti fejlesztés, tehetséggondozás, ; múzeumpedagógia, affektív módszer

A múzeumok használt érzékelésfejlesztő foglalkozások ösztönzőerővel bírnak, kreatívra teszik a gyereket és a tehetséggondozásnál is használhatóak. Ezen tevékenység tágítja a gyerek tapasztalati horizontját fejleszti a képzelőerőt és a fantáziát, valamint a műalkotások megfigyelésére, „megérintésére” ösztönzi a gyerekeket. Az érzékelésfejlesztő művészeti foglalkozások a gyerekek élményvilágát tágítják és segítik a művészeti befogadást, valamint előmozdítják a vizuális, auditív és tapintásos érzékelést. Úgy tűnik, hogy a 21. századi múzeumpedagógiában megjelentek olyan módszerek és eszközök, melyeket korábban csak elvétve alkalmaztak a hazai művészeti múzeumokban, de a német, osztrák és brit művészeti múzeumokból számos innovatív módszert adaptáltak.

A téma jellegéből adódóan a poszteren bemutatott grafika az elméleti alapvetésen túl elsősorban a gyakorlat kérdéseire koncentrál, az alkalmazott művészeti fejlesztésre helyezve a hangsúlyt; a részletes, tényszerű és élményszerű leírásokra, különös tekintettel az érzékszervre ható módszerre. A poszterben a művészeti múzeumokban alkalmazott affektív módszer előnyeit és hátrányait tervezem bemutatni. Elsősorban azt fogom szemléltetnem, hogy a művészeti múzeumok melyik célcsoportnak, milyen típusú, milyen koncepció mentén alakítják ki az érzékelésfejlesztő programokat és a mennyiben építenek a gyerekek tehetséggondozására, a kiállításra és a műtárgyakra. Továbbá bemutatom azt is, hogy a VEKOP 7.3.4.17-2017-00006 tehetséggondozó múzeumi projekt kapcsán a művészeti nevelés korszerűsítése az érzékelésfejlesztés mentén milyen eredménnyel valósult meg. Szemléltetnem azt is, hogy a múzeumi projektben a tanórán kívüli időt, milyen művészeti programokkal, milyen szemléltető eszközök használatával és módszerekkel lehetséges a gyerekek fejlesztésére használni, valamint milyen eredménnyel valósult meg a művészeti fejlesztés az érintett iskolák számára.

Irodalom

Bereczki Ibolya-Népešsy Noémi (2020, szerk.): Modern múzeumi interpretáció. Múzeumi iránytű

23. Szabadtéri Néprajzi Múzeum – Múzeumi Oktatási és Módszertani Központ, Szentendre.

Czech, Alfred (2014): Museumspädagogik. Ein Handbuch. Grundlagen und Hilfe für die Praxis. Wochenschau Verlag, Schwalbach. 199.202.

German Kinga (2015, szerk.): Múzeumpedagógia. Szociálpedagógia: Nemzetközi Szaklektorált Folyóirat. 3. 1-2. sz. Szent István Társulat, Budapest.

Heiderose Hildebrand (2001): Was ist am chinesischen Korb schinesisch? – eine gute Frage. In: Kunts+Unterricht, Friedrich Verlag, Seelze. 11-12.

Paolo Mazzanti (2020): Emotion inside/out museums. In: Paolo Mazzanti, Margherita Sani Emotion and learning in museum. NEMO.

A kutatást támogatta:

Iparművészeti Múzeum

A „SZABADSÁG” FAKTOR A TANULÁSBAN, AMI KÉPZÉS, NYÁRI ALKOTÓTÁBOR EREDMÉNYESSÉGÉNEK VIZSGÁLATA

Dr.Tóth Livia
Nyíregyházi Egyetem

Kulcsszavak: workshop; alkotó telep; projekt módszer

Előzmények:

Hosszú éveken keresztül –kb.14 évig– tanítottam délutáni képzésben a Veresegyházi Lisznyay Gábor AMI-ban Képző –és Iparművészet tárgyat. Az évközi munkákat mindig sikeres kiállításokkal zártuk. 2010 –től kezdődően Mihálydeák Barna évente tartott tábort növendékeinek. Alapítványunk VÉKA_2010 és 16 között szinte havi rendszerességgel szervezett táncműhelyeket Veresegyházon. A népzene tanár kezdeményezésére álltam be egy nyári tábor- zenetanulós, kézműves tevékenységeket is beiktató, népzene és néptánc tábor résztvevői közé. Az eredmény leírhatatlan volt. A gyerekek nemcsak jól érezték magukat, és minden éven újra és újra jelentkeztek, de öt nap alatt egy félévnyi tananyagot tanultak meg, és csodás volt a hangulat. A közösen elfogyasztott ebédek is jó hangulatot hoztak. Arra a konklúzióra jutottam, hogy a szabad hangulat, együtt zenélés, éneklés közelebb hozza az embereket, nyitottabbá és befogadóbbá válnak. Szinte alkotó közösségekké válnak, s ez a közösségformáló hatása a legszebb. A napot mindig csoportos körtáncjal zártuk, melybe a szülők a gyermekükért megérkezve, csatlakoztak. A gyerekek előadták az aznapi tanult zeneszámokat, melyeket beiktattak a repertoírba. A táborok elsődleges célja: Intenzív zeneoktatás elsősorban a zeneiskolai népzene szakos növendékek részére. Ugyanakkor, a kapu nyitva áll minden népzene kedvelő gyermek és felnőtt számára. Másodlagos cél: Igyekszünk a gyermekek szüleit, családait is bevonnunk a tábori életbe, és ezzel egy szélesebb, népzene fogékony közösséget alkotni. A táborokban a zenei elfoglaltságok közé kézműves tevékenységeket szervezünk: nemez és asztalos munkákat. Ezen elfoglaltságok tökéletesen egészítik ki a zenetanulást. Táboraink eredményessége és emelkedett hangulata az igazán odaadó tanárainknak köszönhető!

- Mihálydeák Barna a veresegyházi Lisznyay Szabó Gábor Zeneiskola és a fóti Népművészeti Szakgimnázium tanára, gyakorló népzeneész, nagybőgős. A táborok szakmai vezetője.
- Havay Viktória népi énekes. Gyakorló népzeneész, néprajzusként óraadó a Zeneművészeti Egyetemen.
- Visnyai Viktória hegedűs. Gyakorló népzeneész. Hivatása szerint zongoraművész, zenetanár
- Bolya Dániel furulyás. Gyakorló népzeneész, a váci Bartók- Pikéthy Zeneművészeti Szakgimnázium tanára.
- Tóth Livia DLA nemez- és asztalosművész, egyetemi tanár. A kézműves tevékenységek szervezője.
- Magyar Pál asztalos.

Szervező: Veresegyházért Kulturális Alapítvány, nevesítve Regenye Zoltán, Gerháth Szilvi

Támogatók: Nemzeti Kulturális Alap Halmos Béla Program Kollégiuma, Veresegyház önkormányzata.

Helyszín: Veresegyházi Városi Múzeum

VIDÁKOVICS ANTALRÓL ÉS BÁLINT ÉVÁRÓL

Eck Júlia

Pázmány Péter Katolikus Tudományegyetem

Kulcsszavak: délszláv néptánc; táncpedagógia; Baranya Táncegyüttes

Olyan alkotótársakról beszélnek, akiknek pályája és magánélete összefonódik, ők két szuverén alkotó- és pedagóguspálya létrehozói is. Korán lezárult pályájuk bemutatásakor a hangsúlyt a sokszínűségekre helyezem. A középpontban a fiatalok nevelése, kulturális látókörük szélesítése állt. Munkásságuk nagy része Pécssett zajlott. Vidákovics horvát-bunyevác származása meghatározta tevékenységeit: fő céljának tekintette a délszláv kulturális hagyomány kutatását és továbbélésének segítését. Középfokú tanulmányait Budapesten végezte, itt ismerkedett meg Kricskovics Antallal. Tagja lett együttesének, tanára mesterévé, barátjává is vált. Felvételizett a Pécsi Tanárképző Főiskolára. Várost és életutat is választott magának.

A Baranya Táncegyüttes vezetését 1973-ban vette át. Az együttes számos turnén ért el sikereket, pályájukat itt kezdő táncosok közül sokan jelentős alkotótevékenységet folytattak. Az együttes hagyomány-örző kultúrájából létrehozott izgalmas táncszínházi formációt is.

„A színház történeteket mesél, de nem működik aláb, a szív és a lélek mozgása, vibrálása nélkül” (Vidákovics). Izgalmas koreográfiái, a világirodalom alkotásainak feldolgozása hozták szoros kapcsolatba Pécssett működő modern színházi alkotóműhelyekkel. A Pécsi Balett 1960-ban jött létre Eck Imre vezetésével. Hozzá szoros szakmai együttműködés és barátság fűzte, több közös előadást, hoztak létre. A Pécsi Amatőr Színház vezetője, Bagossy László szintén hosszú évekre lett társ-alkotó és barát. A színházi rendezés fortélyaihoz vezetett be. A két műhely számos közös produkciót hozott létre. Eck, Bagossy és Vidákovics együttműködése az 1980-as évektől a Pécsi Nyári Színház rendezvényeiben csúcspontot ért el. Izgalmas színházi-táncszínházi műhelyek, újszerű előadások sokasága született. Ennek az együttműködésnek köszönhető jelentős állomás: 1992-ben a Pécsi Kisszínház befogadta a Horvát Tagozatot, majd 1996-ban létrejött az önálló Pécsi Horvát Színház. Említem tevékenységei közül annak a kulturális közösségnek a létrehozását, mely Csopor(t)-Horda elnevezéssel 1995-től működik magyar és horvát művészek, kutatók, támogatók részvételével, a délszláv hagyományok és kultúra ápolásának céljával.

Bálint Évát, második feleségét Vidákovics a Baranya Táncegyüttesben ismertte meg. Alkotótársak voltak. Éva kitűnő táncosként több Eck-baletten is szólószerepet kapott. Később Bálint alapította meg az Eck Imre AMI tánctagozatát, és vezette az intézményt, a név kiválasztása az ő döntése volt. E területek kiemelkedő szerepet játszottak a gyermek/ ifjúsági kultúra paradigmaváltása szempontjából. Személyes emlékeim, interjúk, dokumentumok feltárása és elemzése, videofelvételek feldolgozása segítették beszámolómat.

„TUDOMÁNY ÉS KÉPZŐ”?! – EGY TANTÁRGYI INTEGRÁCIÓS PILOT PROGRAM TAPASZTALATAI HATODIK OSZTÁLYBAN

Egervári Júlia

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem

Kulcsszavak: környezeti nevelés; művészettel nevelés, művészet alapú tanulás; tantárgyi integráció, environmentális művészetek

Ahogy a vizuális nevelés sem csak a vizuális kultúra tanár feladata, úgy a környezeti nevelés sem hárulhat kizárólag a természettudományos tárgyakat oktató pedagógusokra. A környezeti nevelés folyamatos módszertani megújulása kiemelten fontos mindannyiunk számára, és mára már nem csak környezet- vagy természetvédelmet értünk alatta (Kárász, 2014). A környezetpedagógia tartalmi keretei, módszerei és szinterei bővülnek, ez lehetőséget ad más tudományterületekkel való kapcsolódásra, módszertani fejlesztések megalapozására.

Előadásomban folyamatban lévő doktori kutatásom részeredményeit mutatom be, melyben a környezeti nevelés lehetőségeit az iskolai nevelés-oktatás folyamatában a természettudomány és vizuális-kultúra tantárgyak integrációja, a vizuális nevelés eszköztárának alkalmazása hivatott támogatni, a művészettel nevelés, és művészet alapú tanulás elvei mentén.

A projekt tananyagának alapját a Természetismeret tantárgy tematikája adja, hatodikos évfolyamon, aktuális környezeti nevelési témakörökkel, és vizuális kultúra tartalmakkal kiegészítve.

A tantárgyi integráció egy 10 alkalmas, 2x45 perces, komplex foglalkozássorozat formájában valósult meg a szentendrei Dunakanyar Általános Iskola hatodik osztályában. Az alkotói feladatokon keresztül feldolgozzák az adott természetismereti, környezeti nevelési témát, azaz a vizuális alkotás folyamata szintetizáló tevékenység is egyben (Kiss, 2010). Változatos tér- és tárgyalakító technikákat alkalmaznak, főként a tárgy-és környezetkultúra területéhez kapcsolódva.

A program specialitása az environmentális képzőművészeti műfajok megjelenése, merít a land art, öko-művészet, természetművészet világából, és kortárs képzőművészeti példákat mutat fel. Ehhez számos nemzetközi és hazai forrás áll rendelkezésre, hiszen az environmentális művészetek területén, kifejezetten az öko-művészet műfajában alkotók, gyakran vesznek fel direkt vagy indirekt módon környezeti nevelő szerepet, dolgoznak együtt más tudományterületek képviselőivel, interakcióra hívva a nézőket ((Watts, 2005. in Inwood, 2008).

A címben szereplő Tudomány és Képző elnevezések abból erednek, hogy az iskolában a természettudományos tárgyakat összevonva Tudomány néven tanulják, illetve a „rajz óra” általános elnevezés helyett Képzőművészet szerepel az órarendben.

Az előadás a foglalkozás sorozat feladattípusait, a létrejött alkotásokat, a tanulók és a résztvevő kolléga visszajelzéseit, a kutató reflexióit mutatja be, előre vetítve a kutatás további menetét és annak kihívásait, mely hasznos kiindulási pontja, forrása lehet egyéb tantárgypedagógiai innovációknak.

Irodalom

Inwood, Hilary (2008): Mapping Eco-art Education, *Canadian Review of Art Education* (35)

Kárász Imre (2014): A környezeti nevelés története, céljai és eszközei, *Környezeti nevelés és tudatformálás*, Eger, 2015.

Kiss Virág, 2010: Művészeti nevelés, művészettel nevelés, művészetterápia. *Iskolakultúra*, 20 (10). pp. 18-31.

AZ ALKALMAZOTT IMPROVIZÁCIÓ ÖSSZETETT TUDÁSRENDSZERÉNEK FELTÁRÁSA INTERDISZCIPLINÁRIS MEGKÖZELÍTÉSSEL

Eszes Fruzsina

ELTE, Eötvös Loránd Tudományegyetem

Kulcsszavak: alkalmazott improvizáció; improvizációs tudás; szakmai improvizáció

A napjainkban megfigyelhető környezeti, társadalmi, technológiai változások explicit módon rámutattak arra, hogy a minket körülvevő világ gyors és dinamikus folyamatai az élet minden területén nagyszámú összetett és kiszámíthatatlan helyzeteket eredményeznek. A váratlan kihívások kezelésével összefüggésben felértékelődött a tudás, a tanulás szerepe és ezzel együtt olyan komplex fogalmak kerültek a kutatások fókuszába, mint a szakmai tudás és annak tartalma, formái, forrásai és változásai (Csapó, 2019). A tudásmenedzsment témakörébe tartozó jelenségek mind egyéni szinten, mind szervezeti szinten kizárólag interdiszciplináris módon vizsgálendő területek. A folyamatosan változó környezet kontextusában, a magánéletben és a szakmai életben való sikeres boldoguláshoz a megszokottól nagyobb nyitottságra, az előre nem látható, kevésbé tervezhető, azonnali megoldást igénylő helyzetek rugalmas, adaptív kezelésére, folyamatos találékony-ságra, valamint a rutinokból és a biztonságot nyújtó komfortzónából történő kilépésre van szükség. Vajon hogyan lehet mindezt felkészülni? A kérdés megválaszolásához járulhat hozzá a bizonytalanság tolerálásával, a divergens gondolkodással, a kreatív problémamegoldással és a váratlan helyzetekben való döntéshozással összefüggő improvizáció témakörének és oktatásban betöltött szerepének alaposabb vizsgálata.

Az improvizáció elméletéről, gyakorlatáról és pedagógiájáról a művészeti területek gazdag szakirodalmi háttérrel kínálnak (Benedek, 2018). A rögtönzés természetes közegének tekintett előadó-művészeti szektor mellett azonban egyre több ágazat foglalkozik explicit módon az improvizáció kérdéskörével (Sawyer, 2011; Holdhus, 2016). A vizsgálatok irányát nagyban meghatározza, hogy a kutatók hogyan értelmezik az improvizációt, milyen funkciót, milyen szerepet tulajdonítanak neki (Zenk, 2022). Az improvizáció összetettségét, funkcióinak sokféleségét mutatja a szakirodalmakban megjelenő többféle improvizáció-értelmezés is (Ben-Horin, 2016).

Az előadás a nemzetközi és hazai szakirodalmak szintetizáló elemzésével kívánja bemutatni az improvizáció egy lehetséges tipológiáját és jellemzőit. Elemzésünkben azt vizsgáltuk, hogy az egyes szakterületek 1) hogyan definiálják az improvizációt, 2) értelmezésükben az improvizáció mely funkciója kap hangsúlyt és 3) milyen tudáselemeket azonosítanak a szakmai improvizálás feltételeként.

Az improvizáció típusainak megkülönböztetésére vonatkozó szándék nem csupán a téma feltárásának megkönnyítését szolgálja, hanem arra is lehetőséget ad, hogy a különböző szakterületeken értelmezett improvizálás háttérben álló tudásról, annak elemeiről és dimenzióiról képet kapjunk és interdiszciplináris megközelítéssel rajzoljuk fel az improvizációs tudás összetett rendszerét, annak szakmaspecifikus és transzverzális sajátosságait.

A feltáró kutatási eredményekkel az improvizáció összetett tudásrendszerét és képzésfejlesztő potenciálját kívánjuk explicit módon beemlíteni az oktatáskutatás hazai diskurzusába.

A PEDAGÓGUS SÁRY LÁSZLÓ

Fekete Anikó

ELTE

Kulcsszavak: kreativitás; improvizáció; zenepedagógia

Sáry László sajátos módszere, egyéni kifejezőmódja a ma már sokak által ismert Kreatív zenei gyakorlatok kötetből (Sáry, 1999) tisztán kitűnik (Fekete, 2013). Zenésztársaival megalapították az Új Zenei Stúdiót. Darmstadti utazásuk azért volt jelentős, mert a zeneszerző nem csupán saját szerzeményeit, de John Cage, Earl Braun és Steve Reich muzsikáiból is adott kottákat. Ezeknek a műveknek a játszásához azonban nem állt még rendelkezésre hazai előadóművészeti gyakorlat, ezért Sáry olyan gyakorlatokat írt, melyek segítették műveik eljátszását. A szerző később ezekből az etűdökből állította össze Kreatív zenei gyakorlatok elnevezésű kötetét (Fekete, 2013).

Sáry László kéri is, hogy az új zenei gondolkodásmód tükrében és a társas zenélés céljából mind a játékot koordináló, mind a résztvevő a saját értelmezésében oldja meg azokat, s vegyen részt a játékban. Ez egyfajta szabadságot jelent mindkét oldalról. Játékosságot vár el tanártól és diáktól egyaránt. Az alapszabályokat szem előtt tartva el lehet térni, tovább lehet fejleszteni a feladatokat.. Sáry László tudatosan kerüli a zárt formákat, sémákat, ennek hiányában szorgalmazza a változatosságot és az alkotófantázia trenírozását (Sáry, 2010). Így a hangzásból az is kitűnik, hogy szinte minden egyszeri és ismételhetetlen, a véletlenek találkozása. Továbbá tükrözi azt a filozófiát is, miszerint egy problémának többféle megoldása is lehetséges. Sáry szerint a kreatív személy nem feltétlenül folyamatosan aktív és nem is feltétlenül produktív (Sáry, 2010).

Előadásomban mindezt összevetem az Urban-féle kreativitás-moddellel (N. Kollár-Szabó, 2017), valamint az Abramo-Reynolds-féle kreatív zene tanári attitűddel (Abramo-Reynolds, 2014) is. Többféle zenei módszer létezik, mely a résztvevői aktivitásra épít, mégis azért találok izgalmasnak Sáry László elképzeléseit, mert:

- (a) gyakorlatai a zeneileg képzetlenek számára is tökéletesen kivitelezhetőek, zenészek számára pedig nagyszerűen nehezíthetőek, bonyolíthatóak.
- (b) Sáry folyamatosan hangsúlyozza, hogy nemcsak a résztvevő, de a gyakorlat vezetője/moderátora számára is szükséges a kreativitás. Tehát alapvetően vezetői innovációt vár el, hiszen a vezetői kompetenciára bízva, hogy a résztvevői előképzettség függvényében miként variálhatjuk az adott gyakorlatot.
- (c) nincsenek „kőbe vésett” feladatai, nem ragaszkodik leírt zenei játékaihoz, inkább azok továbbfejlesztésére buzdít, ezáltal akarva-akaratlanul is improvizációra sarkall.

Irodalom

Abramo, J. M., & Reynolds, A. (2014). "Pedagogical Creativity" as a Framework for Music Teacher Education. *Journal of Music Teacher Education*, 25(1), 37-51.

Fekete Anikó (2013). „...téma con variazioni...”. *Zeneszó folyóirat*. 7-8.

Sáry Bánk (2015). Sáry László kreatív zenei gyakorlatai John Cage műveinek tükrében. DLA LFZE.

Sáry László (1999). *Kreatív zenei gyakorlatok*. Jelenkor Kiadó. Pécs.

Sáry László (2010). *Kreatív zenei gyakorlatok*. Parlando. Budapest.

DEVELOPMENT OF STEAM EDUCATIONAL TOOLS BASED ON THE CREATIVE REINTERPRETATION OF COGNITIVE GAMES: RESULTS, PROCESSES, AND DIDACTIC POSSIBILITIES OF A DESIGN WORKSHOP COURSE

Fenyvesi Kristóf *, Petró Panna **

* University of Jyväskylä

** szabadúszó

Kulcsszavak: cognitive development,; emotional and social learning,; design

In the spring semester of 2022, under the leadership of Dr. Gábor Körtélyesi and Panna Petró, and with the participation of Balázs Humayer, representing the CUP project-Budapest, an Integrated Product Design course was held at the Budapest University of Technology and Economics. Dr. Kristóf Fenyvesi, STEAM researcher, and several designers of cognitive games (Polyuniverse, Logifaces, Mondrian Blocks, etc.) participated as invited experts in the course. They supported the students in creating STEAM-based creativity-enhancing games and developing community-building strategies related to the tools. The project provided numerous pedagogical lessons. The product design challenge contained several elements that teachers of art and science may encounter when creating new, transdisciplinary tools for classroom use or in informal contexts. In such cases, just like in the objectives of the product design course, there may be a pedagogical need to reconsider the individual tools and game mechanics, expand them to location- or user-specific contexts, develop applications, and create additional multimedia concepts (with multiple touchpoints). The newly created STEAM product concepts and prototypes and the new game mechanics open up new didactic directions and novel cognitive approaches, offering good examples of the possibilities of combining interdisciplinary and experience-based art and science education. The presentation also showcases some of the art and design education consequences of all these. In addition to getting to know the final products, the presentation offers insight into the details of the project-based creative process, highlighting the added value that the involvement of external experts brought to the educational process. We demonstrate how the specific time-bound course was extended in a direction that would put the developed products in a marketable state through further user testing and manufacturability analysis. A variety of cognitive, creative, and design products applied to a variety of ideas; and cognitive, creative, and design ideas applied to a variety of products!

Reference

- Burnard, P., & Loughrey, M. (Eds.). (2021). *Sculpting new creativities in primary education*. Abingdon: Routledge.
- Craft, A., Cremin, T., Burnard, P., Dragovic, T., & Chappell, K. (2013). Possibility thinking: Culminative studies of an evidence-based concept driving creativity?. *Education 3-13*, 41(5), 538-556.
- Gotlieb, R. J., Hickey-Moody, A., Guroglu, B., Burnard, P., Horn, C., Willcox, M., ... & Zhou, J. (2022). The social and emotional foundations of learning. In *Reimagining Education: The International Science and Evidence based Education Assessment*. UNESCO MGIEP.

RAJZOLJUNK FÉNNYEL!

Fiedler Judit

Szegedi Radnóti Miklós Kísérleti Gimnázium

Kulcsszavak: fényfestés; tudományok és művészetek kapcsolata; csoportmunka

Műv. és tud.-ok közötti kapcsolat keresése a design eszközeivel

A HEAD program egy olyan ált. és középiskolák számára fejlesztett program (MOME), amely együttműködés alapú, és design elemeket tartalmaz. A problémamegoldó gondolkodást fejleszti. Gyakorlatorientált folyamat, amely képes a tananyagot életszerű, komplex problémahelyzetek köré szervezni.

PROBLÉMAFELVETÉS: Miként lehet megoldani, hogy a tantárgyak közötti integráció gyakorlatiasabban, kézzel fogható módon megtapasztalható legyen a diákok mindennapi tanulási folyamata során?

Moholy-Nagy László fénykísérleteiből, valamint Picasso fénygrafikáiból kiindulva a módszer kivitelezéséhez a toborzás a kortárs technika, a FÉNYFESTÉS kipróbálásának felvetésével kezdődött. A KIPRÓBÁLÁSI IDŐ 4 hónapot ölelt át. (9.-11. oszt.), melynek ritmusát heti 1x45 p-es, tanórához köthető, ill. késő délutáni, csoportos, külső helyszínes alkalmakra osztottuk (heti 1x120 p). A délelőtt egész osztályt megmozgató, tervezési munkák folytak, az iskolán kívül pedig az elméleti ötletek gyakorlati kivitelezése zajlott.

Az alakuló ülésen meghatároztuk azokat a témaköröket, melyek köré építettük a kutatásunkat. A cél a tantárgyi integráció volt, elsősorban olyan műveltségi területek vizualitáshoz való kapcsolásával, melyek diákjaink specialitásai, így a biológia, a kémia és a fizika esete a választás, kiegészítve a zene képi megjelenítésével.

A KUTATÁSI rész nehézséget okozott a diákoknak, mert megszokták, hogy a tananyagot mindig készen kapják az iskolai rendszerben, neki a tanulás folyamatához „csak befogadóként” kell együttműködniük.

A feladatokat felosztottuk a résztvevők között: A, témakutatók, B, grafikai előkészítők/fényrajzolók C, anyag/ eszközbeszerzők, D, fotósok, majd a kivitelezéshez újraszerveződünk.

Az egyes csapatok szóbeli prezentáció során osztották meg kutatási fázisaikat a többiekkel. Ezek az alkalmak a projekt során átvándoroltak az online térbe.

A GRAFIKUS CSAPAT u.n. „egyvonalas rajzokat” készített papír alapon, leegyszerűsítettük a kiválasztott formákat, begyakoroltuk a megszakítás nélküli vonalvezetés folyamatát, majd alumíniumdrót hajlításával folytattuk a munkát. A cél: a vonalakat a levegőbe is le tudják majd rajzolni.

A FOTÓSOKat egy olyan szakavatott kolléga segítette, aki a technikában járatos volt.

A projekt során a fiatalok megtapasztalták a csapatmunka, és az önálló munka kihívásait. A folyamat a hivatalos tanítási napokkal párhuzamosan zajlott, így leterheltségünk nagy volt.

A Projekt produktumait, a fotókat és a hozzájuk kapcsolódó fizika, kémiai jelenségeket értelmezve külső helyszínen bemutatóval összekötött kiállítást szerveztünk. A design- gondolkodás módszerét gyakorlatiassága miatt iskolai pedagógiai programunk részévé tettük.

Irodalom

<https://designakozoktatásban.mome.hu>

Deszpot Gabriella: Újra Látni, Más szemmel (Tölgyfa Program), Helikon, 1998

Mary Warner Marien: A fotográfia nagykönyve, Typotex Kiadó, 2019

<https://fotoamator.hu>

www.fizikakönyv.hu/101.pdf

MÚZEUMPEDAGÓGIA A KASSÁK MÚZEUMBAN

Forgách Péter
Kassák Múzeum

Kulcsszavak: Kassák Lajos; Geometrikus Művészet; Építészet
Kassák Múzeum Budapest
Forgách Péter
múzeumpedagógus

Forgách Péter múzeumpedagógiai programsorozatának módszertanát úgy állította össze, hogy a pedagógusok és a tanulócsoportok a Kassák Lajos életműve és az európai avantgárd mozgalmak köré szerveződő témaköröket alkalmanként külön-külön, illetve egymásra épülő foglalkozások formájában is igénybe vehessék, illetve az oktatók saját pedagógiai gyakorlatukhoz adaptálhassák. Az általános iskolai és gimnáziumi korosztályra kidolgozott foglalkozásokban hangsúlyos szerepet kapnak a vizuális érzékenység, a megfigyelőképesség, a tárgyalkotó képességek, az épített környezetre való érzékenység fejlesztése. Ezt egészíti ki múzeumi térre, az akusztikus környezetre, valamint a műalkotás percepciójára irányuló reflexiós eszköztár gazdagítása, különös tekintettel a korai avantgárd illetve a kortárs művészeti irányzatok kontextusában.

A rendhagyó, számos alkotói formát magába foglaló, újonnan kidolgozott foglalkozások egyik fő célkitűzése, hogy a művészeti és a társadalmi jelenségek vizsgálata, közös feldolgozása, az esztétikai nevelés szituációi ne egy egyirányú, elsősorban lexikális adat elsajátításán alapuló tudástranszferre épüljenek. A foglalkozás akkor sikeres, ha a tanulási folyamat során a diákok a maguk szűkebb, illetve tágabb környezetének jelenéről és jövőjéről való tapasztalatai, elképzelései, fantáziái és stratégiái kapnak teret, hogy az őket érintő társadalmi jelenségek, problémák az alkotás és a párbeszéd során egy közös diszkurzív térben körvonalazódhassanak. Mindez elősegíti, hogy a Kassák Múzeum gyűjteményére és kiállításaira jellemző avantgárd szellemiség, a modernizmus, az absztrakció, a művészeti networking, nemzetköziség, a társadalmi szolidaritás kulcsfogalmai a korosztályos igényeknek megfelelően a diákok számára átélhetővé és elsajátíthatóvá váljanak.

Előadása során két fő témát érint majd: a "hang" és a "reklám" kérdéskörét. Előbbi kérdéskör kapcsán bemutatja majd, hogy a foglalkozások miként segítenek áttekinteni a munkásmozgalmi kulturális szerveződések jellemzőit a 20. század első felének Magyarországon. Hogyan képes érzékelteni a társadalmilag elkötelezett művészet és a programművészet lényegi sajátosságait, illetve milyen módon megközelíthető a diákok saját tömegélményeinek és a tömeggel való kapcsolatuk feltérképezése, valamint a "hang" fogalmának és tapasztalatának feldolgozása hangkísérletek és szavalókórus alkotás formájában. A "reklám" témaköre kapcsán bemutatja, hogy a kassáki reklámgrafika etikai dimenziójának és modern életben betöltött szerepén keresztül a diákokkal miként dolgozható fel a reklám vizuális képének szerepe a társadalmi kapcsolatok formálásában.

Irodalom

Csaplár, Ferenc szerk. Kassák Lajos / Reklám és modern tipográfia Budapest, Kassák Múzeum, 1999
Dolar, Mladen. A Voice and Nothing More. Cambridge, MA: MIT Press, 2006.

A kutatást támogatta:

Kassák Múzeum, Budapest

KORTÁRS MŰVÉSZET FELADATOKBAN

Funták Gyula

Képző- és Iparművészeti Szakgimnázium

Kulcsszavak: kortárs szemléletű példák; új feladatok létrehozása; sikeresség

A középfokú művészeti képzésben a kiadott művészeti feladatok döntően befolyásolják a tanult információk beépülését. A közös jövőnk szempontjából megkerülhetetlen (mivel egyre több a digitális eszköz és ezek egyre inkább gyorsabb, látványosabb és különösebben nagyobb tudás nélküli eredményeket produkálnak), hogy kellő türelemmel elmélyült tudást szerezzenek, amivel még nem is létező feladatköröket láthatnak majd el. A tanulókat ezért rá kell vezetni, hogy kevésbé élményszerű gyakorlatok folyamatos elvégzésével megtudják majd valósítani a művészeti (vagy egyéb vizuális) elképzeléseiket. Örömmel tapasztalom az újabb és újabb generációknál az igényt és a kitartást ehhez. A lendületes munkamenet fenntartásához keresni kell személyre szóló célokat (lelkiallapotok kifejezése, továbbtanulási elképzelések, stb.). A monotonitást igénylő feladatsoroknál és az eredmények elvégzése után kreatív feladatokban (alkotói szemlélet) próbálják ki magukat a tanulók. Így közvetlen visszacsatolást kapnak az elvégzett munkájuk eredményéről és sokkal nagyobb lelkesedéssel fognak a következő feladatkörhöz (személyes sikerélmény). Számukra is értelmet nyer a befektetett munka.

A tanár szakos hallgatók (végzett művészek) személyes művészeti érdeklődése révén a legújabb trendeknek megfelelő tudnak maradni a kiadott kreatív feladatok. A hallgatók nem feltétlenül teljesen új feladatokat találnak ki, hanem a megközelítés a kapcsolódó tartalmi kiegészítések változnak. A kortárs művészetbe való részvételük, információik, hitelesen jelennek meg a diákok előtt. Szemléletük frissessége meghatározó, tájékozottságuk vonzó a csak pár évvel fiatalabb nemzedék számára. A közös munkában természetesen meghatározzuk a megadott tanulmányi kereteket, de ezek után nagy szabadságot kapnak az elgondolásaik megvalósításához, ami őket is inspirálja. Ez a szabadság ugyan kockázatokkal is jár, hiszen előfordulnak megvalósíthatatlan feladat ötletek (amelyek akár jók is lehetnek, de időben és a körülményeket figyelembe véve nem megfelelők). Ilyenkor félrerakjuk az elgondolás (de a későbbiekben eltérő helyzetben jól jöhetnek az oktatási tevékenységükben). A végén kialakuló feladatot még a tanulókkal is egyeztetjük esetenként (így ők is lelkesebben vesznek részt a megvalósításban). A pozitív megvalósulás ilyenkor szinte borítékolható.

Szakirodalom: irány.hu kiadvány sorozat

ÚJ UTAKON: A MÉDIA, MINT KIFEJEZŐESZKÖZ

Garamvölgyi Béla

Budapesti Fazekas Mihály Gyak. Ált. Isk. és Gimn.

Kulcsszavak: Fővárosi Komplex Rajzverseny; álhír, ál-dokumentum, versenymunkák, korcsoport; social-média, TV-spot Céljainkról - röviden

Okostelefonnal manapság már (majdnem) minden tanuló rendelkezik. Ez a miniatűr kommunikációs központ alkalmas olyan, az alapfunkcióin túlmutató produkciók létrehozására, melyek az oktatási gyakorlatban nem – vagy csak elvétve jelennek meg. A „kütyük” iránti ellenérzéseket feloldandó, megkísérlünk néhány lehetséges mintát bemutatni innovatív használatukra. A közölt feladatok némelyike erősen áthallásos a napi történések/analógiák tekintetében, de ez nem baj, sőt! Izgalmas kutatási lehetőségeket villantanak fel.

Az előadás során e munkák közül válogatva mutatom be eredményeinket.

A verseny jellege, részei

A verseny alapvetően gyakorlati jellegű, de pályázati elemeket is tartalmaz. A versenyzők az elő-döntőre meghatározott paraméterekkel rendelkező pályamunkával neveznek be, melynek kedve-ző elbírálása után vehetnek részt a helyszíni fordulókön, ahol már ellenőrzött körülmények között oldanak meg gyakorlati feladatokat. A versenykiírásban tájékoztató jelleggel megadott feladatok-hoz a kiírás közzétételével egyidejűleg pontos feladatleírásokat és egyéb, ezekhez kapcsolódó segédleteket teszünk közzé minden évben honlapunkon. (<http://rajz.fazekas.hu>)

A verseny témája, ismeretanyaga

A pályamunka témaköre és az alkalmazható technikák a vizuális kultúrához kötődnek.

Médiahasználat – vizuális kommunikáció (2022.); Tömegkommunikáció (2023)

A tanévi versenyek a vizuális befogadó- és alkotóképességek szintjeit mérik. Az ismeretek egy része gyakorlati jellegű és az alkalmazott technikák használati módjához, másik része pedig a vizuális közlő- és kifejezőeszközök kreatív, átgondolt használatának minőségéhez kötődnek.

A problémafelvetések és a hozzájuk tartozó témák, ismeretanyagok évről-évre változnak, ezért a felkészülést segítő speciális szakirodalmak, ajánlások a verseny honlapján kerülnek közzétételre. A verseny iránt érdeklődő Kollégák felkészítésére/tájékoztatására a Budapesti Fazekas Mihály Gyakorló Általános Iskola és Gimnázium dísztermében évente megrendezésre kerülő VIMM (Vizuális Mesterpedagógus Műhely) foglalkozásokat szervezünk.

Elődöntő

A kiírásokban tájékoztatási céllal megadott feladat-ismeretésekhez a versenykiírás közzétételével egyidejűleg pontos leírásokat és a későbbiekben egyéb, ezekhez kapcsolódó, a feldolgozást segítő online tartalmakat teszünk közzé honlapunkon.

Döntő, helyszíni feladatok

A döntőbe továbbjutott versenyzők feladatukat a helyszínen ismerik meg. Ez mindenkor a kiírás szellemiségéhez illeszkedő, abból következő feladat.

SZEMÉLYES ÉS TÁRSADALMI TEREK MODELLEZÉSE TANULÓI ALKOTÁSOKBAN

Geisbühl Tünde

Fasang Árpád AMI Szín-Pad-Kép Tagintézménye

Kulcsszavak: érzékenyítés, nyitottság; kortárs művészet; társadalmi problémák

Előadásomban azt szeretném bemutatni, hogy milyen nélkülözhetetlen segítséget nyújthat a kortárs vizuális művészet az érzékenység, s a nyitottság fejlesztésében. Több évtizedes művészetpedagógiai tapasztalataim összecsengenek Rittelmeyer (1983) azon vizsgálati eredményeivel, melyek szerint a modern/kortárs, újszerű, kétértelmű alkotásokat inkább a nyitott, toleráns személyek fogadják el, míg az erősen dogmatikus, intoleráns személyek elutasítják azokat. Valamint Illés Anikó megfogalmazásával miszerint „...a művészet segít élni. A művészet egyéni vagy társas befogadása, az arról való diskurzus, a művészet közös művelése érzéseket szabadíthat fel, gondolatokat indíthat el.” (Illés A. 2009. 235.) Így tán nem meglepő, ha kortárs művekre támaszkodva hatékonyabban tudom működtetni fejlesztési feladataimat.

A nyitottság fejlesztésén túl a kortárs művek intenzív inspirációs és projekciós felületként használható lehetőséget kívánok szemléltetni két iskolai feladatom mentén. Mivel a kortárs művek látványa szokatlanságuk ellenére is bellesimul és illeszkedik a fiatalok által látott, használt vizuális környezetbe, ezért jobban vonzza őket, s így elmélyültebb, szinte az egész személyiséget bevonó alkotást tudok kiváltani. E művek sajátos mai tartalmakat, témákat közvetítenek napjaink tipikus tárgyainak, tereinek, szereplőinek sokszor rendhagyó megjelenítésével, összekapcsolásaival, gyakran remek projekciós felületként.

A 11-12 éveseknek szóló feladat fókuszában a környezetükben lévő, számukra jelentőséggel bíró tárgyak többszörözésével, s a térben való átgondolt elrendezésével létrehozható tartalom áll. Kortárs installációs műveket vizsgálva az általuk előhívott érzéseket, asszociációkat gondolatokat jártuk körül, s azt, hogy milyen vizuális eszközök teremtik meg azt a komplex hatást, hogy érzéseket, emlékeket, asszociációkat képesek előhívni.

A feladat során a tanulók tárgy és tértervei olyan mély, érzékeny, személyes tartalmakat, érzéseket, gondolatokat fogalmaztak meg pontos magyarázatokkal, újszerű, szokatlan tér használati ötletekkel, melyek létrehozását kortárs művek segítségével nélkül korábban nem tudtam elérni.

A diákok természeti és társadalmi problémák iránt érzékenyítésénél szintén a kortárs művészetet hívhatjuk segítségül. Nemcsak a megjelenített, képviselt témák tekintetében, hanem a közvetítés, feldolgozás szemléletét figyelembe véve is. Erre példa a „Formát öltő problémáink” című projektem, melyet 14 évesekkel valósítunk meg. A projekt során elkészült alkotások - szobor, tér, térinstallációk terve, makettje, filmek, akciók - jól szemléltetik a tanulók nyitottságát, érzékenységét, s a témákban való elmélyedésüket, és alakuló tudatosságát.

Irodalom

Illés Aniko (2009): Művészetterápia a közoktatásban: elméleti lehetőségek es etikai megfontolások.

Új Pedagógiai Szemle, 5-6. 233-240.

Rittelmeyer, Christian (1983): Dogmatizmus, intolerancia és modern műalkotások megítélése.

In: Halász László (szerk) Művészetpszichológia. Gondolat, Budapest. 437-450.

A PIROSKA ÉS A FARKAS TÖRTÉNET SZÖVEGES ÉS KÉPI VÁLTOZATAINAK HATÁSA A KREATÍV ÖNKIFEJEZÉS FEJLESZTÉSÉRE

Gesztelyi Hermina
Debreceni Egyetem

Kulcsszavak: szoros olvasás, irodalom és vizuális kultúra;
inspiráció, kreativitás, önkifejezés; Piroska és a farkas

Az előadás témája egy hazai pedagógusképző intézmény szabadon választható kurzusára alapozva az irodalom és a vizuális kultúra találkozási lehetőségeinek bemutatása, a tapasztalatok megfogalmazása. A kurzus a különböző művészeti területek kölcsönös egymásra hatásának, az interpretációt árnyaló, módosító gesztusainak a feltárását ösztönzi. Egy irodalmi szövegnek és változatainak a szoros olvasása jelenti a kiindulópontot, valamint az irodalmi parafrázisok és kortárs feldolgozások megismerése. Ugyanilyen lényeges a téma társművészetekben való megjelenésének, a médiumváltás funkciójának, jelentőségének megismerése. A kurzus középpontjában a Piroska és a farkas című történet áll, ennek szöveges parafrázisai, valamint képi, bábszínházas és filmes adaptációi. A téma feldolgozását a hallgatók csoportos vagy egyéni alkotásai zárják, amelyet a félév során végigtekintett művészeti alkotások inspirálnak. Az előadás célja annak bemutatása, hogy egy történet körüljárása hogyan segítheti az önkifejezést, a változatos eszközökkel történő újramondást, a különböző művészeti területeken való alkotást.

Az előadás elméleti keretét a szoros olvasás, valamint a kreativitás és az inspiráció fogalmai jelentik. A szoros olvasás (close reading) elősegíti, hogy a szövegre konstrukcióként tekintsünk, és feltárjuk annak mélyebb rétegeit, így valódi értelmezői tevékenységet végezzünk. Ennek révén közelebb kerülünk a történethez, a nyelvhez és az alkotás folyamatához is. A kreativitás kulcskompetenciaként való felfogása nem csak a művészeti alkotás terén érvényesül, szerteágazó hatása a teljes személyiség fejlődését befolyásolja, ezen keresztül pedig egyéb készségekhez is hozzájárul. A kreativitást különböző módokon lehet ösztönözni, ennek egyik módja az inspiráció, amely a külső élmények hatására kialakuló belső késztetést jelenti. Az inspirációban egyszerre van jelen az élmény (amely érzelmi alapú) és a tapasztalat (amely tudati tevékenység), mindkettőnek fontos szerepe van a kreativitás kibontakozásában, támogatásában.

Az előadás tehát bemutatja az irodalom és a vizuális kultúra találkozási lehetőségeit egy konkrét téma esetében, a szöveges és a képi változatok inspirációs hatását, amely ösztönzi a művészeti alkotást, a történet sajátjáté tételét és komplex feldolgozását. Ez hozzájárul a művészetalapú szemlélet, a művészi gondolkodásmód reflexiójának megteremtéséhez, a pedagógus-hallgatók művészi önkifejezési kompetenciájának fejlesztéséhez.

Irodalom

- Mező Katalin: A kreativitást ösztönző inspiráció. In: A teljesség harmóniája III. – A komplex művészeti nevelés módszertani lehetőségei. Didakt, Debrecen, 2023.
- Tóth László: A tanulók motivációs sajátosságai és az iskolai teljesítmény.
In: Fejezetek a pedagógiai pszichológia köréből. Neumann, Budapest, 2005.
- Margittai Zsuzsa: Illusztrált hagyomány: A Piroska és a farkas (új) képi interpretációi, *Studia Litteraria (Gyerekvilágok)*, 2019/1–2.
- Gesztelyi Hermina: A piros ötven árnyalata – változatok Piroskára, *Studia Litteraria (Gyerekvilágok)*, 2019/1–2.

„AZ Ő GYERMEKSÉGÉNEK ELSŐ IDEJÉTŐL FOGVA MENDENKORON VÁLASZTOTT VALA” – 21. SZÁZADI KÖZELÍTÉSEK ÁRPÁD-HÁZI SZENT MARGIT ALAKJÁHOZ

Gilányi Magdolna

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Kulcsszavak: kortárs ifjúsági novella; történelmi olvasmányok (4. évfolyam)

Előadásomban egy kísérletet mutatok be: 2022-ben egy magyar íróval Árpád-házi Szent Margit alakjának 21. századi újragondolására vállalkoztunk. Az író és a történész együttműködésének eredmény (a jelenleg publikálás előtt álló) Liliomkirálylány – Árpád-házi Margit magyar nyelvű legendája nyomán című kortárs ifjúsági novella. Előadásom első részében ismertetem, hogy milyen szabályozási keretek (hatályos Nemzeti alaptanterv, kerettanterv) közé illeszkedik az alsó tagozatosoknak (3-4. osztály) szánt mű, továbbá a történelmi olvasmányok néhány jellemzőjét egy reprezentatív tankönyvválogatáson érzékeltetem. Utóbbi a 2004 és 2011 között megjelent 4. osztályos olvasókönyvek közül hatot vizsgál – a napjainkban használatos két választható tankönyv mellett.

A második rész célja, hogy az alkotást az ifjúsági irodalom keretei közé helyezve értelmezze: ennek illusztrálásul az előzmények közül három (gyermekek számára készült) Árpád-házi Margittal foglalkozó kiadványt választottam.

A harmadik rész a munkafolyamatot láttatja: a közös munka lépéseibe ad betekintést, az alkotási folyamat egyes elemeire hoz példákat, középpontba állítva a magyar nyelvű legenda-előzményt és a történelmi vonatkozásokat.

Zárásul szó esik a novellához készített, tanórai foglalkozásra szánt feladatsorról, amely a szövegértésre alapozva a cselekmény, a szókincsfejlesztés és jellemelek felől közelíti meg a feldolgozást.

Irodalom

Deák V. H. (2017). Árpád-házi Szent Margit, a Domonkos-rend szentje. In: Kálny Beatrix (szerk.), Domonkos szentek és szent helyek (pp. 41-59).

Debreceni Egyetem Klasszika-filológiai és Ókortörténeti Tanszéke. (Hereditas graeco-latinitatis V.)

Feuerné Tóth R. (1971): A margitszigeti domonkos kolostor. In: Tarjányi Sándor (szerk.): Budapest Régiségei XXII. (245-269.) Budapesti Történeti Múzeum. 245-269.

Kristó Gy. (2003). Magyarország története, 895-1301. Osiris.

Margit-legendá [1990]. In: Madas Edit (szerk.), Szöveggyűjtemény a régi magyar irodalom történetéhez. Középkor (1000-1530).

http://sermones.elte.hu/szovegkiadasok/magyarul/madasszgy/index.php?file=407_428_Margit_legend#_ftn1

KOGNITÍV ALAPOZÁS MATEMATIKAI-MŰVÉSZETI ESZKÖZÖKKEL: MONDRIAN BLOCKS AZ ISKOLAKEZDÉS IDEJÉN

Gyarmathy Éva *, Fenyvesi Kristóf **, Kökényesi Imre ***, Pap Judit ****, Turmezei Mónika *****

* Apor Vilmos Katolikus Főiskola

** University of Jyväskylä

*** Smart Egg Ltd.

**** Apor Vilmos Katolikus Főiskola

***** Apor Vilmos Katolikus Főiskola

Kulcsszavak: művészet és matematika; kognitív fejlesztés; kreativitás

Az MTA Közoktatásfejlesztési Programjában kutatócsoportunkkövetéses vizsgálatot indított, amelyben 1050 iskolát kezdő gyermek és tanítók vesznek részt fejlesztő és kontroll csoportként. A cél a módszertani fejlesztések vizsgálata. A tanítók 17 módszertani egységből válogattak, és ezek használatáról visszajelzést írtak. Az előadás a Mondrian Blocks matematikai-művészeti eszköz iskolakezdés idején történő használhatóságát elemzi, amely a téri képességek fejlesztéséhez egy matematikai-művészeti eszközön alapuló kognitív tréninggel járul hozzá.

A téri képességek a későbbi tanulás és tehetségfejlődés megalapozói (Wai és mtsai, 2009; Freeman és mtsai 2019), de még mindig nem nyerték el méltó helyüket a tanításban. Schoevers és mtsai (2020) szerint az erősen strukturált tanterv és a matematika tankönyvek kevés teret hagynak ilyen lehetőségeknek.

A Mondrian Blocks eszközben létrehozható mintázatok egy-egy matematikai problémát rejtenek, miszerint egy $n \times n$ méretű rácsot különféle módokon lehet téglalapokra osztani. (Dalfó, Fiol, López, 2021). A kutatásunkban bevezetett módszertani fejlesztés a Mondrian Blocks mellett számos további kognitív fejlesztési scenáriót tartalmaz. A fejlesztési scenárióról, 443 gyermekkel végzett munkáról 16 iskola 35 pedagógusa írt visszajelzést. Naponta átlag 11,6 percet fordítottak a pedagógusok a választott módszerekre, messze legtöbbet (17p) a Mondrian Blocks-ra. A Mondrian Blocks a matematika és a művészet tanulásában egyaránt fontos kognitív funkciókat fejleszt, többek között a szenzomotoros és végrehajtó funkciókat és elvonatkoztatási képességet is. A játék mind az egyéni, mind pedig a társas tanulás fejlesztésében is alkalmazható. A módszer nemzetközi kutatásokban történő továbbfejlesztése a tanítói visszajelzéseket is figyelembe véve indokolt. Az előadás bemutatja az eddigi eredményeket és a projekt további irányairól is képet ad.

Irodalom

Dalfó, C., Fiol, M.A., López, N. (2021). New results for the Mondrian art problem. *Discret. Appl. Math.*, 293, 64-73.

Freeman, B., Marginson, S., Tytler, R. (2019). An international view of STEM education.

In: Sahin, A., Mohr-Schroeder, M. J. (eds.) *STEM Education 2.0*, Brill, 350-366

Schoevers, E.M., Leseman, P.P.M. Kroesbergen, E.H. (2020). Enriching Mathematics Education with Visual Arts: Effects on Elementary School Students' Ability in Geometry and Visual Arts. *Int J of Sci and Math Educ* 18, 1613-1634

Wai, J., Lubinski, D., Benbow, C. P. (2009). Spatial ability for STEM domains: Aligning over 50 years of cumulative psychological knowledge solidifies its importance. *Journal of Educational Psychology*, 101, 817-835

A kutatást támogatta:

MTA Közoktatásfejlesztési Program

A VIZUÁLIS NEVELÉS ÉS A NYELVOKTATÁS ÖSSZEKAPCSOLÁSA A MÚZEUMI EDUKÁCIÓBAN. INTERDISZCIPLINARITÁS A MŰVÉSZETI OKTATÁS SZOLGÁLATÁBAN

György Gabriella *, Sütő Tünde **

* Ferenczy Múzeumi Centrum

** Ferenczy Múzeumi Centrum

Kulcsszavak: múzeumi edukáció, vizuális nevelés, nyelvoktatás; önismeret, kamaszok; portré, interaktív

Előadásunkban az angol nyelvű, kamaszoknak szóló, a modern magyar portréfestészetéhez kapcsolódó vizuális képességfejlesztő kiadványunkat, illetve a kiadvány tematikájához kapcsolható, múzeumi környezetben megvalósuló és iskolai környezetbe adaptálható vizuális gyakorlatokat szeretnénk bemutatni.

Az ingyenesen elérhető kiadvány és a múzeumi foglalkozások a portré tematikáján keresztül a kamaszok önvizsgálatához járulnak hozzá az önmegfigyelés, az önreflexió és az önismeret fejlesztésével.

Tapasztalataink szerint már az általános iskola felső tagozatosai sem szívesen oldanak meg munkafüzet-jellegű feladatokat az iskolában kötelezően kívül, és ennek erőtetése a múzeumi élményt is jelentősen csökkentheti. Többek között ezért készítettük angol nyelven: a tinédzserek számára "trendi" angolul beszélni, ezért motiváltabbak az idegen nyelvű feladatok megoldásában.

Így új közönséget is szervezhetünk a múzeumba (nyelvtanárok, idegen nyelvű edukációs programok résztvevői), illetve be tudjuk mutatni azt is, hogy a nyelvtanításban megjelenő témakörökhöz hogyan lehet képzőművészeti alkotásokat kapcsolni.

Ezért a vizuális képességfejlesztő és a nyelvvizsga-témákat feldolgozó feladatok keverednek a kiadványban.

A kiadvány nem csak a konkrét múzeumi kiállításon használható, hanem a múzeumon kívül, formális és informális oktatási környezetben egyaránt. A tantárgyi integrációval hozzájárulunk, hogy a képzőművészet az általános műveltség és a mindennapok része lehessen.

A kiadványhoz kapcsolt kreatív gyakorlatok a megfigyelésre, az önmegfigyelésre és az együttműködésre épülnek. Ezek előkészítik a közös karakterépítés komplex feladatát. A karaktereket nem lehet elrontani, a foglalkozások fontos eleme ezáltal az oldottság és a humor.

Ki vagyok én? Hol a helyem a világban? Hogyan tudok másokhoz kapcsolódni?

A tinédzserek számára e kiemelt fontosságú témákat emeltük a füzetbe.

A kiadvány felépítése:

Tükörkép

Helyem a környezetben

Ki vagyok én?

Portré és önarckép: önreprezentáció és önkifejezés

Emberi kapcsolatok, barátok

Selfie és portréfotó

Az ábrázolt szociális jellemzői

Fauvizmus

Festők társasága

Az arc arányai

Érzelmek kifejezése az életben és a rajzban

Szintani ismeretek

Páros portrék

Utazás

Önarckép rajzolása

A kiadványból eddig 1100 darab jutott el a célközönséghez, 2022-ben összesen 47 foglalkozást tartottunk múzeumi keretek között, vegyesen magyar és angol nyelven.

Irodalom

Hans Belting: Kép-antropológia, Kijárat Kiadó, Budapest, 2007

Bodóczy István: Vizuális nevelés II. Feladatgyűjtemény és tanári kézikönyv a 7-12. évfolyamok számára, Helikon Kiadó, Budapest, 1998

Elaine Farris Hughes: Writing From the Inner Self Harper, Paperbacks, 1992

Passuth Krisztina: A nyolcak festészete, Corvina Kiadó, 1967

A kutatást támogatta:

Emberi Erőforrások Minisztériuma, 2022

A GYERMEKKOR JELENE – AZ IDENTITÁS ALAKULÁSÁNAK TERE ÉS IDEJE

Gyuk Krisztina

Jaschik Álmos Művészeti Szakgimnázium és Technikum

Kulcsszavak: Emlékezés; Plasztikai nevelés

A kutatásom témája: A gyermekkor jelene – az identitás alakulásának tere és ideje. A fent említett kutatás és az Az emlékezés formái című diplomamunkámat ugyan arra a koncepcióra fűztem fel. A kutatásom során azt kerestem, hogy hogyan lehet az emlékezésen alapuló, az identitás alakulását is erősen befolyásoló felismeréseket a képzőművészet eszközeivel megjeleníteni. Ezen belül az identitás alakulásának folyamatát, valamint az ehhez kapcsolódó személyes kérdésvetéseimet vettem össze a kutatási témámhoz a képzőművészet terén eddig már létrejött megnyilvánulási módokkal. A létrehozott installációm gerincét, Erik H. Erikson Gyermekkor és társadalom című írásában fellelhető, Az ember nyolc korszaka című írása adta. Az itt megfogalmazott elmélet szerint én a hatodik korszaknál tartok és éppen ezért azt a kérdést jártam körbe kutatási tevékenységem kapcsán, hogy mi befolyásolta eddigi fejlődésemet, személyiségem és munkáim alakulását.

A kutatásomat egy iskolapszichológussal Kámán Péterrel végeztem és majd egy évig tartott. A fejlődési korszakaimat elméleti síkon is feldolgoztam, majd a belőlük származó fontos tárgyi emlékeket alakítottam műtárggyá. A kutatás során a saját emlékfeldolgozásomat is megvizsgáltam, a fent említett pszichológussal végig elemeztük az életkorom szakaszait és a hozzájuk kapcsolódó tárgyi emlékeimet nagy részletességgel kielemeztük, nem minden korszakhoz tartozik konkrét műtárgy valahogy összemosódnak a határok és több is megjelenik egy-egy alkotásban. Miért fontosak számomra? Mit jelképezhetnek a jelenben és mit jelképeztek a múltban? A találkozóik folyamán szóba folyamatosan reflektált, a bennem felmerülő emlékképekre és műtárgy ötletekre, a különböző korszakokhoz Kámán Péter nem csak szóban, hanem rövid idézetekkel is reflektált. Kutatásom fő célja a művészi emlékezés feltérképezése térbeli művészeti alkotások kapcsán és az emlékezés pszichológia háttérének ismertetése. Továbbá a saját emlékfeldolgozási módszereim tananyagá alakítása. Azt vizsgálom hogyan változott a művészi emlékezés a múlt században és jelenben. Főképpen azért ezt a két kort jelölöm meg, mivel a saját munkásságom a jelenben zajlik és nagy részben ebből a két korszakból merítettem inspirációt a diplomamunkámhoz, aminek az alkotói folyamatait és az oktatásban való használhatóságát a későbbiekben fogom részletezni. A dolgozatomban az emlékezés fogalmát több szempontból járom körbe, filozófiai, művészetelméleti, történelmi nézőpontból is. Céloom egy olyan művészetterápiás céllal is alkalmazható feladatsorozat, melyben a diákok feldolgozhatják saját identitásuknak az alakulását és ezzel közelebb kerülhetnek, saját személyiségük feltérképezéséhez is.

Irodalom

- Alan Baddeley, Michael W. Eysenck, Michael C. Anderson (2001) EMLÉKEZET. Akadémia Kiadó, Budapest, 215-249.o
- Bodor Péter (2015) Emlékezés. identitás diszkurzus. L` HARMATTAN KFT, 2015, 109-130.o
- Daniel L. Schacter(1998) Emlékeink nyomában. Az agy, az elme és a múlt. Háttér könyvkiadó, Budapest
- Drozdik Orsolya (2006): Individuális mitológia: konceptuálistól a posztmodernig. Gondolat, Budapest
- Rosalind E. Krauss (1999) A Szobrászat Kiterjesztett Tere Enigma. 20-21., 1999
- Rudolf Arheim (1979) A vizuális élmény-Az alkotó látás pszichológiája. Gondolat Kiadó, Budapest
- Pierre Nora (1999): Emlékezet és történelem között. A helyek problematikája. Aetas, Budapest

A `VILÁG ÚJ KÉPE` A MŰVÉSZETPEDAGÓGIÁBAN

Hangyel Orsolya

Dargay Lajos Művészeti Alapítvány

Dargay Lajos Művészeti Alapítvány, valamint Kassák Múzeum, Kepes Intézet, Schöffer Gyűjtemény, Vasarely Múzeum

Elsődleges célunk megmutatni, hogy az öt alkotó -Kassák Lajos, Victor Vasarely, Kepes György, Nicolas Schöffer és Dargay Lajos- által képviselt művészeti irányzat kivételesen alkalmas a természettudományok és a technika bevonására a művészetpedagógiába. Életműveikre jellemző a tudományos szemlélet és a mérnöki jelleg, egyrészt mivel a tudomány és a művészet kapcsolatát is vizsgálták. Keresték azokat az utakat, melyek egységbe hozhatják a művészetet a tudománnyal, abból kiindulva, hogy a művészet feladatai a tudományokkal párhuzamosak, egymással kölcsönhatásban vannak. Másrészt munkamódszerük, műveik alkotóelmei is részben a modern technikából származtak. Mindemellett felhasználták koruk tudományos eredményeit, alkotásaik szorosan kötődtek az építészethez. A konferencián való közös részvétel indokolják egyrészt a DLMA kitűzött céljai és feladatai, másrészt az öt alkotó művészetszemléletében lévő összefüggések. Mindezt, illetve a művészek és az előadások közti kapcsolódási pontokat, egy-egy Dargay alkotással mutatjuk be a bevezetőben, kiemelve az alkotók munkásságának kapcsolatát a tudományhoz és a technikához. Majd az előadások részletezik az adott intézményekben zajló múzeumpedagógiai munkát.

Dargay Lajos teljes életművét áthatotta a nevelő szándék, művészetével pedig felvállalta és tudatosan folytatni kívánta a konstruktivista irányvonalat, illetve a luminokinetikát. Konstruktív kísérletet tett a szobrászat megújítására, természettudományos meglapozására, felélesztve a hazánkban töredékesen jelenlévő avantgárd térszemléletet.

A Kassák Múzeum pedagógiai programjai az avantgárd művészeti hagyományhoz kapcsolódnak. A diákokkal közösen nagy hangsúlyt fektetnek a modern építészet formanyelvének megismerésére, az épített környezet és a városi tér viszonyának feltérképezésére, a formaérzék és tárgyalakító készség fejlesztésére, valamint az akusztikus környezetre való kritikai reflexióra.

Kepes György alkotói pályája határozottan a tudomány, a technika és a művészet metszéspontján kíván elhelyezkedni. A Kepes Intézetben a pedagógiai program alap gondolata, hogy egy szemszögváltással, technikai és tudományos módszerek segítségével közelebb hozzák az érdeklődő felé a művészetet.

A fővárosi Vasarely Múzeumban dolgozó múzeumpedagógus azt vizsgálja, hogy milyen hatással van a látás a látogatókra. A Mester műalkotásaiban található jelenségeket csukott szemmel, kézzel fogható anyagok segítségével fedezik fel a résztvevők.

Nicolas Schöffer a művész szerepét nem abban látja, hogy műveket alkosson, hanem hogy létrehozza az alkotást. A művészet hatását az egész környezetre az együttélés különböző szintjeire terjeszti ki. Varettra elnevezésű fénydinamikus alkotása egyben művészetpedagógiai módszer eszköze is, így az intézmény múzeumpedagógiai programjának állandó eleme.

A kutatást támogatta:

Dargay Lajos Művészeti Alapítvány, Kassák Múzeum, Kepes Intézet, Schöffer Gyűjtemény, Vasarely Múzeum

FORRAI KATALIN MÓDSZERTANÁNAK IDŐTÁLLÓSÁGA, HATÉKONYSÁGA ÉS ANNAK OKAI MUNKÁSSÁGÁNAK ÉS HAGYATÉKÁNAK ELEMZŐ FELTÁRÁSA NYOMÁN

Hegedűsné Tóth Zsuzsanna

ELTE

Kulcsszavak: óvodai ének-zenei nevelés, ének-zene módszertana; dokumentum- és tartalomelemzés, emblematisz pedagógus; szakmai életút, óvodapedagógus képzés

Forrai Katalin, az óvodai ének-zenei nevelés meghatározó személyisége (Mészáros, 1988; Szarka, 2004, Morva, 2011), aki 1951 és 2000 között jelentős munkát végzett az óvóképzés, óvodapedagógus továbbképzés, és az óvodák ének-zenei szakmai munkájának formálása terén. Szakmai életútjának, munkásságának megismerése – Országos Pedagógiai Intézetének munkatársa, óvóképző oktatója, zeneóvoda vezetője, regionális óvodapedagógusképzések vezetője stb.– közelebb visz annak megértéséhez, hogy hogyan alkothatott ilyen maradandó, időtálló és hatékony módszert, szakmai anyagokat a kisgyermekkorú ének-zenei nevelés számára.

A kecskeméti Kodály Intézet archívumában (LFZE Kodály Zoltán Zenepedagógiai Intézet Könyvtár és Archívum) őrzött hagyatékában számos napló, feljegyzés, szakfelügyelői beszámoló, foglalkozásterv tükrözi munkáihoz kapcsolódó meglátásait, tapasztalatait az óvodai ének-zenei nevelésre vonatkozóan. Óvodalátogatásai, bemutató foglalkozásai, képzései során részletes feljegyzéseket készített saját felkészüléséről, bemutató foglalkozásainak előkészítéséről, de az általa megtekintett foglalkozásokról és szakmai megbeszélésekről is. Feljegyzéseit meglátásokkal, reflektív észrevételekkel tűzdelte.

A vizsgálat tárgyát 1960-1991 között született tizenegy napló, 49 beszámoló, hivatalos jelentés képezi, melyeket dokumentum- és tartalomelemzésnek (Csíkos, 2020) vetünk alá. Ez az elemző feltárás, kvantitatív elemeket is tartalmazó kvalitatív feldolgozás (Szabolcs, 2001, Sántha, 2009) hozzájárulhat ahhoz, hogy jobban megismerjük Forrai –óvodapedagógiai nézetek változásához is igazodó– módszertani elképzelésének alakulását, illetve megismerjük az óvodai ének-zenei neveléssel kapcsolatos szakmai észrevételeit, lássuk módszertanának azon sarkalatos pontjait, melyek mentén értékelte az óvodalátogatásai során a pedagógiai munkát. Képet kapjunk arról, hogy hogyan vált koherens egészé módszertani elképzelése a következetes, szisztematikus elméleti megalapozottság és a reflektív gyakorlat párhuzamos jelenlétének hatására. A naplók és egyéb dokumentumok elemző feltárása a korunk óvodai ének-zenei módszertanára vonatkozó következtetések levonásához, az óvodapedagógus képzés innovatív megújulásához is elvezethet.

KELETI ISTVÁN

Illés Klári

ELTE

Kulcsszavak: diák és egyetemi színjátszás; öntevékenység, színházi formanyelv; alkotó fantázia, drámapedagógia

Keleti István neve évtizedek óta fogalom a diákszínház-gyermekszínház világában. Ahogyan életében nagyon korán, már negyvenéves korában tanítványai szólították, Pista bácsi nem hagyott jelentős írásbeli hagyatékot maga után. Önmagát grafofóbiásnak nevezte, de ez a tulajdonság, nevezetesen, hogy nem írásban, hanem szóban, közvetlen kontaktusban adja át a tudását, nemhogy nem szokatlan, mondhatnánk inkább, megszokott a színházi világban. Éppen ezért van nagy jelentősége, hogy a közös emlékezet révén, egy-egy konferencián, emlékkötettel, rá emlékező díjjal tovább hagyományozzuk lényének, tanításának átörökíthető hagyományát, amely őt a XX. század második felének legkiválóbb hazai színházi emberei közé emelte. Személyiségének legendája mai napig él tanítványai lelkében.

Kevés magyar színházi ember mondhatja el magáról, hogy amit létrehozott, ami az ő kezdeményezése nyomán megszületett, halála után több évtizeddel is életképes. A Keleti István közreműködésével megteremtődött három színházi műhelyből kettő ma is működik.

A Budapesti Műszaki Egyetem Irodalmi Színpadát Keleti 1961-től vezette. Az együttes 68-ban vette fel a Szkéné nevet, majd 1971-ben a Keleti rendezésében bemutatott Weöres Sándor által írt költői oratórium, a Teomachia bemutatásával felavatták az egyetem II. emeletén kialakított Szkéné Színházat.

A IX. kerületi Török Pál utcában a pincében 1966. április 2-től a Budapesti Ifjúsági Színpad kezdte meg próbáit. A Fővárosi Művelődési Ház telephelyeként hivatalosan is Pinceszínházként szereplő amatőr színházi műhely vezetője 1969. január 1-től Keleti István

lett, aki egészen 1985 tavaszáig töltötte be ezt a tiszteket, mert felkérésre megpályázta és elnyerte a Gyermekszínház, később kezdeményezésére Arany Jánosról elnevezett Paulay Ede utcai színház igazgatói tiszteket. A második, ma is működő, Keleti által indított intézmény tehát a Pinceszínház.

Az Arany János Színház néhány évvel Keleti István nyugdíjba vonulását követően megszűnt, 1994-ben nyílt meg helyén a Székely Gábor vezetésével, művész színházi koncepcióval létrehozott Új Színház.

Három a magyar igazság, mondja a szólásmondás, s ez lám, Keleti Istvánnal kapcsolatosan is helytállóan bizonyul. Mert működik egy harmadik intézmény is, ami Keleti Istvánhoz köthető. A személye, tanítása legendája nyomán – Keresztúri József, Kaposi József, Uray Péter által – létrehozott alapítványi KIMI, azaz Keleti István Művészeti Szakiskola és Szakgimnázium országos hálózata 1999 óta diákok és fiatalok százai számára nyújt lehetőséget magas színvonalú színházi ismeretek elsajátítására.

Mi volt a titka Keleti Istvánnak? A rá emlékező kötetek, a Szkéné Színház és a Pinceszínház megalakulásának kezdeteit elemző tanulmányok, a személyes emlékek újra és újra történő felidézésére tett kísérletek nyomán próbálunk meg felelni erre a kérdésre.

A ZENEI KÉPESSÉGEK KORAI FEJLETTSÉGÉNEK HOSSZÚTÁVÚ HATÁSAI

Janurik Márta *, Józsa Krisztián **

* Szegedi Tudományegyetem, Bartók Béla Művészeti Kar

** Szegedi Tudományegyetem & Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Neveléstudományi Intézet

Kulcsszavak: zenei képesség,; transzfer,; tanulmányi átlag

A zenetanulásnak a kognitív fejlődésben és az iskolai tanulásban játszott szerepét az utóbbi évtizedekben folytatott számos pedagógiai, pszichológiai és neurológiai vizsgálat igazolta. A zenei képességek korai fejlettségének hosszú távú, a későbbi tanulmányi eredményességre gyakorolt hatásairól azonban kevés ismerettel rendelkezünk. Hétéves longitudinális kutatásunkban azt vizsgáltuk, milyen előre jelző erővel bír a zenei képességek fejlettsége a későbbi iskolai tanulás sikerességére. Vizsgáltunkban 76 tanuló (40 fiú) adatait elemeztük, akiknek a kutatás megkezdésekor átlagos életkoruk 6 és fél év volt. Lineáris regresszió modelljeink független változóit a szülők iskolázottsága mellett az első osztályban felvett tesztek képezték: Raven IQ (35 item, Cronbach- α =0,89), szóolvasás (67 item, Cronbach- α =0,81), matematika (77 item, Cronbach- α =0,92), valamint a zenei képességek (melódiahallás: 49 item, Cronbach- α =0,88; ritmushallás: 19 item, Cronbach- α =0,71; összevont mutató: 75 item, Cronbach- α =0,89). A függő változó a hetedik osztályos tanulmányi átlag volt. A legjelentősebb prediktív erőt képviselő modellünkben független változóink együttesen 46%-ban magyarázzák meg a hetedikos tanulmányi átlagot. Eredményeink igazolták, hogy a zenei képességek korai fejlettsége előre jelzi a későbbi tanulmányi sikerességet. A zenei képességek fejlettségének a szülők iskolázottsága, az IQ, az olvasás és a matematika mellett is van további, hosszútávú előre jelző ereje a későbbi tanulás sikerességére. A tanulmányi átlag varianciáját a legjelentősebben, 11 százalékban a ritmushallás (ritmusészlelés és reprodukció) magyarázza, emellett a számolás és az anya iskolai végzettsége egyaránt 10-10 százalékos prediktív erővel bír.

Eredményeink arra utalnak, hogy a zenei megismerés, az intelligencia, valamint a tanulás sikerességét meghatározó alapkészségek fejlődése hatéveskorban már a hangszertanuláshoz egy sokkal egyszerűbb szinten is összekapcsolódhat. Arra következtethetünk, hogy első évfolyamon a zenei képességek, elsősorban a ritmusészlelés és -reprodukció és a számolás korai fejlettsége olyan fontos kognitív készségek fejlődéséhez kapcsolódnak, amelyek a későbbi tanulmányi eredményesség szempontjából meghatározóak. Ezek az eredmények ráirányítják a figyelmet arra, hogy a korai zenei fejlesztésnek pozitív hatása lehet a tanulás későbbi sikerességére, még hosszú, hét éves időtávlatban is.

A kutatást támogatta:

A kutatást a Magyar Tudományos Akadémia Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja, valamint a Szegedi Tudományegyetem Interdiszciplináris Kutatásfejlesztési és Innovációs Kiválósági Központ (IKIKK) Humán és Társadalomtudományi Klaszterének IKT és Társadalmi Kihívások Kompetenciaközpontja támogatta. A szerzők a Gyermeki fejlődés nyomon követését segítő mérőeszközök fejlesztése kutatócsoport tagjai.

MŰVÉSZETPEDAGÓGIAI KEZDEMÉNYEZÉSEK A CIRKUSZ VILÁGÁBAN

Joó Emese

Nemzeti Cirkuszművészeti Központ

Kulcsszavak: cirkuszpedagógia; múzeumpedagógia

A cirkusz egyszerre művészet és tudomány, sport és mozgásművészet, kézzelfogható valóság és szárnyaló fantázia, lenyűgöző látvány, magával ragadó hangzás, utánozhatatlan egyéni és közösségi mozgásformák sorozata emberek, állatok és tárgyak között. A cirkuszpedagógia a hazai cirkuszokban 2016-ban elindult új, nem-formális pedagógiai kezdeményezés és szolgáltatás, amely a cirkuszi előadásokhoz és a közoktatáshoz egyaránt kapcsolódó speciális művészetpedagógiai kezdeményezés. A cirkuszpedagógia különböző formái eltérő célokkal működnek, a tantárgypedagógia támogatásától a tehetséggondozáson és esélyteremtésen át a pályaaorientációig. A hipotézis szerint a hazai cirkuszi világban a cirkuszpedagógiát, mint speciális művészetpedagógiai folyamatot, valamilyen fajta cirkuszművészeti mozgásformában való saját élményű részvétel határozza meg. Kérdés, hogy kizárólag az a nem-formális pedagógia nevezhető-e cirkuszpedagógiának, amelyben cirkuszművészeti tevékenységet végeznek? A vizsgálat a cirkuszpedagógiai szolgáltatók céljait, a mozgásos elemeket, a programok formáját és tartalmát, módszereit és eszközeit, valamint a résztvevők körében a programok eredményességét állította középpontba. A mintavétel a cirkuszpedagógusok és a résztvevők körében megfigyelés, kérdőív és interjú formájában zajlott. A kutatás aktuális célja a hazai cirkuszpedagógia fogalmának, jellegzetes formáinak, standardjainak és kritériumainak megállapítása, a folyamatos fejlesztés módszertani megalapozása, illetve a cirkuszpedagógia hazai társadalmi küldetésének meghatározása.

Irodalom

- Bolton, Reginald: Why circus works: how the values and structures of circus make it a significant developmental experience for young people. PhD thesis, Murdoch University, Perth, 2004;
- Gallyas Veronika, Szabó Márton, Dr. Gyarmathy Éva, Csűrös Dóra, Tóth Mónika, Gönye Lili, Stallenberger Dóra: A cirkusz mindenkié. Kézikönyv a szabadidős- és szociális cirkusz pedagógiájáról. Magyar Zsonglőr Egyesület, 2021;
- Sándor András: Rendhagyó nyelvtanóra a porondon – anyanyelvi nevelés a cirkuszművészet segítségével
In: Anyanyelv-pedagógia, 1. szám, 2020

A kutatást támogatta:

Nemzeti Cirkuszművészeti Központ Nonprofit Kft.

MÚZEUMPEDAGÓGIA A VASARELY MÚZEUMBAN

Juhász Litza
Vasarely Múzeum

Kulcsszavak: Vasarely; Kinetikus Művészet; Kézbe vehető eszközkészlet

Vasarely Múzeum, Budapest
Juhász Litza
Múzeumpedagógus

Múzeumpedagógusként Juhász Litza gyakorlatának egyik fő célja a lehető legjobb kézbe vehető eszközkészlet kifejlesztése, amelyek segítenek a látogatóknak jobban megérteni a kiállított műtárgyakat. A múzeumpedagógus először a műalkotásokat elemzi. Ezután reflektál arra, amit Vasarely írt az alkotás folyamatáról és az őt foglalkoztató kérdésekről. Ez megalapozza a kézbe vehető eszközök kiválasztását, amelyeket látogatói csoportokkal próbál ki. Néha bevezetésként használja őket, mielőtt a látogatók megnéznék a szóban forgó műalkotást. Néha egy beszélgetés közepén a látogatók használják őket egy-egy konkrét téma feltárására. Máskor pedig lehetővé teszik a látogatók számára, hogy elmélyítsék a műalkotás megértését, miután már alaposan megnézték a műtárgyat, és megvitatták egymással, hogy mit vettek észre.

Amikor először a látássérült látogatók számára dolgozott ki egy interaktív tárlatvezetést, a kézbe fogható készletek egy része ugyanaz volt, mint amelyeket már korábban is használt a látó látogatókkal. Másokat kifejezetten erre a tárlatvezetésre fejlesztett ki. A múzeumpedagógus „akciókutatási” megközelítést alkalmaz. Kipróbál valamit, elgondolkodik azon, hogyan működik, majd a tapasztalatai alapján módosítja azokat. Ezen tapasztalatok része az is, hogy a résztvevők hogyan reagálnak az általa feltett kérdésekre és az általa használt oktatási segéd anyagokra. Egyik napról a másikra változtathat a megközelítésén, anyagokat adhat hozzá és kivonhat belőle. A látogatók elhangzott gondolatai gyakran új rálátást adnak a szóban forgó műalkotásokra. Előfordulhat, hogy a látogatók olyan módon értik meg a műalkotásokat, ahogyan a múzeumpedagógus korábban nem gondolt azokra. Ez az új megértés arra ösztönzi, hogy a jövőbeni csoportoknak feltett kérdéseit és az általa kidolgozott kézbe fogható készleteket a következő tárlatvezetéshez igazítsa.

A szimpóziumon bemutatásra kerül, hogyan reagáltak a látogatók a múzeumpedagógus által kifejlesztett anyagokra, a válaszaik miként alakították a gyakorlatát, és mit tudott meg arról, hogy a különböző korú látogatók hogyan tanulnak a művészetről a múzeumban, valamint a múzeumlátogatás előtti „felkészítő” feladatok során.

Irodalom

Arts Council (n.d.). Inspiring Learning for All. Arts Council England. Retrieved February 18, 2023, from https://www.artscouncil.org.uk/sites/default/files/S2D12_Detailed_framework.pdf

Duckworth, E. (1996). "The having of wonderful ideas" and other essays on teaching and learning. Teachers' College Press.

Ferrier, J. (1969). Négy szemközt Victor Vasarelyvel. Corvina.

Vasarely, V. (1983). Színes Város. Gondolat Könyvkiadó.

Voris, H. H., Sedzeilarz, M., Blackmon, C. P. (1986). Touch the mind touch the spirit, A guide to focused field trips. Department of Education, Field Museum of Natural History.

A kutatást támogatta:

Vasarely Múzeum, Budapest

IRODALOMKÖZVETÍTÉS MŰVÉSZETTEL: KORTÁRS IRODALOM A KÖZOKTATÁSBAN

Kapusi Angéla
Miskolci Egyetem

Kulcsszavak: irodalomtanítás; művészettel nevelés; szociokulturálisan hátrányos helyzetű tanulók

Előadásomban az irodalomtanítás lehetőségeiről értekezem. Abban a szerencsés helyzetben vagyok, hogy az oktatás különböző szintjein dolgozom fiatalokkal: a felsőoktatásban tanár szakos hallgatókkal a magyar nyelv és irodalom tantárgy módszertanáról értekezünk, emellett pedig egy középiskolában tanítom a tantárgyat szakképzésben tanuló diákok számára.

A magyar nyelv és irodalom, ezen belül is az irodalomtanítás eltávolodott attól a feladattól, ami valójában az irodalom küldetésstudata: a művészet- és értékközvetítés, befogadói élmény tudatosítása, a katarzis megélése, az ön- és a másik fél megértése. A jelenleg érvényben lévő 2020-as NAT egyrészt olyan mennyiségű irodalmi tananyagot ír elő, ami lehetetlenné teszi a képességfejlesztést és a mélységelvű oktatást. Másrészt az irodalomtörténeti struktúrájának köszönhetően, úgy válogatja össze az irodalmi anyagot, hogy az elidegenítő lehet a diákok számára. Így pont azok a művek maradnak periférián kívül, amelyek alkalmasak lehetnének az olvasás megszerettetésére, amelyekkel a tanulók képesek lehetnének párbeszédre lépni világnézeti és nyelvi-poétikai megformáltságukból adódóan.

A művészetpedagógia feladata egyrészt a művészet mint kulturális tartalom közvetítése, másrészt pedig a személyiségfejlesztés és az önismeret segítése. A művészettel nevelés során a művészetet eszközként alkalmazzuk a személyiség- és a képességfejlesztésben. Tehát az alkotótevékenység célja nem esztétikai, hanem az alkotás által és közben kialakult gondolatok megélése, és azoknak a tudatosítása.

Előadásomban egyrészt arra keresem a választ, hogy a fent rögzített fogalmi keretek között hol helyezkedik el az irodalom? Hogyan alkalmazhatóak a szövegek, az irodalmi művek pedagógiai használatra? Ebben a gondolatmenetben külön kezelem az irodalomterápia (biblioterápia) tevékenységet, és nem ennek lehetőségeiről értekezem. Azaz ha van művészetpedagógia, drámapedagógia akkor lehetséges-e az irodalompedagógia meghatározása és hogyan?

Másrészt pedig célom annak ismertetése, hogyan valósítható meg, és legfőképp mi (lehet) a célja az irodalomtanításnak (irodalompedagógiai foglalkozásnak) a szociokulturálisan hátrányos helyzetű tanulók esetében. A köznevelésben olyan gyermekekkel foglalkozom, akik magyar nyelv és irodalom tantárgyból nem tesznek érettségi vizsgát, hanem három év után, a szakvizsga megszerzésével az építőiparban helyezkednek el ácsként, burkolóként, szobafestő-mázolóként. A közös munkáról szeretnék bemutatni néhány példát.

Irodalom

Deszpot Gabriella (2008): A művészetpedagógiai lehetőségei a „különleges különbözők” iskolai társadalmi befogadásában – egy kutatás továbbgondolása. GyPSz, 38–50.

Fenyő D. Gy. (2017). A kötelező olvasmányok problémaköre. In Mesebeszéd – A gyerek- és ifjúsági irodalom kézikönyve, Budapest, 73–98.

Gyarmathy Éva (2010): Hátrányban az előny: A szociokulturálisan hátrányos tehetségesek. Budapest.

Kiss Virág (2021): Művészetterápia, művészettel nevelés, művészetalapú módszerek I-II. Vizuális kultúra. 46–52.

VISUAL NARRATIVES OF CHILDREN OF THE ITALIAN SOUTH: A PARTICIPANT OBSERVATION STUDY

Kárpáti Andrea

Budapesti Corvinus Egyetem, Vizuális Kultúra Kutatócsoport

Kulcsszavak: Visual Storytelling; photography education; competence development

Acting on the Margins: Arts as Social Sculpture (AMASS), the joint effort of seven EU countries to develop, implement, evaluate and disseminate arts-based educational interventions was realized in the framework of the HORIZON2020 Transformations Grant under the sub-theme: Societal challenges and the arts (<https://amassproject.weebly.com>). This author was an external evaluator of "Through my eyes", a participatory photo project of artists and socially disadvantaged youth: 20 street kids from Catanzaro, Palermo and Naples moderated by PACO Design Collaborative (Gutiérrez Novoa, C. & Remotti, in print), a creative community with the motto: "A better world is possible. We believe we can explore it and design it." They partnered with the Foundation L'Albero della Vita (The Tree of Life) which ensures children's wellbeing by offering them proper nutrition, medical care, cultural, social and sports activities.

This presentation shows results of participant observations of four phases of the intervention by an ad-hoc group of an artist-photographer, social worker, and art educator. During a school term (5 months) children of 10-17 were initiated in traditional (film-based) photography; looked for the weird and beautiful in their environment on a collaborative photo-shoot with artists; set out for individual quests for visual stories alone and engaged in collective assessment and exhibition of their works. Methods of Visual Storytelling and traditional photographic techniques to raise aesthetic awareness of processing images (Peña and Dobson, 2021).

Evaluation of visual skills development processes involved the iconographic analysis of the visual language of children (photography as "child art"); their self- and peer assessment criteria and preferred images and the development of their communication skills and self-assertion capacity. Analog photography is an emerging practice for youth. Morlot (2013), suggests that young analogue users want to renew old practices to give depth to their experiences and create emotionally meaningful personal memories of the present. This aesthetic intention, coupled with the intensity of visual ethnography, makes the PACO experiment a literally iconic achievement in AMASS, developing successful actors on the margins.

References

- Gutiérrez Novoa, C. & Remotti, S. (in print): #daimieiocchi: Participatory Photography Workshops for Marginalised Young People in Italy - Theoretical foundations and methods. In: Kárpáti, A. (Ed.) Arts-Based Interventions and Social Change in Europe. New York: Routledge. DOI: 10.4324/9781003376927
- Morlot, E. (2013). Nostalgic consumption behaviors among young generations in photography: A comparative approach of Instagram and analog photography. Umeå: Umeå University. <http://umu.diva-portal.org/smash/get/diva2:635911/FULLTEXT01.pdf>
- Peña, Ernesto & Dobson, Teresa M. (2021): The lost years of visual literacy. *Journal of Visual Literacy*, <https://doi.org/10.1080/1051144X.2021.1902043>

A kutatást támogatta:

This presentation relates to AMASS - Acting on the Margins: Arts as Social Sculpture project, 2020-2023, Reg. No. 870621, supported by the Socioeconomic and Cultural Transformations in the Context of the Fourth Industrial Revolution subprogram of the EU HORIZON 2020-SC6 Framework Program.

A MÚZEUMOK TÁRSADALMI FELELŐSSÉGVÁLLALÁSÁNAK MEGNÖVEKEDETT SZEREPE A 21. SZÁZADRA

Kempf Katalin *, Dr. Vincze Beatrix **

* ELTE PPK

** ELTE PPK

Kulcsszavak: múzeumok új szerepe, ; társadalmi felelősségvállalás

A 21. század elején a múzeumok az oktatás átalakulása révén a tanulás-tudásszerzésre adott új válaszok miatt arra kényszerültek, hogy újra definiálják önmagukat és küldetésüket. Az utóbbi évtizedek környezeti, gazdasági és társadalmi változásai következtében a múzeumokat dönteniük kellett arról, hogy képesek-e releváns válaszokat adni, és részesei lesznek a jelennek vagy megőrzik eredeti küldetésüket, és kevésbé fontos intézménnyé válnak a döntéshozók számára (Fleming 2019; Parmentier 2010).

Mára a múzeumi eszmény szakított a régi hagyománnyal, azzal, hogy a múzeumok csupán tárgyakat őriznek, és azok kiállításával a látogatók mintegy vizuális élmény révén bepillatást nyernek a „kincseskamra” rejtett világába. A kulturális diverzitás hatására a múzeumok tevékenysége kiegészült a szociális érzékenység és a társadalmi harmóniát szolgáló elemekkel, a kulturális örökség megőrzése mellett a közművelődési feladatok során a „hagyományos” tudásátadásról a hangsúly áttevődött az érzékorientált, interaktív módszereket alkalmazó, az önálló tudásépítést motiváló-ösztönző-segitő múzeumpedagógiára. (Frazon 2016; Germán 2015: 4).

A 21. század elejére a múzeumok hagyományos hármas feladatrendszerre a gyűjtés, megőrzés, kiállítás új funkciókkal egészült ki, és a közvetítés vált elsődlegessé. A múzeumok és a helyi társadalom (közösségek) viszonya is változott. Egyre fontosabb szerepet kapnak a múzeumok a helyi közösségek építésében és a helyi tradíciók megőrzésében, a lokális identitás megerősítésében, és jelentős küldetésük van az etnikai, kulturális önazonosság megőrzésében. (Tenort és Tippelt 2012: 517).

Az előadásunk fókuszába a magyar (elsősorban a művészeti) múzeumok társadalmi szerepvállalása áll, különös tekintettel az utóbbi évek kihívásaira: a pandémiára és az ukrán háborúra történő reflexiók. Választ keresünk a hazai múzeumok kínálatának összehasonlító (honlap) elemzésével: a) hogyan változtak a múzeumi programok, a múzeumpedagógiai foglalkozások; b) milyen új tartalmi és módszertani változásokra került sor; c) milyen mértékben hasznosítják használgják a digitális múzeum/múzeumpedagógia eszközeit - mint "új vizuális" élményt. (Ringert 2022)

Irodalom

Fleming, David (2019): Global Trends in Museums. *Museum International*. 71.. 281-282, 108-113.

Frazon, Zsófia (2016) Thinking outside the box – mai jelenségek és nyitott művek múzeuma. *REPLIKA* 100.. 77-83.

Germán, Kinga (2015): „Múzeumpedagógia előszó.” *Szociálpedagógia* 3.3.

Parmentier, Michael (2010): *Museum und Schule. Zeitschrift für Museum und Bildung*, 71-72. 111-128.

Ringert, Csaba (2022): A digitális múzeumpedagógia modelljének szintézise.

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Neveléstudományi Doktori Iskola, PhD értekezés, Eger.

Tenort, Hein-Elmar & Tippelt, Rudolf (2012, Hrsg.): *Beltz Lexikon. Pädagogik*, Beltz, Weinheim/Basel. 517-518.

A kutatást támogatta

Magyarországi Reformpedagógiai Egyesület

MŰVÉSZETI PROGRAM MAGYARUL TANULÓ FIATALOKNAK

Király Zsuzsanna

Magyar Nemzeti Galéria

Kulcsszavak: múzeumpedagógia, múzeumi tanulás; magyar mint idegen nyelv; interdiszciplinaritás

A program 2021-ben, kísérleti jelleggel indult a Magyar Nemzeti Galéria és a Magyar Diplomáciai Akadémia együttműködésében. Az egyetem hallgatói a világ legkülönbözőbb pontjairól érkeznek Budapestre, ahol az intenzív nyelvtanulás mellett a kulturális ismeretekre is szert tesznek. A múzeumi program alapötletét egy online múzeumi foglalkozás adta, ahol a külföldi hallgatók egy ismert magyar festményt ismertek meg, nyelvtanulást támogató feladatok segítségével. Az óra sikere életre hívta egy olyan foglalkozássorozatot, ahol a műalkotásokat kifejezetten nyelvi és kulturális szempontból közelítjük meg.

A 21. században az oktatási tér kitágulásával és az iskolán kívüli tanulás felértékelődésével a múzeum az informális tanulás egyik legfőbb színterévé vált (Kárpáti, 2009). Az életszerű, élményekben gazdag ismeretközvetítésen túl a múzeumi környezet különféle készségek fejlesztésének is teret adhat. Számos kutatás kimutatta, hogy a vizuális ingerek ösztönzően hatnak a nyelvtanulásra, a nyelvi fejlődésre (Ruanglertbutr, 2016). Az eredeti műalkotásokkal való személyes találkozás és a kiállítás mint inspiráló környezet az idegen nyelvi készségek támogatása mellett a művészeti és kulturális ismeretek megszerzéséhez is terepet biztosít (Fazzi, 2018). A program célja, hogy a hallgatók a műalkotásokból kiindulva fejleszthessék a nyelvtudásukat, miközben a magyar kultúrával és történelemmel ismerkednek.

A foglalkozások során a műalkotásokkal a hallott szövegértést, az olvasást, az írást, valamint a beszédkészséget fejlesztő feladatok segítségével ismerjük meg. Célunk továbbá egy olyan közösség megteremtése, ahol a nyitottság, a tolerancia, a kíváncsiság és az egymástól való tanulás ugyanolyan fontos érték, mint a műalkotások befogadásán keresztül megszerzett tudás. A foglalkozások kidolgozása az egyetem magyar mint idegen nyelv oktatójának szakmai támogatásával, a két intézmény szoros együttműködésében jött létre. A 2021/2022-es tanévben lezajlott programot kérdőív kitöltése zárta. Az kísérleti év során szerzett tapasztalatokat beépítve a programot idén is folytattuk. A módszertan fejlesztése mellett további hallgatói csoportok, valamint partnerintézmények felé is nyitottunk.

Irodalom

- Fazzi, F. (2018). Museum Learning Through a Foreign Language. The Impact of Internationalisation. In Coonan, C. M., Bier, A., Ballarin, E. (szerk.): *La didattica delle lingue nel nuovo millennio Le sfide dell'internazionalizzazione* (pp. 519–538). Studi e ricerche 13, Edizioni Ca'Foscari Venezia
- Kárpáti A. (2009). Tanuláselméletek és múzeumi tanulás. In Vásárhelyi T., Kárpáti A. (szerk.): *A múzeumi tanulás kézikönyve. Továbbképző tanfolyami jegyzet* (pp. 75–80). MTM, ELTE TTK Multimédiapedagógiai és Információtechnológiai Központ
- Ruanglertbutr, P. (2016). Utilising art museums as learning and teaching resources for adult English language learners: The strategies and benefits (pp. 3–29). *English Australia Journal: The Australian journal of English language teaching* 31.

SZUBKLINIKAI PSZICHOPÁTIA ÉS EMPÁTIA VIZSGÁLATA KÉPZŐ- ÉS IPARMŰVÉSZETTEL FOGLALKOZÓ MŰVÉSZEK ÉS HALLGATÓK KÖRÉBEN

Kiss Dorottya

Kozármislenyi Alapfokú Művészeti Iskola

Kulcsszavak: képzőművész; pszichopátia; empátia

Számos kutatás vizsgálta a képzőművészet és a pszichopátia kapcsolatát. A vizsgálatok során olyan pszichopátiára jellemző személyiségjegyeket figyeltek meg, amelyek magasabb értéket mutatnak a képzőművészek esetén, mint az általánosan populációban. Ilyen vonások: a kockázatvállaló magatartás, az impulzivitás, a felelőtlenység, a szabályok elutasítása, a rendetlenség, és az együttműködés hiánya.

A kutatók egy csoportja a kreativitással és az innovációval szükségszerűen együtt járó, eredeti - és ez által a normákkal szembenő - viselkedéssel magyarázza a jelenséget, míg mások a magasabb dopamin szinttel vagy D2 receptorral, amely egyszerre felelős a megemelkedett kreativitásért és az olyan pszichopátiával kapcsolatos vonásokért, mint a kockázatvállaló magatartás.

Az empátia hiánya a pszichopátia egyik legmarkánsabb jellemzője. Azonban több kutatás is összefüggést talált a kreativitás és a magasabb empátia között.

Vizsgálatunkban 540, 18 és 73 év közötti képző- és iparművészettel foglalkozó művész és hallgató, valamint művészeti tevékenységet nem végző személy vett részt. Kitöltöttek egy kérdőívet, amely két mérőeszközt tartalmazott: a Short Dark Triad-ot és az Interpersonal Reactivity Index-et. A statisztikai elemzés során a Sötét Triád és az Empátia kérdőív dimenzióinak különbség vizsgálatát független mintás t-próbákkal végeztük.

Az volt az első hipotézisünk, hogy a vizuális művészek magasabb pszichopátia pontszámmal rendelkeznek, mint a kontrollcsoport. Ez beigazolódott, a művészek több pszichopátiás vonást mutatnak, mint a nem művészek. A magas pszichopátia pontszámot a művészekben belül, a festőművészek és az animáció készítőik csoportjai okozták.

A második hipotézisünk az volt, hogy a művészek magasabb empátia pontszámot érnek el, mint a nem művészek. Ezt a hipotézist részben szintén sikerült igazolnunk, mivel szignifikánsan magasabb pontszámot értek el a képzőművészek az empátia kérdőív fantáziaskáláján.

A kutatásunk eredményének újdonsága, hogy nem csupán a pszichopátia, de az empátia mértéke is szignifikánsan magasabb a művészek esetében, mint a kontrollcsoportban. A kutatás eredménye - amellett, hogy csökkenti a művészekkel kapcsolatos sztereotípiákat - olyan művészetpedagógiai módszerek alapját képezheti, amelyeknek célja az empátia kibontakozásához és fejlődéséhez való hozzájárulás.

Irodalom:

Eysenck, Hans J. (1995). Creativity as a product of intelligence and personality. *International Handbook of Personality and Intelligence*, 231-247.

Galang, A. J. R. (2016). Investigating the prosocial psychopath model of the creative personality, 100, 28-36.

Kulcsár Zs. (1998). *Egészségpszichológia*. ELTE Eötvös.

Welsh, G. S. (1975). *Creativity and intelligence*. Institute for Research in Social Science, University of North Carolina at Chapel Hill.

Zibarras, L. D., Port, R. L., és Woods, S. A. (2008). Innovation and the 'Dark Side' of Personality 42(3), 201-215.

A kutatást támogatta:

Pécsi Tudományegyetem Pszichológia Intézet

Csókási Krisztina - Egyetemi adjunktus PTE

Papp-Zipernovszky Orsolya - Egyetemi adjunktus SZTE

NEM HÉROSZ, HANEM INTÉZMÉNY...

GONDOLATOK A KEREKASZTAL SZÍNHÁZI NEVELÉSI KÖZPONT SÁRKÁNYOK ELLEN (FEHÉRLÓFIA ÉS TÁRSAI) CÍMŰ ELŐADÁSÁNAK DISZPOZITIVUMALKOTÓ STÁTUSZÁRÓL

Kiss Gabriella

Károli Gáspár Református Egyetem, Színháztudományi Tanszék

Kulcsszavak: színházi nevelés, TIE, életjáték, színházpedagógia, Kaposi László; diszpozitívum

A Kerekasztal Színházi Nevelési Központ 1992-ben bemutatott „Sárkányok ellen (Fehérlófia és társai)” című előadása olyan „irányt jelző” műnek számít, amelyet a kánon az első hazai TIE előadásnak tekint, sokáig mintájává vált a komplex színházi nevelési programoknak, védjegyévé vált az ország első színházi nevelési társaságának is, mi több: színész-dramatanárai közt szerepel a hazai színházi nevelés jelenének derékhada. Előadásom nem erre a kiemelt státuszra fókuszál, hanem a színházi nevelés hazai sajátosságának tartott műfaji sokszínűség nyomait keresi benne. Célja kettős. Egyfelől artikulálni kívánja a szakma öndefiníciós problémáinak a tanítási dráma (DIE), a komplex színházi nevelési előadás (TIE) és a színházpedagógia [Theaterpädagogik] centrális szerepével összefüggő, historiográfiai horizontját. Másfelől a színháztörténetírás kortárs, előadasközpontú módszertanának segítségével próbálja meg körvonalazni a „Kaposi László” nevezetű dráma- és színházpedagógus „élő intézménnyé” válásának pillanatát. Elsősorban azt vizsgálom, hogy a mintegy kétszáz alkalommal megvalósuló előadás hogyan tudta „meghatározni, orientálni, keresztezni, alakítani, vezérelni, védelmezni és felügyelni [dramatanárok, színházi nevelési szakemberek, diákszínjász-csoportvezetők] viselkedését, szokásait, véleményét, diskurzusait.” (Agamben 2017), s így módon milyen szempontból vált egy diszciplína történetének korszakküszöb-képző mozzanatává.

Irodalom

- Agamben, Giorgio. Mi a diszpozitívum?. Fordította Dobrai Zsolt Levente, 2017, hozzáférés: 2021.06.28, <https://aszem.info/2017/02/giorgio-agamben-mi-diszpozitivum/>
- Golden Dániel: Színház és nevelés Magyarországon. In. Cziboly Ádám (szerk.): Színházi nevelési és színházpedagógiai kézikönyv. Budapest, InSite, 2017.
- Kaposi László (szerk.): Színház és dráma a tanításban. TIE – Theatre in Education. Budapest, Kerekasztal Színházi Nevelési Központ, Marczibányi Téri Művelődési Központ, 1995.
- Kaposi László: Drámaközponttól az intézménynélküliség felé: egy civil szervezet küzdelme a drámapedagógiáért. In. Eck Júlia, Kaposi László, Trencsényi László (szerk.): Dráma – Pedagógia – Színház – Nevelés. Szöveggyűjtemény középfaladóknak. Budapest, OFI, 2016. 36-43.
- Kaposi László: „Egy hajóban utaztunk, ahol senki se akarta kitépni a kormányt a másik kezéből” In. Jászay Tamás: ODE 30 – A hazai diákszínjátszás harminc éve. Budapest, SZFE, 2019. 16-17.
- Kérchy Vera: „A művészet igaz, az igazság viszont megöli magát” Arvisura Színházi Társaság. In. Imre Zoltán: Alternatív színháztörténetek. Alternatívok és alternatívák. Budapest, Balassi, 2008. 307-322.
- Kiss Gabriella: Kontextusba lépve. Gondolatok a színházi nevelés hazai diskurzusáról. Theatron, 2021/1. 3-18.
- Körömi Gábor: A Kerekasztal Színházi Nevelési Központ Theater in Education kísérletének kezdete (szakdolgozat). Budapest, ELTE TFK Gödöllői Képzési Hely, 1993.
- Vas Kinga: Fehérlófia és a mese morfológiája, <https://ethnodanubia.eu/2017/06/29/feherlofia-es-a-mese-morfologiaja/> (2022.08.12.)

A kutatást támogatta:

OH-KUT/48/2021. számú kutatótanári projekt (Szent István Gimnázium)
KRE 185/2022. számú Színházpedagógia Kutatócsoport

SZEMÉLYKÖZPONTÚSÁG A MŰVÉSZETTERÁPIÁBAN ÉS A MŰVÉSZETPEDAGÓGIÁBAN

Kiss Virág *, Klein Izabella **

* ELTE BGGYK

** önálló

Kulcsszavak: személyközpontú; művészetterápia; művészetpedagógia

Előadásunkban annak járunk utána, hogy hogyan jelenik meg a személyközpontúság a művészetalapú eljárások különösen a művészetterápia és a művészetpedagógia esetében.

A személyközpontúság fogalma Carl Rogers nevéhez kapcsolódik, aki a pszichoterápia, de azon túl más segítő területek, többek közt a pedagógia számára is érvényes szemléletmódot és módszertant dolgozott ki. Rogers elvei alapján mind a terápia mind a pedagógia személyközpontú megközelítése során a művészeti tevékenységhez ítélezésmentes, biztonságos teret kell létrehozni a résztvevők számára a tanár illetve a terapeuta empatis, kongruens és elfogadó jelenlétével. Ez szerinte a kreativitásnak is a feltétele, emellett magát a terápiát is kreatív folyamatnak tekintette (Rogers, 2019)

A művészetterápiás területen lánya, Natalie Rogers lett az egyik úttörője a személyközpontú megközelítésnek, aki megalapította a Személyközpontú Művészetterápiás Intézetet és képzést Kaliforniában. Úgy vélte, hogy az embereknek szükségük van lehetőségre a kreatív tevékenységekhez (Rogers, 1993).

Európában Liesl Silverstone megalapította a The Person Centred Art Therapy Association-t és a személyközpontú művészetterápiás képzéseket Londonban. Úgy vélte, hogy az értelmezés nélküliség fontos, és hogy a művészet hídként szolgálhat a tudatos és a tudattalan tartalmak között.

A két úttörő által kidolgozott megközelítések között számos különbség van, de mindkettő nem értelmező, nem ítélező és alapvetően bízik a kliens folyamatában. A személyközpontú művészetterápia a humanista irányzatok egyike. Ezek holisztikus hozzáállást foglalnak magukban, amelyben a terapeuta a patológián túl is látja kliensét. Általános jellemzői:

- mindig a kliensből indul ki
- fenomenológiai megközelítés
- tükrözés, aktív hallgatás
- én-aktualizáció
- nondirektivitás

Sokféle művészetpedagógiai gyakorlatot lehet személyközpontúnak, illetve gyermekközpontúnak nevezni, és többek közt az adaptivitás fogalmával lehet jól leírni ezeket (Rektor, 2005). Közös jellemző, hogy törekszik a nondirektivitásra, ahol a tanár elsősorban facilitátor (Rogers, Freiberg, 2013; Klein, 2007, 2016), de a pedagógiai terület több beavatkozást igényel a terápiánál.

A szerzők előadásukban esetpéldákat és jó gyakorlatokat is bemutatnak a a személyközpontú művészetterápia és művészetpedagógia területéről

Klein S. (2007): Gyermekközpontú iskola. Edge 2000. Kiadó

Klein, S. (szerk.) (2016): Hitelesség, elfogadás, megértés. Edge 2000, Kiadó

Rektor O. (2005): Adaptivitás a vizuális nevelésben. Trefort Kiadó

Rogers N. (1993): The Creative Connection: Expressive Arts as Healing. Science & Behavior Books

Rogers, C (2019): Valakivé válni. Edge 2000, Kiadó

Rogers, C., Freiberg, H.J. (2013): A tanulás szabadsága. Edge 2000. Kiadó

Sallai É. (1997): A pedagógus a személyközpontú pedagógiai munkában.

In: Új Pedagógiai Szemle, 1997/12. 103–116.

KARANTÉMÁK NEM CSAK KARANTÉNBAN A JÁTÉKOKTÓL A JÁTÉKOSÍTÁSON KERESZTÜL A DIGITÁLIS ALKOTÁSOKIG

Kocsisné Maráczai Margit
Makói József Attila Gimnázium

Kulcsszavak: játék; fényképészet; parafrázis, kreativitás

Az elmúlt évtizedben bekövetkezett változások hatására felgyorsult az a folyamat, amely a hagyományos játékok tanórai alkalmazásától a digitális képkalkotói tevékenység vizuális kultúra órák tananyagába való beépítéséig vezet.

Játékok fajtái és alkalmazásuk az elmúlt évtizedben

A vizuális kultúra területén fontosnak tartom a játékok különböző fajtáinak alkalmazását, kiemelkedő szerepük van a motivációban, a pozitív attitűd kialakításában, az új képességek elsajátításában, az együttműködési folyamatokban, a kulcskompetenciák fejlesztésében. A játék élvezetet ad, segít a problémamegoldásban, alkotási lehetőséget teremt, és számtalan területen fejleszti a tanulókat (pl.: kommunikáció, kreativitás, tolerancia...). A művészettörténeti ismeretek (puzzle, Bingo, társasjátékok, kártyajátékok, vizuális fejtörők, rejtvények...) a játékok segítségével élményszerűbbé válnak, különösen akkor, ha a diákok tervezik meg és készítik el, így az elméleti ismeretekre gyakorlati tapasztalatok épülnek egyéni, páros vagy csoportmunkában.

Képzőművészet és a játékok

A különböző kultúrák, művészeti korszakok számtalan játéktípust találtak ki, amelyek alkalmasak az adott időszak megismertetésére. A művészeti alkotások is reflektáltak koruk játékaire, pl.: Brueghel: Gyermekjátékok.

A játékok speciális fajtája a bábjáték és az árnyjáték, amely megnyitja az utat az állóképen túl a történetekben, az animációban, a mozgóképekben való gondolkodás felé.

A tanulók körében végzett felmérésem foglalkozott azzal, hogy milyen szerepet tölt be a játék az életükben, mennyi időt töltenek játékkal, kivel játszanak, melyek a legkedveltebb játékaik.

Játékok fajtái és alkalmazásuk az elmúlt években

Az online tanítási időszakot megelőzően is megjelent az igény a digitális platformok alkalmazására. A gamifikáció alkalmazható a vizuális kultúra tantárgyban is.

Az online oktatási időszakban eredményesnek bizonyult az alternatív feladatok felajánlása, amelyben a hagyományos szabadkézi alkotások mellett, digitális képkalkotásra is lehetőség nyílt. A művészettörténeti témákhoz, az alkalmazott grafikai feladatokhoz, a kollázsokhoz, montázsokhoz, a fotóművészethez, az animációhoz, a lakberendezéshez is alkalmaztuk a digitális programokat.

A jelenléti oktatásban készített online időszak képkalkotási feladataira reflektáló kérdőívek további tapasztalatokat és iránymutatást adtak arra vonatkozóan, hogy ezen időszak hogyan hat a mindennapok vizuális kultúra óráinak megtervezésénél.

Az online oktatási időszak alkotásaiból karantÉMÁK címmel városi kiállítást rendeztünk.

A Magyar Rajztanárok Országos Egyesülete által meghirdetett A Mi Dürerünk és a Stipi stopi Dürer című pályázatban alkalmaztuk a digitális feladatok tapasztalatait.

Irodalom

Szabó Éva: A digitális szakadékon innen és túl A tanárszerep változása a XXI. Században Digitális Konferencia 2015.

ELTE Pedagógiai és Pszichológiai Kar

Prievera Tibor: A 21. századi tanár, Neteducatio Kft. Budapest, 2015

Mi lesz veled Covid-generáció? Neteducatio Kft. Budapest, 2021

VONALBA ZÁRT TÖRTÉNETEK – KULTURÁLIS, TÁRSADALMI INNOVÁCIÓ MEGVALÓSÍTÁSA ÓVODÁS CSOPORTOKKAL A RÉBER-KIÁLLÍTÁS TEREIBEN

Kolosai Nedda
ELTE TÖK

Társadalmi probléma, hogy csökken a kisközösségek szerepe a kultúra hagyományozásában, csökken a generációk közötti párbeszéd, a tömegmédiák által szabályozott kulturális piacok szólítják meg a gyerekeket és a családokat. Erre reflektálva multidiszciplináris kutatócsoportunk: egyetemi oktatók, muzeológus, múzeumpedagógus együttműködve kidolgoztunk egy élményközpontú múzeumi foglalkozást 2017-ben (Kolosai, 2021). Az óvodásoknak szóló múzeumpedagógiai tevékenység alapja a tudásról alkotott konstruktivista tanulás felfogás (Nahalka, 2003; Torgyik, 2018). A múzeumlátogatói attitűd kialakítása összetett folyamat, a vonzó múzeumpedagógiai tevékenységhez, szükséges volt bekapcsolnunk a családokat és a pedagógusokat.

Játékkultúrához kapcsolódó múzeumpedagógiai foglalkozásainkat 2023-ban képzőművészeti kiállításához illesztettük. A Hetedhét Játékmúzeum varázslatos tereiben Réber László életművéből kialakított reprezentatív válogatásban a művész legismertebb alkotásaival óvodások is találkozhatnak. A szimpózium első előadása a múzeumpedagógus és az óvodapedagógus perspektívájából, autentikusan mutatja meg a közművelődési- és a közoktatási szakemberek tapasztalatait. A komplex művészeti nevelési tevékenységsorozat ráhangoló foglalkozásaiban az óvodában, a vizuális nevelés, a mesélés, verselés alkalmain a Réber művek játékossága, gyermeki képzeletet megmozgató humora, valamint Lázár Ervin csodálatos mesevilága képezik motivációs bázisát az előkészítő tevékenységeknek. A könyvekhez készült illusztrációk eredeti történeteitől elrugaszkodunk, a múzeumi térhez, a konkrét grafikákhoz kialakított történettel és próbatételekkel fedezik fel a gyerekek a képeket. A grafikákhoz kapcsolódó játékos feladatokat saját vizuális kommunikációs eszköztárunkkal, a mesébe való belépéssel, drámapedagógiai eszközökkel oldják meg a végső katarzisz eléréséhez. A második előadás 4-7 éves gyerekek számára készült vizuális önértékelő lapokat mutat be. Originalitása, hogy óvodás gyerekek kikérdezése múzeumi élményeiről a nemzetközi és magyar kutatásokból egyaránt hiányzik. A harmadik előadás bemutatja a projekt longitudinális eredményeit: pedagógus hallgatók személyes tapasztalatait, nézeteit óvodások múzeumi tanulásáról, múzeumpedagógiáról. A szimpózium záró előadása kutatási adatokra, tényekre alapozottan mutatja meg a Diszkrét Emóciókat Vizsgáló Skála (Oláh, 2021) alkalmazásával, hogy az új kulturális gyakorlatban való aktív részvétel szignifikáns módon megnöveli a pozitív érzelmek átélésének állapotát. A többféle, diszkrét pozitív érzelmek átélése kiszélesíti a gondolati és cselekvéses repertoárt, hosszú távú következménye, hogy pozitívan hat egyetemisták tanulási motivációjára, mentális és szomatikus egészségére (Fredrickson, 2011, 2021).

Az általunk megalkotott új múzeumi módszertan és ennek implementációja társadalmi szükségletekre reflektálva azok innovatív megoldásának létrehozását valósítja meg úgy, hogy a résztvevőket új kulturális viselkedési formákra szocializálja.

A kutatást támogatta

Készült az RRF-2.3.1-21-2022-00013 azonosítószámú „Társadalmi Innovációs Nemzeti Laboratórium” elnevezésű projektben, Magyarország Helyreállítási és Ellenállóképességi Tervének keretében, az Európai Unió Helyreállítási és Ellenállóképességi Eszközének támogatásával.

Irodalom

- Fredrickson B. L. (2001). Cultivating positive emotions to optimize health and well-being. *Prevention és Treatment*, Volume 3, Article 0001a <http://www.journals.apa.org/prevention/volume3/pre0030001a.html>.
- Fredrickson B. L. (2021). Positive emotions. In Snyder, C.R., Lopez, S.J., Edwards, L.M., Marques, S.C. (Eds.), *Handbook of positive psychology*. Oxford University Press, New York.
- Kolosai Nedda (2021). Pozitív érzelmek mozgósítása egy egyetemi kurzus hatására – a diszkrét emóciókat vizsgáló kérdőív (Des) állapot skálájának eredményei In: Szarka, Emese (szerk.) *Pozitív Pedagógia és Nevelés Konferencia kötet II*. Budapest, Magyarország : Mental Focus Kft (2021) 312 p. pp. 173-198. , 26 p.
- Linnenbrink-Garcia, L., Patall, E.A., Pekrun, R. (2016). Adaptive Motivation and Emotion in Education: Research and Principles for Instructional Design. *Policy Insights from the Behavioral and Brain Sciences*, 3(2), 228-236. DOI: 10.1177/2372732216644450 <https://core.ac.uk/download/pdf/216481155.pdf>

- Nahalka, I. (2003). Hogyan alakul ki a tudás a gyermekben? Konstruktivizmus és pedagógia. Nemzedékek Tudása Tankönyvkiadó
- Oláh Attila (2021). Érzelmek, megküzdés és optimális élmény – Belső világunk megismerésének módszerei. Akadémiai Kiadó. ISBN: 978 963 454 697 9
- Torgyik, J. (2018). Tanulás, megismerés, személyiségfejlődés a múzeumban. In (uő), Tanulás a múzeumpedagógia módszereivel (pp. 38-52). Eötvös József Könyvkiadó.

POZITÍV ÉRZELMEK KIVÁLTÁSA ÉS MÉRÉSE DES SKÁLÁVAL OKTATÁSI ÉS NEVELÉSI HELYZETBEN - GYERMEKKULTURÁLIS TEVÉKENYSÉG HATÁSA PEDAGÓGUSOK MENTÁLIS EGÉSZSÉGÉRE

Kolosai Nedda *, Aggné Pirka Veronika **, Szerdahelyi Katalin ***, Paál Zsuzsanna ****, Varga Dóra *****

* ELTE TÓK

** ELTE TÓK

*** ELTE TÓK Gyakorló Óvoda

**** Magyar Képzőművészeti Egyetem

***** Hetedhét Játékmúzeum

Kulcsszavak: gyermekkultúra,; óvodások múzeumi tanulása,; felsőoktatáspedagógia,

A kutatás célja annak tudományos igényességgel történő megmutatása, hogy a kulturális gyakorlatban való aktív részvétel (Gyermekekultúra aktuális kérdései elnevezésű, óvodások múzeumi tanulását középpontba állító egyetemi kurzuson való részvétel) jelentősen megnöveli a pozitív érzelmek átélésének állapotát, a kontrollcsoport érzelmi állapotaihoz képest.

A többféle, diszkrét pozitív érzélem átélése kiszélesíti a gondolati és cselekvéses repertoárt, hosszú távú következménye, hogy pozitívan hat egyetemisták tanulási motivációjára (Linnenbrink-Garcia, Patall és Pekrun (2016), valamint mentális és szomatikus egészségére, jóllétére (Fredrickson, 2021). A kutatás közvetlen előzménye 2020-ban a covid első hulláma idején, amikor erős szorongást és nyugtalanságot okozott az ismeretlen helyzet, a DES skála alkalmazásával megmutathatóvá vált egy online megtartott, múzeumpedagógiai feladatokat, játékokat virtuális kiállításhoz kapcsoló egyetemi kurzus hatása pedagógus hallgatók pozitív érzelmeinek átélésére (Kolosai, 2021).

A kurzus elején és a kurzus elvégzését követően Diszkrét Emóciókat Vizsgáló Skála (Oláh, 2021) state és trait változatával vizsgáltuk a kurzus érzelmkiváltó hatását. A kurzus elején közel 100 fő töltötte ki az online kérdőívet, majd személyes jelenlétben megfigyelhették egy komplex ösztönművészeti alkotásként létrehozott múzeumpedagógiai foglalkozás megvalósítását. Négy hónappal később, kimeneti kérdőívben jelölték tapasztalataikat, illetve töltötték ki a Diszkrét Emóciókat Vizsgáló kérdőív state és trait verzióját. Ezzel párhuzamosan a kontrollcsoport eredményeit illesztett mintával hasonlítottuk össze a vizsgálati csoport eredményeivel. A Szorongás-, a Depresszió- és az Ellenségeskedés alskálák esetében a negatív alskálaértékek nem jelentősen térnek el a bemeneti és a kimeneti kikérdezésnél, a vizsgálati csoport átlag skálaértékei alacsonyabbak, a kontrollcsoport skálaértékeinél, azaz kevésbé igaz rájuk a negatív érzelmi állapot. A különbségekben statisztikai próbával kimutatható szignifikáns eltérés ($p < 0.5$). A DES skála alskáláiból összeállított, Pozitív Érzelmek Alskála esetében (Öröm, Melepődés, Érdeklődés alskálák) jelentősen eltérnek a csoportátlagok értékei. Azaz inkább igaz a vizsgálati csoportra, hogy az új kulturális játszótereket kialakító, múzeumi gyűjteményekhez óvodásokat kapcsoló kurzus hatására pozitív érzelmeket mozgósítottak a résztvevők, mint a kontrollcsoport.

A kulturális gyakorlatokban való részvételt követő pozitív érzelmek szerepének tudományos igényű, adatokra, tényekre alapozott kutatása egyéni és társadalmi célokat egyaránt szolgál a művészetpedagógiában. Az öröm, az érdeklődés, az elégedettség, valamint együttesen a pozitív érzelmek megtapasztalásának képessége (Izard, 1977) alapvető emberi erőforrásként értelmezhető, ezek az érzések többszörös, egymással összefüggő előnyökkel járnak a munka, az iskola, az emberi kapcsolatok egymással is összefüggő területein (Oláh, 2021; Fredrickson, 2001, 2021).

A kutatást támogatta

Készült az RRF-2.3.1-21-2022-00013 azonosítószámú „Társadalmi Innovációs Nemzeti Laboratórium” elnevezésű projektben, Magyarország Helyreállítási és Ellenállóképességi Tervének keretében, az Európai Unió Helyreállítási és Ellenállóképességi Eszközének támogatásával.

Irodalom

Fredrickson B. L. (2001). Cultivating positive emotions to optimize health and well-being. *Prevention és Treatment*, Volume 3, Article 0001a <http://www.journals.apa.org/prevention/volume3/pre0030001a.html>.

Fredrickson B. L. (2021). Positive emotions. In Snyder, C.R., Lopez, S.J., Edwards, L.M., Marques, S.C. (Eds.), *Handbook of positive psychology*. Oxford University Press, New York.

Linnenbrink-Garcia, L., Patall, E.A., Pekrun, R. (2016). *Adaptive Motivation and Emotion in Education: Research and*

Principles for Instructional Design. Policy Insights from the Behavioral and Brain Sciences, 3(2), 228–236. DOI: 10.1177/2372732216644450 <https://core.ac.uk/download/pdf/216481155.pdf>

Oláh Attila (2021). Érzelmek, megküzdés és optimális élmény – Belső világunk megismerésének módszerei. Akadémiai Kiadó. ISBN: 978 963 454 697 9

Kolosai Nedda (2021). Pozitív érzelmek mozgósítása egy egyetemi kurzus hatására – a diszkrét emóciókat vizsgáló kérdőív (Des) állapot skálájának eredményei In: Szarka, Emese (szerk.) Pozitív Pedagógia és Nevelés Konferencia kötet II. Budapest, Magyarország : Mental Focus Kft (2021) 312 p. pp. 173–198. , 26 p.

MI JELLEMZI AZ ÁLTALÁNOS ISKOLAI TANULÓK ÉNEKLÉSI KÉPESSÉGÉNEK FEJLŐDÉSÉT?

Kovács T. Katalin *, Janurik Márta **

* Eötvös Loránd Tudományegyetem Tanító- és Óvóképző Kar

** SZTE Bartók Béla Művészeti Kar

Kulcsszavak: éneklés; általános iskola; keresztmetszeti vizsgálat, nemek szerinti vizsgálat

Az ének-zene oktatás tantervi követelményeinek kulcstényezője az éneklés. A fejlődés mértékének, jellemzőinek szisztematikus vizsgálata azonban az eddigi zenepedagógiai kutatások viszonylag elhanyagolt területének tekinthető. Korábbi, keresztmetszeti kutatásunk alapján az éneklés fejlődése az általános iskola első három évének időszakára tehető (Kovács T., Szabó & Janurik, 2023). Jelen vizsgálatunk célja az éneklési képességhez kapcsolódó egyes éneklési készségek fejlődésének évfolyamonkénti és nemek szerinti részletes elemzése.

Az adatfelvételt 2022 április-májusában, egyéni tesztfelvétellel, táblagéppel folytattuk.

Mintánkat 476 általános zenei oktatásban résztvevő (fiú $n=233$ lány $n=243$) 1., 3., 5. és 7. osztályos tanuló alkotta. Az éneklési képesség vizsgálatára saját fejlesztésű mérőeszközt alkalmaztunk (Cronbach- $\alpha=0,96$). Mérőeszközünk a hallás utáni hangköz- (Cronbach- $\alpha=0,89$, 11 item), dallam- (Cronbach- $\alpha=0,95$, 12 item) és daléneklés (1 item), valamint egyetlen hang pontos visszaadásának (Cronbach- $\alpha=0,87$, 3 item) készségeit vizsgáló feladatokat tartalmaz. Az éneklési képesség összevont mutatóját (ÉKÖM) e négy készség átlagai alapján képeztük. A teszt részét képezi a hangminőség értékelése is.

Eredményeink alapján 1. és 3. évfolyam között az éneklési képességhez kapcsolódó valamennyi készség szignifikánsan fejlődik. A dallaméneklés terén 3., 5. és 7. évfolyamon nem mutatható ki további fejlődés. A hangvisszaadás, hangközéneklés, daléneklés, valamint a hangminőség esetében pedig a fejlődés megtorpanását követően 7. évfolyamon visszalépés figyelhető meg.

A nemek szerint 1. évfolyamon az ÉKÖM mutatója alapján (fiú: $M=25,01$, $SD=13,79$; lány: $M=34,73$, $SD=16,25$, $t=-3,688$, $p<0,001$), és valamennyi éneklési készség esetében a lányok szignifikánsan fejlettebbek ($p<0,001$). 3. évfolyamon már csak a daléneklés fejlettsége, és a hangminőség esetében mutattunk ki szignifikáns eltérést, 5. évfolyamon pedig nincs kimutatható eltérés a nemek szerint. A 7. évfolyamos lányok a fiúkkal szemben valamennyi készség esetében szignifikánsan fejlettebbek.

3. 5. és 7. évfolyamon a lányok fejlettsége nem haladja meg szignifikánsan az első évfolyamos fejlettség mértékét. A fiúk 3. évfolyamos fejlettsége valamennyi készség esetében szignifikánsan meghaladja az 1. évfolyamon kimutatott fejlettséget. 5. évfolyamon nincs további fejlődés, míg 7. évfolyamon visszaesés következik be.

Az éneklési képesség készségeinek részletes elemzése, és különösen a nemek szerinti vizsgálatunk arra mutat rá, hogy a fejlődési mintázatok eltérőek. Az éneklés életkori fejlődéséről alkotott képet jelentős mértékben árnyalja a nemek szerinti elemzés, melynek tapasztalatait mind a kutatás, mind az eredményes fejlesztés érdekében érdemes figyelembe venni. A nemek szerinti fejlődési különbségek, valamint a 3. 5. évfolyam közötti stagnálás értékei vélhetően testi (biológiai) érési folyamatokkal, a hetedikes eredmények pedig részben a mutálással is magyarázhatóak.

A kutatást támogatta:

Köszönetnyilvánítás

A kutatást a Szegedi Tudományegyetem Interdiszciplináris Kutatásfejlesztési és Innovációs Kiválósági Központ (IKIKK) Humán és Társadalomtudományi Klaszterének IKT és Társadalmi Kihívások Kompetenciaközpontja támogatta. A szerzők a Gyermeki fejlődés nyomon követését segítő mérőeszközök fejlesztése kutatócsoport tagjai.

ZENE- ÉS MŰVÉSZETTERÁPIÁS CSOPORTMUNKA ÉLMÉNYTERÁPIÁVAL KOMBINÁLVA

Kovácsné Tesléry Beáta

1552 Bt.

Kulcsszavak: zeneterápia, élményterápia, kiégés; depresszió, pánik; önbizalom, önismeret

Célom a előadáson bemutatni az egri Mentálhigiénés Csoportnál vezetett különféle enyhébb pszichés problémával (depresszió, pánikbetegség, kiégés stb.) küzdő felnőtt kliensekből álló csoportommal végzett munkámat, amelyet magam állítottam össze az egyetemi tanulmányaim, és különféle nemzetközi, elsősorban élményterápiás és művészetterápiás (pl. Marchio-Patti módszer) képzéseken szerzett saját tapasztalataim alapján.

A csoportjaimban a munkámat az önismeretre, az önbecsülésre és a pozitív gondolkodás alkalmazására építem fel. Fontos szempont még a határozott célok felállítása rövid-, közép- és hosszútávra. A módszereimben kombinálom a különféle nonverbális technikákat (képzőművészet, zene (receptív és aktív), tánc, dráma stb.) az élményterápiával. Célom saját maguk, és főleg saját maguk értékeinek és pozitív tulajdonságainak minél jobb megismer(tet)lése, majd ezen tulajdonságok kihasználása, és mindennapi életükbe való beágyazása.

Egy ülés 2 órás. A bevezető körben megbeszéljük az aktualitásokat, ki hogyan alkalmazta az előző héten tanultakat, hogyan oldotta meg az esetleges otthoni feladatokat. Ezután általában valami csoportos élménnyel folytatjuk (pl. tánc vagy más mozgás, kreatív feladatok megoldása közösen, hangszeres vagy testrészekkel történő improvizáció stb.), majd zenét hallgatunk, amelyet egyéb művészettechnikai módszerekkel dolgozunk fel (festés, grafika, canvaskészítés, gyurmázás, vers- vagy meseírás, színdarab írása stb.). Egyéni feldolgozás történik, néha továbblépünk csoportos feldolgozásra is (például a versekből egy közös mű alkotása). Mindig lehetőségük van elmondani, hogy mit, miért úgy ábrázoltak, majd mindenki kérdezhet, kiegészíthet, és ez alapján zárjuk le az én irányításommal a kiértékelést. Az ülést ezután zárókörrel zárjuk, ahol megbeszéljük az elkövetkező alkalomra szükséges esetleges tennivalókat.

Jelen előadáson a csoportomban készült „művek” segítségével szeretném bemutatni a módszert, tevékenységek példáival, és a tapasztalatok, eredmények bemutatásával.

DUNÁNTÚL - ALFÖLD - DUNÁNTÚL (PETKÓ JENŐ PORTRÉ)

Körömi Gábor

Pázmány Péter Katolikus Egyetem

Kulcsszavak: gyermekszínhátság; gyermekkultúra; Csiribiri Csoport

A gyermekkultúra héroszainak bemutatásával célunk, hogy olyan meghatározó személyiségeket, életműveket mutassunk be, akik hatása nem csak helyi szinten volt meghatározó, munkásságuk országosan is jelentős az adott művészeti irányzat, mozgalom szempontjából. „Letettek valamit az asztalra”. Munkásságukat szerencsés esetben még személyes találkozással, de többeknél már csak a velük készült interjúkkal, fennmaradt visszaemlékezésekkel, színdarabokkal, előadásfelvételekkel, korábban fesztiválbeszámolók alapján tudjuk felvázolni. Olyan életpályákat keresünk, melyek nem csak egyéniek, de tipikusak is. Segítségükkel sok mindent megtanulhatunk nem csak az alkotó-szakemberekről, de arról a világról, körülményeiről és lehetőségeiről is, melyről ma már csak a visszaemlékezésekben olvashatunk.

Petkó Jenő tanár úr életpályájának bemutatásával kísérletet teszek arra, hogy egy olyan pedagógus portréját vázoljam fel, akinek nem csak gyakorlati, színhátszó csoport vezetői munkája volt fontos, hanem író emberként is maradandót alkotott. Színdarabjai máig élnek a gyermekszínhátszó közösségekben, máig játsszák őket, sokfelé az országban, miközben a tanító, aki alkotta őket, már sajnos nincs közöttünk. Rímes szövegei inkább játékajánlatok, mint kanonizált mesejátékok, melyeket a szerző kifejezett kívánságára, sok improvizációval kell előkészíteni.

Az életút állomásai nem változatosak. Kákics a szülőfalu, mellette Sellye, ahová általános iskolába járt a két kiindulási pont, Baranya megyében, az Ormánság szívében. A tanítóképző elvégzésével pályakezdőként mégsem ide tér vissza, hanem egy alföldi település a következő állomás, Akasztó, ahol az általános iskolában 1957-től nyolc éven keresztül tanított. 1967-ben a beremendi művelődési ház igazgatói kitérője után visszatér szülőhelyére, Sellyére. Itt ért el a Csiribiri Csoport fesztiválszerepléseivel országos sikereket, és mérsékelt helyi elismerést. 1983-ban egy országos fesztiválon történt elkeseredett hozzászólás után, Gabnai Katalin közvetítésével került Pécsre, az Apáczai Nevelési Központba. Itt vezette az Irodalmi Dráma Műhelyt, majd nyugdíjba vonulásáig a Megyei Művelődési Központban szervezett továbbképzéseket és lett „hivatalnok” saját szavai szerint. Holott a legjobban azt szerette csinálni, ami a gyermekszínhátszásban az alap: próbálni a csoporttal, közösen dramatizálni és „cipelni a székeket”. „Én igazán azt szerettem csinálni, meg ahhoz értek, ami legalul van: a színhátszót” vallotta egy 2005-ben vele készült interjúban.

„Önmagam árnyékát /átlépni nem tudtam,/elhittem, hogy élek,/ pedig csak álmodtam.” írta a blogján megjelent versében. Emlékeznünk kell rá.

EGY SZUPERHŐS KALANDJAI - KOMPLEX MŰVÉSZETTERÁPIÁS PROGRAM HATÁSÁNAK VIZSGÁLATA INTEGRÁCIÓBAN TANULÓ, JÓ KÉPESSÉGŰ, AUTIZMUS SPEKTRUM ZAVARBAN ÉRINTETT GYEREKEKNÉL

Kruss Sarolta

Budapesti Korai Fejlesztő Központ

Kulcsszavak: Autizmus Spektrum Zavar; Saját program ; Komplex Művészetterápia

Előadásom az alábbiakat fogja tartalmazni

Kutatásom fő célja egy olyan komplex művészetterápiás program összeállítása volt, ami kifejezetten igazodik, az autizmus természetéhez, az integrációban tanuló, jó képesség struktúrával rendelkező, érintett gyerekek sajátosságaihoz. A program lényege, hogy az integrációban tanuló gyerekek szorongás szintjét csökkentse, megoldási stratégiáikat erősítse, szocio-kommunikációs készségeiket fejlessze.

A kutatás módszerei

- Tájékoztató online űrlap a művészetterápiával kapcsolatos tudásról.
- Child Behaviour Checklist (CBCL) – Szülői és Önkitöltős változata
- Kreatív attitűdök mérő skála
- Félig strukturált interjúk
- A folyamat az akciókutatás elemeit is tartalmazza.

Főbb eredmények

A tesztek és az interjúk eredményei alapján elmondható, hogy még a három hónapos program hatása is pozitív volt. Előadásomban ezeket az eredményeket szeretném ismertetni. Kiemelt fókusszal a szorongás és szocio-kommunikáció területére.

Ezen felül a folyamat közben kirajzolódott mintázatot is bemutatnám, amely a gyerekek házrajzait illeti. Rajzaik izgalmas módon térnek el a a kontrol csoportként bevont neurotipikus társaikétól.

Elméleti háttér

Az itthoni szakirodalomban a művészetterápia témakörében többek között dr. Kiss Virág, dr. Buda Béla, Németh László gondolataiból és eredményeiből merítkeztem. Míg a külföldi kutatások tekintetében Cathy a. Malchiodi, Miranda D'Amico & Corinne Lalonde illetve Lith, T.V., Stallings, J.W., & Harris, C. munkáit vettem alapul, akik mind a művészetterápia hatását vizsgálták autizmusban érintett gyerekeknél. Autizmus kapcsán is több itthoni szakember munkájából dolgoztam, köztük kiemelném Győriné Stefanik Krisztina disszertációját.

Összefoglalás

Saját eredményként értékelem a program összeállítását. A kutatási folyamat felépítését, megszervezését és lebonyolítását. A résztvevők bevonását és a velük való kommunikációt, közös munkát. A kutatási eszközök használatát és azok értelmezését. Illetve, hogy a folyamat közben képes voltam nyitottan észrevenni egy mintázatot, majd rugalmasan bevonni kontrollcsoportot a folyamat ezen részéhez (ház rajz), hogy összehasonlítsam és értelmezsem a különbségeket.

MŰVÉSZETTERÁPIA A FELSŐOKTATÁSBAN: A MŰVÉSZETTERÁPIÁS ÖNISMERETI CSOPORTMÓDSZER EGYETEMI KURZUS KERETÉBEN MEGVALÓSÍTHATÓ ELEMEI

Lips Adrián

Károli Gáspár Református Egyetem

Kulcsszavak: művészetterápia, művészetterápiás önismereti csoport;
alkotás, egyetemi kurzus, COVID-19 időszak

A művészetterápia a pedagógia, az orvostudomány és a pszichiátria elméleti és módszertani megfontolásainak egybeolvadásából jött létre a huszadik század elején (Hill, 1945; Dalley, 1984 és Edwards, 2004). A művészetterápiás gyakorlatban az alkotófolyamat mellett fontos szerepet játszik a művészetterapeuta és az egyén, illetve a művészetterápiás csoportvezető és a csoport résztvevői közötti kommunikáció. Ehhez a művészetterápiás csoportvezető részéről elengedhetetlen kompetencia az empátiás készség (Buda, 2004) megléte és a gyakorlatban való alkalmazása. A művészetterápiás önismereti csoportmódszernek nem célja a résztvevők részére történő tanácsadás a folyamat és azon belül minden egyes gyakorlat alkotásközpontú, saját élmény megszerzésén alapul. Carl Rogers az empátia mellett a feltétel nélküli elfogadást és a megértett érzetek visszacsatolását fontos elemeknek tartja az egyéni- és a csoportmunkában. A résztvevő empátiával való megközelítése során sokkal árnyaltabb módon lehet áttekinteni személyiségének szerkezetét, valamint kezelése sokkal ellenőrizhetőbb, nyomon követhetőbb lesz. (Rogers, 2007 [1957]) Alkotás közben az egyének vagy a csoportrésztvevők olyan érzéseket, élményeket és problémákat is verbalizálhatnak, amelyeket kizárólag beszédközpontú eljárás során nem feltétlenül lennének képesek megfogalmazni. Emellett lehetőségük nyílik az alkotásukra és az alkotófolyamatban szerzett saját élményükre egymástól és a művészetterápiás csoportvezetőtől visszajelzést kapniuk. Művészetterápiás önismereti csoportvezetőként és oktatóként azt a célt tűztem ki magam elé, hogy az előbbi szakmai megfontolások segítségével művészetterápiás önismereti kurzusokat indítsak az egyik magyarországi felsőoktatási intézmény hallgatóinak részére. Előadásomban bemutatom az általam kidolgozott tematikákat, a legrelevánsabb művészetterápiás önismereti elméleti és módszertani megállapításokat és az oktatásba történő implementálást, illetve az oktatott kurzusok során elsajátított gyakorlati tapasztalatokat. A kurzusokat 2019-től napjainkig tartom, így külön reflektálok a COVID-19 időszak előtti, alatti és utáni félévek csoportvezetői és csoportrésztvevői megélésére is.

A kutatást támogatta:

Károli Gáspár Református Egyetem

A HANGSZERES OKTATÁS SPECIÁLIS KIHÍVÁSAI AZ EGYÉNI BÁNÁSMÓDOT IGÉNYLŐ TANULÓK ZENEOKTATÁSÁBAN.

Majtényi Laura

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem

Kulcsszavak: zenetanulás; sajátos nevelési igény; hangszeres tanárok továbbképzése

Előadásom témája és célja egy most elindult és már néhány eredményt mutató kutatás bemutatása, melynek témája a hangszeres oktatás speciális problémáinak feltárása az egyéni bánásmódot igénylő tanulókkal való bánásmód terén. Kutatásom elméleti keretét a hazai és nemzetközi publikációk alapozzák meg. Feltárom az egyéni bánásmódot igénylő tanulók speciális igényeit, keresve a csoportos és az egyéni hangszeres oktatás adta lehetőségeket a jelzett tanulókra vonatkozóan. (Héjja-Nagy K., Dávid M., Mester D. (2015); Falus, I., Szűcs, I. (szerk.). (2022); Horák, R., Czékus, G. (2012); Johansen, G. (2016); Vas, B. (szerk.). (2015).

Módszereim: a dokumentumelemzés, a kérdőív és az interjú. Tanulmányozom a pedagógus életpályamodellt és benne az élethosszig tartó tanulás lehetőségét, kiemelve a zenetanárok lehetőségeit. Feltárom a zenetanárok részére meghirdetett továbbképzési lehetőségeket, melyek a zeneművészet és a pedagógia területein a tanulók egyéni bánásmódjára, differenciált fejlesztésére vonatkozó programok. Elemzem, hogy a magyar, alapfokú művészeti iskolák alapküldetésében hogyan jelennek meg az egyéni bánásmóddal kapcsolatos elvek, iránymutatások. Kérdőíves módszerrel egy országos szintű vizsgálatot végzek, melyben tankerületi fenntartású, aktívan dolgozó hangszeres tanárokat mérek fel, milyen nehézségekkel szembesülnek a tanítási munkában (az SNI, BTMN vagy akár a tehetséges tanulóknál), milyen együttműködések vannak kollégákkal (pl. gyógypedagógus, fejlesztőpedagógus). Módszereim közül a harmadik az interjú, melyben az átlagtól jelentősen eltérő válaszadókkal végzek fókuszcsoporthoz tartozó beszélgetést.

A vizsgálati mintát a tankerületi fenntartású, aktívan dolgozó hangszeres tanárok alkotják.

A kutatásom utolsó fázisában az eredményekre támaszkodva, egy pedagógus továbbképzési programot dolgozok ki a zenetanárok számára annak érdekében, hogy hogyan legyen a zene (valóban) mindenkié!

Előadásomban az eddig elért eredményekről számolok be, kiemelve a kutatási eredményekre épülő módszertani fejlesztés gyakorlati hasznosságát.

Irodalom

Falus, I., & Szűcs, I. (szerk.). (2022). A didaktika kézikönyve. Budapest: Akadémiai Kiadó.

Héjja-Nagy Katalin – Dávid Mária – Mester Dolli: Neveléslélektan és egyéni bánásmód. HUNline elektronikus tananyag. 2015.

http://okt.ektf.hu/?mm=elearning&content=hunline_psz_nevtud

Horák, R., & Czékus, G. (2012). Az élethosszig tartó tanulás jelentősége és megvalósulásának lehetőségei a. Képzés és Gyakorlat, 187-196.

Johansen, G. (2016). Modernity, Identity and Musical Learning. In R. Wright (szerk.), *Sociology and Music Education* (old.: 155-165).

Vas, B. (szerk.). (2015). *Zenepedagógia tankönyv*. Pécs: PTE Művészeti Kar Zeneművészeti Intézet. Letöltés dátuma: 2023. 01 24, forrás: https://www.art.pte.hu/sites/www.art.pte.hu/files/files/menuk/dokument/tudomany/innovacio/zmi/zenepedagogia_vegleges.pdf

Jogszámbélyeg: https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/beiskolazas/tajekoztatok/KIFIR_kulonleges_banasmod_dot_igenylo_tanulok.pdf

MÚZEUMPEDAGÓGIA A KEPES INTÉZETBEN

Megyesi Balázs
Kepes Intézet, Eger

Kulcsszavak: Kepes György; Tudomány és Művészet; Az online tér
Kepes Intézet, Eger
Megyesi Balázs - Művészettörténész

A Kepes Intézet alapvető művészetpedagógiai gondolata, hogy a tudomány oldaláról, tudományos eszközök segítségével kívánja közelebb hozni azokat a modern művészeti irányzatokat, melyek alapvetően a huszadik század technikai forradalmával alakultak ki. Elsősorban a tudományos technika felhasználásával mutatják be és hozzák közelebb az érdeklődők felé az elsősorban talán kevésbé könnyen értelmezhető kepesi művészetelméletet és a leghaladóbb modern kortárs irányzatokat.

A modern művészet helyes értelmezéséhez és megértéséhez sokszor mélyebb történelmi, társadalomtudományi, művész életút vagy teljes korszak ismerete szükséges. A fényművészeti alkotógépek, a lézermobilok, a prizmák, a fotogramm, a mikroszkóp és megannyi egyéb (első ránézésre talán nem a legszigorúbb értelemben vett akadémikus műtermi kellékek) segítségével igyekszik az intézet segítséget nyújtani a látogatóknak megérteni a kepesi gondolatokat és nézőpontot váltani, új szemléletet bemutatni a modern művészet értelmezése felé. A művészetpedagógiai programunk sikere abból ered, hogy rendkívül lépéstartó és folyamatosan igyekszik fejlődni a szinte évről évre megújuló technikai lehetőségekkel – gondolunk itt akár a mobiltelefonok térnyerésével, a szelfik és fotó effektek közösségi média divatjával.

A Kepes Intézet múzeumpedagógiai programsorozatának alapvető feladata, hogy a látogató úgy értse meg élményszerűen a modern kepesi gondolatokat, hogy azt vizuálisan a technika segítségével haza tudja vinni. A fiatal generációs közönségünk meg tudja osztani saját közösségi médiás rendszerén belül iskolás társaival tapasztalatait és kialakuljon egyfajta élményről való kommunikáció a látogatók és a leendő látogatók között. Látszólag nagyon egyszerű dolgokkal próbálunk átadni egy nagyon komplex gondolatiságot. A technikai művészetet, a technika segítségével magyarázzuk és a technika segítségével reklámozzuk.

Megyesi Balázs előadása során a legújabb és az eddig legsikeresebb múzeumpedagógiai fejlesztésükről szeretne beszélni, amivel sikerült elérni a tizenévesek körében, hogy közösségi média szinten is téma lett a fényművészet.

A kutatást támogatta:

Kepes Intézet, Eger

KREATIVITÁS, PAPIR, OLLÓ. PAPIRLÁNC-SZOBROK A TANÍTÓKÉPZÉSBEN

Mészáros Tímea *, Nagy Csilla **

* Selye János Egyetem

** Selye János Egyetem

Kulcsszavak: kreativitás; papírszobrok

Az előadás témája egy komplex, egyetemünk óvó- és tanítóképző szakosainak vizuális nevelésébe illesztett térelemzési feladat bemutatása, ahol változatos munkaformákban nyílik lehetőség a közvetlen alkotás sokféle megtapasztalására. Az inspiráló, kísérletező tevékenységek a „dobozon kívüli” gondolkodást és a komfortzónából való kimozdulást segítik, míg a papír dinamikus átalakításának és átalakulásának lehetősége biztosítja az improvizációt, ami az eredeti ötletek felbukkanását szolgálja. Módszertani kísérletezéseink a papírral és a térrel jelentősen támaszkodnak olyan kortárs művészek munkásságára, akik elsősorban papírmegmunkálással dolgoznak. Facilitátori szerepben arra is fókuszálunk, hogyan hat a minimális instruálás és a viszonylagos eszköztelenség az alkotás folyamatára, a közös gondolkodásra, a kreatív megoldások születésére. Az alkotói folyamatok kísérése során azt tanulmányozzuk, hogyan tudjuk használni az eszközök hiányát a pedagógus-hallgatók és rajtuk keresztül a tanulók kreativitásának fejlesztésére különböző képzési szinteken, és nem utolsósorban hogyan válhat a találékonyság tanulásának eszközévé. A kreativitáskutatók szerint a tanárok kreativitásról vallott nézetei meghatározzák a tanulók kreatív képességeinek fejlesztésére irányuló pedagógiai gyakorlatukat (Andiliou & Murphy, 2010; Beghetto, 2010). Könnyen belátható, hogy korántsem mindegy, a kezdő pedagógus milyen nézetekkel vág neki a szakma gyakorlásának. Ráadásul a tanulók kreatív képességeinek fejlesztése célként jelenik meg a különböző nemzetközi oktatáspolitikai dokumentumokban is (Heilman & Korte, 2010; Shaheen, 2010). Éppen ezért az elmúlt évek során kifejlesztettünk egy komplex térelemzési feladatot, amely azon túl, hogy a legkülönbözőbb papírmegmunkálási lehetőségekkel játszik, hatékonyan segíti a hallgatóknak megérteni és átélni a kreativitás fogalmát a feladat egyes fázisaiban és a fejlesztő értékelésen keresztül.

Irodalom

- Andiliou, A., & Murphy, K. P. (2010). Examining variations among researchers' and teachers' conceptualizations of creativity: A review and synthesis of contemporary research. *Educational Research Review*, 5(3), 201–219. doi:10.1016/j.edurev.2010.07.003
- Beghetto, R. A. (2010). Creativity in the classroom. In J. C. Kaufman & R. J. Sternberg (Eds.), *The Cambridge Handbook of Creativity* (pp. 447–463). New York, NY: Cambridge University Press.
- Heilmann, G., & Korte, W. B. (2010). The role of creativity and innovation in school curricula in the EU27: A content analysis of curricula documents. Seville: European Commission, Joint Research Centre, Institute for Prospective Technological Studies. Retrieved from http://ftp.jrc.es/EURdoc/JRC61106_TN.pdf.
- Shaheen, R. (2010). Creativity and education. *Creative Education*, 1(3), 166–169.

A KÖZELKERÜLÉS MŰVÉSZETE. AZ INTUÍCIÓ SZEREPE A KREATÍV GONDOLKODÁS FEJLESZTÉSÉBEN ÉS AZ INTUITÍV PEDAGÓGIA

Mészáros Tímea
Selye János Egyetem

Kulcsszavak: intuíció; intuitív pedagógia; Waldorf-pedagógia

Pedagógiai kontextusban az intuíció használata, illetve az arra való törekvés szorosan összefügg a szakmai autonómiával, leginkább a tanári gondolkodás és a -döntéshozatal szabadsága tekintetében. Az intuíció szerepét a kreatív gondolkodás fejlesztésében tanulmányozva, a kreativitáskutatás 50 évének kutatási eredményeit összegző kötetben (A kreativitás kézikönyve) a tárgymutatóban az intuíció megjelenik ugyan, ám mindösszesen egy rövid bekezdés erejéig. (Sternberg, 2010: 68.) Runco és Sakamoto tapasztalati kreativitást összegző tanulmányukban Bowers és szerzőtársai definíciójára hivatkoznak, amely szerint az intuíció valamely összefüggés előzetes észlelése, amely, bár nem teljesen tudatos, a gondolkodást és vizsgálódást az adott összefüggésre vonatkozó hipotézisek megalkotásának irányába vezeti.” (Runco and Sakamoto, 2010:68) Hasonló a helyzet Csíkszentmihályi Mihály meghatározó munkájában, amelynek tárgymutatójában hiába keressük az intuíció fogalmát. Az intuíció és a kreativitás összefüggésének folyamat alapú megértésében Csíkszentmihályi rendszermodellje segít, amelyben a kreativitás három komponensét, a tartomány, a szakértői kör és az egyén összefüggését elemzi. Ennek alapján „...kreativitás minden olyan tett, ötlet vagy termék, amely egy létező tartományt vagy megváltoztat, vagy új tartománnyá alakít át.” (Csíkszentmihályi, 2008: 38) Úgy véljük, hogy a „megváltoztatás és átalakítás” folyamatában az intuíciónak jelentős szerepe van. A következőkben röviden bemutatjuk az intuícióval kapcsolatos elképzeléseket és feltételezéseket. A fogalmat elsősorban a pszichológia és a neveléstudomány oldaláról vizsgáljuk meg. Célunk az egyes megközelítéseken keresztül bepillantást nyerni az intuícióval kapcsolatos legújabb értelmezésekbe, bemutatva a kortárs alternatív pedagógiát, fókuszpontban az intuícióval. Arra keressük a választ, hogyan nyilvánul(hat) meg az intuíció a pedagógiában, azon belül a kreatív gondolkodás fejlesztésében. Milyen szerepet játszik az intuíció a tanár tevékenységeiben, döntéshozatalában? Kísérletet teszünk az intuitív pedagógia fogalmi behatárolására, amely egy viszonylag új alternatív pedagógiai mozgalom neve, amely az 1960-as években született Svédországban. Az alapvetés, amelyre az egész mozgalom épül, az intuíció hangsúlyozása a tanári munkában. Felfogásukban az intuíció a figyelemhez és a jelenléthez kapcsolódó konkrét dolgot jelent. Ezt a dedikált figyelmet és jelenlétet, a kreatív gondolkodásra és az érzéki életre való odafigyelést mozgásjátékokon, zenei improvizáción, képzőművészeti alkotásokon keresztül gyakorolják.

Irodalom

- Csíkszentmihályi Mihály: Kreativitás. A flow és a felfedezés, avagy a találékonyság pszichológiája. Akadémiai Kiadó, Budapest. (2008)
- Runco, M. A., & Sakamoto, S. O.: Experimental studies of creativity. In R. J. Sternberg (Ed.), Handbook of creativity Cambridge: Cambridge University Press. 62-92. (2010)
- Sternberg R. J. (ed): Handbook of Creativity. Cambridge. University Press, Cambridge, UK. .)(2010)

DOBÓKOCKÁS ALKOTÁS ÉS MŰELEMZÉS FELADATOK

Mészáros Zsuzsanna

Budapesti Fazekas Mihály Gyakorló Általános Iskola és Gimnázium

Kulcsszavak: dobókockás alkotás; vizuális kultúra alkotófeladat; műelemzés, játékos művészettörténet

Előadásomban a dobókockás alkotó- és műelemző feladataimat mutatom be. Művészettörténet megismerésére, alkotásra és elemzésre használom tanári gyakorlatomban ezt a feladattípust. A lényege, hogy a diákok egy táblázatból, dobókocka segítségével komponálják munkájukat, mely elkészülve a tárgyalt művészettörténeti stílus jegyeit viseli önmagán.

Előzmények, ismerkedés a feladattípussal

Külföldi tanárfórumokon találkoztam a dobókockás alkotás módszerével. A Picassot idéző portré feladat sikert aratott, ennek fő okai lehettek a játékoság, a gyors és látványos eredmény, és a feladat könnyen befogadható, instant jellege.

Az azonos képelemek ellenére egyedi ízt ad az elkészült munkáknak az eltérő kompozíció és az egyénre jellemző eszközhasználat. A diákok alkotásban bizonytalanabb részének könnyebbséget nyújt, hogy a képmező egyes elemeit másolhatják, a bátran alkotó diákok pedig a komponálás szabadságát élvezhetik.

Saját feladatlapon készítése, tesztelése, tapasztalatok beépítése

Először a művészettörténet népszerű mérföldköveit idéző alkotójátékaimat mutatom be: barlangrajzok, görög vázafestészet, oszloprendek, egyiptomi művészet.

A játékos alkotófeladatok elméleti megalapozása miatt tanteremben vetített képes művészettörténeti kiegészítéssel tartottam az órákat. Művészeti fesztiválokra a különböző életkorú, nem egyszerre érkező és távozó gyerekeknek és szüleiknek pedig információs lappal kiegészítve tálaltam. Mindkét helyzetben könnyebbséget jelentett a tanári munkában a feladatok magától értetődő mivolta.

Alkalmazás az online oktatás alatt

Ezen keretek között a valós idejű konzultáció, korrektúra teljesen kiesett, de a magyarázat és a visszajelzés lehetősége is beszűkült. Az elkeserítő helyzetben kapóra jöttek a dobókockás feladataim. Készítettem a korábbiak mellé Matisse, Malevics és Miró munkáit feldolgozó táblázatokat.

Alapos művészettörténeti elemzések

A dobókockás táblázatok létrehozása megfigyelést, elemzést és algoritmikus gondolkodást igényel, ami a műelemzés és a programozás közös halmaza. Emiatt gimnazistákkal kipróbáltam műelemzés gyanánt ezt a módszert: készítsenek egymásnak dobókockás alkotófeladatot: a projekt végigvezeti őket egy nagyon alapos műelemzési- és értelmezési folyamaton.

A jelenleg elérhető dobókockás feladatok linkjei

<https://designped.com/2020/05/29/dobj-egy-keparchitekturat/>

<https://designped.com/2022/07/04/dobj-egy-matisse-t/>

<https://designped.com/2017/07/27/dobj-egy-vazat/>

<https://designped.com/2019/10/03/barlangrajz/>

<https://designped.com/.../egyiptomi-kepeslap-dobokockaval/>

<https://designped.com/2019/11/03/antik-templom/>

<https://designped.com/2021/03/23/dobokockas-miro/>

<https://designped.com/2022/10/07/dobj-egy-totemoszlopot/>

<https://designped.com/2022/08/25/dobj-egy-bauhaus-szonyeget/>

<https://designped.com/2022/10/07/muelemzes-dobokockaval-2/>

<https://designped.com/2023/03/09/roll-and-draw-gothic-rose-window-art-game/>

FENYVES MÁRK ORKESZTÉS - A MOZDULATMŰVÉSZET ÉS A TÁNC TÖRTÉNET MESTERE

Mizerák Katalin

Magyar Testnevelési és Sporttudományi Egyetem

Kulcsszavak: orkesztika; táncpedagógia; Fenyves Márk

A közelmúltban váratlanul, tragikusan eltávozott művésztől, pedagógusról és szakíróról szeretnénk megemlékezni. Fenyves Márk a táncelméleti, a tánc történeti forráskutatás és feldolgozás területén mozdulatművészként, orkesztészként, vizuálművészként, koreográfusként, pedagógusként, kutatóként, szervezőként, látványtervezőként, a Magyar Mozdulatművészeti Társulat művészeti- igazgatójaként, az Orkesztika Alapítvány egykori vezetőjeként egész életét arra szentelte, hogy a tánc a kulturális emlékezet részévé váljon.

Rendkívüli érzékenysége, a vizuális művészetek iránti nyitottsága fiatal korától igen erősen megmutatkozott. A Pécsi Művészeti Iskolában döntött el, hogy képes lesz egy számára ismeretlen művészet (tánc) felfedezésére. Sőt képes lesz-e művészet oltárán áldozni és hatalmas alázattal megmerítkezni az orkesztika csodálatos világában. Az akkor már idősödő mesterei (pl. Dienes Gedeon, Berczik Sára) hatására a mozdulatművészeti tradíció elkötelezett híve lett Pálosi István alkotótársával együtt. (Itt köszönöm meg együttműködését az előadás összeállításában.)

Élethivatása igazi misztériumot teremtett a Mozdulatművészek Házában. A próbateremben töltött hosszú órák állandóan gyakorlással, koreográfia készítéssel és tanítással teltek.

A mozdulatok harmonizálása után komoly kutatói attitűddel és szorgalommal eltöltött munkaórák következtek a számítógép előtt, amely legalább annyira meghatározta Márk napi rutinját, mint a tánc gyakorlásának szeretete. Túlzás nélkül állíthatjuk, hogy az életét a nap 24 órájában a tánc töltötte be. Életfeladatának tekintette fiatal felnőtt korától a mozdulatkivetelezés tökéletesítését, a tánc történeti források összegyűjtését, elemzését és a hazai táncművészek hagyatékának a feldolgozását is. A 20. századi magyar mozdulatművészet nagyjai mellett jutott ideje arra is, hogy a külföldi modern- és kortárs táncművészek ars poétikájáról szintén megemlékezzen írásaiban.

A „Gyermek kultúra hőroszai” közé emeli az általa megteremtett életmű, amely a hazai tánc történet oktatás alappillére is jelenti. A Tánc reformja a mozdulatművészet vonzásában – című utolsó nagyszabású, 2016-ban publikált tanulmánykötetében is a mesterei emlékét hivatott szolgálni: „Dienes Valéria és Orkesztika Iskolája emlékének Mestereimnek – az „Őrzőknek” – Berczik Sári, Dienes Gedeon, E. Kovács Éva, Kármán Györgyné (Vidor Judit), Szöllösi Ágnes, – akik közel 50 évig mentették titokban azt a tudást – melyet nekünk ajándékoztak, mély hálával hogy tanítványuk lehettem, – az útjukat járhatom – eszményeikért élhetek.” Márk az igen rövid, mégis hihetetlenül értékes és tartalmas életében a művészet iránt érzékeny laikusból, az egyik legjobb tanítványból, végül példamutató mesterré vált.

ELSŐ OSZTÁLYOS TANULÓK KÖRÉBEN FOLYTATOTT KÉT RITMIKAI FEJLESZTŐPROGRAM ZENEI KÉPESSÉGEKRE ÉS A TANTÁRGYI ATTITÜDRE GYAKOROLT HATÁSAINAK ÖSSZEHOSONLÍTÓ VIZSGÁLATA

Mucsi Gergő *, Janurik Márta **

* Szegedi Tudományegyetem Bartók Béla Művészeti Kar

** Szegedi Tudományegyetem Bartók Béla Művészeti Kar

Kulcsszavak: ritmikai fejlesztés; ének-zene órák; tantárgyi attitűd

Számos kutatás alátámasztja a ritmikai készségek fejlettségének jelentőségét, mely a zenei teljesítményben betöltött lényeges szerepe mellett több kognitív képesség fejlődésére is hatást gyakorol (Janurik & Józsa, 2022). A zenei tevékenységek számos pozitív transzferhatásukon túl örömforrást is jelentenek (Csíkszentmihályi, 2010). Az iskolai zenei képességfejlesztés elsődleges színterei az ének-zene órák, melyek lehetőséget biztosítanak a zenei ismeretek elsajátítása mellett a zene megkedvelésére, a ritmus és mozgás összekapcsolásával a felszabadult, örömteli zenélés átélésére is. Tapasztalataink alapján azonban az ének-zene órák nagyobb hangsúlyt helyeznek az énekes tevékenységekre, továbbá a tantárgy már az első osztályosok körében sem tartozik a legkedveltebb tárgyak közé (Csíkos, 2012; Mucsi et al., 2019). A fejlődésben az alkalmazott módszerek szintén fontos szerepet játszanak.

Az előadásban két, a zenei képességek hatékony fejlesztése és az ének-zene órák nagyobb kedveltsége érdekében kidolgozott ritmikai fejlesztőkísérletünk eredményét hasonlítjuk össze. A kutatások során kísérleti és kontrollcsoportos elrendezést alkalmaztunk. Az első vizsgálatban a kísérleti csoportban 141 (62 fiú), a kontrollcsoportban 117 tanuló (62 fiú), a második alkalommal a kísérleti csoportban 90 (47 fiú), a kontrollcsoportban 128 tanuló (68 fiú) vett részt. A zenei képességek mérésére hallás utáni megkülönböztetés tesztet (Janurik & Józsa, 2013; 50 item), éneklés- és ritmusreprodukció tesztet (Szabó, Józsa & Janurik, 2021; 14 és 13 item), valamint az attitűd mérésére négy kérdésből álló kérdőívet használtunk. Az alkalmazott ritmikai fejlesztőprogramok a gyakorlás időtartamában, a játékok számában és variációs lehetőségeiben, valamint több módszertani aspektusban is eltértek.

A fejlesztőprogramok kísérleti alkalmazásának eltérő hatékonyságát az első és a második fejlesztőkísérlet elő- és utóméréskor kapott átlageredményeinek összehasonlításával, varianciaanalízissel vizsgáltuk meg. Előméréskor a ritmikai programok részmintái között nem kaptunk szignifikáns eltérést. Eredményeink alapján a második programban résztvevő tanulók minden vizsgált képesség és készség terén magasabb fejlettséget értek el, mint a kontrollcsoport, továbbá mint az első kísérlet mindkét részmintája. A legnagyobb mértékű fejlettségbeli eltérést a hallás utáni reprodukció képesség esetében kaptuk (első kísérlet: kísérleti: $M=34,66$, $SD=20,85$; kontroll: $M=35,51$, $SD=21,84$; második kísérlet: kísérleti: $M=50,25$, $SD=21,52$, kontroll: $M=39,80$, $SD=21,68$, $F=10,12$, $p<0,001$). Az attitűdvizsgálat szintén a második kísérlet pozitívabb hatásait igazolja (első kísérlet: kísérleti: $M=4,53$, $SD=0,63$, kontroll: $M=4,07$, $SD=1,12$; második kísérlet: kísérleti: $M=4,78$, $SD=0,43$, kontroll: $M=4,04$, $SD=1,05$, $F=13,43$, $p<0,001$).

Vizsgálataink a módszertani újításaink zenei képességekre ható pozitív változásai mellett a folyamatos gyakorlás és a változatos, komplex fejlesztés jelentőségére hívják fel a figyelmet.

A kutatást támogatta:

A kutatást a Magyar Tudományos Akadémia Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja, valamint a Szegedi Tudományegyetem Interdiszciplináris Kutatásfejlesztési és Innovációs Kiválósági Központ (IKIKK) Humán és Társadalomtudományi Klaszterének IKT és Társadalmi Kihívások Kompetenciaközpontja támogatta. A szerzők a Gyermeki fejlődés nyomon követését segítő mérőeszközök fejlesztése kutatócsoport tagjai.

A RITMUSREPRODUKCIÓ KÉSZSÉGÉNEK MÉRÉSI ÉS ÉRTÉKELÉSI LEHETŐSÉGEI

Mucsi Gergő *, Szabó Norbert **, Janurik Márta ***

* Szegedi Tudományegyetem Bartók Béla Művészeti Kar

** Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Neveléstudományi Intézet

*** Szegedi Tudományegyetem Bartók Béla Művészeti Kar

Kulcsszavak: ritmusreprodukció; mérőeszköz; digitális értékelés

Az utóbbi néhány évtizedben a ritmus, mint zenei dimenzió, zenei alkotóelem analitikus vizsgálata a nyilvánvaló zeneelméleti aspektusok mellett kiegészült akusztikai, pszichológiai és kognitív szemléletű kutatásokkal is, köszönhetően a technológia és a kutatási módszerek folyamatos fejlődésének (Honing, 2013). A lejegyzett ritmusok zeneelméleti szempontú elemzése (l. pl. Cooper & Meyer, 1960; Lerdahl & Jackendoff, 1983) helyett kognitív szempontok, tehát a ritmus észlelésének és előadásának pszichológiai, illetve pedagógiai szempontú vizsgálata került a középpontba. Ezzel párhuzamosan a mérőeszközök fejlesztése, validitása, reliabilitása és a kiértékelés lehetőségei, szempontjai, módszerei szintén előtérbe kerültek.

Az előadás fókuszába a mérőeszközünk bemutatása mellett a kiértékelés során alkalmazott eltérő módszerek ismertetését és összehasonlítását helyeztük, amelyeket pilot jelleggel, kis elemszámú mintán ($n=10$) mutatunk be. A ritmusreprodukció mérésére saját fejlesztésű digitális mérőeszközt alkalmaztunk (Janurik & Józsa, 2013; Szabó et al, 2021). Az applikáció használata lehetővé teszi a kérdezőbiztos segítségével lebonyolított egyéni tesztfelvételt. A feladatok megoldása során hangfájlok formájában digitálisan előállított, kisdob hangszínen, negyed=90 tempóban megszólaló ritmusmotívumokat (13 item) kell tapsolással reprodukálni. A tanulók teljesítményének értékelését két különböző módszerrel végeztük el. Az elsőben két, felsőfokú zenei diplomával rendelkező külső (kutatásban nem résztvevő) személy, megadott szempontok alapján három fokozattal (0, 1, 2 ponttal) értékelt. A digitális eszköz által létrehozott értékelést a mérőeszközünk Windows operációs rendszeren futó modulja végezte el, amely %pontokban határozta meg a teljesítmény mértékét.

Vizsgálatunkban a két értékelő pontszámait, közös átlagukat, továbbá a digitális kiértékelést végző szoftver eredményeiből kialakított négy eltérő változó átlageredményeit hasonlítottuk össze. A digitális elemzés során a reprodukált és a referencia ritmus eltéréseiből kalkulált abszolút (ABSZ, tempó figyelembevételével) valamint relatív (REL, tempótól függetlenül, csak az elhangzott hangértékek közti időarányokat figyelembe vevő) pontszámokat, illetve az ezekből alkotott összesített változókat ($DIG1=(ABSZ+REL)/2$ és $DIG2=(ABSZ+0,5REL)/2$) vizsgáltuk meg. A korrelációelemzés alapján a két emberi értékelő által adott pontszámok között markáns kapcsolat található ($r=0,90$, $p<0,001$). A digitális és az emberi értékelések közös átlagai között ugyancsak erős összefüggéseket kaptunk minden vizsgált változó-pár esetében ($DIG1$: $r=0,81$, $p=0,005$; $DIG2$: $r=0,81$, $p=0,005$; $ABSZ$: $r=0,80$, $p=0,005$; REL : $r=0,80$, $p=0,006$).

Előzetes eredményeink egyrészt validálják az emberi értékelés során kapott átlageredmények megfelelőségét, másrészt igazolják a digitális értékelés módszerének alkalmazhatóságát a zenei képességvizsgálatok terén.

A kutatást támogatta:

A kutatást a Magyar Tudományos Akadémia Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja, valamint a Szegedi Tudományegyetem Interdiszciplináris Kutatásfejlesztési és Innovációs Kiválósági Központ (IKIKK) Humán és Társadalomtudományi Klaszterének IKT és Társadalmi Kihívások Kompetenciaközpontja támogatta. A szerzők a Gyermeki fejlődés nyomon követését segítő mérőeszközök fejlesztése kutatócsoport tagjai.

AZ IPARRAJZOKTATÁS INTÉZMÉNYES KERETEI ÉS JELLEMZŐI A BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROSI IPARRAJZISKOLÁBAN

Nagy Barbara
Ludwig Múzeum

Kulcsszavak: művészetoktatás; iskolarendszer átalakulása; kisképző története

A budapesti Kisképző (Képző- és Iparművészeti Szakgimnázium és Kollégium, a Magyar Képzőművészeti Egyetem Gyakorlóiskolája) történetét elődintézményei révén több mint 240 éves múltra vezeti vissza. A modern iskolarendszer kialakulásának, intézményesülésének gyökereihez, a társadalomban, politikában és iparban egyaránt jelenetős változásokkal járó 18. századhoz, a felvilágosodás eszmerendszeréhez, Magyarországon a Ratio Educationishoz köthető kezdetek után az intézmény számos átalakításon esett át. Az 1886 és 1946 között működő – az 1890-es évek elején önálló, az intézmény céljaira emelt iskolaépületbe költöző – Budapest Székesfővárosi Iparrajziskola feladata elsősorban az iparosok, valamint a segédek rajzi továbbképzése volt, de az intézmény fogadta a rajzolás iránt érdeklődő, nem iparos foglalkozásúakat és a nőket is. A magyar közoktatás széleskörű, a rendszer egészére kiterjedő, a tanügyigazgatás új szervezetét is kialakító reform a kiegyezést követően, a dualizmus időszakában valósult meg, alapját pedig sok tekintetben az Eötvös József által előterjesztett, 1868-ban elfogadott népoktatási törvény határozta meg. Kiszélesedett az iskolahálózat, megkezdődött az iskolák építése, a tanuláshoz szükséges eszközök gyártása. A fenti események által meghatározott folyamatok, valamint az Eötvös József miniszersége (1867–1971) idején elfogadott 1868. évi XXXVIII. tc., a népoktatási törvény, valamint a Trefort Ágoston nevéhez fűződő 1883. évi XXX. tc. egyaránt hatással voltak az iparrajziskolák szervezetének alakulására és a rajzoktatás gyakorlatára. Az előadás – elsősorban az intézményben megőrződött – az oktatással kapcsolatban, annak során gyűjtött, illetve keletkezett források, valamint az iskolai évkönyvek, továbbá a Budapest Főváros Levéltárában található iratanyag alapján az iparrajzoktatás intézményes kereteinek sajátosságait, jellemzőit – ülönös tekintettel az oktatásban megjelenő tanulókra – kívánja vizsgálni a Budapest Székesfővárosi Iparrajziskolában.

Irodalom

- BODÓCZKY István (2020): A rajztanítás speciális jellege és módszertana a Budapest Székesfővárosi Iparrajziskola elődintézményeiben (1778–1886) In: *Ars Hungarica*. 46. évf. 1. sz. 7–18.
- KATONA Júlia (2020): Amikor a múlt összeér a jelennel. A Schola Graphidis Művészeti gyűjtemény. In: *Magyar Iparművészet*. 4. sz. 40–47.
- KATONA Júlia (2020): Minták után szabadon? Rajzoktatás a Budapest Székesfővárosi Iparrajziskolában. In: *Ars Hungarica*. 46. évf. 1. sz. 19–30.
- NAGY Barbara (2020): Hagyomány és megújulás útján. Művészetoktatás a Képző- és Iparművészeti szakgimnáziumban. In: *Magyar Iparművészet*. 27. évf. 4. sz. 48–53.
- NAGY Barbara (2020): Az iparrajzoktatás keretei. A Budapest Székesfővárosi Iparrajziskola szervezete és épülete. In: *Ars Hungarica*. 46. évf. 1. sz. 31–40.
- NÉMETH András (2012): Magyar pedagógusképzés és pedagógus szakmai tudásformák I. 1775–1945. Nemzeti fejlődési trendek, nemzetközi recepciós hatások. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest.

KREATIVITÁS, PAPIR, OLLÓ. PAPÍRLÁNC-SZOBROK A TANÍTÓKÉPZÉSBEN

Nagy Csilla *, Mészáros Tímea **

* Selye János Egyetem

** Selye János Egyetem

Kulcsszavak: kreativitás; papírszobrok

Az előadás témája egy komplex, egyetemünk óvó- és tanítóképző szakosainak vizuális nevelésébe illesztett térelemzési feladat bemutatása, ahol változatos munkaformákban nyílik lehetőség a közvetlen alkotás sokféle megtapasztalására. Az inspiráló, kísérletező tevékenységek a „dobozon kívüli” gondolkodást és a komfortzónából való kimozdulást segítik, míg a papír dinamikus átalakításának és átalakulásának lehetősége biztosítja az improvizációt, ami az eredeti ötletek felbukkanását szolgálja. Módszertani kísérletezéseink a papírral és a térrel jelentősen támaszkodnak olyan kortárs művészek munkásságára, akik elsősorban papírmegmunkálással dolgoznak. Facilitátori szerepben arra is fókuszálunk, hogyan hat a minimális instruálás és a viszonylagos eszköztelenség az alkotás folyamatára, a közös gondolkodásra, a kreatív megoldások születésére. Az alkotói folyamatok kísérése során azt tanulmányozzuk, hogyan tudjuk használni az eszközök hiányát a pedagógus-hallgatók és rajtuk keresztül a tanulók kreativitásának fejlesztésére különböző képzési szinteken, és nem utolsósorban hogyan válhat a találékonyosság tanulásának eszközévé. A kreativitáskutatók szerint a tanárok kreativitásról vallott nézetei meghatározzák a tanulók kreatív képességeinek fejlesztésére irányuló pedagógiai gyakorlatukat (Andiliou & Murphy, 2010; Beghetto, 2010). Könnyen belátható, hogy korántsem mindegy, a kezdő pedagógus milyen nézetekkel vág neki a szakma gyakorlásának. Ráadásul a tanulók kreatív képességeinek fejlesztése célként jelenik meg a különböző nemzetközi oktatáspolitikai dokumentumokban is (Heilman & Korte, 2010; Shaheen, 2010). Éppen ezért az elmúlt évek során kifejlesztettünk egy komplex térelemzési feladatot, amely azon túl, hogy a legkülönbébb papírmegmunkálási lehetőségekkel játszik, hatékonyan segíti a hallgatóknak megérteni és átélni a kreativitás fogalmát a feladat egyes fázisaiban és a fejlesztő értékelésen keresztül.

Irodalom

- Andiliou, A., & Murphy, K. P. (2010). Examining variations among researchers` and teachers` conceptualizations of creativity: A review and synthesis of contemporary research. *Educational Research Review*, 5(3), 201-219. doi:10.1016/j.edurev.2010.07.003
- Beghetto, R. A. (2010). Creativity in the classroom. In J. C. Kaufman & R. J. Sternberg (Eds.), *The Cambridge Handbook of Creativity* (pp. 447-463). New York, NY: Cambridge University Press.
- Heilmann, G., & Korte, W. B. (2010). The role of creativity and innovation in school curricula in the EU27: A content analysis of curricula documents. Seville: European Commission, Joint Research Centre, Institute for Prospective Technological Studies. Retrieved from http://ftp.jrc.es/EURdoc/JRC61106_TN.pdf.
- Shaheen, R. (2010). Creativity and education. *Creative Education*, 1(3), 166-169.

DEALING WITH THE REAL STUFF. DESIGN RESEARCH INTO INTERDISCIPLINARY CITIZENSHIP EDUCATION THROUGH THE INTEGRATION OF ARTS AND CIVIC EDUCATION

Nathalie Roos

Amsterdam University of the Arts

Keywords: contemporary activist art practices; arts and citizenship education

Purpose: The goal of this research study is to shed light on both the theoretical background of an interdisciplinary arts and citizenship educational project and the experiences with the project in practice.

Theoretical/pedagogical background: Gielen (2017) states that art has the special quality to address political, and specifically democratic, issues. Therefore, he suggests that art can play an important role within citizenship education. Art asks important questions about the meaning and impact of social developments and offers tools for critical examining political and ethical statements. From previous research (Heijnen, 2015) we learned that artistic practices can successfully be translated into didactic/pedagogical approaches. Where Heijnen (2015) studied contemporary creative practices to innovate arts education, my research focuses on the hybrid space between arts and citizenship education, with a focus on contemporary activist art practices to inspire students for both critical and active citizenship.

Research design and methods: In this qualitative design research, an interdisciplinary arts and citizenship education project was designed for secondary school students (age 15-16). Underlying principles for the project's design were based on authentic art education (Heijnen, 2015), activist art pedagogy (Dewhurst, 2014) and methods of activist artists (f.e. Dominique Himmelsbach-de Vries, Tools for Action, Fossil Free Culture). During the project students designed and performed an artistic action in public space. The project was evaluated through observations, learner reports and interviews with students and teachers.

Results: The outcomes of the research show that students, inspired by activist art and methods of activist artists, learn to think critically about current social issues and how to make these issues visible in an artistic action. But it also shows that teachers need tools to discuss these urgent social issues with their students, to guide them with the design and implementation of the artistic actions and to learn to work together with teachers from other disciplines.

Theoretical and practical relevance: Based on the outcomes of this study, this presentation gives insight in how teachers can design and implement interdisciplinary arts and citizenship education, in which they stimulate their students for active citizenship and social engagement, in line with students' personal experiences and professional examples of activist artists.

References

- Dewhurst, M. (2014). *Social Justice Art. A Framework for Activist Art Pedagogy*. Cambridge: Harvard Education Press.
- Gielen, P. (2017). Artistic Constitutions of the Civil Domain. On Art, Education and Democracy. In: *International Journal of Art & Design Education* 36(2), 134-140.
- Heijnen, E. (2015). *Remixing the Art Curriculum. How Contemporary Visual Practices Inspire Authentic Art Education*. Nijmegen: Radboud University.

A kutatást támogatta:

Amsterdam University of the Arts

NÁNAY ISTVÁN ÉS A GYERMEKSZÍNHÁZ-KRITIKA

Novák Géza Máté

ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar

Kulcsszavak: kritika; gyermekszínház; Nánay

Nánay István színikritikus, drámapedagógus, az Színház és Filmművészeti Egyetem oktatója 1938-ban született. 1965-69 között az Egyetemi Színpad Universitas Együttesében rendezőasszisztens, a Kassák Színpad tagja volt (1969-71). Rendezőasszisztensként alkotótársa lehetett Mezei Évának, Ruszt Józsefnek, Fodor Tamásnak és Halász Péternek is. A 70-es években üzemi újságíróként dolgozott. A Színház című folyóirat meghatározó szerepet töltött be 1972 óta bontakozó kritikusi pályáján, itt 1989-től főszerkesztő-helyettes lett. Majd a Világszínház című folyóirat főszerkesztője.

Oktatói pályája erős szálakkal kötődik a hazai kritikus, teatrológus és drámapedagógus képzésekhez, műhelyekhez. Amatőr és hivatásos színházi fesztiválok állandó zsűri-tagjaként ismerhették meg színjátszó generációk fiataljai. A 90-es évektől kezdve Gabnai Katalinnal válllvetve vívják a művészetpedagógia, s benne a tanárképzés heroikus küzdelmeit a Színművészeti Főiskolán, s mindemellett a Zsámbéki Katolikus Tanárképző Főiskola Drámapedagógia Tanszékének és az ELTE Bölcsészettudományi Kar Drámajáték-vezetői programjának kidolgozóiként, oktatóiként.

Jelentős írói és szerkesztői munkásságán túl dramaturgként is több mint húsz, főként bábéledést jegyez. Nánay kritikai tevékenységében mindig kiemelt figyelmet szentelt az amatőr, a független, az alternatív színházi mozgalmaknak és a gyermekszínház „állapotrajzának”, s a 90-es évekre a hazai gyermek- és ifjúsági kultúra, a diákszínházi fesztiválok és a független színházkritika emblematisz alakjává vált.

A Nánay-kritika tūpontosan és mindig közérthető mondatokban fogalmaz. A 90-es években – és ez nem városi legenda – volt olyan év, amikor Nánay több előadást nézett végig, mint ahány napja volt az évnek, s a vallott szilárd szakmai értékeből jottányit sem engedve, mégis részletgazdagon, s a tőle megszokott elengedhetetlen, kíméletlen őszinteséggel írt, jó szokásához híven már az előadás bemutatója után írógéphez ülve, hogy a kézirat minél frissebben érkezhessen meg a szerkesztőségbe.

Sokunk gondolkodását formálta az idén 85 éves Nánay tanár úr értékfilozófiája alkotóról és alkotásról, színházról és dramaturgiáról, rendezésről és a legkisebbeknek szóló színházi nyelvről, miként ezt Gyermekszínházi állapotrajz című tanulmányában is olvashatjuk. Ebben a szimpózium-portréban Nánay István gyermekszínház-kritikai tevékenységének forrásait, fellelhető dokumentumait bemutatva igyekszem megrajzolni művészetpedagógiai ethoszát, előadásomban a vele rögzítendő narratív interjú sarokpontjait is elemelve.

Irodalom

Nánay István (1987): Gyermekszínházi állapotrajz (In. Szerk. Földényi F. L. Tanulmányok a gyermekszínházról. Magyar Színházi Intézet, Budapest, 1987. 2-49.)

Nánay István (1999): A színpadi rendezésről. Magyar Drámapedagógiai Társaság, Budapest.

A GYERMEKKULTÚRA HÉROSZAI 5.2

Novák Géza Máté

ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar

Kulcsszavak: 0; 0; 0

A Magyar Tudományos Akadémia Pedagógiai Tudományos Bizottsága Drámapedagógiai Albizottsága kezdeményezésére és alapvetően tagjainak aktivitásával évek óta folyamatos esettanulmány-szintű kutatások zajlanak. A huszadik század harmadik harmadában váratlanul, bár jól elemezhető és több tanulmányunkban korábban elemzett történelmi-társadalmi okokból, kivirágzott a gyermekkultúra. A gyermekkultúra, mely fogalmilag, s műhelyeiben is integráns része volt az adott időszakban szintén erőteljes „nagykultúrának”.

Sajátos körülmények közt, bizonyos mértékben egyebek közt éppen a „pongyola diktatúra” ingamozgásai miatt is, az ifjúsági kultúra leszármazottjaként is számon tartható – miközben szuverén elemeket, új, pedagógiai reformokkal is szinkronban álló gyermekképet, jórészt kritikai iskolaképet és társadalomképet és motívumokat, műfajokat, formákat, alkotóközösségeket működtetett.

E jelenségvilág elemzését korábban a művészetpedagógiai konferenciák sorozatában megtettük. 2023-ban axiómának tekintjük ezt a társadalomtörténeti-művelődéstörténeti-művelődéspolitikai háttérvilágot, ezért új, átfogó elemzéssel nem szolgálunk.

2023-ban újabb portrék, újabb adalékok bemutatásával folytatjuk e munkát. S a vállalkozó - különböző művészeti modalitásokat képviselő, gyakorlati és kutató szakemberek újabb, személyes elkötelezettségükből fakadó, ám tudományos eszközökkel megközelített portrékat mutatnak be. A 2023. évi portrékoszorú szervesen kiegészíti a korábban 2019 óta hagyományosan is a Gyermekkultúra héroszai címen jegyzett szimpózium-sorozatot, melynek portréi a Tokaj-Hegyalja Egyetem támogatásával könyv alakban is megjelennek (a konferencián mutatjuk majd be a kötetet).

A Művészetpedagógiai Konferencián 2023-ban a Gyermekkultúra héroszai 5.2. jelű szimpóziumon az iskolához, intézményhez kapcsolódó iskolateremtők portréit sorjazzuk négy előadásban. Székácsné Vida Mária művészetpedagógust, a vizuális nevelés, a kisgyermekkorú komplex művészeti nevelés úttörőjét, a Gyermekművészet Japánban c. kötet szerzőjét idézi meg Sinka István.

Petkó Jenő sellyei diákszínjátászó csoportvezető, író életpályáját Körömi Gábor tárja elénk. Bácskai Mihály legendás szentesi irodalmi-drámai tagozatának éveit s a Bácskai-féle drámatanítás metodikáját Patonay Anita idézi föl, s a Fialatok Népművészeti Stúdióját Trencsényi László helyezi el a hazai gyermekkultúra kontextusában.

DRÁMA- ÉS MOZGÁSLAPÚ MÓDSZEREK VIZSGÁLATA A FIGYELEM FUNKCIÓJÁNAK ASPEKTUSÁBÓL

Novák Géza Máté *, Horváth Zsuzsanna **

* ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar

** ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar

Kulcsszavak: dráma- és mozgáslapú intervenciók; figyelem; művészetalapú kutatás

Előadásunkban a figyelem szintjeinek és működésének gyakorlati megjelenését vizsgáljuk művészetalapú beavatkozások során, különös tekintettel a dráma/színház-alapú és mozgás/testtudat-alapú módszerekre.

Művészetalapú intervenciónak tekintünk minden olyan tevékenységet, amely legalább egy művészeti modalitás (vizualitás, zene, színház, dráma, tánc/mozgás, irodalom, etc.) használatával dolgozik, egyéni vagy csoportos formában, és célja a résztvevői élmény- és tapasztalatszerzés (melynek többek között a kreativitás, figyelem, spontaneitás, önkifejezés és a reflexió/önreflexió is részét képezi).

A figyelem mint a megismerés egyik funkciója jelenti az ingerek közötti szelektálást (Csépe, 2005; Czigler, 2005; Józsa & Józsa, 2018) és a környezettel való kapcsolatfelvétel egyik feltételét (Király, 2011). Művészetalapú tevékenységek során a figyelem (vizuális, akusztikus), a téri figyelem, a megosztott figyelem, a közös figyelmi helyzet és interszubjektivitás, vagy a figyelmi kontroll mint végrehajtó működés cselekvésbe ágyazottan jelennek meg. S az sem meglepő, hogy napjainkban egyre több hazai és nemzetközi kutatás vizsgálja művészeti tevékenységekbe vont tanulók kognitív képességeit (figyelem, memória, szintetizáló képesség stb.) vagy a kognitív képességek mérőeszközait művészetalapú eljárások segítségével dolgozzák ki (Mező, 2019; Kiss Sz. & Jakab, 2010). Bármilyen művészetalapú tevékenységben a cselekvő személy figyelmének tartóssága, iránya vagy megosztottsága függ a személy kognitív képességstruktúrájától, érzelmi és affektív állapotaitól, a tevékenységhez fűződő attitűdjétől és motivációjától is.

Előadásunk során kitérünk nemzetközi trendek felvillantására, kutatási lehetőségekre és a szerzők saját oktatási gyakorlatában használt módszereire, azok elméleti bázispontjaira és röviden a résztvevői visszajelzésekre is.

Jelen konferencia-előadásunk alapja egy könyvfejezet megírásához elvégzett kutatásunk, amelyet 2022. decemberében publikáltunk Figyelmi szintek megjelenése dráma- és mozgáslapú intervenciókban címmel, az Akadémiai Kiadónál megjelent, Zsidó András és Lábadi Beatrix által szerkesztett, Figyelem a gyakorlatban című kötetben.

<https://mersz.hu/zsido-labadi-figyelem-a-gyakorlatban/>

Irodalom

Csépe V. (2005). Kognitív fejlődés-neuropszichológia. Gondolat Könyvkiadó, Budapest.

Czigler I. (2005). A figyelem pszichológiája. Akadémiai Kiadó, Budapest.

Józsa G., Józsa K. (2018). Végrehajtó funkció: elméleti megközelítések és vizsgálati módszerek. In: Magyar Pedagógia, 118. évf. 2. szám 175–200. (2018) http://www.magyarpedagogia.hu/document/Jozsa_MPed20182.pdf (Letöltés ideje: 2021. január 29.)

Kiss Sz., Jakab Z. (2010). Az elmeolvasás kutatása napjaink megismeréstudományában.

Kultúra és Közösség – Művelődéstudományi folyóirat. I. évf., 1. szám. 57-72.

http://www.kulturaeskozosseg.hu/pdf/2010/1/kek_2010_1_5.pdf (Letöltés ideje: 2021. február 4.)

Király I. (2011). Figyelj, emlékezz, gondolkodj! – A kognitív képességek fejlődése. In: Danis I, Farkas M, Herczog M, Szilvási L (szerk) (2011). Biztos Kezdet Kötetek II. A koragyermekkori fejlődés természete – fejlődési lépések és kihívások. Budapest. pp. 226-270.

Mező F. (2019). S.M.ART – kisiskolások kognitív képességeinek feltérképezése művészeti tevékenységbe ágyazott módon. OxIPO – interdiszciplináris tudományos folyóirat, 2019/4, 39–49. http://real.mtak.hu/105318/1/OxIPO_2019_4_039_Mezo.pdf (Letöltés ideje: 2021. február 4.)

A FOLTVARRÁS KULTÚRTÖRTÉNETE

Nyiredy Judit

Iparművész

Kulcsszavak: kultúrtörténet; foltvarrás; hagyományőrzés

Előadásomban röviden ismertetem a foltvarrás történetét, művészetpedagógiai jelentőségét, és két pedagógiai programot, amely erre a gazdag kulturális tartalmú technikára épül (Dolányi, 1994).

A technika Kínából, a selyem hazájából származik. Már az ókorból ismerünk emlékeket: egyiptomi és görög (thébai) falfestményen látható foltmozaik ruhát viselő alak, valószínűleg rabszolga. Egyiptomi sírmellékletként találtak bőrdarabokból varrott cipőt is.

A középkorban a keresztes háborúból hazatérő lovagok révén került a technika Kis-Ázsiából Európába. Zászlókon, nyeregtakarókon, miseruhákon, az udvari bolondok és a commedia dell'arte közismert figurája, Harlequin öltözéske is. A tűzés is a középkorból ered: az asszonyok két vászon közé tömést tettek, s az így összevarrt védőruha került a lovagok fém páncélzata alá (Guerrier 1993).

Az újkorra, az ipari forradalom időszakára tehető a mai értelemben vett foltmozaik kialakulása. Angliában beindult a textilgyártás. Nagy tömegek éltek szegénységben, de az asszonyok a szükségből erényt kovácsoltak: apró textildarabkákból takarókat varrtak. A foltvarrás Amerikában vált népművészetté. Az országnak 1720-ig nem volt saját pamutipara, így rá volt utalva a drága angol importra. Ezért a textilanyagok minden kis darabkáját megbecsülték és feldolgozták (Patterson Bresenhan – Nancy O'Bryant Puentes 1986).

A viktoriánus kor jellegzetes foltmunkája a Crazy, magyarul szilánkos. Ez az angol szó örültet, bolondosat jelent, és valószínűleg az anyagdarabkák változatos, szabálytalan formájára és ötletszerű elrendezésére utal. Ez volt az a kézimunka, ami a tehetősebbek körében is divattá vált, selymeket, bársonyokat, brokátokat dolgoztak bele, himzéssel, rátéttel, flitterrel, gyöngyökkel díszítették. Erre láthatunk néhány példát. Történeti darabokat a XIX. századból vagy a XX. század elejéről, illetve ennek mai magyar változatát.

A legrégebbi takarók a XVIII. sz. első feléből származnak. Ezekre jellemző az ún. medalionos elrendezés, amikor egy szép – akár nyomott, akár varrott – motívumot helyeznek a munka közepére, és azt növelik meg sarokháromszögekkel és különböző keretekkel. Idővel a textilgyártásban a pamutot felváltotta a műszál, a takarókat, mint szegénységük egykori tanúit szégyellték.

Újra felfedezésük az 1960-as évekhez kötődik. Szakértők tanulmányozták anyagaikat, mintáikat, keletkezésük körülményeit. Maga a tevékenység is feléledt. A tanításban a funkcióval rendelkező tárgyakra helyezem a hangsúlyt. Célom a készségek fejlesztése és az ízlés nevelése, egyben bizonyos design szemlélet kialakítása, valamint az örömteli, sikerélményt adó közös tevékenység.

Irodalom

Dolányi Anna (1994): Folt-on-folt textilmunkák. Falukönyv – Cícero Kiadó, Budapest, 1994

Katherine Guerrier (1993): Foltmozaik – Patchwork lépésről lépésre. Panem Kft. Budapest 1993

Karoline Patterson Bresenhan – Nancy O'Bryant Puentes (1986): Lone stars – A Legacy of Texas Quilts, 1836 – 1936. Houston: University of Texas Press

DRAMATIKUS ESZKÖZÖK BEEMELÉSE A VIZUÁLIS ALKOTÓFOLYAMATBA (MŰVÉSZETI TÁBOR BEMUTATÁSA)

Orosz-Stefán Renáta

Avasi Gimnázium, Miskolc

Kulcsszavak: performatív művészetpedagógia, élménypedagógia, gamifikáció; dramatikusan tanítás; facilitátori tanári attitűd

A Miskolci Galéria Alkotóházában harmadik alkalommal valósulhatott meg egy olyan különleges alkotó tábor gyerekeknek, ahol a leendő rajztanároknak is lehetősége nyílt a vizuális nevelés módszereinek gyakorlati alkalmazására. A Tanárképzés megújításaként a „Ráhangelés” projekt egy olyan intenzív alkotóteret hoz évről évre létre, ahol egy megadott cím mentén a történetet a résztvevők maguk alakítják. A dramatikusan elemek és a képzőművészet szorosan, egymást kiegészítve, segítve tud jelen lenni minden alkalommal. Eddig három témát jártak körül a résztvevők: Időutazás, Tengeri kaland és Dzsungelből dzsungelbe. A cím irányt ad a résztvevőknek, viszont a történet alakítása már spontán szituációkat teremtő helyszínné válik. A diákok és a tanárok is mind alkotóként vannak jelen, így a frontalitás helyett meg tudják tapasztalni a részvétel alapú művészetoktatás lehetőségét. A képzőművészet eszközzé válik, így a képzőművészet különböző technikái segítik az események alakulását, nem a tárgy alkotása a végcél, hanem részese a több napos eseményfolyamnak. Erről a metodikáról a hallgatókat tanító és a performatív pedagógia hazai képviselője, dr. Orosz Csaba így írt az Új Pedagógiai Szemle-ben: „A csoport kreatív egységként funkcionált, kihasználva a közösségi műalkotás paradoxitását. Munkamódszerük olyan, ma már közismert fogalmakra épült, mint a brainstorming vagy a csoportterápia, önfeladás, közösségbe olvadás (a kooperáció elsődlegessége)...” (Orosz, 2009. 204.). Beuys, valamint Erdélyi Miklós pedagógiájában is jelen lévő pedagógiai módszer, miszerint minden ember rendelkezik kreatív erővel, szociális és társadalomformáló módszerekkel, melyek során a produktum helyett a folyamaton van a hangsúlyt. Az itt és most fontosabb, az állandó jelenre fókuszáltság részeként nagyobb az egymásra hangoltság. Minden tábor fontos eleme a beavatás, amivel megtörténik a hely átlényegülése, a misztikum megszűlése. A gyakorló rajztanárok és segítők, vagyis a tanárjelöltek vezette rítusban facilitátorként, akik megnyitják a résztvevőknek a teret, felkínálják a helyszínen rejlő lehetőségeket. A diákok csoportbontásban és napi váltásban tekinthetnek be egy-egy helyszínre, ahol más-más technikával szöhetik tovább a saját történetük fonalát, a grafika, a festészet és a plasztika eszközeinek segítségével újabb elemeket emelhetnek be az ismeretszerzés folyamatába. Állandó elem a kincskeresés, ahol különböző kérdések megválaszolásával léphetnek tovább a történetben. A vizuális kalandozást minden táborban a dramaturgiai elemeken túl a játékosítás is kiegészíti. Rendszeresen készülnek társasjátékok, különböző ügyességi próbák és saját szabályokkal bíró csapatjátékok.

Irodalom

Bodóczy István (2012): Kis könyv a vizuális művészeti nevelésről. VKFA, Bp

Orosz Csaba (2009): Kreativitási gyakorlatok a vizuális nevelésben Joseph Beuys és Erdélyi Miklós nyomdokain. Új Pedagógiai Szemle, 5–6. 199–213.

Kiss Virág (2014): A művészet, mint nevelés, és a nevelés, mint művészet, In: Neveléstudomány Online

A SZABADKÉZI RAJZ JELENTŐSÉGE A KÖZOKTATÁSBAN - EGY MÓDSZERTANI KÍSÉRLET TAPASZTALATAI

Orr András

Képző- és Iparművészeti Szakgimnázium (Kisképző)

Kulcsszavak: vizuális kultúra; rajz; művészet

A vizuális kompetencia fejlesztésének alapköve a szabadkézi rajz. A rajzolás örömeinek megtapasztalása kinyitja a tanulók elméjét a látható világra. A személyes rajzolási élmények meglétével a művészettörténet sem "száraz" tananyag többé. A rajzolás gondolkodásmód, a világhoz való vizuális viszonyulás gyakorlata.

Kisgyermekkorban -ideális esetben- a rajz a mindennapok természetes részét képezi, játék formájában. Ez a játékos forma azonban később megszűnik, és vele együtt eltűnik maga a tevékenység is a gyermek életéből. Tizenéves korra többnyire már a rajzolás örömeinek emléke feledésbe merül, pedig az erre való képesség felnőttként is mindannyiunkban megvan. Meggyőződésem, hogy a látvány utáni szabad kézi rajz, ugyanúgy, mint az éneklés, bárki számára elsajátítható. Nem különleges tehetség, hanem a tevékenység örömforrásként való megélése szükséges hozzá.

A művészeti szakképzésben dolgozom, ezzel párhuzamosan egy tanévre gimnáziumi rajz-vizuális kultúra tanári állást vállaltam. A NAT által meghatározott kereteket figyelembe véve, a művészeti szakképzés rajztanítási módszereinek felhasználásával állítottam össze gyakorlati rajzi feladatokat az általános gimnáziumi közeg számára. A feladatokat egy tanéven keresztül teszteltem.

A következő kérdések érdekeltek:

Elérhető-e a Csíkszentmihályi Mihály által definiált flow élmény tizenéves korban, rajzolás által, vezetett tanórai körülmények között?

Hogyan lehet transzformálni a szakképzésben használt, de a rajzolásra általánosan érvényes szaktárgyi célokat az alacsonyabb óraszámra és a nem specializált tanulókra?

Rávehető-e egy nem kifejezetten művészeti érdeklődésű tizenéves tanuló klasszikus szempontrendszerű tanulmányrajz készítésére?

Milyen tanítási módszerek működtethetők nem szakképzési környezetben?

Felbukkannak-e a tanulók között rejtett tehetségek?

"Zeneértővé csak aktív zenei tevékenység tehet, pusztán zenehallgatás magában nem elég."

(Kodály Zoltán, 333 olvasógyakorlat – Utószó az új kiadáshoz, 1961) Ez érvényes a vizuális kultúra viszonylatában is.

RAJZOS ÖNÉRTÉKELŐ LAPOK HASZNÁLATA ÓVODÁSOK MÚZEUMI ÉLMÉNYEINEK KIKÉRDEZÉSÉHEZ

Paál Zsuzsanna *, Kolosai Nedda **

* Magyar Képzőművészeti Egyetem

** ELTE TÓK

Kulcsszavak: vizuális önértékelő lapok,; reflektivitás,; múzeumpedagógia,

A kutatás óvodáskorú gyermekek múzeummal való megismerkedését tűzte célul. Olyan igénnyel, hogy a gyerekek határára a szülők is aktívabban látogassák a múzeumokat.

A pedagógiában egyre fontosabb tényező napjainkban a múzeumpedagógia, az értékelő lapok ennek a törekvésnek a támogatásában vállalnak szerepet. A jelenlegi kutatási és fejlesztési munkában az iskolás gyerekek számára kifejlesztett rajzos önértékelő lapokat adaptáltuk óvodások és pedagógusai számára egyaránt értelmezhetővé, kitölthetővé, az eredetitől eltérő célok mentén gondolkodva.

A képekkel maradhatunk a képi érzékletesség tartományában, mely a művészetpedagógia érzékletes és jól használható közege (Kárpáti, 2020). A képek többet mondanak, mint a verbális magyarázat, asszociációs mezőjünkkel többet tudunk elmondani, mint szöveggel. Egy ábrával, egy fogalom értelmezését, a nehezen értelmezhető, több jelentésű vagy idegen szavak, akár bonyolultabb szövegek magyarázatát egyaránt nélkülözni lehet.

Óvodás gyerekek kikérdezése múzeumi élményeiről a nemzetközi és magyar kutatásokból egyaránt hiányzik. A vizuális önértékelő lap célcsoportját a legkisebbek, 4-7 éves óvodáskorú gyerekek képezik. Az önértékelőlap fejlesztésénél elsődleges szempont, a kisgyerekek életkorának megfelelő ábrákkal való megrajzolás. Egyértelmű volt, hogy kevesebb információt szükséges közölni, és szöveget alig, mivel nem tudnak még olvasni. Ezzel együtt a múzeumpedagógusnak és az óvodapedagógusoknak egyaránt szükséges információt adni az értékelő lapokon, amivel tudják segíteni a gyerekeket. Ezért született egy olyan megoldás, mely redukálja minimálisan a szöveget, de a pedagógus számára is tájékoztatást ad.

A vizuális önértékelő lapok karakterei arckifejezéssel együtt egész emberi alakot jelenítenek meg. A karakter grafikai megjelenése, a hajviseletétől, az arckifejezésen át, a testbeszédén keresztül minden részletében kifejezi a mondani valót. A rajzos önértékelő lapok pedagógiai célja, hogy az értékelés nézőpontja áthelyeződik a gyermek szemszögébe. Így az Ő perspektívájából is ráláthatunk a múzeumpedagógiai foglalkozás eredményességére. A gyermek saját élményére rátekintve önreflektíven lép bele az értékelés mezőjébe. Ezzel párhuzamosan a múzeumpedagógiai foglalkozás egyes részleteire tudatosan ráirányítjuk a gyermekek figyelmét.

Az új, rajzos önértékelési módszer tesztelés alatt áll múzeumi környezetben és óvodás korosztály számára, a tesztelést 2023-ban N=72 óvodás-felnőtt interakcióban végezzük. A tesztelés konkrét eredményeit részletesen megmutatja az előadás. A gyermekek perspektívájának beemelésével a múzeumi tanulás eredményesebbé tehető, segíti a további múzeumi oktató-, fejlesztő-, kutató munkánkat. A képes önértékelő lapok új gondolkodásmódra készítetik az óvodásokat, amely hosszú távon önreflektívabb attitűdhöz juttatja őket. Az önértékelő lapok múzeumi meghonosítása, egy érzékenyebb, nyitottabb párbeszédet eredményez a múzeumi szakemberek, a pedagógusok és a gyerekek között.

A kutatást támogatta

Készült az RRF-2.3.1-21-2022-00013 azonosítószámú „Társadalmi Innovációs Nemzeti Laboratórium” elnevezésű projektben, Magyarország Helyreállítási és Ellenállóképességi Tervének keretében, az Európai Unió Helyreállítási és Ellenállóképességi Eszközének támogatásával.

Irodalom

Balázs Barbara, Bubik Veronika, Hadabás Gitta, hegyi Béla, Kárpáti Andrea, Király Andrea, Péntek Csilla, Váradi Judit, Zsupponits Anett (2013) Vizualizáció a tudománykommunikációban. Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest https://regi.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop412A/2011-0073_vizualizacio_tudomanykommunikacioban/ch01.html#id461782

Paál Zsuzsanna és Styrna Katalin (2021). Vizuális önértékelő lapok. Az önreflektivitás alkalmazásának előnyei és bemutatása konkrét feladatokon keresztül. Vizuális Kultúra, 2021.1/4 <http://vizualiskultura.ujsag.hu/wp-content/>

Andrea Kárpáti & Zsuzsanna Paál

<https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/1051144X.2022.2132618?needAccess=true>

<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/1051144X.2022.2132618>

Kárpáti Andrea és Gaul Emil (2011). A vizuális képességrendszer: tartalom, fejlődés, értékelés Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest

Kárpáti Andrea (2019). Vizuális kommunikáció az oktatásban Mindenki iskolája, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest

Groenendijk, T. - Haanstra, F. - Kárpáti A. (in print): New Tool for Developmental Assessment Based on the Common European Framework of Reference for Visual Literacy – an international usability study. International Journal of Art and Design Education (IJADE) 14 (3):353-378

TEREMTŐ ÁLMODÁS

Pálkuti Anikó

ELTE PPK NDI

Kulcsszavak: írásművészet, mélyfúrás papíron,; múzsza; flow

A művészeti ágak közül az irodalom adta művészi élmény megközelítésére vállalkozom egy 2019-ben nyomtatásban kiadott diákantológia és annak a 19. században keletkezett önképzőköri elődjének összehasonlításával. Mindkét kamasz írónemzedék örömeinek és próbatételeinek megörökítésére vállalkozott. Mindannyian kihívásnak érezték a lelki mélyfúrás folyamatát. Megtapasztalták a művészet erejét a kifejezés, alkotás, gyógyítás és lelki fejlődés útján. Arra törekedtek, hogy jól rendezzék be szerszámosládájukat szókinccsel, nyelvtannal, stíluselemekkel és eredeti ötlettel. A világhírű író tanult készségnek nevezi az írás mesterségét, melyet sok olvasással és írással lehet elsajátítani. Elnézést kér az olvasótól, hogy az ő múzsája nem nő, hanem „alagsori hapsi (King, 2000:171)”.

Elméleti munkámban a mikrotémát tágabb kontextusba helyezem, feltárásához szakirodalmi forráskutatást, dokumentumelemzést végeztem.

A szépirodalmi igényű próza- és versírás a 18-19. században a magyar humán gimnáziumi oktatás részét képezte. A 20. sz. elején a nyugatosok és követőik körében híresek voltak Négyesy László stílusgyakorlatai, többen műfordítási szemináriumokat látogattak. A 21. században digitális állampolgárokká váltunk. Digitális eszközök nélkül már aligha lehet a munkánkat végezni, a műveltségünket megszerezni, a hétköznapi dolgainkat intézni, tájékozódni a világban (Ollé et al. 2013).

Problémafelvetések:

Hogyan mutatkozik meg a művészet fejlesztő ereje a diákantológiákban?

Milyen kognitív és az érzelmi fejlődés jellemzi az egyes korszakok diákíróit?

Miként értelmezték a különböző korok fiatal szerzői az alkotás folyamatát?

Kiket neveztek meg példaképnek?

Milyen értékeket tartottak fontosaknak?

Mennyire érezhető írásaikban a flow-élmény és a kreativitás?

Milyen lehetőségek adódtak a 19. és a 21. században az iskolai kreatívírás fejlesztésére?

Kutatásom arra irányul, hogy ismereteket szerezzek az írás művészetét fejlesztő hagyományos és modern lehetőségekről, az írásnak a fiatalokra gyakorolt jótékony hatásáról.

Egyetértek Csíkszentmihályi Mihály állításával, mely szerint a kreativitás mentális tevékenység: a flow-élmény az elme működésének egy olyan állapota, melynek során az ember teljesen elmerül abban, amit éppen csinál, amitől örömmel töltődik fel, abban teljesen feloldódik, minden más eltörlődik mellette, bármi áron folytatni törekszik (Csíkszentmihályi 2014). A kreatív agy és az ügyes, kreatív kéz hozta létre azokat a termékeket, amelyek megteremtették a kultúra, a civilizáció alapjait (Katona 2017).

Irodalom

Csíkszentmihályi, M. (2014). Kreativitás. A flow és a felfedezés, avagy a találmányosság pszichológiája. Akadémiai Kiadó.

Katona, F. (2017). A kreativitás kultúrtörténete. Medicina Könyvkiadó Zrt.

King, S. (2000). Az írásról. Értekezés a mesterségről. Európa Kiadó.

Ollé, J., Lévai, D., Domonkos, K., Szabó, O., Papp-Danka, A., Czirfusz, D., Habók, L., Tóth, R., Takács, A., Dobó, I. (2013).

Digitális állampolgárság az információs társadalomban. ELTE Eötvös Kiadó.

KOMBINATORIKA A KORTÁRS MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZETBEN - ÉRTELMI ÉS ÉRZELMI NEVELÉS ÖSSZEFÜGGÉSEI

Paragi Éva

SZTE Gyakorló Gimnázium és Általános Iskola, PTE Művészeti Kar Doktori Iskola
evaparagi@gmail.com

Kulcsszavak: Kombinatorika, ; Kortárs magyar képzőművészet, ; Értelmi érzelmi nevelés

A kombinatorika, mint matematikai fogalom komolynak és ijesztőnek tűnhet, másik oldalról nézve azonban lehet játékos és vicces. Magyarországon különösen fontos szerepe van, „A kombinatorikát sokan máig „magyar tudománynak” tartják a világban.” – írja Katona Gyula matematika professzor.

Előadásom egyrészt a nemzetközi kutatások magyar vonatkozásait vizsgálja. Másrészt a témával kapcsolatban eddig megjelent hazai publikációkat tekintem át és kiterjesztem további kortárs alkotókra. Művészet nevelési gyakorlatomban a tematikához köthető olyan kérdésekre keresek válaszokat mint például:

- Hogyan lehet kombinatorikus struktúrákat alkalmazni egy műalkotásban, vagy diákalkotásban?
- Vannak-e olyan művészek, akik kombinatorikusan dolgoznak vagy gondolkodnak?
- Ha igen, milyen művek készültek ilyen módon, diákok milyen műveket készítenek ilyen módon?
- Milyen hasonlóságok és különbségek vannak a kombinatorika segítségével előállított művek között?

A kutatás részint személyes tapasztalatokon és anyaggyűjtéseken alapul, Mengyán Andrással való személyes konzultáció, a Nemzetközi Kepes Társaság munkájának megismerése, az OSAS, Nyílt Struktúrák Művészeti Egyesület kiállításainak követéseis az anyag részét képezi.

Az előadás első részében körvonalazódik, hogy Mengyán András permutációi szitanyomatokon később térben, installációkon is folytatódnak. Maurer Dóra permutációi fotókkal, festékpöttyökkel, nagyobb színes transzparens felületekkel nem használják az összes lehetséges változatot. Vera Molnar számítógéppel generált grafikai permutációinál a gép által létrehozott hiba gyakran izgalmasabbnak tűnik az emberi tévesztésnél. Jovánovics Tamás, Benedek Barna, Csörgő Attila, Waliczky Tamás olyan kortárs művészek, akik a kombinatorikát nem feltétlenül tudatosan használják, nagyon átgondolt, kiváló érzékenységgel készített műveikben mégis fellelhető a tematika. Röviden áttekintve a magyar képzőművészek permutációkhoz, kombinációkhoz, variációkhoz köthető tevékenységének egy részét elmondható, hogy a kombinatorika a képzőművészet területén is erőteljes irányt képvisel Magyarországon és a művészeti nevelésben is kiválóan alkalmazható.

Az előadás második részében bemutatom, hogy a fent említett művészek alkotásai által inspirált diákmunkák az értelmi és érzelmi nevelésre egyaránt lehetőséget biztosítanak. A két fejlesztési terület nem áll ellentétben, hanem kiegészítheti egymást. Kombinatorika a képzőművészet terén elsősorban gondolkodásmód és nem tud elavulni, ahogy remélhetőleg a gondolkodás és az érzelmek kifejezése sem.

Irodalom

Barriere Lalli: Combinatorics in the art of the Twentieth Century in: Bridges 2017. Conference Proceedings

Király Judit: Maurer Dóra munkásságának matematikai vonatkozásai Ponticulus Hungaricus XII/12. 2008 december

MŰANYAGOK PRO ÉS KONTRA VIZUÁLIS NEVELÉSÉBEN ESETTANULMÁNYOK A FENNTARTHATÓSÁGRÓL A PEDAGÓGUSKÉPZÉSBŐL

Pataky Gabriella *, Rekvényi Viola **, Skaliczki Judit ***

* ELTE TÓK Vizuális Nevelési Tanszék

** ELTE TÓK Vizuális Nevelési Tanszék

*** ELTE TÓK Vizuális Nevelési Tanszék

Kulcsszavak: vizuális nevelés, akciókutatás; fenntarthatóság, műanyagok használata

Prezentációnk bevezetőjében megvizsgáljuk a műanyagok megjelenésétől napjaink klímaszorongásáig azt a néhány kiragadott jelenséget, mely a vizuális nevelést is meghatározza a 21. században. Az e tárgykörben jelenleg is zajló kutatásunk középpontjában egyrészt a vizuális nevelés témái és anyaghasználata, másfelől hallgatóink vélekedései állnak. A forrásfeldolgozás megszokott módjai mellett az esettanulmányok képezik a kutatási design legnagyobb hányadát. Kvalitatív módszereink mellett (interjúk és fókuszcsoportos beszélgetések) kvantitatív elemeket is bevetünk: adatgyűjtésünket két hazai és négy külföldi pedagógusképző intézmény hallgatói körében folytatjuk.

Korábbi kutatásaink tanulságaiból építkezve, melyekből pl. egyértelműen kiviláglik, mennyivel hangsúlyosabb a hazai vizuális nevelés tendenciái körében a térben való, háromdimenziós alkotás visszaszorulása a síkbeli, kétdimenziós alkotások javára, látszik, hogy a gyerekek vizuális képességei kisebb hatékonysággal fejlődnek. Ugyanezek a vizsgálatok azt is megmutatják, hogy a fejlődés egyik fontos mozgatórugója a változatos anyaghasználat. Számos okra visszavezethetően szűkül a vizuális nevelésben a felhasznált anyagok és eszközök gazdagsága. Elveszni látszik az a hagyományos tudás, ami az környezetünkben könnyen elérhető anyagokhoz kapcsolódik, – és ez természetes anyagokra épp úgy vonatkozik, mint a műanyagokra. Kiragadottan csak két, kontrasztos kutatási kérdést villantunk fel itt a repertoárunkból: Van-e és milyen kritériumrendszer mentén, létjogosultsága a műanyagoknak? Garancia-e a minőségi vizuális nevelésre a természetes anyagok alkalmazása?

Vizsgálatunk gerinceként a vizuális nevelés legjellemzőbb alapanyag-csoportjait tekintjük, – fontos kritériumként tudatosítva az anyaghasználatot, ellenben a kreativitást nem korlátozva. Ezt az érzékeny egyensúlyt keressük: Kutatásunk eredményeképpen ajánlásokat szeretnénk megfogalmazni a fenntartható vizuális nevelés minőségének eléréséhez és megtartásához. Ez a szemlélet a leendő pedagógusok korszerű nevelésének fontos alappillére.

Irodalom

Cornell, Joseph. Kézenfogva a gyerekekkel a természetben. Budapest: Magyar Környezeti Nevelési Egyesület, 1998.

L. Menyhért László: Képzőművészeti irányzatok a XX. század második felében. Főiskolai jegyzet. Stúdium Kiadó, Nyíregyháza, 1996.

McGrath, Dorothy: Landscape art. Atrium International de México. México D. F., 2002.

Sebők Zoltán: Az új művészet fogalomtára. 1945-től napjainkig. Orpheusz Kiadó, Budapest, 1996.

BÁCSKAI MIHÁLY, A DRÁMATANÍTÁS MESTERE

Patonay Anita

Lauder Községi Iskola

Kulcsszavak: iskolateremtés; személyiségfejlesztés; diákszínjátsszás

Bácskai Mihály (1929–2011) magyar-történelem szakos középiskolai tanárként, drámapedagógusként dolgozott, a szentesi Horváth Mihály Gimnázium irodalmi-drámai tagozatának elindítója volt, és ugyanezt az intézményt tizenhat évig igazgatóként vezette.

Bácskai Mihály drámapedagógusként, szaktanárként, iskolaigazgatóként a szabad és kreatív gondolkodásra nevelt. A Várkonyi Zoltán ösztönzésével és támogatásával alapított irodalmi-drámai tagozat létrehozásakor abban hitt, hogy a kreatív, alkotó folyamatok során a fiatalok jobban megismerik magukat, a társukat, a körülöttük lévő világot. A diákszínjátsszásnak köszönhetően a diákok a próbafolyamatokon, a szerepjátékokon, a nyelvművelő gyakorlatokon keresztül megismerkedtek olyan formákkal, amelyek későbbi életük során is hasznosnak lettek számukra, például képesek lettek működtetni a kritikai gondolkodást, rá tudtak kérdezni és rá tudtak csodálkozni olyan élethelyzetekre, amelyekkel találkoztak felnőttként. A Bácskai Mihály elgondolkodására épülő szentesi irodalmi-drámai tagozat célja volt sokoldalú, talpraesett, a közösség előtt bátran fellépő fiatalokat nevelni, akik igényes emberekké, alkotókká, befogadókká váltak. Olyan emberek kerültek ki a szentesi drámatagozatról, akik színészek, rendezők, dramaturgok, pedagógusok, népművelők, újságírók, könyvtárosok, jogászok lettek. Ez a féle sokszínűség is rávilágít arra, hogy egy drámatagozat milyen képességeket és készségeket fejleszt a diákokban ahhoz, hogy teljes értékű, kreatív, gondolkodó, útvonalat megtaláló felnőttekké váljanak. Az iskola megteremtette a feltételét annak, hogy a diákok alkotó tehetsége kibontakozhasson, szabadon és felszabadultan játsszon és gondolkodjon.

Előadásomban annak járok utána, hogy milyen módszertannal, milyen alkotói folyamatokkal, előadások létrehozásával, milyen diákszínjátsszói metodikával, milyen pedagógiai attitűddel, hozzáállással működött a Bácskai Mihály-féle drámatanítás. Megidézem Bácskai Mihály Diákszínpad és diákszínjátsszás című 1974-ben megjelent írását, amely az amatőr színjátsszás kézikönyvévé vált, hiszen előkerül benne a diákszínpad jellemformáló hatása, a diákszínpad közösségteremtő szerepe, a játékkéssztilusok, a beszéd, a mozgás és a koncentrállás fontossága.

A TÁNC, MINT A KOGNÍCIÓ FEJLŐDÉSÉNEK, A JÓLLÉT ÁLLAPOTÁNAK ÉS A TANULÁS HATÉKONYSÁGÁNAK MEGHATÁROZÓ TÉNYEZŐJE

Pávics Judit

PTE-BTK Neveléstudományi Doktori Iskola

Kulcsszavak: tánc; kogníció; jóllét

A művészetek a legősibb tudás-és kultúráközvetítő eszközök, melyek már a nyelv megszületése előtt képessé tették az embert információmegosztásra (Donald, 2001). A tánc, a kognitív fejlődést támogató hatása mellett a rítusokon keresztül nem csak a túlélést segítette, hanem az ember jóllét állapotához is hozzájárult.

Wendy Suzuki, aki a tánc agyra gyakorolt élettani hatásait vizsgálja, legfrissebb kutatásai (2015) rámutattak arra, hogy a tánc fejleszti a koncentrációt, és növeli az energiaszintet. Hosszútávú hatásai pedig megoldást kínálnak olyan problémákra, amelyek kihívást jelentenek az iskolai tanulás során: pozitív érzelmek átélése, érdeklődés a tananyag iránt, áramlatélmény és bevonódás, a kihívás megtalálása a tanulásban.

A tánc és a jóllét összefüggéseit illetően Cynthia Quiroga és mtsai (2009, 2014) kutatásaiból az derült ki, hogy a táncnak meghatározó szerepe van a táncolók hangulatát illetően, illetve hozzájárul az érzelmi jóllétükhöz is. A tánc megnöveli a pozitív érzelmek számát, és csökkenti a negatívakét. Rámutattak arra is, hogy a tánc az érzelmi jóllét elősegítője, az önbizalom és az önbecsülés erősítésének eszköze, és az egészséges testkép megteremtésének indikátora. Segít megélni a csoporthoz való tartozás jótékony hatásait, a rezilienciára és a megküzdésre való képesség fejlesztő eleme, az elfogadó és befogadó magatartás megteremtője.

A kognitív képességeket illetően, a tánc és az olvasási képesség fejlődése között is kimutattak már összefüggéseket, mely szerint a tánc segíti a memória és a szövegértés képességét is (Bakk-Miklósi, 29-30).

Bár a tánc bizonyítottan a kognitív képességek mellett, az érzelmi, a fizikai és a szociális jóllétre is fejlesztő hatással bír, illetve a pszichológiai immunrendszer megerősítésére is szolgál, a 2020-as NAT bevezetése során, a tánc minden formája kikerült a kötelezően választható tantárgyak közül. A mai teljesítményközpontú világban a tánc tantárgyként való integrálása a tantervbe elősegíthetné, hogy az iskola legyen az a jóllétet fejlesztő-támogató szocializációs tér, ami a tanulás hatékonyságát is növelhetné.

Irodalom

1. Bakk-Miklósi, Kinga (2016): Personality Development through Arts on the Different Stages os Psychological Maturity-Psychological approach to Art-Habilitation Thesis. Kézirat.
2. Donald, Merlin (2001): Az emberi gondolkodás eredete. Osiris Kiadó, Budapest.
3. Quiroga Murcia, C., Kreutz, G., Clift, S., & Bongard, S. (2010): Shall we dance? An exploration of the perceived benefits of dancing on well-being. *Arts & Health: An International Journal of Research, Policy and Practice*, 2 (2), 149-163.
4. Suzuki, Wendy (2015): *Healthy Brain, Happy Life*. New York: HarperCollins Publishers Inc.

A TERMÉSZETTUDOMÁNYOS ÉRDEKLŐDÉSŰ DIÁKOK KREATIVITÁSA - EGY TANTÁRGYAKON ÁTÍVELŐ OKTATÁSI KÍSÉRLET

Pesthy Sándor Gergely *, Pesthy Dorottya **

* ELTE Fizika Tanítása Doktori Iskola, ELTE Radnóti Miklós Gyakorló Általános Iskola és Gyakorlógimnázium

** Budaörsi Illyés Gyula Gimnázium és Technikum

Kulcsszavak: tantárgyközi kapcsolatok; rajz és vizuális kultúra, fizika; kreativitás, természettudományos gondolkodás

A kreatív gondolkodás szükséges a természettudományokban, az újítás a kutatás része, mert ehhez az ismeretek új kombinációja szükséges [1]. A sikeres tudományos kutatás fő feltételei közt szerepel a kreatív gondolkodás [2].

Kutatásunkban azt vizsgáltuk, hogy a kreativitás Torrance-féle négy komponense [3] valamint egy rajzi feladat kritériumainak teljesítése hogyan függ össze a diákok fizika iránti attitűdjével, valamint a tárgyból nyújtott teljesítményükkel. Kutatási kérdéseink: A kreativitás mely elemei találhatók meg a fizikában motivált gyerekeknél? Segítheti egymás munkáját a rajz- és a fizikatanár? Hogyan lehet észrevenni a természettudományos tehetséget rajzórán? Milyen típusú rajzóri feladat érdekelheti a fizikás beállítottságú tanulókat? A kérdések megválaszolásával párhuzamosan motiválhatjuk a diákokat a fizika és a képzőművészet felé is.

A kutatást 39 9. évfolyamos diákkal végeztük el egy vidéki nagyváros középiskolájában.

A diákok fizikaórán egy fizikával kapcsolatos, Likert-skálás kérdéseket tartalmazó attitűdfelmérő kérdőívet töltöttek ki, hogy felmérjük, hogyan vélekednek a fizikáról, terveznek-e ezirányban továbbtanulni. Emellett a témakör előtt és után kitöltöttek egy a klasszikus dinamikában gyakori tévképzeteket [4] felmérő tesztet, az előzetes tudásuk, illetve a fejlődésük felmérésére.

Rajzórán a tanulóknak egy rajzi képesség- és kreativitásmérő feladatban kellett egy elvont fogalmat síkidomok segítségével, minél egyedibben és minél többféle módon megjeleníteniük. Az alkotások kiértékelésekor a kreativitás egyes komponenseit és az instrukciók teljesítését, megértését értékeltük.

A fizika attitűdfaktorok értékeit és a fizika tudást felmérő tesztek eredményeit Pearson-féle korrelációval vetettük össze a kreativitásmérő feladat kritérium és kreativitás faktoraival.

Kutatásunkban szignifikáns korrelációt találtunk a tanulók fizikás jövőképe és a kreativitás egyes komponensei között és a tanegység alatti fizika-teljesítmény fejlődése és a rajzi feladat instrukcióinak pontos követése, megértése között.

Ez alátámasztja, hogy vannak karakterisztikus képességek, amelyek segíthetnek egy rajztanárnak felismerni a természettudományos tehetséget, illetve célzottan fejleszteni egy természettudományos érdeklődésű tanuló kreativitását.

Hivatkozások

- [1] Y. Hadzigeorgiou, P. Fokialis és M. Kabouropoulou, „Thinking about Creativity in Science Education,” *Creative Education*, %1. kötetVol.3, %1. számNo.5, pp. 603-611, 2012.
- [2] C. Magno, „Assessing the Relationship of Scientific Thinking, Self-regulation in Research, and Creativity in a Measurement Model,” *The International Journal of Research and Review*, pp. 17-47, 2011.
- [3] K. H. Kim, „Can We Trust Creativity Tests? A Review of the Torrance Tests of Creative Thinking (TTCT),” *Creativity Research Journal*, pp. 3-14, 2010.
- [4] L. Gang, „Student Misconceptions about Force and Acceleration in Physics and Engineering Mechanics Education,” *International Journal of Engineering Education*, pp. 19-29, 2016.

A kutatást támogatta

ELTE Fizika Doktori Iskola - Fizika Tanítása Doktori Program

AZ EREDENDŐ KIFEJEZÉSMÓD, A MŰVÉSZET SZÜLETÉSE A KISGYERMEKEKBEN

Platthy István

Baranya Megyei Gyermekvédelmi Központ

Kulcsszavak: vizuális képességek kibontakozása; önkifejezés;

fejlődépszichológia, szelf-pszichológia

Az ábrázolás és a rajzi önkifejezés megkülönböztetését fontosnak tartom. Az önkifejezésmód önmagunk és a világgal való viszonyunk belső megfogalmazása, mely érzékletes, élő módon kivetül az alkotásra, a kreativitás alapja.

Az ábrázolás elsősorban tanult folyamat, melyben a hagyományos rajzpedagógia konvenciót tanít, a társadalmi környezet mintát nyújt a gyerekeknek. Az ábrázolás célja, hogy a rajzoló megközelítőleg élethűen jelenítse meg a látványt a papíron. A két folyamat egymással párhuzamosan is futhat a gyermekben, egyiket saját örömeire, kedvtelésére teszi, a másikban a felnőttek elvárásainak való megfelelés vezérli. Később az ábrázolás és a kifejezés össze is kapcsolódhat egymással. A professzionális felnőtt képzőművészetben elvárás a jó ábrázolási készség, tudás, azonban egy mű kvalitásának megítélésében lényeges szempont a kifejezőerő nagysága. A nem kellően képzett – maguk örömeire alkotó – műkedvelő alkotók számára is fontos lehet, hogy megőrizték gyermekkoruk érzelmgazdag nonverbális önkifejezési formáit.

Előadásomban bemutatásra kerülő önmagától fejlődő rajzi folyamatot elsősorban Rhoda Kellogg amerikai kutató munkássága, és a magam vizsgálataim alapján vázoló fel, az általam gyűjtött korai gyermekfirkák elemzésén keresztül. Rhoda Kellogghoz hasonlóan, a gyermeki rajzfejlődés legkorábbi állomásait összevetem az emberiség sok évezredes kultúrájának ősi képzeteivel. Rhoda Kellogg kutatásait, önmagától tanult művészet (Self-taught art) rajzi folyamatát párhuzamba állítom az újabb csecsemőkutatásokon alapuló szelf-fejlődési elméletekkel, különösen Daniel N. Stern amerikai fejlődépszichológiai kutató átfogó elméletével.

Moholy Nagy László egyik írásában arról beszél, hogy az emberiség történetében és mindenkori társadalmában, minden egyénben jelen van egy velünk született adottság művészi kifejezésre, alkotásra, esztétikumra, amely vagy kifejlődik az egyénből vagy nem. Én ezt a születésünk óta bennünk lévő adottságokon alapuló, az emberi közösség hatására előhívódó, „őskép világra” épülő látást nevezem természetes belső látásnak, eredendő kifejezésmódnak.

Szakirodalom

Carl Gustav Jung (1916, 1990): Bevezetés a tudattalan pszichológiájába. (Magyarul először megjelent 1944-ben.) Európa Könyvkiadó Bp. 1990.

Daniel N. Stern: A csecsemő személyközi világa, (1985, 2002.) fordította: dr. Balázs-Piri Tamás, Animula, Bp. 2002.

Gerő Zsuzsa (1974): A gyermekrajzok esztétikuma Akadémia Kiadó Bp. Flaccus Kiadó Bp. 2003.

Kárpáti Andrea (2001): Firkák, formák, figurák Dialóg Campus Kiadó

Moholy-Nagy László (1946, 1996.): Látás mozgásban. Kiadta a Paul Theobald Company Chicago, magyar nyelvű kiadás: Műcsarnok-Intermédiá, Budapest 1996.

Rhoda-Kellogg (1970): Analyzing Children's Art. National Press Books, California

Platthy István (2018): Az eredendő kifejezésmód A korai gyermekrajz-fejlődési folyamat összehasonlító elemzése az érzetek alakulásával és az ősi képzetekkel In: Fejlesztő Pedagógia szakfolyóirat, 29. évfolyam, 2018. 4-6.

A kutatást támogatta:

Magyar Művészeti Akadémia

Csontváry Képzőművészeti Stúdió Egyesület

A FŐVÁROSI KOMPLEX RAJZVERSENY

Póczos Valéria

Budapesti Fazekas Mihály Gyakorló Általános Iskola és Gimnázium

Kulcsszavak: módszertani kultúra fejlesztése; vizuális befogadó- és alkotóképesség; tehetséggondozás, vizuális kommunikáció, tömegkommunikáció, médiahasználat

Cél

A Fővárosi Komplex Rajzverseny a közoktatást és az alapfokú művészeti oktatást is kapcsolatba hozó évenként megrendezett szaktárgyi tanulmányi verseny, melynek deklarált célja a módszertani kultúra fejlesztése mellett a vizualitás területén felbukkanó tehetségek felfedezése, képességeik kibontakoztatása, önértékelésük és kreativitásuk fejlesztése, fejlődésük követése.

Fontos számunkra a versenyen készült alkotások archiválásra és dokumentálásra, amely későbbiekben fejlesztések és kutatások alapját képezheti. Az archívum értékes gyakorló- és tanulótér a tanárképzésben részt vevő, a rajzfejlődés életkorhoz kötődő szintjeinek változását tanulmányozó egyetemi hallgatóknak is, akik a gyakorlatban a verseny lebonyolításban is komoly szerepet kaphatnak.

Módszer

A verseny analitikus értékelési rendszere úgy fejleszti a módszertani kultúrát, hogy minden döntőbe jutott versenyzőnek, felkészítő tanárnak és szülőnek korrekt, hasznosítható visszajelzést ad a képesség- fejlesztésben elért eredményeiről. A verseny komplexitása abban nyilvánul meg, hogy legalább két alkotói tevékenységformában (problémamegoldás, megvalósítás) elért teljesítményszinteket méri össze hat indikátor alapján. Így teszi láthatóvá a speciális adottságokat és segíti az egyedi fejlesztési programok megtervezését. Megismerhetővé válik a személyes megjelenítő- és kifejezőerő irányultsága, valamint az értékteremtő kreativitás.

Várható eredmény

A verseny a módszertani kultúra gazdagítása és a jó gyakorlatok továbbadása mellett, az egymástól elszigetelve, különféle iskolatípusokban működő tehetséggondozó műhelyek képzési profiljának és jelentős eredményeinek felismerését támogatja.

Oktatási jelentőség

A versenyprogram igazodási pontot adhat a szakmai munkaközösségek számára, hiszen az évenként feldolgozásra felajánlott újabb és újabb témák jellegüknél fogva feltárják és összesítik az egy-egy területen elért kompetenciákat.

Az idei verseny témája, ismeretanyaga

A 2022/23-as tanévi verseny a vizuális befogadó- és alkotóképességek szintjeit méri. Az ismeretek egy része gyakorlati jellegű és az alkalmazott technikák használati módjához, másik része pedig a vizuális közlő- és kifejezőeszközök kreatív, átgondolt használatának minőségéhez kötődik.

BLOSSOM PROJEKT - MŰVÉSZETI OKTATÁSI PROJEKT SZOCIÁLIS ÉRZÉKENYÍTÉSRE

Pók Tímea

Kőbányai Szent László Gimnázium

Kulcsszavak: Blossom Projekt; Documenta15; szociális érzékenyítés

A kasseli Documenta15 Camp notes on education vezetőjének Susanne Hesse-Badibangának a meghívására csatlakoztam egy nemzetközi csapathoz, és ezzel párhuzamosan létrehoztam egy szociális érzékenyítésre fókuszáló vizuális nevelési projektet.

2022 tavaszán a Kőbányai Szent László Gimnázium 11. osztályos tanulói közös munkába fogtak a Wesley János Általános Iskola első és második osztályos hátrányos helyzetű tanulóival. Miközben a gimnazisták igyekeztek feltárni a gyerekek vágyait, sokszor hagyták el a komfortzónájukat. A folyamat egy belső növekedéssel írható le. Ez a virágzás (blossom). A Blossom Projektben a pályaválasztás előtt álló diákjaim a kertészek, akik törődnek a virágokkal. A folyamatban mindent a kicsik vágyai és elképzelési mozgattak, akik így megtapasztalhatták, hogy hatni tudnak a dolgokra és fontosak a választásaik. Miközben a nagyok vizualizálták a gyerekek álmait és lehetőségeit, felkészültek a saját sorsuk perspektíváinak felelős vizsgálatára is.

Őt alkalommal látogattunk meg a diákokkal az elsős-másodikos gyerekeket. Ezután következett a nagyok aktív alkotói tevékenysége. Ez jelentette a felkészülést a Documentán való részvételre. A folyamat kiteljesedése Kasselben történt, ahova 2022-ben, Erasmus+ ösztöndíj segítségével, a művekkel és hat fő 11. évfolyamos rajzos és médiás tanulóval utaztunk. Kollégának Pataki Luca diploma előtt álló festőművész hallgatót kértem fel.

A Documenta15 kurátorai által kijelölt irányelvek közül háromhoz csatlakoztunk. Ezek a fenntarthatóság, a szolidaritási közösségek és a jövő iskolája. A kuratori szemlélet felfüggesztette az esztétikai követelmények elsőbbségét és a profizmus hegemoniáját, miközben előtérbe helyezték a kollektivitás és forrásmegosztás elveit, valamint az alulról szerveződő kezdeményezések gyakorlatát. Arra törekedtem, hogy ez a projekt és az elnyert anyagi források a lehető legtöbb diák számára hosszú távú intenzív motivációt nyújtsanak a személyes fejlődéshez. (A munkát 20 diákkal kezdtük, mert fontos volt, hogy a lehetőség nem csak a legtehetségesebbeknek szólt.)

Az alkotómunka, a különböző portrék készítése, a kisiskolások vágyaira fókuszáló feladatok ráhangolták a diákjainkat a gyerekek lelkivilágára. Nőtt bennük a felelősségérzet és olyan felnőtt szerepeket vettek fel, mint a gondoskodás és az oltalmazás, miközben a kreatív önkifejezést számtalan formában megélték és gyakori csatornaváltással alkalmazták. A változatos megközelítéseknek köszönhetően a készségek spontán kerültek napvilágra.

<https://drive.google.com/drive/folders/15k0iV7F19WvUvdAEFWXKrlwPhNzojlkJ?usp=sharing>

https://drive.google.com/file/d/15gZ8dlw4ipTZknF5Il_eV8VrgeAmEC_U/view?usp=sharing

Irodalom

J. Hunziga: Homo Ludens 1938

Susan Sontag: A fényképezésről 1977

Paul Ginnis: Tanítási és tanulási receptkönyv 2002

Kárpáti Andrea: A kamaszok vizuális nyelve 2005

Bredács Alíz: A pszichológiai immunitás és a megküzdőképesség fejlesztése a művészetpedagógia eszközeivel:

PROBLÉMÁK ÉS LEHETŐSÉGEK 2017

A kutatást támogatta:

A Blossom Projekt a Kőbányai Szent László Gimnázium, a Wesley János Általános Iskola, az OFF-Biennálé, a Magyar Képzőművészeti Egyetem és Doktori Iskolájának támogatásával valósulhatott meg.

BLOSSOM PROJECT - ART EDUCATION FOR SOCIAL SENSITIZING

Pók Tímea *, Pataki Luca Eszter **

* Kőbányai Szent László Gimnázium

** Kőbányai Szent László Gimnázium

Kulcsszavak: Blossom Projekt; Documenta15; social sensitizing

Invited by Susanne Hesse-Badibanga, the director of the Documenta15 Camp notes on education in Kassel, we joined an international team and at the same time we created a visual educational project focusing on social sensitization. As a colleague I asked Luca Pataki, a graduate painter, to work with me.

In the spring of 2022, 11th grade students of the Szent László High School in Kőbánya started a joint project with first and second grade disadvantaged students of the Wesley János Primary School. While the students tried to explore the children's aspirations, they often left their comfort zone. The process can be described as an inner growth and the pre-career students are the gardeners who care about flowers (as we speak about the Blossom project). Everything in the process is driven by the desires and imaginations of the little ones, who experience that they can make a difference and that their choices are important. While the grown-ups visualized the children's dreams and possibilities, they were also prepared to take a responsible look at their own views on their destiny.

The two age groups met on five occasions. Then came the active creative work of the high school students, which was also the preparation for the participation in the Documenta. The process culminated in Kassel, where we traveled in 2022 with the artworks and six 11th grade art and media students, with the help of an Erasmus+ grant.

We followed three of the guidelines set by the curators of Documenta15. These are sustainability, solidarity communities and the school of the future. The aim was to ensure that this project and the financial resources awarded would provide as many students as possible with a long-term, intensive motivation for personal development. (We started with 20 students because it was important that the opportunity was not only for the most talented.)

JOINT CREATION: common time

COOPERATION - making decisions together "to promote independence and confidence in the little ones"

INVOLVEMENT, INTERACTION, PARTICIPATION - shared care, shared creation.

The children have the chance to decide the next step.

SUSTAINABILITY- long-term returns, fruitful afterlife, the transmission of knowledge from generation to generation.

<https://drive.google.com/drive/folders/15k0iV7F19WvUvdAEFWXKrlwPhNzoiKJ?usp=sharing>

https://drive.google.com/file/d/15gZ8dlw4ipTZknF5Il_eV8VrgeAmEC_U/view?usp=sharing

References

J. Hunziga: Homo Ludens 1938

Paul Ginnis: Tanítási és tanulási receptkönyv 2002

Kárpáti Andrea: A kamaszok vizuális nyelve 2005

Bredács Alíz: A pszichológiai immunitás és a megküzdőképesség fejlesztése a művészetpedagógia eszközeivel:
PROBLÉMÁK ÉS LEHETŐSÉGEK 2017

A kutatást támogatta:

Wesley János Primary School, Szent László High School in Kőbánya, Hungarian University of Fine Arts,
Hungarian University of Fine Arts Doctoral School, OFF-Biennale Budapest

A KLINIKUMBÓL AZ EGÉSZSÉGESEK FELÉ A TÖBB ÉVTIZEDES MŰVÉSZETTERÁPIÁS TAPASZTALAT ANOREXIÁS BETEGEKKEL - PREVENCIÓS ESZKÖZZÉ VÁLHAT

Rozgonyi Emőke

SE I.sz Gyermekgyógyászati Klinika Gyermekpszichiátriai Osztály

Kulcsszavak: Testtérkép, innovatív komplex művészetterápiás program; énerő,; prevenció

A „Testtérkép” elnevezésű művészetterápiás program elsősorban az anorexia nervosa pszichiátriai betegség gyógyításában használt innovatív módszertan, melynek kidolgozására 2011- ben került sor, egy Magyarországon étkezési zavar el-látásában elsőként tudatosan felelősséget vállaló Gyermekpszichiátriai Osztályon. A program alapötletét egy Angliában kidolgozott terápiás munkasor jelentette, mely program komplex művészetterápiás eszközök bevonásával, adaptálva lett anorexia nervosa-val kezelt fiatalok gyógyítása céljából. A témakör aktualitását aláhúzza egy Hollandiában 2023-ban megjelent tanulmány, mely kutatás szerint, a pandémia alatt 64% százalékkal emelkedett az evészavarral kezelt gyermekek száma, mely súlyosbodó helyzet Magyarországon is nyomon követhető. Egyben fokozódni látszik az a tendencia is, hogy lassan nincs olyan középiskolai osztály, ahol szubklinikai szinten ne jelenne meg az étkezéssel és testképpel kapcsolatos problémák jelensége, melynek hátterében számos tényező mellett, feltételezhetően szerepet játszik a növekvő veszélyérzetre adott válaszként fokozódó kontrollszükséglet is. Felvetődik a kérdés, hogyan lehet támogatni a mai kor serdülőit, hogy a személyiséget amúgy is megterhelő érési időszakban, adekvátan tudjanak megküzdeni a felnőtt világot is elbizonytalanító történelmi helyzettel (egzisztenciát érintő változásokkal: világjárvány, háború, gazdasági következmények), miközben a teljesítményekbe való kapaszkodás és a tökéletes testképre fókuszálás a közgondolkodásban megtartó erőként van deklarálva. Az előadásban bemutatásra kerülő kutatás, abból az alapgondolatból indult ki, hogy amennyiben a „Testtérkép” innovatív komplex művészetterápiás módszertana nagy hatékonysággal bevált az evészavar kezelése során, akkor a megelőzés érdekében, illetve a személyiség én-erejének megerősítése céljával, ezt a módszert használni lehetne a középiskolákban is. A kutatás hipotézise szerint, preventív jelentősége lehet annak, ha a fiatalok serdülőkori érésének normatív időszaka alatt, e strukturáltan kidolgozott alkotófolyamat segítségével, tapasztalati szinten kapcsolatba tudnak lépni saját személyiségük rétegeivel, oly módon, hogy a kibontakozó és formát kapó „kép” tartalmazza a differenciált belső tartalmakat. E folyamat során, kiemelt jelentősége lesz annak a hatalmas papírnak, mely a 40 órás munka alatt készítőjének védett személyes terévé válik, amelyen vizuális lenyomata készül egy kutatásnak önmagáról, a testében hordozott élményekről, a pillanatban megélt testérzeteken keresztül integrálva azokat. A bemutatásra kerülő kutatási terv szerint, amennyiben ezt a strukturált programot olyan módon át lehet alakítani, hogy a művészettel nevelés keretrendszerében elérhető legyen a fiatalok számára, akkor széles körben prevenciót jelenthetne többek között mindarra, amivel kapcsolatban egyre több fiatal az evészavar eszközrendszerével keresi a választ.

NÉPI KÉZMŰVES JÁTSZÓHÁZAK TÖRTÉNETI MEGKÖZELÍTÉSBEN

Sándor Ildikó
Hagyományok Háza

Kulcsszavak: kézműves, játszóház, népművészet, ; tematika, módszerek

Az 1970-es években indult népi kézműves játszóházak kézműves játszóházak épp úgy a kor neofolklorizmus mozgalmaihoz sorolhatóak, mint a táncházak világa. A népi kézművesség avantgard megújítói, a Nomád nemzedék tagjai a közművelődés és a gyermekmozgalmak intézményrendszerébe ágyazva ismertették meg a gyermek- és ifjúsági korosztályt a természetes anyagokkal és a népi kultúrából megismert archaikus technikákkal. A népi kézműves játszóházak öt évtizede a (gyerek) kultúra részét alkotják, korai avantgardizmusuk elmúlt, széles körben elterjedt.

Előadásomban a népi kézműves játszóházak történetének főbb állomásait mutatom be forráskutatás és oral history interjúk segítségével. A rendelkezésre álló források elemzése nyomán kirajzolódik, hogyan változott az éves tematika, amely a hőskorban a kalendáris ünnepek rendje (évkör) szerint alakult, később az ünnepek mellé a hétköznapiak is felsorakoztak, valamint a természeti év, benne pedig a paraszti munkarend is helyet kapott.

A tematikus-tartalmi átalakuláson túl néhány példa segítségével szemléltetem, hogy a népi kézműves játszóházak módszertana, szemléletmódja hogyan hatott a közoktatás, elsősorban az óvodai és az iskolai vizuális nevelés curriculáris és rejtett tantervére. A népi játszóházak tematikájának tartalomelemzésével képet alkothatunk a tárgyak, anyaghasználat és készítési eljárások révén a népi játszóházak által megrajzolt (konstruált) népművészet, a néphagyomány képről és ennek változásairól.

Irodalom

Benedek Krisztina – Sándor Ildikó szerk. Útravaló A néphagyomány közvetítésének módszerei az óvodában.
Hagyományok Háza, Budapest, 2007.

Benedek Krisztina – Sándor Ildikó szerk. Útravaló 2. A néphagyomány közvetítésének módszerei az iskolában.
Hagyományok Háza, Budapest, 2009.

Benedek Krisztina szerk. Játék tér játék tár. Játékok a hagyományban, hagyományos játékok. DVD-ROM.
Hagyományok Háza, Budapest, 2006.

Beszprémy Katalin szerk. Népi játszóház. Szöveggyűjtemény és segédanyag a népi játszóházi foglalkozásvezetői tanfolyam hallgatói számára. Hagyományok Háza, Budapest, 2002.

Bodor Ferenc: Nomád nemzedék. Budapest, 1981.

SÁNDOR ÉVA MŰVÉSZETI PEDAGÓGIAI TERÁPIÁJA EGY ESET MENTÉN

Sándor Katalin

ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar

Kulcsszavak: művészeti pedagógiai terápia; magas támogatási szükséglet; adaptivitás

Jelen előadás fókusza, hogy Sándor Éva művészeti pedagógiai terápiájának elméleti bemutatása mellett (1. előadás), a gyakorlati felhasználási lehetőségek egy szegmensét is megismertessük. Tesszük ezt egy olyan fiatalember esetének bemutatásán keresztül, aki magas támogatási szükségletű (súlyosan-halmazottan sérült), és aki egy alkotóműhely/festőműhely tagjaként már felnőttként tapasztalta meg azt, hogy képes az alkotásra és arra, hogy művészeti pedagógiai terápia eszközeit használva kommunikáljon. A csoportban átélhette, hogy a művészet elemi módon járul hozzá önkifejezéshez, ahogyan Illés tanulmányában megfogalmazza: „... a művészet segít élni. A művészet egyéni vagy társas befogadása az arról való diskurzus, a művészet közös művelése érzéseket szabadíthat fel, gondolatokat indíthat el. [...] olyan mentális kihívásokkal, vagy pszichés zavarokkal élő emberekhez is nyithat utat, [...] akik szavakkal nem tudnak élni” (Illés, 2009, p. 235–236).

Emberi mivoltunkhoz szervesen kapcsolódó fogalmak az értékteremtés, az alkotásnak, a létrehozásnak a képességei, éppen úgy, mint a befogadás képességéé. „Az alkotói és a befogadói folyamat az én és a másik megértésében fontos út” (Illés, 2009, p. 237). A kommunikáció és a kreativitás kiemelt szerepet kap a művészi önkifejezés során. A kommunikáció az emberi megismerés alapfeltétele, a kreativitás pedig mindenféle emberi tevékenység alapja (Sándor, 2006). A kreativitás megélése mindenki demokratikus joga (Lubart & Sternberg, id. Bodóczy, 2012), amit a Sándor Éva pedagógiai művészeti terápiás rendszerére alapozott adaptív működés, pedagógiai és terápiás eszközök használata segít megvalósítani a gyakorlatban.

Műhelymunkánkhoz elvi keretként a Sándor és Horváth (1995) által kidolgozott pedagógiai rendszert vettük alapul, mely belső és külső feltételek az emberre gyakorolt hatását, annak szövevényes összefüggéseit tárja fel. A 10 elemből álló rendszer szerinti koncepciót átvettük, adaptáltuk saját csoportunkra, csoportunk tagjaira és helyzetünkre, ahogyan azt a szerzők javasolják is. Az egyes elemeket rugalmasan kezeltük, mindig az aktuális szükségleteket, és az oda- vissza hatást figyelembe véve. A megfigyeléshez az elemeket kategóriákba soroltuk: hol és hogyan történik a művészeti munka, valamint az adaptáció lehetőségét vizsgáltuk meg, személyre szabottan. Megfigyeléseink felhasználásával elemeztük a műhely működését, a résztvevők viselkedését, bevonódását- mindezt tettük azért, hogy egy sikeres, örömteli alkotói folyamat részesei lehessenek, a lehető legkevesebb külső segítséggel, ami igen fontos szempont.

Irodalom

Bodóczy I. (2012). Kis könyv a vizuális művészeti nevelésről. VKFA.

Illés A. (2009). Művészetterápia a közoktatásban: elméleti lehetőségek és etikai megfontolások. Új Pedagógiai Szemle, 2009(5-6), 233-240.

Sándor É. (2006). Fejlesztés művészettel. ELTE BGGYFK

Sándor É., Horváth P. (1995). Képzőművészeti pedagógiai terápia. ELTE BGGYFK.

„A MŰVÉSZET REJTÉLY” – FÉNYKÉPEZŐGÉPPEL A SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUMBAN

Sándor Katalin *, Dr. Tisztai Luca **

* ELTE BGGYK

** Szegedi Tudományegyetem

Kulcsszavak: Szépművészeti Múzeum; vizális művészetek befogadása; értelmi fogyatékoság

„A művészet rejtély” (Bornstein, 1997 p.10), egy olyan személyes és egyszerre a nagyközönséghez is szóló jelenség, mely nem szolgál közvetlenül biológiai szükségleteink kielégítésére, mégis kétségkívül életünk része. Emberi lényként élhetünk az értékteremtés, az alkotás, a létrehozás a képességével, éppen úgy, mint a befogadásával. A befogadás mindig egy egyedi interpretáció. Az alkotóban és a befogadóban végbemenő folyamatok egymást kiegészítő láncolatok, melyben a néző összekapcsolja a műalkotást a külvilággal, azáltal, hogy mélyebb rétegeit kibontja, értelmezi, és így létrehozza a maga hozzájárulását a teremtő folyamathoz (Duchamp, 1985). Tehát az alkotás és a befogadás nem választható el egymástól, mint aktív és konstruktív folyamatok, vagyis receptív-befogadó, aktív-alkotó részvétel (Kiss, 2010).

Művészeti alkotásokkal „élőben” találkozni közvetlen tapasztalás és élmény, főleg egy múzeum hatalmas csarnokaiban. A befogadó személye meghatározó jelentőséggel bír a műalkotás befogadásának folyamatában. A művészi élményt befolyásolhatja a befogadó jártassága a művészetekben, illetve egyéni különbségek, pillanatnyi állapota, érzelmei, emlékei (Illés, 2013). Egy-egy mű szemlélése során a befogadó ráismerhet saját érzéseire, találkozik azok művészi megfogalmazásával, ezáltal érzésvilága gazdagodik, differenciálódik, verbális és nonverbális kommunikatív képessége fejlődik. A katarzis élményén keresztül feszültségoldás történik és feldolgozási folyamatok indulnak el. Asszociációk láncolatán keresztül kap utat a projekcióhoz (Sándor & Horváth, 1995). Felvetődik a kérdés, hogy mindezeket túl mi az, amit keresünk egy műalkotáson. Azonosítható formákat, tárgyakat, narratív történessorozatokat? Didaktikus és szakrális élményeket? Műbefogadási stílusunkat számos tényező befolyásolja, alakítja (Cupchik & Gebotys, 1997).

Vajon mi ragadja meg egy kevés szókinccsel rendelkező vagy nem beszélő értelmileg akadályozott személy figyelmét a múzeumban? Három alkalommal jártunk a Szépművészeti múzeumban a Szent Erzsébet Otthon lakóival, akiknek azt a feladatot adtuk, hogy „fényképezd le, ami szép!”. A kutatás tapasztalatait egy esettanulmányon keresztül szeretnénk bemutatni.

Irodalom

- Bornstein, H. M. (1997). A pszichológia és a művészet. In: Farkas A. (szerk.), *Vizuális művészetek pszichológiája II.* (pp.9-11). Nemzeti Tankönyvkiadó.
- Cupchik, G. C. & Gebotys, R.J. (1997). A jelentés keresése a műalkotásban: értelmezési stílusok és a minőség megítélése. In: Farkas A. (szerk.), *Vizuális művészetek pszichológiája II.* (pp.173-174). Nemzeti Tankönyvkiadó.
- Duchamp, M. (1985). A teremtő aktus. *Létünk XV(2)*, 333-334.
- Illés A. (2013). A narratív pszichológia mint a vizuális befogadás új értelmezési módja. *Helikon - Irodalomtudományi Szemle*, 59(2)
- Kiss V. (2010). Művészeti nevelés, művészettel nevelés, művészetterápia. *Iskolakultúra*, 2010(10), 18-31.
- Sándor É. & Horváth P. (1995). Képzőművészeti pedagógiai terápia. ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Főiskolai Kar.

ARTSSCIENCES PRACTICES IN SPECIAL SECONDARY EDUCATION

Sanne Kersten

amsterdam university of the arts

Kulcsszavak: STEAM education; ArtsScience practicesSpecial secondary education ; Autism Spectrum Disorder

Purpose: The goal of this research study is to shed light on both the theoretical background of an ArtsSciences-educational project for students with Autism Spectrum Disorder (ASD) and the experiences with the project in practice.

Theoretical/pedagogical background: Dutch arts education can be poorly tailored to the needs of students with ASD. Due to its emphasis on self-expression and esthetics (Haanstra, 2001), students with ASD can experience barriers in participating in such art education (Zernitz, 2016). However, STEAM-education could be an entry point into art education for these students as it places an emphasis on a problem-solving, systematic and technically oriented way of thinking and working (Zernitz, 2016). Students with ASD seem to have a predisposition for this way of thinking and working, which means that this type of education may be more suited to them (Baron-Cohen, 2020; Chen et al., 2020).

Research design and methods: In this qualitative evaluation research, a STEAM-project was designed for secondary school students (age 16-18) with ASD. Underlying principles for the project's design were Universal Design for Learning and authentic arts education. During the project '12.0', students were inspired by examples of professional ArtsSciences-practices such as Neil Harbisson ('s Worlds first recognized cyborg) and Jasna Rok (who designs clothes that reveal emotions). Students worked on assignments such as 'Turn yourself into a cyborg by improving one body part with technology' or 'Design a technological application that helps you to communicate', while following their own tempo and interests. Three classes participated in the project, including 20 students and 2 teachers. The project was evaluated through observations and interviews with students and teachers.

Results

The data showed that both teachers and students appreciated the diversity of professional ArtsSciences-practices that were offered during the lessons and the variety of assignments they could choose from. The freedom that the students were given during the working process gave them a sense of autonomy, both teachers and students were positive about this.

References

Theoretical and Practical relevance: Based on the outcomes of this study, this presentation gives insight in how STEAM-projects can be designed to meet the needs of students with ASS.

Baron-Cohen, S. (2020). *The pattern seekers: how autism drives human invention*. New York, NY: Basic Books.

Chen, Y. L., Patten, K., Martin, W., Vidiksis, R., & Hupert, N. (2020). Making for inclusion: collaborative creation of an engineering design program in autism inclusion middle schools. AERA 2020 Annual Meeting (San Francisco, CA).

Haanstra, F. (2001). *De Hollandse Schoolkunst. Mogelijkheden en beperkingen van authentieke kunsteducatie*. Cultuurnetwerk Nederland.

Zernitz, Z. (2016). Kunsteducatie: 'stepping stone' of struikelblok voor leerlingen met autisme? *Cultuur + Educatie*, 16(45), 29-38.

A kutatást támogatta

Amsterdam University of the Arts

VISUAL COMMUNICATION SKILLS OF ADOLESCENTS-A LONGITUDINAL STUDY

Simon Tünde
Hungarian

Keywords: visual communication; visual skills and abilities;
developmental assessment; digital assessment tools

In the presentation, I describe subskills of visual communication based on the skill structure outlined in the Common European Framework of Visual Literacy. I have developed this Framework further through assessing the development of subskills related to visual communication in the “respond” domains in primary school grades. I developed and validated online digital assessment tools to facilitate the introduction of authentic assessment as a standard practice in curriculum development. The results of my presentation include the definition of its components, development of innovative tools for their assessment, and description of the development of its subskills in the “respond” domains. Our tests for the “respond” domain of the visual literacy framework were administered in the eDia interactive diagnostic testing environment in Grades 4–6 (ages 10–12 years) of the Hungarian primary school system. The area of visual communication skill in the “respond” domain is underrepresented in Hungarian art education curricula. Results show that development is unrelated to school achievement in non-art disciplines, showing the distinctiveness of the visual domain, and is weakly related to gender and digital literacy. The tests were expanded and revised and used in parallel with tests measuring other abilities. The students completed creativity, divergent thinking, and combinative thinking tests, and we also took color perception and spatial perception tests in the research program of „Moholy-Nagy Visual Modules-teaching the Pictorial Language of the 21st century”. The development of visual communication skills can best be paralleled with combinative thinking. The evaluation tools facilitate authentic evaluation, the results support curriculum development and serve as inspiration for practicing teachers in developing their own pedagogical program. They can chose to find most important area of visual skills to develop during the limited teaching time for visual arts. The research of visual skills can be integrated into everyday pedagogical practice. In the presentation, I describe the applied framework, present the measuring instruments, highlight some results and look ahead to future tasks.

SZÉKÁCSNÉ VIDA MÁRIA (1916-2000) MŰVÉSZETPEDAGÓGUS, A KISGYERMEKKORI KOMPLEX MŰVÉSZETI NEVELÉS EGYIK ÚTTÖRŐJE

Sinkó László

Kulcsszavak: vizuális nevelés;
gyermek-kultúra; kisgyermek-kori művészeti nevelés

Székácsné Vida Mária nevét a „szakma”, azaz a vizuális neveléssel foglalkozók elsőül az 1971-ben megjelent *Gyermekművészet Japánban* című könyvén keresztül ismerték meg.

Pedig a *Művészetre nevelés a családban* című kötete 1960-ban megjelent a Magyar Nők Országos Tanácsa kiadásában. Mégis a hatvanas évekbeli öt évnyi Japánban folytatott tanulmányai, feljegyzései, iskolalátogatásai eredményeként megszületett nagy műve kavarta fel azt az állóvizet, amely a magyar vizuális nevelést ez időszakban jellemezte. A japán iskolákban zajló komplex-korosztályosan érzékeny módszerekkel bíró átfogó rajz-művészeti oktatás, mely a tradíciókat és a korszerű szemléletet ötvözte Székácsné Vida Mária interpretációjában példamutatásra ösztönözte az elméleti és gyakorlati pedagógusokat. Az 1980-ban megjelent, *A művészeti nevelés hatásrendszere* című tanulmánykötete ezeknek a tapasztalatoknak, és a hazai adaptációknak izgalmas elméleti és gyakorlati példákkal megtűzdelt gyűjteménye. Székácsné Vida Mária elmélyülten kutatta, s meg is találta kollégáival (Kokas Klára, Forrai Katalin, Kárpáti Andrea) együtt a zene- és képzőművészet, a matematika és művészet kulcskompetenciáit, azok összefüggéseit és alkalmazhatóságát a kisgyermek-kori (óvodai, általános iskolai) nevelésben.

Mindezekon felül – mint a Magyar Képzőművészeti Főiskolán egykori grafikus, festő hallgatója, finom rajzaival, könyvillusztrációival és a saját írt-rajzolt mesekönyveivel folyamatosan jelen volt a gyermekirodalom – s így a gyermeknevelés folyamatában.

Az ELTE művészetpszichológiai tanszékén, vagy általános iskolában, konferenciákon, vagy személyes beszélgetésekben mindig azt hangoztatta: a legfontosabb a gyermeki személyiség, melynek alakításához a művészetek a leghatásosabb eszközök. Akár az INSEA vagy a MROE, mint két nemzetközi illetve hazai szervezet közgyűlésein szólalt meg finom személyisége, határozott, de érzékeny mondanivalója megragadta hallgatóságát, szakmai hitelessége pedig pecsét volt mondandójának igazára.

INCUBATOR: BEFOGADÓ PEDAGÓGIÁT ÉPÍTÜNK

Skaliczki Judit *, Pataky Gabriella **, Rekvényi Viola ***, Bokor-Bacsák Györgyi ****, Szrenka Veronika *****

* ELTE TÓK

** ELTE TÓK

*** ELTE TÓK

**** Egyesület az Inklúzióért

***** Egyesület az Inklúzióért

Kulcsszavak: vizuális nevelés, inkluzív nevelés; játékos tanulás; alkotva befogadás

Az Incubator egy összművészeti modul, mely a vizuális nevelés és az épített környezeti nevelés eszköztárát használva a művészeteken keresztül hozza közelebb az inkluzív szemléletet a leendő pedagógusokhoz. A projektben közreműködő partnerek: az anonimizált civil szervezet – melynek célja, hogy kapcsolatot teremtsen fogyatékoságban érintett és fogyatékoságban nem érintett gyermekek között egy befogadó és sokszínű társadalom létrehozásának jövőképeivel és az anonimizált egyetemi kutatóműhely – aminek küldetése, hogy egy kreatív és innovatív oktatási platformot dolgozzon ki a leendő pedagógusok és vizuális kultúra tanárok számára.

Az új modul elméleti háttere a játékon keresztüli tanulás (Elkind, 2007; Hirsh-Pasek&Golinkoff, 2008), a művészet általi tanulás (Dobbs, 2003) és az inkluzív szemlélet alapelvein nyugszik. A projekt célkitűzése, hogy a pedagógiai képzésben részt vevő szakemberekkel megismertesse azoknak a gyermekeknek az inklúzióját, akik a minőségi oktatáshoz való hozzáférés szempontjából hátrányos helyzetben vannak, mint például a fogyatékos gyermekek vagy azok a gyermekek, akiknek beilleszkedési, tanulási vagy magatartási nehézségei vannak.

A vizuális kompetenciák fejlesztése és a vizuális nevelés eszközeinek alkalmazása különösen fontos az iskoláskorúak körében, mivel segíti a mindennemű információ megértését és feldolgozását. Mára a társadalom, a civil szféra és az oktatási programok közös céljává vált, hogy megtanuljunk egyes csoportokban együttműködni egymással, legyen szó nemi vagy képességbeli különbözőségekről. Ezért célunk, hogy a pedagógus hallgatók megismerjék, mit jelent a vegyes képességű gyerekcsoporttal való munka.

2022 nyarán indult projektünk első szakaszában a résztvevőkkel érzékenyítő csapatjátékokat ismertettünk meg. A játékok fontos része a saját élmény alapú ismeretszerzés. Ez az élmény teremti meg azt a megértést és empátiát, ami által a befogadó attitűd közelebb kerülhet a tanulókhöz (Tamás, 2017). A játékok egyik alapköve a műanyag építőköcska. Az építés folyamata segíti a játékos bevonódást, biztosítja az oldott, elvárásoktól mentes részvételt, és segíti a kreatív folyamatok beindulását. A design thinking módszer elemeit alkalmazva pedig a hallgatók jobb képet kaphatnak önmagukról, miközben az oktatók feltérképezhetik gondolkodásmódjukat. A program folytatásában a vizuális történetmesélésre kívánunk összpontosítani, ezzel is javítva diákjaink kommunikációs készségeit.

Az Incubator projekt során a pedagógusi útjuk elején álló fiatal felnőttek megtanulnak reflektálni érzelmeikre és saját kihívást jelentő helyzeteikre, ami segíti őket, hogy őszintén kapcsolódjanak majdani tanítványaikhoz elfogadó és befogadó környezetet teremtve.

Irodalom

Dobbs, S.M. (2003). Learning in and through Art

Elkind, D. (2007). The power of Play: Learning what comes Naturally

Tamás, K. (2017). Inclusive Early Childhood Education – How early childhood teachers changed their opinions on inclusive education during the integration and inclusion process

150 ÉV - 150 KÉP

Somody Beáta

Csik Ferenc Általános Iskola és Gimnázium

Kulcsszavak: kiállítás, képalkotás, diákok a diákokért;
performativitás, génius löci, tehetséggondozás, motiváció; környezetkultúra, fenntarthatóság

150 ÉV - 150 KÉP

FESTMÉNYKIÁLLÍTÁS EGY ISKOLA 150. TANÉVÉNEK ALKALMÁBÓL

A Csik Ferenc Általános Iskola és Gimnázium 2022-2023-as tanévében ünnepli a 150. tanévét. Szeptember elején kezdtük el a munkát és október 18-ra a Festészet Napjára elkészült a 150 vászonfestményből álló kiállítás, melyet aznap a Vizivárosi Galéria vezetője és a kerület kultúráért felelős alpolgármestere nyitott meg a tanórák közötti nagyszünetben. A Vizivárosi Miniképek kiállításra évek óta hordom tanítványaimat. Az ötlet is innen jött, hogy mi is készítsünk 20x20 cm-es vászonfestményeket a jeles alkalomra. A téma az iskola múltja, jelene és jövője. A képeket mind a 12 évfolyamról készítették tanítványaink, amelyhez egy szülői adományból tudtam biztosítani a keretezett vásznakat diákjaim számára. A képalkotás a festővászonra különleges, új élmény volt, amelyek alapvetően a festészeti eljárásokra korlátozódtak főként akrillal, temperával, anilines vízfestékkel készültek ecsettel, de vegyes technikákkal is alkottak tanítványaim. Izgalmas volt a homogén halvány zománckék akril alapra grafitceruzával rajzolt Csik Ferenc vagy az iskolánk „Samuja” kockásingben a zöld tábla előtt reflektált a kortárs eseményekre, a rajzterem egy részletének megfestése... A változatoság és az egyediség volt az, amit rendkívüli módon élveztem az alkotói folyamatok követése kapcsán és a motiváció berobbanása. Egyetlen héttel a kiállításmegnyitő előtt még csak 13 elkészült festmény volt a rajzteremben, így a kész munkákat elkezdtem tanítványaim segítségével egy igencsak különleges felületre, a lépcsőkorfal fal oldalára kiállítani. Nagyon megtetszett a diákoknak a látvány és szinte berobbant a kész képek mennyisége másnapra. Évek alatt kialakítottam egy kiállításrendezési attitűdöt, amely miatt én a „diákok a diákokért” elnevezéssel illetem ezen művészetet támogató performatív programsorozatainkat. Módszertani lényege az, hogy diákok segítenek egymásnak iskolatársaik alkotásait elrendezni, így jobban megismerik az alkotót, a kiállítandó képeket, számos szempontból tartalom, forma, kolorit, egymáshoz viszonyítanak, így én csak facilitátorként veszek részt a folyamatban. Ezen alkalmaink megnyitóját diák tartja, diákok zenélnak vagy énekelnek, gyerekek hirdetik a kiállítást, tanítványok „hangosítják”, és a tanórák közötti hosszú szünetben nyílik meg ez az iskolai közösségi rendezvény, amelyen természetesen a tanárok is jelen vannak nézőként a megnyitón. Mára a megnyitók a „csikos” diákok életében valós iskolai események. Számos önálló kiállítást szerveztünk a 7 év alatt. Az iskola belső terében kiállított 4 emelet magasságban látható lépcsőfalkorlátokra installált tárlat egyedi az adott térhez és ünnephez. Szeretném, ha ezek a látványos alkotások a jövőben az iskolai honlap elemeként is megjelenhetnének, valamint tervezem a képkönyvvé szerkesztésüket.

SZEMÉLYES MÚZEUM

Styrna Katalin *, Hoffmanné Toldi Ildikó **, Vadvári Katalin ***

* Pécsi Művészeti Gimnázium Szakgimnázium és Technikum

** JPM

*** JPM

Kulcsszavak: tudatosság és ösztönösség;
ihletettség kontra digitális tökéletesség; szerepjáték

A városi Múzeum Múzeumpedagógiai Osztálya munkatársainak és Művészeti Gimnázium tanárának és tanulóinak közös gondolkodásából innovatív projekt született. Célja, hogy a diákok a gyakorlati és elméleti órákon szerzett ismereteiket, a műalkotásokkal való találkozást ne izoláltan, ne nyomtatott vagy digitális formában, hanem a festményeket élőben vizsgálva gazdagíthassák tudásukat és személyiségüket. A Modern Képtár kiállításán a festmények felé irányuló figyelem attitűdje a tudatosság és ösztönösség párhuzamossága. A multidiszciplináris programszervezés (művészettörténet, irodalom, zene, rajz, történelem, dráma) a gardneri differenciált tanulásszervezés és Kolb tapasztalati tanulás modellje, metodikája mentén történik. A program személyességét kiemelve a többszörös intelligenciaelméletre építve állítjuk össze a módszertant, támogatva résztvevők élményszerű és személyes tudásszerzését, az aktív tanulást, a motivációt, valamint a tudatos készség és képességfejlesztést. A modern múzeumi milió lehetőséget teremt, hogy a diákok találkozzanak az ihletettség kontra digitális tökéletesség dilemmájával. Módszertani eszköztárunk része a drámapedagógia, a szerepjátékok adta lehetőségek nagymértékben felerősítik a művészcsoportok tagjaival, a korszakkal és az alkotói motivációkkal való találkozás élményét. A festmények mellett a múzeum biztosította viseletmásolatok, eredeti szöveg-dokumentációk, az EREDETIVEL és IGAZIVAL való találkozás a múlt és a jelen egy pillanatban való sűrítettsége meghatározó élményt adnak. A Múzeum biztosítja a program gazdáit. Így egy múzeumpedagógus-művészettörténész, és egy múzeumpedagógus - egyetemi tanulásmódszertani mentor vezeti a programot. Ingyenes egész éves bérlet segíti a program megvalósulását, mindehhez szakszerű programkövetés és értékelés járul. Végeredményként közösen fejlesztett múzeumpedagógiai foglalkozások jönnek létre az iskola és a diákok nevének feltüntetésével. A végső cél a szakmai tapasztalatok közös értékelése alapján a középiskolások széles körű bevonása a múzeumok világába, a kamaszok személyiségfejlesztésének segítése művészetterápiás eszközökkel. Az értékeléshez vizuális értékelőlapokat is felhasználunk. (Holland értékelőlapok, Paál Zsuzsanna értékelőlapjai). Az előadásunkban a folyamat bemutatása mellett beszámolunk az eredményekről és a jövőbeli feladatokról, tervekről.

Irodalom

Vizuális önértékelő lapok - Az önreflektivitás alkalmazásának előnyei és bemutatása konkrét feladatokon keresztül.

Paál Zsuzsanna, VIZUÁLIS KULTÚR A, 2021.1/4.74.o

Differenciált tanulásszervezés a többszörös intelligenciák elméletének alkalmazásával - Megvalósított és reflektált

óratervek a PTE tanárképzésében Szerkesztette: Dezső Renáta Ann /2014

Kárpáti Andrea, Gaul-Ács Ágnes A vizuális tehetség /vizuális kultúra.elte.hu 2019

Differenciálás a tanításban, tanulásban Kézikönyv a 3–12. évfolyam számára Diane Heacox 2021

Bárd Edit: Múzeum az élményszerű tanulás helyszíne A múzeumpedagógia jelene és lehetőségei 2015.

A kutatást támogatta:

JPM

A VIZUÁLIS NEVELÉS ÉS A NYELVOKTATÁS ÖSSZEKAPCSOLÁSA A MÚZEUMI EDUKÁCIÓBAN. INTERDISZCIPLINARITÁS A MŰVÉSZETI OKTATÁS SZOLGÁLATÁBAN

Sütő Tünde *, György Gabriella **

* Ferenczy Múzeumi Centrum

** Ferenczy Múzeumi Centrum

Kulcsszavak: múzeumi edukáció, vizuális nevelés, nyelvoktatás;
önismeret, kamaszok; portré, interaktív

Előadásunkban az angol nyelvű, kamaszoknak szóló, a modern magyar portréfestészethez kapcsolódó vizuális képességfejlesztő kiadványunkat, illetve a kiadvány tematikájához kapcsolható, múzeumi környezetben megvalósuló és iskolai környezetbe adaptálható vizuális gyakorlatokat szeretnénk bemutatni.

Az ingyenesen elérhető kiadvány és a múzeumi foglalkozások a portré tematikáján keresztül a kamaszok önvizsgálatához járulnak hozzá az önmegfigyelés, az önreflexió és az önismeret fejlesztésével.

Tapasztalataink szerint már az általános iskola felső tagozatosai sem szívesen oldanak meg munkafüzet-jellegű feladatokat az iskolában kötelezőkön kívül, és ennek erőltetése a múzeumi élményt is jelentősen csökkentheti. Többek között ezért készítettük angol nyelven: a tinédzserek számára "trendi" angolul beszélni, ezért motiváltabbak az idegen nyelvű feladatok megoldásában.

Így új közönséget is szervezhetünk a múzeumba (nyelvtanárok, idegen nyelvű edukációs programok résztvevői), illetve be tudjuk mutatni azt is, hogy a nyelvtanításban megjelenő témakörökhöz hogyan lehet képzőművészeti alkotásokat kapcsolni.

Ezért a vizuális képességfejlesztő és a nyelvvizsga-témákat feldolgozó feladatok keverednek a kiadványban.

A kiadvány nem csak a konkrét múzeumi kiállításon használható, hanem a múzeumon kívül, formális és informális oktatási környezetben egyaránt. A tantárgyi integrációval hozzájárulunk, hogy a képzőművészet az általános műveltség és a mindennapok része lehessen.

A kiadványhoz kapcsolt kreatív gyakorlatok a megfigyelésre, az önmegfigyelésre és az együttműködésre épülnek. Ezek előkészítik a közös karakterépítés komplex feladatát. A karaktereket nem lehet elrontani, a foglalkozások fontos eleme ezáltal az oldottság és a humor.

Ki vagyok én? Hol a helyem a világban? Hogyan tudok másokhoz kapcsolódni?

A tinédzserek számára e kiemelt fontosságú témákat emeltük a füzetbe.

A kiadvány felépítése:

Tükörkép

Helyem a környezetben

Ki vagyok én?

Portré és önarckép: önreprezentáció és önkifejezés

Emberi kapcsolatok, barátok

Selfie és portréfotó

Az ábrázolt szociális jellemzői

Fauvizmus

Festők társasága

Az arc arányai

Érzelmek kifejezése az életben és a rajzban

Szintani ismeretek

Páros portrék

Utazás

Önarckép rajzolása

A kiadványból eddig 1100 darab jutott el a célközönséghez, 2022-ben összesen 47 foglalkozást tartottunk múzeumi keretek között, vegyesen magyar és angol nyelven.

Irodalom

Hans Belting: Kép-antropológia Kijárat Kiadó, Budapest, 2007

Bodóczky István: Vizuális nevelés II. Feladatgyűjtemény és tanári kézikönyv a 7-12. évfolyamok számára Helikon Kiadó, Budapest, 1998

Elaine Farris Hughes: Writing From the Inner Self Harper Paperbacks, 1992

Passuth Krisztina: A nyolcak festészete Corvina Kiadó, 1967

A kutatást támogatta

Emberi Erőforrások Minisztériuma, 2022

BIT-TÉR-KÉP

Svarczné Micheller Erzsébet

Óbudai Árpád Gimnázium

Kulcsszavak: projektoktatás; tehetség gondozás; műhelymunka

„BIT-TÉR-KÉP” -Útkeresés digitális alkotással

A cím szójáték, amelyben a bit az infótechnológia alapegységére utal, a tér a körülöttünk lévő folyamatosan újabb területeket megmutató világot és a kép ezek lenyomatán kívül a látható megragadását, rögzítését is kifejezi. Összevonva térkép, ami elvezet egy felfedezésre váró területre. Ezért is választottam az útkeresést alcímnek, hiszen a digitális alkotáson keresztül fedezünk fel újabb lehetőségeket. Ez a gondolat egyben egy egész tanéven átívelő projekt vezérfonala is. A résztvevőknek komplex módon több tehetségterületét is fejleszti a térbeli-vizuális mellett a kommunikációs- és médiaművészeti valamint a digitális kompetenciáit. A program témájának a digitális alkotást és a tervezői gondolkodást választottuk, játékos felfedezés formájában. Több különböző területen tartottunk műhely foglalkozásokat, ahol a hangtechnikai, fotós és videós foglalkozások a média működéséhez közel állnak, emellett új elemként jelent meg a digitális tervezés, 3D technológiák és az animációs tervezés. A diákokkal közösen formálódottak a rövidtávú közvetlen célok és feladatok, alkalmazkodva az újabb ötletekhez. Az innovatív program során a diákoknak komplex módon fejlődött az interperszonális és intraperszonális képességeik mivel folyamatosan kaptak egymástól visszajelzéseket a munkájukra. A gimnázium, ahol tanítok a művészeti tárgyakat csupán heti egy órában tanulják a diákok. A komplex vagy művészeti tehetségek fejlesztésére tanórákon kívül van leginkább lehetőség. Ez az igény hívta életre az Önképzőkört, amely nyolcadik éve működik az iskolánkban. Az önképzőkör tantervi tananyagot meghaladó ismeretek elsajátítását, illetve a művészeti alkotó tevékenységet elősegítő, ennek nyilvánosságát is biztosító forma, bár középiskolában még kevésbé vált általánossá. A diákok nagyobb önállóságot és döntési jogkört kaphatnak, hogy az érdeklődésüknek megfelelően milyen témákban mélyüljünk el jobban. A feladataink összetettek, így a gyerekek szakosodnak egy-egy területre: újságírás, fotózás, videó készítés, fény-, hangtechnika és utómunka. Célunk egy olyan közösség kialakítása, ahol a gyerekek szívesen foglalkoznak a digitális és mozgóképi alkotás különböző formáival. A képzési részben a diákok workshop-ok keretében osztják meg egymással tapasztalataikat, ahol egy-egy témából előadásokat tartanak, feladatokat adnak, azok eredményeit közösen elemzik és értékelik. Ezen a folyamaton keresztül gyakorlati tapasztalatot és élményeket gyűjtenek, átérzik munkájuk fontosságát és megismerik, milyen területeken lehetnek eredményesebbek.

„Az elméletek a valóság térképei”

Em Griffin

Irodalom

Hunya, M. (2014. november 4). Kreativitás és innováció az oktatásban. Forrás: Modern iskola: <https://moderniskola.hu/2014/11/hunya-marta-kreativitas-es-innovacio-az-oktatasban/>

Robinson, K., & Aronica, L. (2018). Kreatív iskolák- Az oktatás alulról szerveződő forradalmi átalakítása. Budapest: HVG Könyvek.

A kutatást támogatta:

NTP-INNOV-22

ZENETERÁPIA VISELKEDÉSRE GYAKOROLT HATÁSVIZSGÁLATA

Szabadi Magdolna

ELTE TÓK

Kulcsszavak: zeneterápia; érzelmszabályozás; zenei élmény

Kutatásom kerete a zeneterápia hatásának vizsgálata az óvó és tanító szakos hallgatók adaptív viselkedésére. Konkrét célja az érzelmszabályozás központi szerepének igazolása a rugalmas válaszadásban. A zene, mint terápiás mechanizmus viselkedéses és idegi alátámasztása alapján a zeneterapeuta által katalizált szándékos zenei élmények beépítése – receptív forma – lehet az egyik módja a fejlesztésnek (Baker & Krout, 2016, Ceccato, 2022). Aktív formában pedig az improvizáció, ami egyszerre intenzív, spontán módon képzett, rögtönzött és leleményes játék. Egy bárki számára véghezvihető folyamat, aminek eredménye a hang, a hangzás (Bruscia, 1986; McDonald, 2015). A kutatásom további hipotézisei: Indirekt módon, közvetett pozitív hatást feltételezünk a zeneterápiás improvizáció és a rugalmas válaszadás begyakorlása között. Valamint az improvizáció és a kreativitás dimenziói közül a spontaneitás és az originalitás összefüggésében (H1). Ugyan a zeneterápia nem használ és nem is feltételez zenei készségeket, viszont a hangszerek kreatív és improvizatív használatára közvetetten várjuk a dallam és érzelmi diszkrimináció, a zenei szerkezet analízis, a zenei aktivitás és az otthoni zenei környezet pozitív változását (H2). Valamint az érzelmi jelzések kezelésének kreatív gyakorlására indirekt módon várjuk a szociális intelligencia és az érzelmi kreativitás fejlődését (H3). Kutatásomhoz a fejlesztő kísérlet módszert alkalmaztam. Célcsoportja óvó és tanító szakos hallgatók voltak (N=40). A hallgatók önkéntes jelentkezési alapon, hirdetés útján kerültek a mintába. A tréning előtt és után a fejlődést önmagukhoz mérten vizsgáltuk, mind a kísérleti, mind a kontrollcsoport hallgatói esetében. Kutatásom során a következő eredményekre jutottam. Miszerint a rugalmas válaszadást leginkább meghatározó érzelmszabályozás a zenei élménnyel függ össze szignifikánsan ($R^2=0,389$, $F=(1,137)=95,56$, $p<0,001$). A regresszióelemzés alapján a zenei élmény az érzelmi jelzések megtapasztalásának (szabályozásának) több, mint 66%-át magyarázta. Korrelációelemzéssel vizsgálva közvetett kapcsolatot találtunk a zenei dimenziók közül az aktivitás, valamint az érzelmszabályozás ($r=, 0, 11[0,04; 0,14]$) és a kreativitás ($r=, 0, 14[0,06; 0,20]$) dimenziók között. Illetve pozitív, indirekt hatást találtunk a zenei eszközök alkalmazása és a zenei élmény elemzése, a szerkezetelemzés, a zenei aktivitás és a zenei környezet között ($r=, 0, 20[0,08; 0,30]$). Továbbá közvetett fejlesztő hatást találtunk a zenei módszerek és eszközök alkalmazása és a szociális intelligencia ($r=, 0, 10[0,02; 0,18]$) valamint az érzelmi kreativitás között ($r=, 0, 13[0,04; 0,23]$). Az eredményekből arra következtethetünk, hogy a receptív zeneterápiában alkalmazott zenehallgatás nem tudatos élménytartalmakat mobilizáló hatása és értelmezése hozzájárul az érzelmi tapasztalatok jó kezeléséhez. A zeneterápiás improvizáció (aktív terápiás forma) gyakorlása segít a rugalmas viselkedési forma kialakításában.

A ZENEI KÉPESSÉGEK FEJLESZTÉSNEK LEHETŐSÉGEI DIGITÁLIS ESZKÖZÖK ALKALMAZÁSÁVAL

Szabó Norbert *, Janurik Márta **

* Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem

** SZTE Bartók Béla Művészeti Kar

Kulcsszavak: Zenesziget; Digitalizált zeneoktatás; IKT eszközök

Az IKT eszközök zenetanulásra gyakorolt pozitív hatásait többféle szempontból vizsgálták. A digitális eszközökön alternatív lehetőség nyílik a zenei szimbólumok innovatív módon történő megjelenítésére (Bell & Bell, 2018), a kottaolvasási, a hangmagasság-felismerési és a ritmikai képességek fejlesztésére (Debevc et al., 2020), szoftveres hangfelvételek elkészítésére, hangszertanulásra (Chan et al., 2006), valamint improvizálásra és komponálásra is (Byrne & MacDonald, 2002). A digitális eszközök ének-zene órai használata fejleszti a zenei képességeket (Hernández-Bravo et al., 2016), javítja az attitűdöt (Asmus, 1986), támogatja a motivációt (Condie & Mundro, 2007), fokozza a kreativitást (Buckingham, 2013; Anastasiades, 2017). Elenyészően kevés azonban az olyan digitális oktatóprogram – és az ezekhez kapcsolódó empirikus vizsgálat – amely komplexen, az osztálytermi zeneoktatás teljes spektrumát lefedve épül be az ének-zene oktatás gyakorlatába. A kutatások elsősorban a digitális eszközök (tanulás)motivációra gyakorolt hatását igyekeznek feltárni. Vizsgálatunkban az általunk kifejlesztett digitális zenei oktatóprogram, a Zenesziget applikáció ének-zene órai felhasználásának hatásvizsgálatát tűztük ki célul első osztályos tanulók bevonásával.

Az adatfelvételt egy dél-magyarországi nagyváros általános iskoláiban végeztük. A kutatásban 203 első osztályos tanuló vett részt. Kontrollcsoportos kísérleti elrendezést alkalmaztunk. A kottaolvasás és hangszerismeret vizsgálatára eddig még nem publikált, saját fejlesztésű mérőeszközt alkalmaztunk. Az éneklés fejlettségének vizsgálatára saját fejlesztésű, korábban még nem publikált, táblagépen futó mérőeszközünk énekes reprodukciós feladatait alkalmaztuk.

Eredményeink alapján a kísérleti csoport szignifikánsan fejlettebb mind a kottaolvasás összevont mutatója, mind pedig az egyes résztesztekből kapott eredmények alapján. Az ének reprodukció fejlettségében a kísérlet kezdetekor nem volt szignifikáns különbség a kísérleti és a kontrollcsoport között. Utóméréskor a kísérleti csoport 10 % pontos fejlődése mellett, a kontrollcsoport mindössze 1 % pontos fejlődést ért el. A digitális eszközök használatának az ének-zene tantárgyi attitűdre gyakorolt hatását az utómérés alkalmával vizsgáltuk. A digitális programban résztvevők szignifikánsan jobban kedvelték az ének-zene órát, az éneklést és az énekes játékokat.

Korábbi, magasabb iskolai osztályokban folytatott vizsgálatok eredményei alapján az ének-zene órák a kevésbé kedvelt tantárgyak közé tartoznak (pl. Janurik és Józsa, 2018). Kutatásunk kontrollcsoportban kapott eredményei azt támasztják alá, hogy az ének-zene órák iránti közömbösség kialakulása már első osztályban megfigyelhető. A hagyományos módszerek mellett a digitális eszközök arányos bevonásával a 21. századi gyermekek számára még inkább élményszerű tanulási környezet kialakítására törekedtünk. Attitűd vizsgálatunk eredményeit úgy értékeljük, hogy programunk ebből a szempontból is sikeresnek tekinthető.

A kutatást támogatta:

A kutatást a Magyar Tudományos Akadémia Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja, valamint a Szegedi Tudományegyetem Interdiszciplináris Kutatásfejlesztési és Innovációs Kiválósági Központ (IKIKK) Humán és Társadalomtudományi Klaszterének IKT és Társadalmi Kihívások Kompetenciaközpontja támogatta. A szerzők a Gyermeki fejlődés nyomon követését segítő mérőeszközök fejlesztése kutatócsoport tagjai.

DIFFERENCIÁLT TEHETSÉGGONDOZÓ PROGRAM AZ ÓVODÁS GYEREKEK VÁLASZTÁSAI ALAPJÁN: „CSAK” JÁTÉK

Szakács Sándorné Várvari Tünde
Székesfehérvár, Rákóczi Utcai Óvoda

Kulcsszavak: differenciált tehetséggondozás, téri-vizuális, tervező-konstruktív, logikai-matematikai; testi-kinetikus (mozgásos), zenei, nyelvi, természeti ; érdeklődési területek

Mi történik, ha a pedagógus, (jelen esetben óvodapedagógus) „becsöppen” egy olyan óvodás csoportba, ahol a gyerekek kíváncsisága, mozgásigénye, játszó kedve a „végtelenbe és tovább” repít? Nyilván több választási lehetőség áll rendelkezésre, azonban én úgy döntöttem, hogy teret engedek ennek a felszabaduló örömeinek. Szabad játék és a játékból indított kezdeményezéseim folyamán megfigyeléseket végeztem, a gyerekek gyakori választásaira vonatkozóan. Így körvonalazódott bennem, hogy mi a teendőm: el kell kezdenem a nevelési folyamatban valami „mást”, többet, sokoldalúbban megközelítve, vagyis a tehetséggondozást. További kérdés merült fel arra vonatkozóan, hogy milyen elven működtessem a tehetséggondozást? A tartalom kitalálása nem esett nehezemre, hiszen a Gardneri többszörös intelligencia irányokban (ezeket érdeklődési területekként említi a tehetséggondozás szakirodalma lásd: MATEHETSZ: Érdeklődés térképe) szinte egy- az egyben felfedeztem az óvodai játéktevékenységek és nevelési fókuszpontok szinte mindegyikét: logikai-matematikai; nyelvi, természeti, zenei, téri-vizuális, testi-kinetikus (mozgás/motorikus), tervező-konstruáló, interperszonális, inraperszonális, + digitális érdeklődési területek, illetve személyiség-megnyilvánulások. Szintén fejtörést okozott a tervezés kérdése és a megvalósítás módja: a továbbképzésen tanultam tervezést, célzottan a tehetséggondozás pedagógiai folyamatára vonatkozóan. Kritériumok, melyeket magamnak állítottam: a csoportban maradva, hangsúlyt helyezve a játékok tartalmi tényezőire, motiválom a gyerekeket. Jelenleg így definiálom: Differenciált tehetséggondozás a csoporton belül, a napi játéktevékenységek közé illesztve, érdeklődési területeknek megfelelő játékok, tevékenységek felajánlásával történik. Átjárhatóság biztosítása a tehetséggondozási területek között, a gyermek szabad választása alapján. A gyerekek ötletei, terveik alapján kitalált játékok (a teljesség igénye nélkül): Mozgás-történet kitalálása, ÉN mesék, Mesefolytatás, Világgá megyünk, Minden játék, Fortélyok, Elbújtak a játékok, Felfedezők. Ezeket a játékokat a gyerekekkel együtt találtuk ki, sok játékba a szülőket is bevontuk. A kidolgozás és a játékfolyam két nevelési éven keresztül tartott: 2020 őszétől 2022 nyaráig. Hatása: kölcsönös inspirációk a gyerekek-pedagógus-szülők körében, ahol mindenki egyenrangú partner. További hatása, hogy ennek a csoportomnak köszönhetem azt a pedagógiai folyamatot, amit differenciált tehetséggondozásnak nevezhetek.

Irodalom

Gyarmathy Éva (2012): A tehetség Fogalma, összetevői, típusai és azonosítása ELTE Eötvös Kiadó, Bp.,
Gyarmathy Éva (2012): A tehetség Háttéré és gondozásának gyakorlata ELTE Eötvös Kiadó, Bp.,
M. Nádasi Mária (2012): Adaptivitás az oktatásban ELTE Eötvös Kiadó, Bp.,
Mönks, F. J., Ypenburg I, H.(1998): A nagyon tehetséges gyerekek Akkord Kiadó, Budapest

A TANULÓKAT ÉRŐ STRESSZHATÁSOK VIZSGÁLATA VIZUÁLIS- ÉS ONLINE MÉRŐESZKÖZ SEGÍTSÉGÉVEL. ÖSSZEHASONLÍTÓ ELEMZÉS- A TANULÓK ÉRZELMI INTELLIGENCIÁJÁNAK FÓKUSZÁBAN.

Szakálos Sziringa *, Dr. Bredács Alice PhD **

* Véméndi Általános Iskola, Pécsi Tudományegyetem Oktatás és Társadalom Neveléstudományi Doktori Iskola

** Pécsi Tudományegyetem- Művészeti Kar- Zeneművészeti Intézet

Kulcsszavak: online mérőeszköz; stresszkezelés; önismeret, érzelmi intelligencia

A pedagógusok a kommunikáció és az iskolai tapasztalatok alapján olykor felületesen tudják feltárni a tanulók élethelyzetét. Fejlődésüket többnyire az iskolai teljesítmény és magatartás alapján vizsgálják, a környezeti háttér részletes feltárása nélkül (Szakálos 2022). A tanulókra érő stresszhatások a mindennapi bosszúságok, irreális elvárások, túlzott kihívások, szerep-, érték- és normakonfliktusok, rossz időbeosztás, aránytalan mennyiségű megterhelő feladat, tárgyi feltételek hiánya. Az iskolai stresszt általában a tanuló leértékeléstől való félelme okozza. Leértékelést nemcsak a pedagógustól kaphat, hanem a társaktól, szülőktől, a társas környezet személyeitől. A visszatérő stresszforrások összeadódnak, tartós stresszt, akár egészségromlást okoznak (Bredács és Takács 2020). A vélt / valós stresszhatások tehetetlenségérzést váltanak ki (Máté 2021). A segítség elmaradása, a kortársak közötti versengés és az alacsony osztálytermi tanulói státusz feltárása életmentő a tanuló számára (Masih és Gulrez 2006). A feltárás után a teljesítmény is nő.

A kutatás több szakaszból áll. Célja a tanulók élethelyzeteinek pontosabb megismerése a személyre szabott segítségnyújtáshoz. Az első szakaszban kifejlesztésre került egy papír alapú, feltáró funkciót ellátó pedagógiai mérőeszköz, ami stresszkérdőívként definiálható, a mindennapos tanítási gyakorlatban használható. Elősegíti a tanári megismerést és a tanulói önismeret fejlődését. Az eddig sztenderd mérőeszközökkel szemben nem cél az egyéni diagnózisalkotás, sem a rajzdiagnosztikai-, pszichológiai mérés és elemzés, csak tartalmi szempontból hívja segítségül a vizualitást. A 2020/21 tanév tavaszi iskolabezárása a mérőeszköz online változatának elkészítését indokolta. A vizsgálatához olyan mérőeszköz készült, mely a rajztechnikai szint felmérése, a tanulók élethelyzeteiről, problémáiról elektronikus úton ad információt. Jelen vizsgálatban a mérőeszköz e két változatának összehasonlítására kerül sor, a tanulók érzelmi intelligenciájának tükrében. Az előadás bemutatja a kérdőíveket, a kutatás jelenlegi állását, eredményeit, a mérőeszköz alkalmazási és továbbfejlesztési lehetőségeit. A célcsoport: kis lélekszámú, többnemzetiségű község általános iskolájának 13 nyolcadikos tanulója. A kis létszám miatt kísérleti stádiumról van szó. Kutatói kérdések: Milyen eltérésekkel képesek vizuális és elektronikus úton megfogalmazni a tanulók körülvélt stresszforrásokat? Milyen hasonlóságok és eltérések vannak a kétfajta kérdőívre adott válaszokban? Hogyan jelennek meg a tanulók érzelmei a kérdőívekben? Milyen érzelmeket élnek meg a tanulók a kérdőívek kitöltése során? Az eredmények összehasonlítása - tervezetten - segíti a tanári megismerést és a tanulók önismeretének fejlődését. Ez újabb előrelépés a megoldáskereséshez, stresszoldáshoz, a tanulói személyiségfejlődéshez. A vizsgálat rávilágít arra is, hogy a hátrányos helyzet mely dimenziói jelentenek tényleges stresszforrást a kutatásba bevont tanulók életében.

BUCZ HUNOR
Szamosvári Gyöngyvér
ELTE

Kulcsszavak: új szemléletű rendezés, közösségi színház; sokarcú színi kultúra; színészpédagógia, dramatikus játszóház

Bucz Hunor a Térszínház alapítója és művészeti vezetője. 52 éves munkássága során elsősorban a közösségteremtést tekintette hivatásának. Hitt a színház formateremtő erejében, abban, hogy a színház nem csupán színész és néző alkalmi élménye, hogy a szerepjátékban bárki örömét találhatja, s a dramatikus játéknak vannak olyan elfeledett (a néphagyományban még élő) módzatai vagy új formái, melyek kisebb vagy nagyobb közösséget képesek formálni, életben tartani. Az a felismerés vezette, hogy a gyerekeknek (és velük együtt a szülőknek, felnőtteknek is) szükségük van a társas kapcsolatokra, a közösen megélt élményre.

Bucz Hunor újító szellemű, az adott idő kihívásaira reagáló rendezései (összesen 60 önálló színpadi rendezés, 3880 előadás) méltán vívták ki a szakma elismerését. Darabválasztásai jól mutatják a klasszikus magyar és világirodalom iránti elkötelezettségét. A darabok műfaji sokszínűsége (tragédia, vígjáték, misztérium, commedia dell'arte, mitikus mese, óriásbábos mesejáték, passió, képmutogató stb.) jelzi, hogy Bucz Hunor nyitott a sokarcú közönségre és a színi kultúra teljességére. A lakótelepet, vidéket, Kárpát-medencét bejáró utazó előadások népszínházi szemléletét tükrözik, azt a plebejus népművelői elhivatottságot, mely a magas kultúra által mellőzött közönséget pártolja.

Új színészpédagógiai módszerek meghonosítása fűződik a nevéhez az angolszász iskola nyomán a 80-as években nálunk is kibontakozó kreatív, improvizatív dráma pedagógiai módszereinek egyik kezdeményezője, eszköztárának alkalmazója volt. Amatőr társulatának felkészítését, önképzését már ez új színészképző „tananyag” (Spolin, Barker stb.) alapján, úttörő tapasztalatszerzőként végezte. Párhuzamosan, színészei közreműködésével kidolgozta gyerekcsoportokkal a meserögtönzés, a spontán szerepvállalás dramaturgiáját, ami a foglalkozások és bemutatók által a pedagógusoknak adott mintát a színjátékos formák alkalmazására. A színész animátorok a közös játékban a figyelem, a jelenlét, az együttműködés „művészetét” tanulták, amit az előadásokban hasznosíthattak.

A dramatikus játszóház mint közösségi ünnepi közeg megteremtése is az ő nevéhez kapcsolható. Az évkör jeles napjait (karácsony, március 15., húsvét, pünkösd, október 6.) megidéző dramatikus játszóházunk az ünnep szakralitását hangsúlyozta a művelődési házak alkalmi közönsége vagy a színházunkba rendszeresen visszatérő, 40-50 fős közösség (Köpüs baráti kör) számára. E játékforma eszméjét, szerkezetét és tapasztalatait Bucz Hunor játszóházi tanfolyam keretében adta tovább.

Régtől a Térszínház színészei vagyunk, mint Bucz Hunor munkatársai, előadásunk a megélt tapasztalatokon alapszik: e három, jól körülhatárolható téma egy-egy mozzanatát igyekszünk képek, esettanulmányok, beszámolók alapján érzékletesen megragadni.

IDENTITÁS, VIZUÁLIS INTERPRETÁCIÓ ÉS INNOVÁCIÓ – MULTISZENZORIÁLIS PROJEKTEK LAUDER JAVNE ISKOLÁBAN

Szarvas Ildikó
Lauder Javne Iskola

Kulcsszavak: non-lineáris gondolkodás; interpretáció és innováció; multiszenzoriális

A budapesti Lauder Javne Iskolában az innovatív tanulási környezet folyamatos fejlesztése a kiemelt célok közé tartozik. A tanulási képességek, a tanulásra való készség, a tanulni tudás fontos előrejelzője annak, hogy mennyire tudunk rugalmasan és hatékonyan megoldani élethelyzeteket. Nehezen lehet azt eldönteni, hogy mely tudásra lesz szükségünk a jövőben, ezért sokkal inkább arra fektetünk hangsúlyt, hogy a megszerzett tudást képesek legyünk a mindennapi életben használni és szükség esetén megújítani. A Lauder Javne Iskolában a tehetséggondozásban elért eredmények és a létrehozott módszertani platformok a STEAM projekteket és a tehetségek fejlesztését a konstruktivista nevelésméлет és a designgondolkodás keretéhez viszonyítja, folyamatosan frissítve a nemzetközi pedagógiai együttműködések tereit (Gross & Gross, 2016).

A vizuális, multiszenzoriális és STEAM projektjeink célja a non-lineáris személyiségépítés, interpretáció és tudásintegrálás. A kortárs technológiai vívmányok, különös tekintettel a Mesterséges Intelligencia alapjaiban változtatták meg a valóságról, emlékekről, emberi viszonyainkról, a tudásról és kreativitásról kialakított évezredes képet. A STEAM projekteken alapvető módszerek: a kísérletezés, a változásra nyitottság, az improvizálás, a konstruálás szabad gyakorlata. A létrejövő új struktúrák pedig segítik a személyiség önkonstrukcióját (Nahalka, 2013). A műveltségterületeket összekapcsoló hálózatos gondolkodás, az interakciók és a sokoldalúság az innovatív tanulás egyik alapja. Az interdisciplináris tudás és tapasztalatszerzés, a jelenségalapú tanulás, a tanárok és a diákok közötti együttműködés erősíti az oktatás interpretatív és innovatív hálózatát (Kárpáti, 2019).

Az előadás során négy projektet mutatok be: Gólem, Leviatán, Lauder INNO-Lab és Logifaces Erasmus+. A projektek célja volt, hogy a diákok a számukra legmegfelelőbb multiszenzoriális és vizuális technikák alkalmazásán keresztül, az egyéni képességeik dinamikus alakításával újra definiálják saját identitásuk hálózatát, a Mesterséges Intelligencia működésével átszőtt környezetben.

A kutatást támogatta:

Nemzeti Tehetségprogram, MAZSÖK, Tempus Közlapítvány – Erasmus+

A GYERMEKKULTÚRA HÉROSZAI 5.1.

Trencsényi László

ELTE PPK

A Magyar Tudományos Akadémia Pedagógiai Tudományos Bizottsága Drámapedagógiai Albizottsága kezdeményezésére és alapvetően tagjainak aktivitásával évek óta folyamatos esettanulmány szintű kutatások zajlanak a XX. század harmadik harmadában váratlanul (bár jól elemezhető és több tanulmányunkban korábban elemzett történelmi-társadalmi okokból) kivirágzott a gyermekkultúra (mely fogalmilag, s műhelyeiben is integráns része volt az időszakban szintén erőteljes „nagykultúrának”, nemkülönben bizonyos mértékben (sajátos körülmények közt, egyebek közt éppen a „pongyola diktatúra” ingamozgásai miatt is) az ifjúsági kultúra leszármazottjaként is számontartható miközben szuverén elemeket, új (pedagógiai reformokkal is szinkronban álló gyermekképet, jórészt kritikai iskolaképet és társadalomképet stb.) motívumokat, műfajokat, formákat, alkotóközösségeket működtetett.

E jelenségvilág elemzését korábban a művészetpedagógiai konferenciák sorozatában megtettük. 2023-ban axiómának tekintjük ezt a társadalomtörténeti- művelődéstörténeti- művelődéspolitikai háttérvilágot, új, átfogó elemzéssel nem szolgálunk.

2023-ban újabb portrék, újabb adalékok bemutatásával folytatjuk e munkát. S a vállalkozó - különböző művészeti modalitásokat képviselő gyakorlati és kutató szakemberek újabb, személyes elkötelezettségükből fakadó, ám tudományos eszközökkel megközelített portrékat mutatnak be. A 2023. évi portrékoszorú szervesen kiegészíti a korábban 2019 óta hagyományosan is a Gyermekkultúra héroszai címen jegyzett szimpóziumsorozatot, melynek portréi a Tokaj-Hegyalja Egyetem támogatásával könyvalakban is megjelennek (a konferencián mutatjuk majd be a kötetet).

Tehát 2023-ban az 5.1. jelű szimpóziumon Nánay István, a gyermekszínház, gyermekszínházi „kritikus barátja”, Sárly László, az invenciózus muzsikuszzenepedagógus, megannyi kreatív zenei játék kidolgozója, a Vidákovics Antal-Bálint Éva táncospár, pécsi koreográfusok, táncpedagógusok s a tragikusan korán elveszített Fenyves Márk, orkesztész, tánc-történész, Dienes Valéria útjára lépő kutató portréját mutatják meg az előadók.

A kutatást támogatta:

MTA PTB Drámapedagógiai Albizottság

A FIATALOK NÉPMŰVÉSZETI STÚDIÓJA ÉS A GYERMEKKULTÚRA

Trencsényi László

ELTE PPK

Kulcsszavak: Fiatalok Népművészeti Stúdiója; gyermekkultúra; újfolklorizmus

A táncház-mozgalom 1972. évi „zászlóbontását” gazdag szakirodalom értékelte már. Bodor Ferencről, a krónikástól kapott nevük („nomád nemzedék”) kifejezte az alternatív életérzés, posztmodern életreform-hullám gazdag s árnyalt jelenségét. Kevesebb szó esik e mozgalom ikerpárjáról a revival kézműves mozgalmakról. A mozgalmatszervezés jelképes kiindulópontja ugyanaz: a Corvin téri (egykor Népművészeti Intézetnek nevezett) Népművelési Intézet kiváló szakemberi, népművelői és pedagógiai gárdája dajkálta azokat a műhelyeket, melyek a tánchoz, a néptánchoz illő, az ipari-kereskedelmi-fogyasztói társadalom bizonyos tagadását, mindenképpen kritikáját érvényesítő tárgyi környezetet kívántak saját kezűleg /!/ létrehozni. Egyben – a táncházhoz hasonlóan – az ifjúsági kultúra világában új értelmet, új tartalmakat értelmezni a néphagyományt illetően. (Mint a táncház is, a fiatalok népi kézműves mozgalma is kritikája volt a »bokrétának« használt folklorizmusnak, az az újfolklorizmus érvényesült e műhelyekben, mely »használati eszközként« kívánta megjeleníteni a hagyományos népi kézművességek termékeit: saját szövésű övek, majd ruhák, táskák, ékszerek, edények, tárolók, hangszerek készültek kezeik nyomán, s (különösen eleinte) nem piacra készített divatos árutermelés volt ez (akkor sem, ha karakteresen eltért a várbeli népművészeti vásárok kínálata a »hivatalos« belvárosi boltok portékáitól). Zelnik József és a (korai) Makovecz irányításával egy-egy táborban már hajlékok létrehozása is megvalósult (pl. Tokajban ezt pontosan dokumentálták is).

A kis műhelyek szerveződtek, s a Népművelési Intézet szakmai gondozása mellett formálisan is létrejött a Fiatalok Népművészeti Stúdiója (a táncházak és a muzikusok is elvileg e szerveződés ernyője alá tartoztak, de az ő szerveződésük valamennyire mégis elkülönült, ha kapcsolatok voltak is – nem csupán Borbély Jolán és Martin György családi kapcsolata miatt).

A használhatónak gondolt hagyományhű tárgyi világ létrehozása szükségképpen vezetett el a gyermekjátékok világához. A FNS nagy közös akciója az európai gyermekjátékok rekonstrukciója volt – ennek kiállítása lendületet adott a munkának. Hiszen a modern világban tartósan használható tárgyak világa erősen korlátozott volt (tartósan nem lehet jurtában lakni, csorgatott viaszgyertyával világítani, közlekedni – bár voltak stúdiótagok, akik „szerzetesi fogadalmukhoz” híven fűzveszből s fakerekekből készített babakocsiban tologatták kisgyermeküket).

S innen már csak egy ugrás, hogy mesterként, tanítóként gyerekközösségeknek adják át tudásukat. Művelődési központok mellett a gyerektáborok is „felvonulási terepül” kínálkoztak. Kiemelkedik ebből az idősebb nemzedéket képviselő, ám nagy empátiát tanúsító Keszler Mária kezdeményezésére 1976-ban Csillebércen sorra kerülő, majd kétévente rendszeresen ismételt országos úttörő népművészeti szaktábor is, mely szintetizálta, gazdagította, kiadványaival multiplifikálta a kialakuló módszertant (melyre a Móra Kiadó is felfigyelt).

A kutatást támogatta

Előadásomban a következő személyek életművének felvillantását kísérelem meg (interjúk és szakirodalom segítségével): Bereczky Csaba, Kékes Tóbiás, Lakatos Lilla, Landgráf Katalin, Nagy Bertalan, Nagy Kristóf, Nagy Mária, Székely Éva, Galánfy András, Szittner Andrea, Lovas Katalin, Vidák István. Elsősorban ők azok, akik a Fiatalok Népművészeti Stúdiójának pedagógiai fókuszát meghatározták – felnőtte, idősödő mesterré nemesedve a Stúdió elhalása után is.

Irodalom

Zelnik József (szerk. én.) Régi és új formák. Magyar Helikon. . Bp

Zelnik József (1977) Tokaj '76. Népművelési Intézet Bp.

Bodor Ferenc (szerk. 1981) Nomád Nemzedék. Népművelési Intézet

Trencsényi-Papp (szerk. 1981). Kalandozások múltban és jövőben. Művészeti táborozások Csillebércen.

Ságvári Könyvszerkesztőség, Budapest

Továbbá az említett művész-pedagógusok kötetei (főként a Móra Kiadó Csináld magad sorozatában.)

PALLADIO NYOMÁBAN – MÓDSZER ILLÚZIÓKELTŐ ÉPÍTMÉNYEK TERVEZÉSÉRE

Ujfaludi László Dr

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem

Kulcsszavak: Palladio; Építészet, hamis perspektíva, optikai illúziók

Egy építészeti objektumot a torzított perspektíva alkalmazásával lehet látszólag távolabb lévővé tenni, a néző számára növelve az érzékelt mélységet. Ha az a cél, hogy egy tárgyat távolabb lévőnek ábrázoljunk, akkor a tárgyak méretét (pa-rallaxisát) a valóságoshoz képest fokozatosan csökkentjük a nézőtől legtávolabb eső pont felé; ekkor a nézőnek az az illúziója, hogy az ábrázolt tárgyak távolabb vannak. A torzított perspektíva leghíresebb példája az Andrea Palladio tervei alapján épült Teatro Olimpico Vicenzában. Ennek színpadán hét utca részletet építettek fel torzított perspektívával úgy, hogy a valójában 12-15m hosszú épületsorok 40-50m hosszú utca illúzióját keltik. A reneszánsz idején különösen divatos volt az ilyen illúziókeltő építmények létrehozása. Egy másik nevezetes példa a Palazzo Spada oszlopcsarnoka Rómában; Francesco Borromini tervei alapján épült 1632-ben ez a látványos oszlopcsarnok. Az oszlopsor 8 m hosszú, de a látvány egy 32 m hosszú oszlopsor illúzióját adja, mivel a torzítás 4-szeres.

Sajnálatos módon nem maradtak fenn műszaki leírások a tervezés módszeréről. A témát igen érdekesnek találtam, ráadásul igény merült fel torzított perspektívájú díszletek tervezésére a Harlekin Bábszínházban. Ez megadta a végső impulzust ahhoz, hogy megkíséreljek egy matematikai/geometriai eljárást kidolgozni az ilyen, torzított perspektívájú építmények tervezésére. A módszer használhatóságát egy kétszer négy- és egy kétszer hét oszlopos oszlopcsarnokmodelljén ellenőriztük. Mindkét esetben megfelelőnek bizonyult a módszer. Az eredményt a hét oszlopos eset modelljein mutatom be. Az eredeti, 120 cm hosszúságú modell és a 60 cm hosszú (felére kicsinyített, torzított perspektívájú) oszlopcsarnok a jobb oldali belépési síkból nézve ugyanazt a képet mutatja, mint az eredeti csarnok.

A modelleket a Harlekin Bábszínház két munkatársa: Csonka Erzsébet és Kaló Attila készítette, mindkettőjüket köszönet illeti odaadó, segítőkész munkájukért.

A számítási módszer alapján készített grafikonok segítségével bármilyen építmény (pl. oszlopcsarnok, vagy akár épületsor) torzított (hamis perspektívájú) változata könnyen, különösebb szaktudás nélkül méretezhető. Az eredményekre alapozva felépíthető egy gyakorló program iskolások számára a perspektíva és a torzított perspektíva tanulmányozása céljából. A bonyolult és időigényes 3D modellek építése helyett már (a módszer alapján készített) 2D rajzok is elősegítik a perspektíva és a torzított perspektíva jobb megértését.

Az előadáson – amennyiben lehetőség lesz rá – a módszer 2D változata kerülhet bemutatásra.

A torzított perspektíva magyarázata, példákkal:

https://en.wikipedia.org/wiki/Forced_perspective

Irodalom

Daniela Bertol; David Foell (1997). Designing Digital Space: An Architect's Guide to Virtual Reality. John Wiley & Sons. ISBN 978-0-471-14662-9.

KORMŰ-PROJEKTEK, AVAGY TYŰKLÉPÉSBEN A MODERN MŰVÉSZETEK FELÉ.

Urbán Tamara Eszter *, Boldizsár-Molnár Györgyi **

* Szolnoki Szakképzési Centrum

** Szolnoki Szakképzési Centrum

Kulcsszavak: Kortárs; Reflexió; Differenciálás

Minden művészeti jelenség sokkal teljesebb annál, semhogy bármilyen részletes definícióval egy határig kimeríthetnénk azt. A kortárs művészet sokak számára még ma is idegen, olyasmi, amiről azt gondolják, hogy nem érthető, „elvont”. Valami, ami csak egy szűk réteget szólít meg. Noha pont a kortárs művészet az, ami leginkább átélhető számunkra, hiszen abból az aktuális kontextusból építkezik, ami mindannyiunkat körülvesz. Művésztanárként a munkánk során fontosnak tartjuk, hogy olyan projekteken dolgozzunk a diákokkal, amelyek során társadalmi, ökológiai, kulturális vagy más kortárs helyzetekre reflektálhatunk, ezzel is szélesítve a diákok szemléletmódját. A művészettel való nevelés által közelebb vihetjük őket ezekhez az ismeretekhez, predesztinálhatjuk az alkotói folyamatokat. A kreatív alkotási módszerek, koncepciók felépítésén keresztül kutassák a lehetőségeket, a kor aktuális kérdéseire adott válaszokat megértsék, ezáltal fejlesszék a saját válaszadási képességeiket. Ugyanakkor képesek legyenek ezáltal mélyebb érzéseket, gondolatokat átélni és átadni, amelyek szintén az őket körülvevő világból származnak.

A Ludwig Múzeum „Van művészi vénád?” pályázatán kifejezetten egy ökológiai problémára szerettünk volna rávilágítani, amelyben mindannyian érintettek vagyunk, de a következmények a távoli jövőre is kihatnak. Az ilyen és ehhez hasonló pályázatok remek lehetőséget nyújtanak a diákok számára, hogy megmérettessék magukat országos, illetve nemzetközi szinten is. Úgy gondoljuk, hogy az itt szerzett tapasztalatok nagyban megerősítik azt a művészettel való nevelést, a kreativitás és a problémamegoldó képesség fejlődését, az egyéni útkeresést. Hogy bejárják ezt az utat, a dinamikusán változó művészeti médiumok lehetőséget adnak a diákok motivációjának fenntartásához, ám ehhez olyan differenciált pedagógiai eszközökre van szükség, amelyek támogatják mind az egyéni mind csapatmunkában történő elképzeléseket.

Irodalom

Beke László – Műalkotások elemzése, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest 1985

Aknai Tamás – Deltatáj. Egyetemes művészettörténet mindenkinek 1980-2000 Dialóg Campus kiadó, 2011

Umberto Eco – A Szépség története, Európa Könyvkiadó, Budapest, 2010

Creative Evolution: Henri Bergson, 2018

A kutatást támogatta:

Budapesti Corvinus Egyetem, Vizuális Kultúra Kutatócsoport

TERÁPIÁS LEHETŐSÉGEK A ZENEPEDAGÓGIÁBAN

Varga Ágnes *, Keő Barbara **

* ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar

** ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar

Kulcsszavak: zenepedagógia; zeneterápia; tanulási nehézségek

Kodály zenei nevelési koncepciója különleges és egyedi alapjául szolgál a hazai zeneoktatásnak, valamint a zenepedagógia és zeneterápia metszetén elhelyezhető művészetalapú módszereknek (pl.: Kokas-módszer, neurozeneterápia és egyéb zeneterápiás módszerek, Rajkó-módszer, Ulwila-módszer, Kovács-módszer). E palettát közelebbről szemlélve megtaláljuk a művészetpedagógiai terápia "zenei alteregóit", ami főként a nélkülözhetetlen kellékek azonosságából fakad (bizalmi légkör, teljes figyelem és tisztelet, tisztázott szabály- és keretrendszer, a motiváltság megsegítése, kapcsolódás, játék, holisztikus szemlélet, egyénre szabottság, stb.). Még fontosabb kapocs maga a gyermek, akiért a folyamat van. Belőle indul ki, az ő erősségeire épít és az ő szükségleteit célozza meg.

Egyre többször hallani kollégáktól, hogy „a mai gyerekek mások”, hogy nekik már „nem elég” a korábbi módszer, hogy változni, változtatni, változnunk kell... És egyre több olyan helyzetet generál az élet, ahol a gyermeknek terápiás megsegítésre van szüksége, adott esetben zenepedagógiai keretek között. De vajon készen állunk ezekre a kihívásokra? A terápiás célok különleges attitűdöt és nem utolsósorban megfelelő kompetenciákat kívánnak meg a folyamatot megsegítő szakembertől (Varga, 2019). Melyek azok a zenei művészetalapú módszerek, amelyek ilyenkor rendelkezésre állnak, és mennyire fedik le ezek a jelen és jövő gyermekének szükségleteit? Mennyire elérhetőek e módszerek a pedagógus társadalom számára és mennyire nyitottak rájuk a kollégák? Rendelkeznek-e a pedagógusok a szükséges terápiás, pszichológiai, gyógypedagógiai ismeretekkel az ilyen jellegű folyamatokhoz? Milyen változásokat igényel a rendszer? Előadásunk ezekre a kérdésekre keresi a válaszokat, amelyeket egy zenei alapfokú művészeti iskolában végzett kutatás tapasztalatai tesznek megfoghatóvá és konkrét gyakorlati példákkal alátámaszthatóvá, fókuszban a különleges bánásmódot igénylő gyermekek zeneoktatási nehézségeivel és lehetőségeivel.

Feltételeztük, hogy 1.) a zeneiskolában egyre több a sajátos nevelési igényű, ill. a különböző tanulási, magatartási beilleszkedési zavarokkal küzdő tanuló, 2.) a zenetanárok képzésük során keveset, vagy egyáltalán nem tanultak a sajátos nevelési igényű, ill. különböző tanulási, magatartási beilleszkedési zavarokkal élő gyermekekről 3.) a kollégák körében lenne igény a szükséges gyógypedagógiai, pszichológiai, illetve terápiás ismereteket és módszereket közvetítő programokra (Keő, 2023). Kérdőíves kutatásunk mindhárom hipotézist igazolta. Erre válaszként bemutatunk néhány potenciális módszert és eszközt - kihangsúlyozva ezek jelentőségét a jelen és jövő gyermekeinek megtámogatásában.

Irodalom

Keő B. (2023). A tanulási nehézséggel küzdő és a sajátos nevelési igényű gyermekek zeneiskolai képzési lehetőségei.

ELTE-BGGYK, szakdolgozat.

Varga Á. (2019). Ez mind zeneterápia. *Fejlesztő Pedagógia*. 30(1-3), 38-43

ÓVODÁSOK A MÚZEUMBAN A MÚZEUMPEDAGÓGUS ÉS AZ ÓVODAPEDAGÓGUS PERSPEKTÍVÁJÁBÓL

Varga Dóra *, Szerdahelyi Katalin **, Aggné Pirka Veronika ***, Paál Zsuzsanna ****, Kolosai Nedda *****

* Hetedhét Játékmúzeum

** ELTE TÓK Gyakorló Óvoda

*** ELTE TÓK

**** Magyar Képzőművészeti Egyetem

***** ELTE TÓK

Kulcsszavak: gyermekkultúra; óvodások múzeumi tanulása; tárgyközpontúság

Az előadás központi témája egy olyan, kisgyerekeket megszólító múzeumpedagógiai foglalkozás, melyet több szakemberrel együttműködve dolgoztunk ki a Hetedhét Játékmúzeumban található Réber László Vonalba zárt történetek című állandó kiállításához. A projekt rövid távú célja, hogy az óvodás korú gyermekeknek olyan múzeumi tevékenységet kínáljunk, mellyel sikerül őket közelebb hoznunk kortárs művészeti kiállításához, úgy, hogy onnan pozitív élményekkel, pozitív érzékszervi tapasztalatokkal gazdagodva távozzanak (Torgyik, 2018; Kolosai, 2021). Ez megalapozza hosszú távú céljainkat: váljanak múzeumlátogatóvá, szívesen, örömmel látogassanak vissza a múzeumba, valamint természetesen más múzeumokba.

A jelen oktatási rendszer a verbális, kognitív tanulást preferálja a tárgyközpontú tanulással szemben, holott ez utóbbi sokat segít abban, hogy jobban megfigyeljük, megértsük, több érzékszerven keresztül megismerjük a bennünket körülvevő világot (Koltai, 2011; Foghtúy és Kesik, 2018). A tárgyközpontú tanulás a tanulási nehézségekkel, rész képtelenség-zavarral küzdő gyermekek esetén elhalványít(hat)ja a hagyományos tanulási módszerek alkalmazásával szerzett és mért tudásbeli különbségeket. Felfed addig rejtett képességeket, egyaránt sikerélményhez juttathatja a perifériára került gyermekeket.

Ezért a múzeumpedagógiai foglalkozások legfőbb szempontja (a játékosság elvén túl) a tárgyközpontúság. Minden alkalommal lehetőséget adunk a gyermekeknek arra, hogy kézbe vehető eszközök fokozzák a múzeumi élményt, és ne csupán vitrineken, és bekeretezett műveken keresztül vizuálisan, hanem taktilis úton fizikailag is új tapasztalatokat szerezhessenek. A tevékenységek tervezésénél szem előtt tartjuk a kompetenciák fejlesztését. Múzeumpedagógiai foglalkozásokat óvodás kortól egészen középiskolás korosztályig kínálunk, melyek időtartama általában 60 perc, óvodások esetében 30-35 perc az irányított tevékenység, a fennmaradó időben pedig a témához kapcsolódó autentikus eszközökkel való szabad játéktevékenységre van lehetőség. A Moskovszky- és a Réber gyűjteményhez kapcsolódva több tematika közül választhatnak a pedagógusok múzeumpedagógiai foglalkozást.

Az aktuális múzeumpedagógiai foglalkozásban az illusztrációkon van a hangsúly. Egy problémát tárunk az óvodások elé, amit egymással együttműködve kell megoldaniuk, a kerettörténet azt sugallja számukra, nélkülözhetetlenek (Nahalka, 2003) a siker érdekében. A könyvekhez készült illusztrációk eredeti történeteitől elrugaszkodunk, a múzeumi térhez, a konkrét grafikákhoz kialakított történettel és próbatételekkel fedezik fel a gyerekek a képeket, azok apró részleteit. A grafikákhoz kapcsolódó játékos feladatokat saját vizuális kommunikációs eszköztárukkal, a mesébe való belépéssel, drámapedagógiai eszközökkel oldják meg a gyerekek a végső katarzis eléréséhez.

Tapasztalataink szerint a múzeumban pozitív élményeket átélő gyerekek szívesen jönnek később akár bérlettel csoportosan, akár családtagjaikkal együtt újra múzeumba.

A kutatást támogatta

Készült az RRF-2.3.1-21-2022-00013 azonosítószámú „Társadalmi Innovációs Nemzeti Laboratórium” elnevezésű projektben, Magyarország Helyreállítási és Ellenállóképességi Tervének keretében, az Európai Unió Helyreállítási és Ellenállóképességi Eszközének támogatásával.

Irodalom

Foghtúy, K. és Kesik, G. (2018, Eds.). Sokszínű múzeumpedagógia. Múzeumi Oktatási és Módszertani Központ.

ISBN 978-615-5123-65-8/ISSN 2060-9957

Kolosai, N. (2021). A családok szerepe a gyermek kultúrához való viszonyának formálásában.

In Kajári Gabi és Pacsika Márton (Eds), Távolság is közel... Múzeumok Őszi Fesztiválja minden körülmények között (pp. 97-113). Múzeumi irántú 30. Szabadtéri Néprajzi Múzeum – Múzeumi Oktatási és Módszertani Központ. <https://mokk.skanzen.hu/modszertani-kiadvanyok1>

Koltai, Zs. (2011). A múzeumi kultúrák közvetítés változó világa: a múzeumi kultúrák közvetítés pedagógiai és andragógiai szempontú vizsgálata. Iskolakultúra- könyvek 41.

Nahalka, I. (2003). Hogyan alakul ki a tudás a gyermekben? Konstruktivizmus és pedagógia. Nemzedékek Tudása Tankönyvkiadó.

Torgyik, J. (2018). Tanulás, megismerés, személyiségfejlődés a múzeumban. In (uő), Tanulás a múzeumpedagógia módszereivel (pp. 38-52). Eötvös József Könyvkiadó.

MŰVÉSZETTERÁPIA A MÚZEUMBAN

Varga Zita

Ludwig Múzeum – Kortárs Művészeti Múzeum

Kulcsszavak: művészetterápia; múzeumpedagógia; kortárs művészet

Amíg a kortárs művészeknek már nem csak a tökéletes esztétikum elérése kell, hogy lebegjen a szemük előtt, hanem sajátos látásmódjukkal akár környezeti, társadalmi, gazdasági problémákra is felhívhatják a figyelmet és tükröt tarthatnak a látogatók felé, ezáltal a múzeumpedagógusok feladatköre a vizuális nevelés mellett egy újfajta kihívással bővült a szociális érzékenyítésben való aktív szerepvállalással. Az attitűdformálás elengedhetetlen része a mentális egészségét célzó törekvések legyen szó diák, felnőtt vagy nyugdíjas csoportról. Mégis hogyan lehet a művészetterápia széles eszköztárát integrálni egy kortárs képzőművészeti múzeum múzeumpedagógiai kínálatába? Úgy gondolom, számtalan módon. Előadásomban arra teszek kísérletet, hogy bemutassam az utóbbi három év fókuszált gyakorlatait a témában vagyis miként lehet önismereti célú feladattípusokat múzeumpedagógiai és művészetterápiás foglalkozásokon használni, milyen szerepe lehet a kiállítóternek egy elmélyülést célzó kifejezetten a lelassulást elősegítő programon. Két további példával szeretném az előadásomat szemléletesebbé tenni egy kollektív traumákkal foglalkozó kiállításához az egyéni látogatók számára készített múzeumpedagógia kiadvány bemutatásán és egy magyarul nem beszélő menekült nők csoportjának tartott interaktív tárlatvezetés felidézésén keresztül. A műalkotások befogadásának egy új megközelítési formája, ami teljes mértékig a szemlélő érzéseiből, benyomásaiból, asszociációiból építkezik, amely lehetőséget nyújt önmaga motívumrendszerének behatóbb szemrevételezésére, talán maradandóbb élményt is kínál a művek megismerésére.

Irodalom

- Illés Anikó: Művészetterápia a közoktatásban: elméleti és etikai megfontolások Új pedagógiai szemle, 2009. (59. évf.) 5-6. sz. 233-240. old.
- Kiss Virág: A művészetterápia szakmaisága vizuális területen Szociálpedagógia, 2017. 1-2. sz. 38-56. old.
- Kiss Virág: A vizuális művészetpedagógia és művészetterápia összehasonlítása a tanári és terapeuta kompetenciák tükrében, Doktori disszertáció, ELTE, 2014
- Mérei Ferenc: Az izlésélmény elemzése. In: Farkas, A., Gyebnár, V. (szerk.) Vizuális művészetek pszichológiája 1. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1995. 231-248. old.

AKADÉMIA VAGY OKJ? TECHNIKAI TUDÁS A VIZUÁLIS KOMMUNIKÁCIÓ KÉPZÉSBEN - AZ ELTE ÚJ MÉDIADIZÁJN SZAKIRÁNYÁNAK FELÉPÍTÉSE

Vécsey Virág
ELTE BTK

Kulcsszavak: Médiadizájn; Vizuális kommunikáció; Animáció
Az előadás oktatási, kutatási háttere

A 2021/22-es tanévben indult el az ELTE BTK, Média és kommunikáció szak Média Dizájn szakiránya (specializációja). Az alapvetően verbális és írott kommunikációt és médiát, valamint a kultúra és média tágan értelmezett kereteit oktató és kutató műhely ezzel kiegészült egy vizuális képkalkító diszciplínával, amely a dizájn szemléletet oktatási-kutatási területe mellett pedagógiájában is alkalmazza. A hangsúlyos elméleti képzés mellé fel kellett építeni egy olyan technikai-technológiai kreativitást és vizualitást fejlesztő keretrendszert, amely a vizuális előképzettséggel nem, vagy csak csekély mértékben rendelkező hallgatókat készíti fel a kreatív ipar és a vizuális média, mint munkaterületek kihívásaira.

A digitális képi fordulat után a kommunikáció- és médiatudomány sem teheti már meg, hogy pedagógiai módszereiben ne reflektáljon a vizuális tanulás és megértés jelenvalóságára. A 21. század kihívásai egy olyan új, dizájnt, vizuális kommunikációt és tervezést magában foglaló interdiszciplína képét rajzolják ki, ahol a média és kommunikáció a vizuális kultúrával egy lényegyet alkotva új irányokba tereli magát az alkotó kreativitást is.

Első szakasz: elméleti keretek

Az előadás első szakaszában röviden ismertetem azokat az elméleti kereteket, amelyek segítségével megalkottuk a média dizájn specializáció curriculumát. Különös hangsúlyt fektettünk a kreativitásfejlesztés, a szoftverismeret, az érzékenyítés valamint a kritikai gondolkodás kialakítására, fejlesztésére. A képzés előképei közé az ulmi totális pedagógiát valamint a manchesteri critical studies hagyományait építettük be.

Második szakasz: a program bemutatása

Az előadás második részében bemutatom az alkalmazott pedagógiai módszereket, stratégiákat. A curriculum és a képzés felépítésének folyamatát, valamint média dizájn képzés helyét egy alapvetően verbalításra épülő képzési rendszerben.

Lezárás, értékelés: hallgatói munkák

Az előadás befejező szakaszában hallgatói munkákon keresztül értékelem a program eddig sikerességét és a módszertanok beválásának mérésére is ajánlásokat fogalmazok meg.

Egy olyan új, dizájnt, vizuális és digitális kreativitást központba helyező társadalmilag érzékeny és kritikus komplex diszciplína képét fogalmazom meg, amely modellként is szolgálhat a hasonló képzések indításához.

A kutatást támogatta:

Az előadás kapcsolódik az ELTE BTK Filozófiatudományi Doktori Iskola, Film, média és kultúraelmélet doktori program keretén belül megvalósuló kutatáshoz.

**PARALLEL HUNGARY COLLECTIVE:
OUR COMMON PROSPECTS
(THE ARTISTIC STEPENDIUM HUNGARICUM
DOCTORAL STUDENTS'LONG TERM RESEARCH
BASED COLLABORATIVE ARTISTIC PROJECT 2019-1023)**

Tünde Varga

The Hungarian University of Fine Art

Paralell Hungary Collective is a collaborative initiative of doctorate students studying at the Doctoral School of the Hungarian University of Fine Arts as part of the Stipendium Hungaricum. For students applying from countries outside of the European region, from Latin America to the Far East, the scholarship allows for a four-year study program in Hungary.

We started working together in 2019 as an experimental group project. Our aim was to create an exhibition based on regular meetings where knowledge exchange of the different cultures was the primary goal. The collaborative project with MKE doctoral students from outside of Europe was significant for a number of reasons. On the one hand, the aim was to establish a community and learning framework that would facilitate the cultural integration of the students, provide a regular meeting point, and utilize the internal and supportive resources of the community members, focusing on their artistic development and their search for cultural integration. On the other hand, as a result of the artistic training, the organisation of exhibitions and related events was seen as the most appropriate formal framework for the joint work of doctoral students and for communication with members of the host country. As the students are young adults, the project experimented with methods that we developed together and adapted to changing circumstances.

Four sub-projects were carried out between 2019-2023 and we are in the process of elaborating on the fifth.

In the first project over the course of more than six months of work, the doctoral students examined the cultural and social differences between Hungarian and their own cultures from the critical perspective of „strangeness” [Simmel]. The experience of their own strangeness and the question of cultural identity came to the fore. We experimented with methods that were constantly adapting to changing circumstances.

The first exhibition opened when the pandemic hit Europe, just weeks before Hungary's shutdown in 2020. The new situation presented new challenges: not only did they have to deal with the foreignness of another culture, but they also had to adjust to a situation in which the future seemed to hold even more unpredictable changes, far more incalculable circumstances both in terms of daily life and artistic prospects.

So the collaboration turned out to be a constant experiment with the changing condition. The second project therefore was an edition of the “Contemporary Cosmopolitan Cookbook,” in 2021 during the lockdown where we could work only online. The third project in 2022 focused on the issue of future perspectives and visions: how the graduating student-artists see future scenarios either world-wide or in their close cultural contexts.

The fourth project was a new experiment with a cultural hub within the framework of the KÉK Open! festival in the spring of 2023. The hub experimented with social outreach and extending methodological knowledge.

My paper will present the projects, their methodological as well as conceptual framework, and the most crucial questions we faced in artistic research methodology related to the collaborative project.